

PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY

SPRAWOZDANIE

OKRĘGOWEGO INSPEKTORA PRACY

z działalności

OKRĘGOWEGO INSPEKTORATU PRACY W KIELCACH

w 2015 roku

KIELCE, 2016

Spis treści

I. WPROWADZENIE.....	1
II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO-NADZORCZA.....	4
1. Informacje ogólne.....	5
2. Stan liczbowy przeprowadzonych kontroli.	6
3. Decyzje inspektorów pracy.....	8
4. Decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia za pracę	12
5. Egzekucja administracyjna wydanych decyzji.....	13
6. Wystąpienia inspektorów pracy	14
7. Polecenia	17
8. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika.....	18
9. Zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa	22
10. Powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy	23
11. Skargi i wnioski.....	23
12. Porady prawne i techniczne.....	26
13. Wnioski o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe	30
14. Rejestracja zakładowych układów zbiorowych pracy	30
16. Spory zbiorowe.....	31
III. WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PROGRAMIE DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH W LATACH 2013-2015.....	33
1. Przestrzeganie przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu.	34
2. Wzmoczony nadzór w grupie zakładów o wysokiej skali zagrożeń zawodowych.....	37
3. Ograniczenie zagrożeń wypadkowych poprzez wdrażanie elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy.....	40
IV. WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PLANIE ROCZNYM.....	42
1. Wynagrodzenia i inne świadczenia ze stosunku pracy.	43
2. Kontrole przestrzegania przepisów o czasie pracy w zakładach różnych branż	50
3. Kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców.	54
4. Analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.....	56
5. Przygotowanie pracowników do pracy.....	62
6. Ocena ryzyka zawodowego.....	65

7. Kontrole zgodności maszyn, urządzeń, środków ochrony indywidualnej z wymaganiami zasadniczymi (nadzór rynku).....	67
8. Kontrole prac budowlanych.	68
9. Kontrole dotyczące ograniczania zagrożeń zawodowych w zakładach produkcji prefabrykatów budowlanych, w tym betonowych i stolarki budowlanej oraz w cegielniach. ..	74
10. Kontrole zagrożeń zawodowych pracowników wykonujących roboty torowe.	75
11. Kontrole przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac w leśnictwie związanych z pozyskiwaniem i zrywką drewna.	77
12. Kontrole spełniania wymagań minimalnych dla maszyn do obróbki skrawaniem metali.....	78
13. Przestrzeganie przepisów bhp przy eksploatacji wózków jezdniowych z napędem silnikowym w magazynach wielkopowierzchniowych oraz w pozostałych miejscach wykonywania pracy.	80
14. Warunki pracy i bezpieczeństwa w zakładach nowo powstałych.	81
15. Kontrole przestrzegania przepisów dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych.	82
16. Kontrole legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej wykonywanej przez obywateli polskich oraz przez cudzoziemców.....	83
V. WYNIKI KONTROLI W ZAKRESIE REALIZACJI TEMATÓW WŁASNYCH.....	89
1. Ograniczenie zagrożeń w magazynach wysokiego składowania.	90
2. Egzekwowanie przepisów technicznego bezpieczeństwa pracy w podmiotach, w których stwierdzono zagrożenia związane z występowaniem pyłów przemysłowych.	91
3. Przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy wyposażonych w monitory ekranowe.	92
4. Ograniczenie zagrożeń środowiska pracy w zakładach produkcji wyrobów z drewna, w tym mebli.	93
VI. EFEKTY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ.....	95
VII. DZIAŁALNOŚĆ PREWENCYJNA I PROMOCYJNA.....	101
1. Informacje ogólne.....	102
2. Kampania informacyjno-promocyjna „Zanim podejmiesz pracę”	102
3. Program prewencyjny „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy - prewencja wypadkowa”.....	104
4. Kampania informacyjno prewencyjna „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”	105
5. Kampania informacyjno prewencyjna „Szacunek życie bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”	107
6. Program prewencyjno-informacyjny w sektorze budowlanym.	108
7. Program prewencyjny w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez maszyny i urządzenia użytkowane w produkcji przemysłowej.	109

8. Program prewencyjny dla zakładów usług leśnych.	111
9. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy: kampania informacyjna oraz program prewencyjny.	112
10. Promocja zagadnień ochrony pracy wśród uczniów i studentów – program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”.	113
11. Program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”	114
12. Konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy.....	114
VIII. WSPÓŁPRACA OKRĘGOWEGO INSPEKTORATU PRACY Z ORGANAMI WŁADZY, ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ, SAMORZĄDOWEJ, INSTYTUCJAMI I PARTNERAMI SPOŁECZNYMI.....	116
IX. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	123
1. Podsumowanie.....	124

Spis wykresów

Wykres 1. Podmioty gospodarcze wg zatrudnienia	2
Wykres 2. Podmioty gospodarcze wg branż	3
Wykres 3. Przeprowadzone kontrole w latach 2005 – 2015.	7
Wykres 4. Struktura skontrolowanych podmiotów wg zatrudnienia.	7
Wykres 5. Struktura skontrolowanych podmiotów wg branż.	8
Wykres 6. Decyzje w zakładach według zatrudnienia.	9
Wykres 7. Decyzje w zakładach według branż skontrolowanych zakładów.	10
Wykres 8. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji dot. bhp.	12
Wykres 9. Najczęściej wydawane wnioski w zakładach wg branż.	15
Wykres 10. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków.	17
Wykres 11. Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzonych wyk. przeciwko prawom pracownika.	19
Wykres 12. Struktura zastosowanych środków w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami.	21
Wykres 13. Zakres przedmiotowy zawiadomień prokuratury.	22
Wykres 14. Liczba zgłoszonych skarg (lata 2008 – 2015).	24
Wykres 15. Podmioty zgłaszające skargi.	25
Wykres 16. Struktura przedmiotowa najczęściej zgłaszanych zarzutów w skargach.	26
Wykres 17. Liczba udzielonych porad w siedzibie oip.	27
Wykres 18. Podmioty zgłaszające się po porady.	28
Wykres 19. Struktura przedmiotowa udzielanych porad.	29
Wykres 20. Udział procentowy stwierdzonych nieprawidłowości w kontrolach dot. badanego świadczenia.	46
Wykres 21. Udział nieprawidłowości w poszczeg. rodzajach świadczeń stwierdzonych w latach 2011- 2015.	48
Wykres 22. Przyczyny naruszeń przepisów w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń.	49
Wykres 23. Czas pracy w zakładach różnych branż – stwierdzone nieprawidłowości.	53
Wykres 24. Liczba wypadków w zakładach wg branż.	57
Wykres 25. Liczba poszkodowanych w wypadkach w zakładach wg zatrudnienia.	58
Wykres 26. Poszkodowani w wypadkach wg stażu pracy.	59
Wykres 27. Struktura przyczyn wypadków śmiertelnych (w %).	60
Wykres 28. Przyczyny wypadków przy pracy (na podstawie gałęzi t.o.l.).	61
Wykres 29. Liczba osób objętych kontrolą legalności zatrudnienia.	84
Wykres 30. Ujawnione nieprawidłowości i uchybienia (liczba osób).	86
Wykres 31. Eliminacja nieprawidłowości przy maszynach objętych korektami.	110

I.

WPROWADZENIE

I. Wprowadzenie

Państwowa Inspekcja Pracy jest organem powołanym do nadzoru i kontroli przestrzegania przepisów prawa pracy, a w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej.

Państwowa Inspekcja Pracy podlega Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej, jako najwyższemu organowi władzy. Daje to jej niezależność organizacyjną od administracji rządowej, związków zawodowych i organizacji pracodawców.

Nadzór nad Inspekcją Pracy – z ramienia Sejmu – sprawuje Rada Ochrony Pracy, której skład powoływany jest przez Marszałka Sejmu.

Państwową Inspekcją Pracy kieruje Główny Inspektor Pracy, powoływany przez Marszałka Sejmu. Główny Inspektor Pracy wchodzi w skład unijnego Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy.

Marszałek Sejmu ustala statut Państwowej Inspekcji Pracy, określający jej organizację wewnętrzną oraz siedziby i zakres terytorialnej właściwości okręgowych inspektoratów pracy.

Strukturę organizacyjną Państwowej Inspekcji Pracy tworzą:

- Główny Inspektorat Pracy w Warszawie,
- 16 okręgowych inspektoratów pracy (z siedzibami w obecnych miastach wojewódzkich), w ramach których funkcjonują 43 oddziały (z siedzibami w większości w byłych miastach wojewódzkich),
- oraz placówka szkoleniowa - Ośrodek Szkolenia PIP we Wrocławiu.

Każdy z szesnastu okręgowych inspektoratów pracy obejmuje zakresem swojej działalności obszar jednego województwa. W skład niektórych okręgowych inspektoratów pracy wchodzi od 1 do 5 oddziałów terenowych.

Okręgowym inspektoratem pracy kieruje okręgowy inspektor pracy przy pomocy zastępców.

Do zadań Państwowej Inspekcji Pracy należy w szczególności:

- **nadzór i kontrola przestrzegania przez pracodawców prawa pracy,**

w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów

dotyczących stosunku pracy, wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, czasu pracy, urlopów, uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem, zatrudniania młodocianych i osób niepełnosprawnych,

- kontrola **legalności zatrudnienia** oraz innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez **cudzoziemców**,
- kontrola **ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach** lub o szczególnym charakterze,
- kontrola wyrobów wprowadzanych do obrotu pod względem **spełniania przez nie wymagań** dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- podejmowanie działań polegających na **zapobieganiu i eliminowaniu zagrożeń w środowisku pracy**, między innymi badanie i analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych; inicjowanie przedsięwzięć w sprawach ochrony pracy w **rolnictwie indywidualnym**; podejmowanie działań prewencyjnych i promocyjnych do zapewnienia przestrzegania prawa pracy,
- prawo **wnoszenia powództw**, a za zgodą osoby zainteresowanej – uczestnictwo w postępowaniu przed sądem pracy, w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy,
- **ściganie wykroczeń** przeciwko prawom pracownika określonych w kodeksie pracy i innych ustawach oraz udział w postępowaniu w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego.

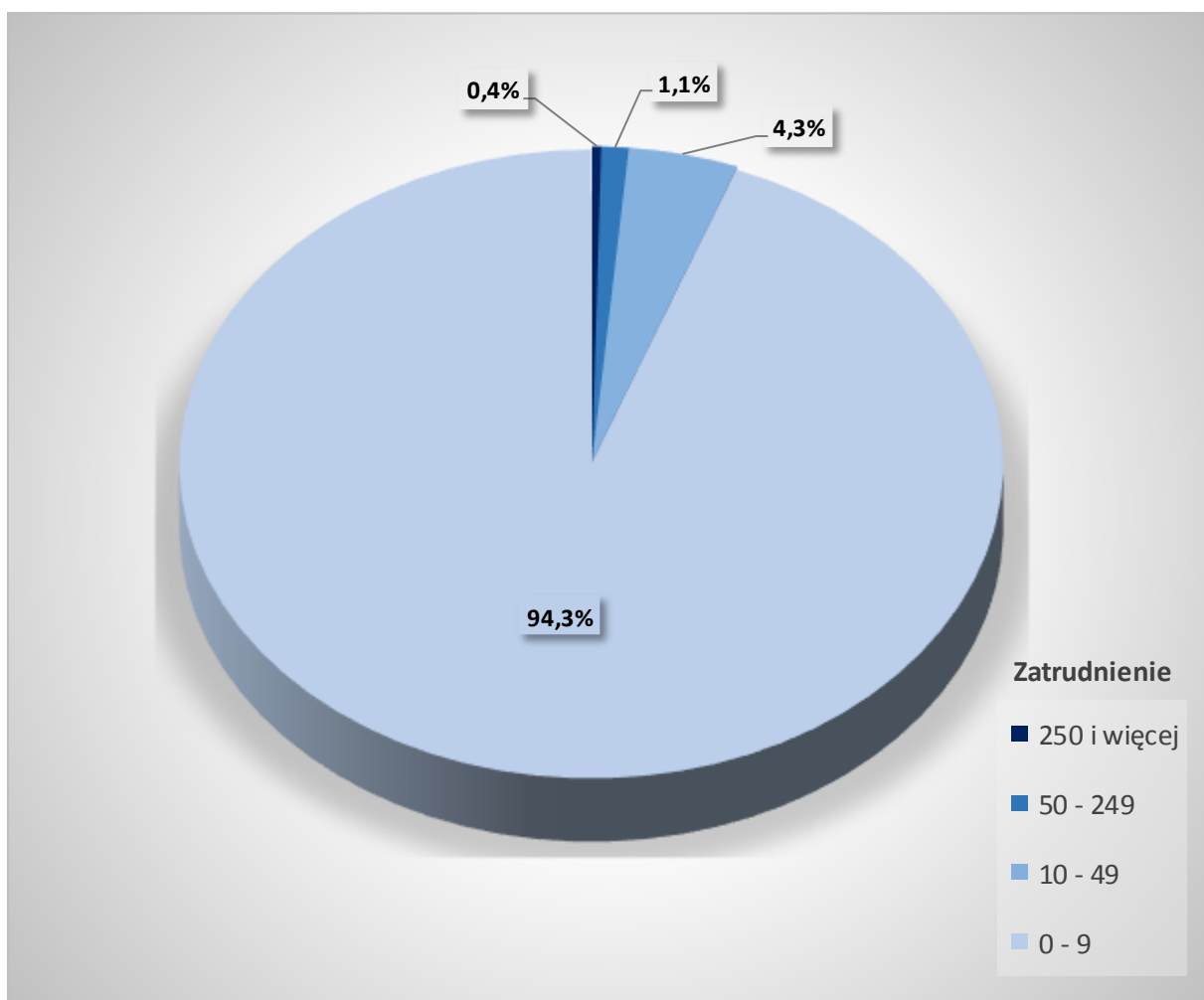
Dla realizacji wymienionych wyżej zadań, organy PIP wyposażone zostały w uprawnienia przeprowadzania czynności kontrolnych wobec podmiotów, na rzecz których jest wykonywana praca przez osoby fizyczne, bez względu na podstawę świadczenia tej pracy oraz do stosowania środków prawnych w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów prawa pracy, nakazania usunięcia w ustalonym ter-

minie, stwierdzonych naruszeń przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

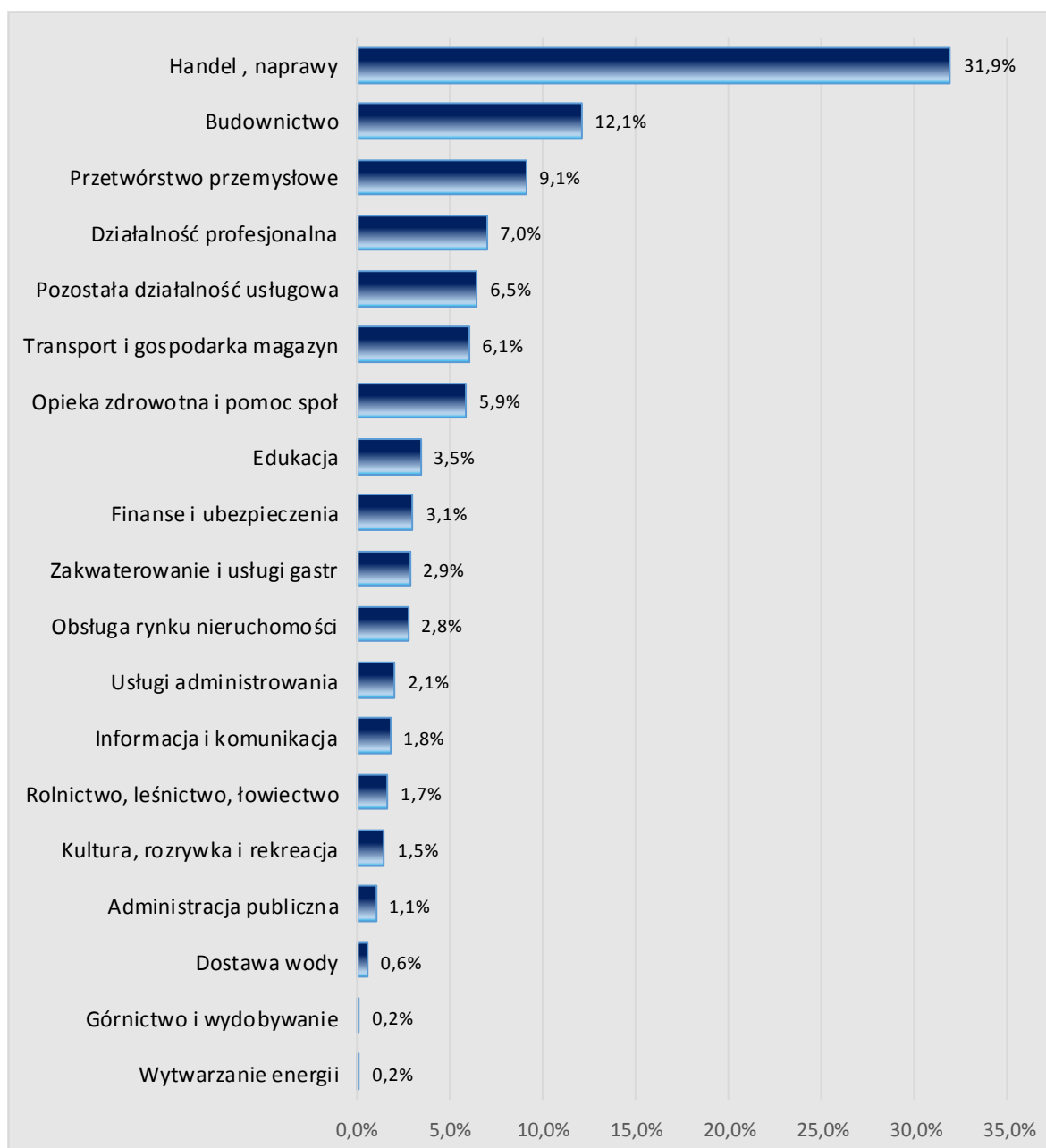
Realizację obowiązków ustawowych w zakresie zadań określonych dla Państwowej Inspekcji Pracy - na terenie właściwości Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach - wykonywało **49** inspektorów pracy.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w okresie sprawozdawczym funkcjonowało **127.050** podmiotów gospodarczych podlegających nadzorowi Państwowej Inspekcji Pracy, w tym **120.748** o zatrudnieniu do 9 pracowników (94,3% ogólnej ich liczby).

Wykres 1. Podmioty gospodarcze wg zatrudnienia

Wykres 2. Podmioty gospodarcze wg branż

II.

DZIAŁALNOŚĆ

KONTROLNO-NADZORCZA

1. Informacje ogólne.

Podstawowym celem działania Państwowej Inspekcji Pracy jest uzyskanie poprawy stanu przestrzegania prawa pracy w kontrolowanych zakładach. Działalności kontrolno-nadzorczej towarzyszą przedsięwzięcia o charakterze prewencyjno-promocyjnym, które służą kształtowaniu nawyków bezpiecznej pracy i popularyzacji obowiązujących przepisów. Taka strategia funkcjonowania Państwowej Inspekcji Pracy wpisuje się w model działalności inspekcji pracy krajów Unii Europejskiej.

Respektując standardy europejskie oraz zalecenia Rady Ochrony Pracy i komisji sejmowych – w *Programie działania Państwowej Inspekcji Pracy*, w tym Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach na rok 2015, przy doborze zadań uwzględniono najczęściej występujące zagrożenia oraz stan przestrzegania prawa pracy w poszczególnych sektorach gospodarki, aby jak najskuteczniej wypełnić ustawowe obowiązki. Z należytą uwagą analizowano propozycje tematyczne zgłaszane przez związki zawodowe i organizacje pracodawców, ministerstwa i urzędy centralne, organy kontroli warunków pracy i instytuty badawcze.

Do zadań Państwowej Inspekcji Pracy o szczególnym znaczeniu społecznym, realizowanych w ramach planu długofalowego przyjętego na lata 2013 – 2015, należały kontrole prawidłowości zawierania przez pracodawców **umów cywilnoprawnych i terminowych**. Problemy związane ze stosowaniem tych umów były sygnalizowane inspekcji pracy przez związki zawodowe, Radę Ochrony Pracy i komisje sejmowe, a także szeroko dyskutowane w mediach.

Kontynuowane były także kontrole w równie newralgicznym obszarze dotyczącym **czasu pracy oraz wypłacania świadczeń ze stosunku pracy**.

W odniesieniu do problematyki bezpieczeństwa i higieny pracy *Program* koncentrował się na **ograniczeniu skali zagrożeń zawodowych** w miejscu pracy. Priorytetem było **zmniejszenie wypadków przy pracy** i nara-

żenia na działanie szkodliwych czynników środowiska pracy.

Wspólnotowa strategia na rzecz bezpieczeństwa pracy na lata 2013 – 2020 formułuje zasadę: **prewencja wypadkowa przed rehabilitacją zdrowotną** i podkreśla znaczenie działań zapobiegawczych na poziomie przedsiębiorstw, polegających na pogłębianiu wiedzy i umiejętności kadry zarządzającej oraz systematycznym instytucjonalnym nadzorze nad warunkami pracy.

W roku 2015 Państwowa Inspekcja Pracy rozwijała różnorodne **działania służące kulturze bezpieczeństwa w środowisku pracy** przede wszystkim poprzez kształtowanie świadomości w zakresie bezpiecznych zachowań w miejscu pracy i zachęcaniu pracowników do współdziałania w zarządzaniu bhp, które stanowi integralną część ogólnego zarządzania przedsiębiorstwem.

Przedsięwzięcia powyższe podejmowane były we współpracy m.in. ze związkami zawodowymi, społeczną inspekcją pracy, organizacjami pracodawców i samorządami. Współpraca taka polegała między innymi na:

- prowadzeniu działań informacyjnych i doradczych w branżach o najwyższej wypadkowości i obserwowanym najwyższym poziomie zagrożeń zawodowych,
- promowaniu praktycznego podejścia do zarządzania bezpieczeństwem pracy i ochroną zdrowia w małych i średnich przedsiębiorstwach, opartym na prawidłowej ocenie ryzyka zawodowego, ocenie zaistniałych zdarzeń wypadkowych i wyciąganiu wniosków pozwalających ograniczyć zagrożenia wypadkowe,
- mobilizowaniu pracodawców do poprawy warunków pracy i obniżania skali zagrożeń zawodowych poprzez udział w programach prewencyjnych PIP,
- szeroko rozumianych działaniach edukacyjnych dotyczących prawidłowości w stosunkach pracy, kulturze pracy i bezpieczeństwa jej wykonywania.

Program działania Państwowej Inspekcji Pracy, w tym Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach na rok 2015 obejmował następują-

ce grupy **zadań kontrolnych i prewencyjnych**:

- **zadania długofalowe** na lata 2013 – 2015, dotyczące strategicznych obszarów ochrony pracy, których specyfika wymagała przyjęcia perspektywy długookresowej. Zadania te realizowane były przez wszystkie jednostki organizacyjne PIP.
- **zadania stałe** wynikające bezpośrednio z zapisów ustawowych, bądź związane z koniecznością stałego monitorowania sytuacji w wybranych obszarach ochrony pracy takich jak np.: badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, kontrole legalności zatrudnienia, szkoleń z zakresu bhp i profilaktycznych badań lekarskich, zatrudniania osób niepełnosprawnych, czasu pracy, udzielania urlopów wypoczynkowych, przestrzegania uprawnień pracowniczych związanych z rodzicielstwem, badanie zgłoszonych skarg.
- **zadania roczne** - na 2015 rok. Stanowiły odpowiedź na najpilniejsze bieżące potrzeby w sferze egzekwowania uprawnień pracowniczych i zapewnienia właściwych warunków pracy. Uwzględniały bieżące działania w zakresie ochrony pracy. W ich realizację zaangażowane były – zależnie od rodzaju badanych zagadnień – wszystkie lub niektóre okręgowe inspektoraty pracy.
- **zadania własne** realizowane przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach, a wynikające z lokalnych uwarunkowań i potrzeb w zakresie ochrony pracy. W działalności kontrolno-nadzorczej kontynuowana była zasada konsekwentnych kontroli sprawdzających, zwłaszcza gdy wydane uprzednio środki prawne dotyczyły likwidacji zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi, czy rażących naruszeń uprawnień pracowniczych.

- **działalność prewencyjna i promocyjna**, będąca uzupełnieniem działalności kontrolno-nadzorczej.

Zagadnienia związane z realizacją zadań kontrolnych i prewencyjnych omówione zostały w dalszej części niniejszego sprawozdania.

2. Stan liczbowy przeprowadzonych kontroli.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **2.742** kontrole w 2.460 podmiotach gospodarczych, w których pracowało łącznie **105.963** osób, w tym 32.086 kobiet, 5.468 niepełnosprawnych, 542 młodocianych.

Pracę wykonywało:

- w ramach stosunku pracy – 83.397 osób (78,7%),
- na podstawie umów cywilnoprawnych – 20.266 osób (19,1%),
- jako podmioty samozatrudniające – 1150 osób,
- cudzoziemców – 392 osób.

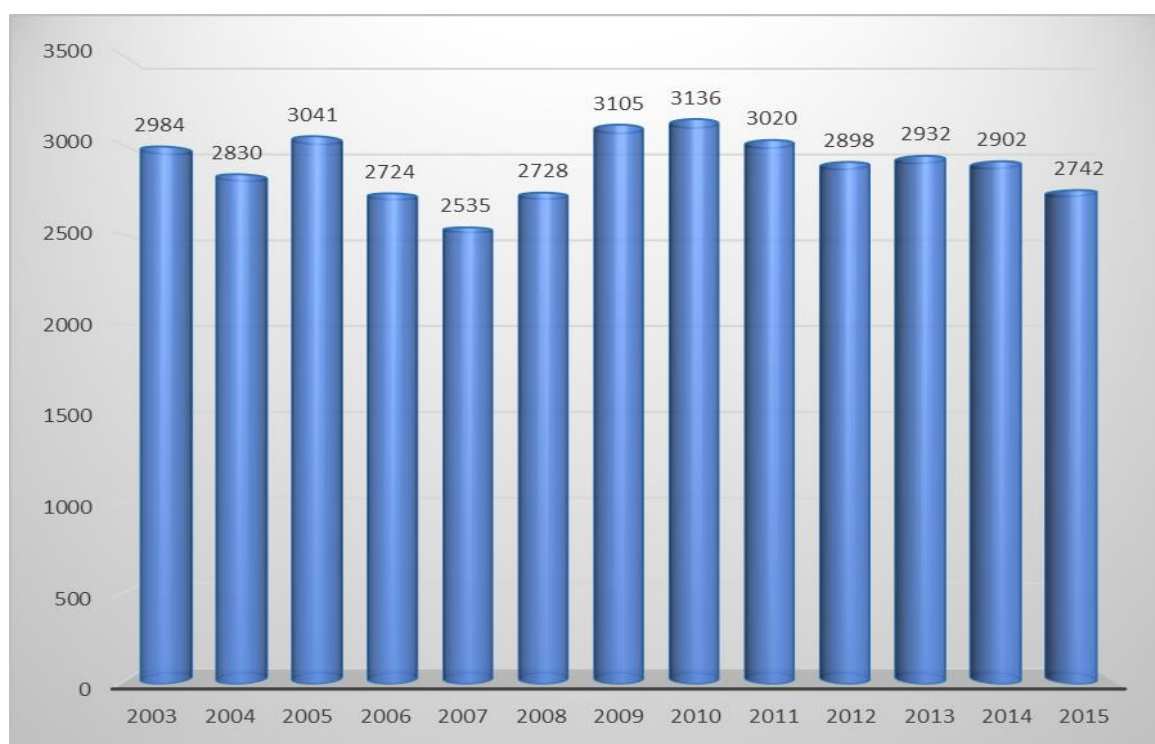
Najwięcej pracujących objęto kontrolami w zakładach o zatrudnieniu:

- powyżej 250 osób – 59.628 pracujących,
- od 50 do 249 osób – 28.127 pracujących,
- od 10 do 49 osób – 16 733 pracujących.

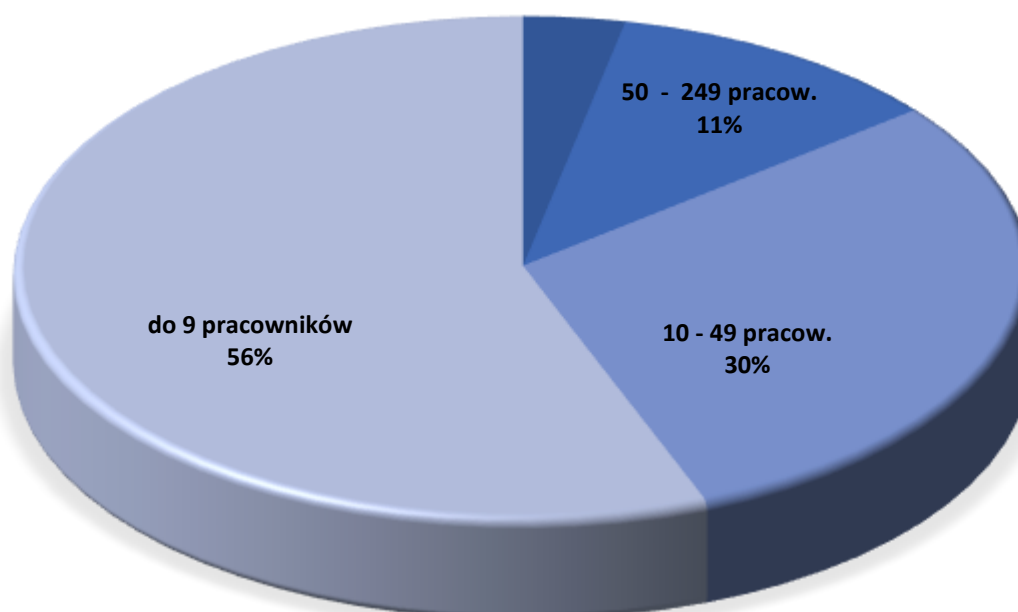
Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników – 1.532 kontroli (55,8%). Na drugim miejscu przeprowadzono kontrole w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 osób – 818 kontroli (29,5%).

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach sektora prywatnego – 2.254, co stanowi – 82,2% ogólnej ich liczby, w tym w sektorze prywatnym krajowym – 2.135 (94,7%), a następnie w zakładach sektora publicznego – 203 (7,4%).

Wykres 3. Przeprowadzone kontrole w latach 2005 – 2015.

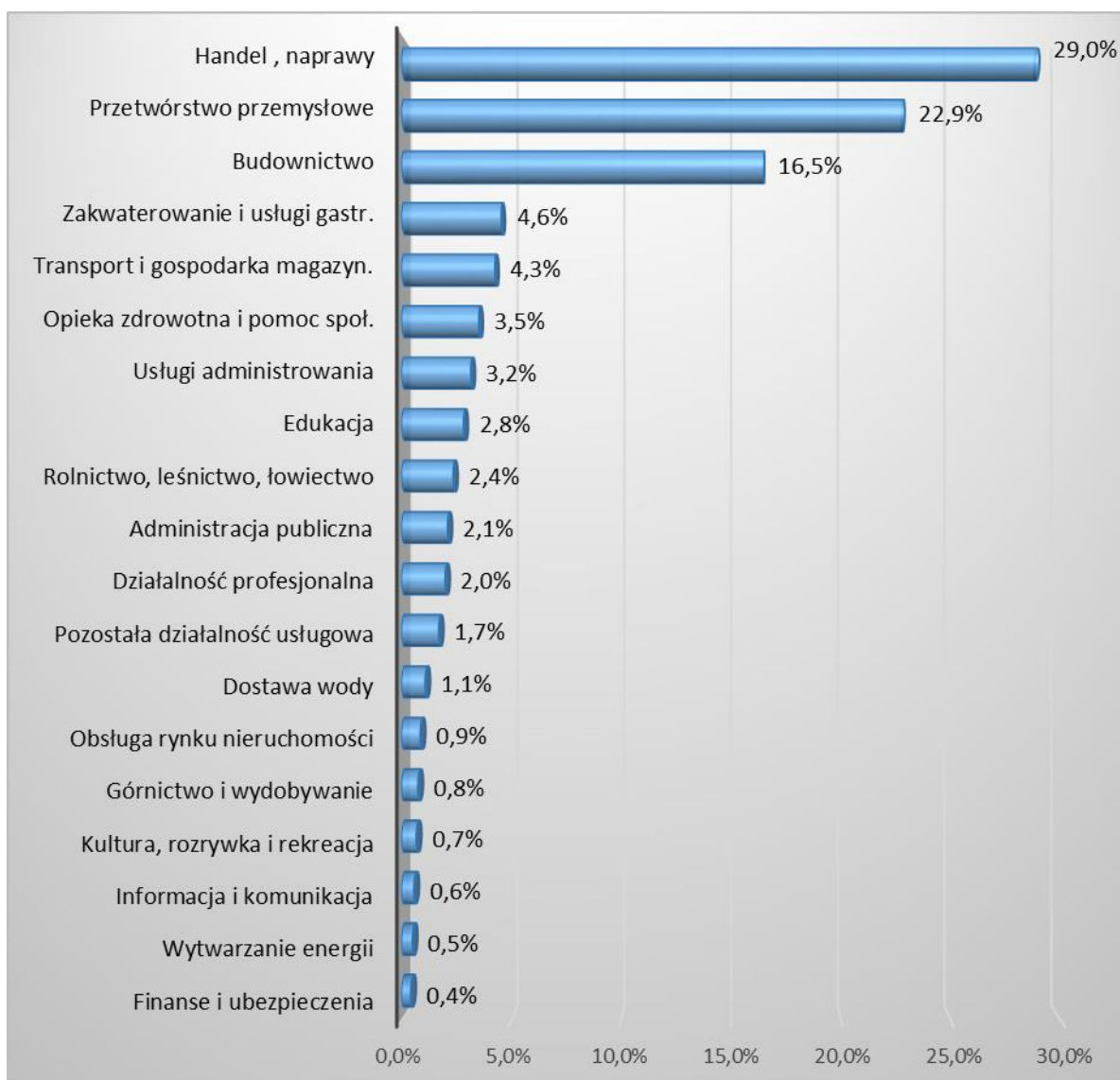
Wykres 4. Struktura skontrolowanych podmiotów wg zatrudnienia.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach branży: handel i naprawy – **796** kontroli (29%), przetwórstwo przemysłowe – **628** kon-

troli (22,9%) oraz budownictwo – **496** kontroli (16,5%).

Wykres 5. Struktura skontrolowanych podmiotów wg branż.

3. Decyzje inspektorów pracy

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami przepisów prawa pracy, inspektorzy pracy wydali ogółem – **11.636 decyzji**, które dotyczyły **93.069** pracowników. Zdecydowana większość wydanych decyzji, bo **11.500** (98,8%) regulowała problematykę związaną z bezpieczeństwem i higieną pracy w tym:

- **204** decyzje wstrzymania prac, które dotyczyły 532 pracowników,
- **315** decyzji wstrzymania eksploatacji maszyn, dotyczyło 965 pracowników,
- **207** decyzji nakazujących skierowanie **545** pracowników do innych prac z uwagi na ich zatrudnienie w warunkach zagrażających zdrowiu lub życiu.

- **16** decyzji zakazujących wykonywanie prac, w których stan warunków pracy stanowił bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi.

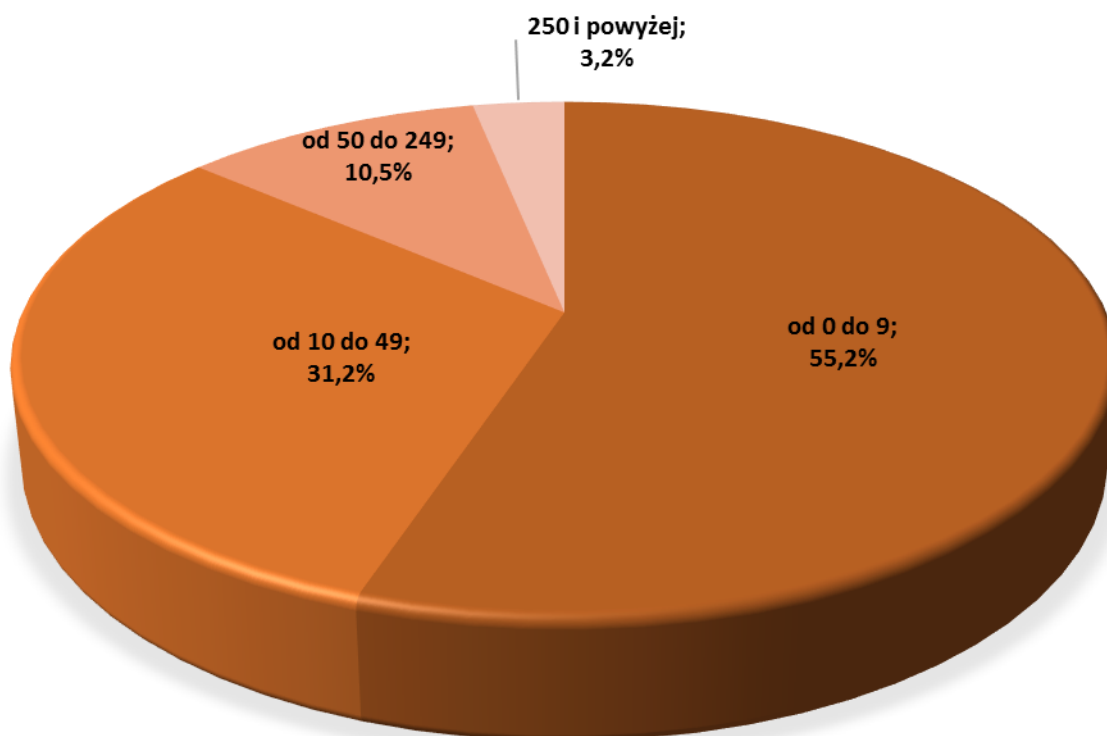
Wymienione decyzji podlegały natychmiastowemu wykonaniu.

Zdecydowana większość wydanych decyzji ogółem tj. **6 418** czyli 55,2%, dotyczyła kontroli przeprowadzonych w zakładach o zatrudnieniu do **9** pracowników, a więc w małych zakładach pracy, a następnie w zakładach o zatrudnieniu

od **10** do **49** osób – **3 626** decyzji (31,2%); w zakładach o zatrudnieniu od **50** do **249** osób – **1.219** decyzji (10,5%); oraz w zakładach o zatrudnieniu **250** osób i powyżej – **373** decyzje (3,2%).

Najwięcej decyzji ogółem wydano w zakładach sektora prywatnego – **11.169** (94,9% ogólnej ich liczby - w tym własność prywatna krajowa – 10.573 decyzji - 89,6%), a następnie w zakładach sektora publicznego – **458** (5,1%).

Wykres 6. Decyzje w zakładach według zatrudnienia.

Najwięcej decyzji wydano w zakładach branży: przetwórstwo przemysłowe – **3 889** decyzji (33,4% ogólnej ich liczby), handel i naprawy – **3.363** decyzji (28,9%), budownictwo – **1.999** (17,2%).

W sektorze przetwórstwo przemysłowe najwięcej decyzji dotyczyło:

- maszyn i urządzeń technicznych – 675 decyzji (17,4%),

- środków ochrony indywidualnej, odzieży i obuwia roboczego - 526 decyzji (13,5%),
- stanowisk, procesów pracy, procesów technologicznych, magazynowania i składowania – 520 decyzji (13,4%),
- przygotowania do pracy – 511 decyzji (13,1%).

W sektorze handel i naprawy najwięcej decyzji dotyczyło:

- przygotowania do pracy – 702 decyzje (20,9%),
 - organizacji bezpiecznej pracy – 644 decyzje (19,1%),
 - obiektów i pomieszczeń pracy, pomieszczenia higieniczno-sanitarnych, wentylacji, ogrzewania i oświetlenia – 555 decyzji (16,5%),
 - stanowisk, procesów pracy, procesów technologicznych, magazynowania i składowania – 491 decyzji (14,6%).
- stanowisk, procesów pracy, procesów technologicznych, magazynowania i składowania – 469 decyzji (23,5%),
 - przygotowania do pracy – 321 decyzji (16,1%),
 - obiektów i pomieszczeń pracy, pomieszczenia higieniczno-sanitarnych, wentylacji, ogrzewania i oświetlenia – 279 decyzji (13,9%),
 - maszyn i urządzeń technicznych – 253 decyzje (12,6%).

W sektorze budownictwo najwięcej decyzji dotyczyło:

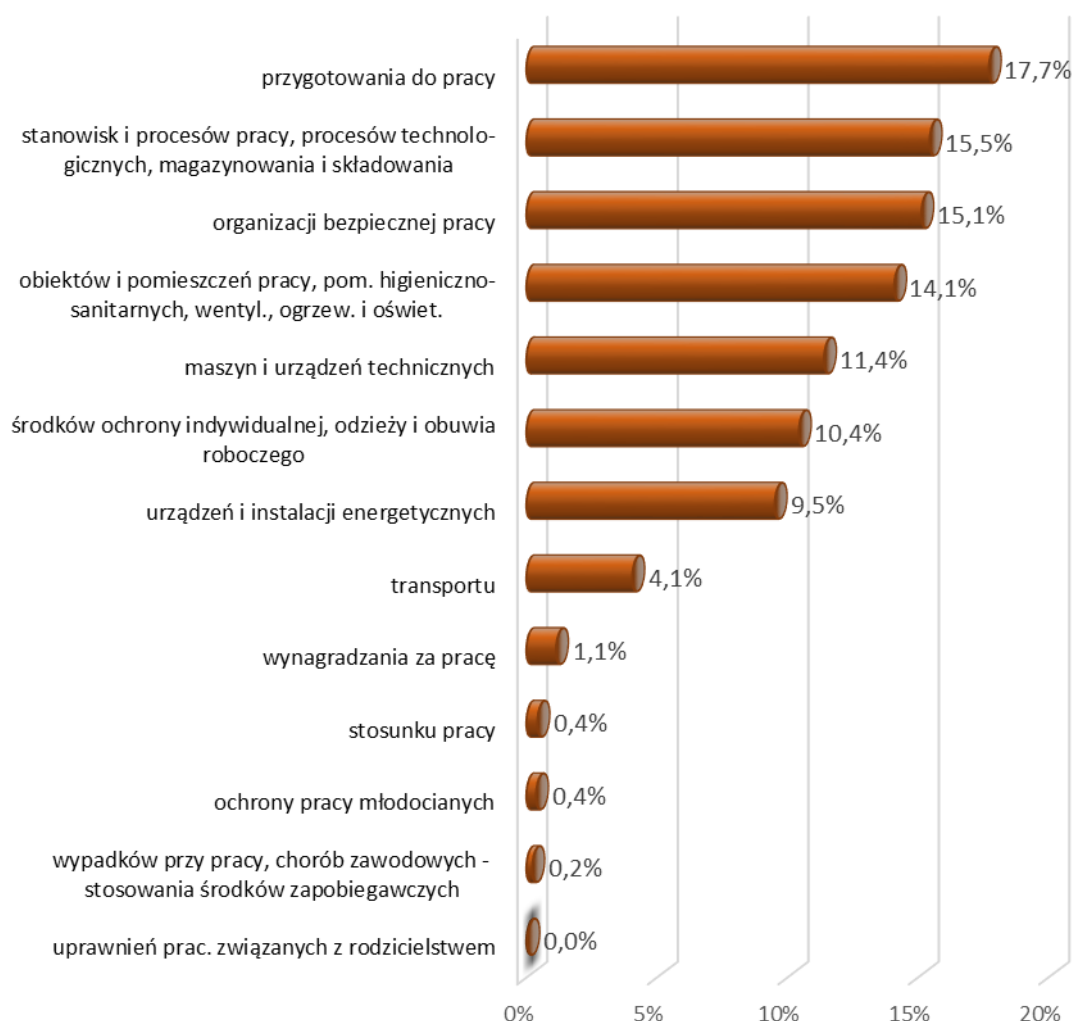
Wykres 7. Decyzje w zakładach według branż skontrolowanych zakładów.

Wydane **decyzje** związane były między innymi z regulowaniem następujących nieprawidłowości (według liczby wydanych decyzji w poszczególnych zagadnieniach):

- **przygotowania pracowników do pracy – 2.062** decyzji (17,7%), a w tym: brak lub niewłaściwe przeprowadzenie wstępnych i okresowych szkoleń pracowników w dziedzinie bhp, brak lub niewłaściwe przeprowadzenie badań lekarskich wstępnych, kontrolnych i okresowych, brak uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn i innych urządzeń mechanicznych.
- **stanowisk, procesów pracy i procesów technologicznych, magazynowania i składowania – 1.798** decyzji (15,5%), a w tym: brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych na wysokości; brak lub niewłaściwe opracowanie instrukcji bhp dotyczących stosowanych w zakładzie procesów technologicznych oraz wykonywania prac związanych z zagrożeniami wypadkowymi lub zagrożeniami zdrowia pracowników; brak lub niewłaściwe stosowanie znaków, barw i sygnałów bezpieczeństwa, brak określenia szczegółowych wymagań bhp przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych, brak informacji o dopuszczalnym obciążeniu podłóg, stropów i urządzeń przeznaczonych do składowania; niewłaściwy dobór miejsca składowania materiałów; brak lub niewłaściwe opracowanie instrukcji magazynowania i składowania,
- **organizacji bezpiecznej pracy – 1.761** decyzji (15,1%), a w tym: brak udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego lub nieuwzględnienie w przeprowadzonej ocenie wszystkich czynników środowiska pracy, a także niepoinformowanie pracowników o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną przez nich pracą, brak służby bhp lub niepowierzenie zadań służby bhp, brak środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy,
- **obiektów i pomieszczeń pracy, pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych oraz środków ochrony osobistej, wentylacji, ogrzewania i oświetlenia - 1640** decyzji (14,1%), a w tym: brak zabezpieczenia lub niewłaściwe oznakowanie miejsc niebezpiecznych; brak ładu i porządku w pomieszczeniach pracy; brak niezbędnego zabezpieczenia i oznakowania strefy niebezpiecznej na placu budowy, niewłaściwe lub niedostateczne wyposażenie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych; brak ładu i porządku w pomieszczeniach pracy, brak wyników pomiarów oświetlenia; niewłaściwa wymiana powietrza w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.
- **maszyn i urządzeń technicznych – 1.327** decyzji (11,4%), a w tym: brak lub niewłaściwe opracowanie instrukcji bhp dotyczących obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych, brak lub niewłaściwe zainstalowane rusztowania na terenach budów, brak lub niestosowanie właściwych urządzeń ochronnych przy obrabiarkach do metali i drewna,
- **środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego - 1215** decyzji (10,4%), a w tym: nieustalenie rodzajów środków ochrony indywidualnej, odzieży i obuwia roboczego na stanowiskach pracy oraz nieprawidłowości w zakresie wyposażania oraz stosowania przez pracowników odzieży i obuwia roboczego,
- **urządzeń i instalacji energetycznych – 1.107** decyzji (9,5%), a w tym: brak badań ochrony podstawowej urządzeń i instalacji elektrycznych; brak badań ochrony przy uszkodzeniu urządzeń i instalacji elektrycznych,
- **transportu - 472** decyzje (4,1%), a w tym: niewłaściwe oznakowanie i zabezpieczenie dróg transportowych na terenie otwartym oraz w obiektach i pomieszczeniach pracy,

Wykres 8. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji dot. bhp dotyczył:

4. Decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia za pracę

Poza decyzjami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy, wydano także **136** decyzji (1,1% ogólnej liczby) nakazujących pracodawcom wypłacenie dla **676** pracowników – **1.987.276,75** zł z tytułu należnych im świadczeń wynikających ze stosunku pracy (wynagrodzenia za pracę i inne świadczenia). Były to decyzje dotyczące zagadnień związanych stricte z brakiem wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń (133 decyzje – 1.789.999,75 zł) oraz z niewypłaceniem należnych odpraw pieniężnych (3 decyzje – 197.277 zł). Najwięcej

takich decyzji wydano w zakładach zatrudniających:

- do 9 osób – 85 decyzje na kwotę – 829.946,59 zł (dotyczyło 311 pracowników),
- od 10 do 49 pracowników – 49 decyzji na kwotę – 1.152.984,97 zł (dotyczyło 361 pracowników),
- od 50 do 249 osób – 1 decyzja na kwotę – 2.895,75 zł (dotyczyła 2 pracowników),
- 250 osób i powyżej – 1 decyzja na kwotę – 1449,44 zł (dotyczyła 2 pracowników).

Pod względem rodzajów działalności gospodarczej, najwięcej decyzji płacowych wydano w sektorach:

- handel i naprawy – 53 decyzji na kwotę – 704.460,99 zł,
- górnictwo i wydobywanie – 23 decyzji na kwotę – 373.078 zł,
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 15 decyzji na kwotę – 327.063,03 zł.
- działalność profesjonalna – 16 decyzji na kwotę - 192.841,25 zł,
- edukacja - 4 decyzje na kwotę – 281.036,03 zł.

Z danych statystycznych wynika, że pracodawcy na koniec okresu sprawozdawczego zrealizowali w całości **90** decyzji (66,2%) wypłacając **326** pracownikom kwotę – **719.792,41** zł..

Decyzje wydane	
liczba decyzji wydanych	136
liczba pracowników, których te decyzje dotyczyły	676
kwota należności do wypłacenia pracownikom wskazana w decyzjach inspektorów pracy	1.987.276,75
Decyzje zrealizowane	
liczba decyzji zrealizowanych	90
liczba pracowników, których dotyczyły zrealizowane decyzje	326
kwota należności wypłaconych	719.792,41
Decyzje objęte upomnieniami / egzekucją administracyjną	
liczba decyzji	19
liczba pracowników, których te decyzje dotyczyły	152
kwota należności	695.561,67

5. Egzekucja administracyjna wydanych decyzji.

W związku z niewykonaniem **73** decyzji przez **29** pracodawców, inspektorzy pracy wydali **32** upomnienia. Większość z decyzji objętych upomnieniami, bo **53**, czyli 72,6% dotyczyło niewykonania obowiązków z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (pozostałe **19** to decyzje nakazujące wypłatę wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy wydane w 2015 roku oraz 1 dotyczące decyzji z 2014 roku).

Na skutek upomnień zostały zrealizowane **44** decyzje (60,3% decyzji objętych upomnie-

niami) – z czego 41 decyzji dotyczyło obowiązków z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy a 1 decyzja obowiązkowi wypłaty świadczeń pracowniczych. Zatem czynności przedegzekucyjne w większości przypadków doprowadziły do dobrowolnego wykonania obowiązków wynikających z decyzji organów PIP.

W **7** przypadkach, na skutek niewykonania decyzji mimo upomnienia wszczęto postępowanie egzekucyjne i zastosowano środki egzekucyjne w postaci grzywnien w celu przymuszenia (ze wskazanej liczby 1 postępowanie dotyczy niewykonania decyzji objętych upomnieniem wydanym w 2014r.). W sumie

w 2015r. nałożono 15 grzywien w celu przymuszenia na łączną kwotę 87.500 zł (z powyższej liczby 4 to kolejne grzywny dotyczące postępowań egzekucyjnych wszczętych w 2014r. w łącznej wysokości 37.000 zł). Wszystkie z 7 postępowań egzekucyjnych są w toku. Natomiast w 2015r. umorzono dwie grzywny nałożone w jednym postępowaniu egzekucyjnym na jednego pracodawcę. Podstawę umorzenia grzywien stanowiło wykonanie egzekwowanych obowiązków wynikających z decyzji inspektora pracy.

Do urzędów skarbowych – do egzekucji - przekazano **30** tytułów wykonawczych, przy czym: 1 dotyczył wykonania obowiązków z zakresu bhp, a 29 obowiązków płacowych. Łączna kwota należności objętych tytułami to 78.486,80zł z czego kwota obejmująca grzywny w celu przymuszenia to 77.500zł.

W 2015r. w sumie Urzędy skarbowe, wyegzekwowały z tytułu grzywien w celu przymuszenia 47.000zł. Na koniec roku 2015r. w urzędach skarbowych pozostają tytuły wykonawcze dotyczące grzywien na kwotę 75.500zł. Tytuły wykonawcze pozostające w egzekucji obejmują lata 2013 – 2015 przy czym tytuły z 2013r. dotyczą wyłącznie kwoty 3.500 zł.

6. Wystąpienia inspektorów pracy

W wyniku przeprowadzonych kontroli inspektorzy pracy skierowali także **9.193 wniosków** w wystąpieniach pokontrolnych o usunięcie innych stwierdzonych nieprawidłowości związanych z brakiem właściwej realizacji przepisów prawa pracy. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano **7.480** wniosków, co stanowi – 81,4% ogólnej liczby wydanych wniosków pokontrolnych. Wśród tych wniosków były i takie, które zobowiązywały pracodawcę do wyliczenia i wypłacenia różnego rodzaju należności przysługujących pracownikom z tytułu stosunku pracy. Realizacja tych wniosków spowodowała wypłacenie pracownikom – do końca okresu sprawozdawczego – należności z w/w tytułów na kwotę – **666.327,50** zł. Dotyczyło to 4.066 pracowników.

Ze względu na liczbę zatrudnionych w kontrolowanych zakładach, najwięcej wniosków skierowano do zakładów o zatrudnieniu:

- do 9 zatrudnionych – 5.299 wniosków (57,6% ogólnej liczby wydanych wniosków),
- od 10 do 49 osób – 2.918 wnioski (31,7%),
- od 50 do 249 osób – 757 wniosków (8,2%),
- 250 i powyżej – 219 wniosków (2,4%).

Najwięcej wniosków skierowanych zostało do zakładów następujących branż: handel i naprawy – 3.296 (35,9%), przetwórstwo przemysłowe – 2.009 (21,9%) oraz budownictwo – 892 (9,7%).

W sektorze **handel i naprawy** wnioski dotyczyły między innymi następujących problemów:

- stosunku pracy – 1.310 wniosków (39,7%),
- przygotowania do pracy – 702 wniosków (21,3%),
- czasu pracy – 543 wniosków (16,5%),
- wynagrodzenia za pracę – 222 wniosków (6,7%),
- legalności zatrudnienia – 201 wniosków (6,1%).

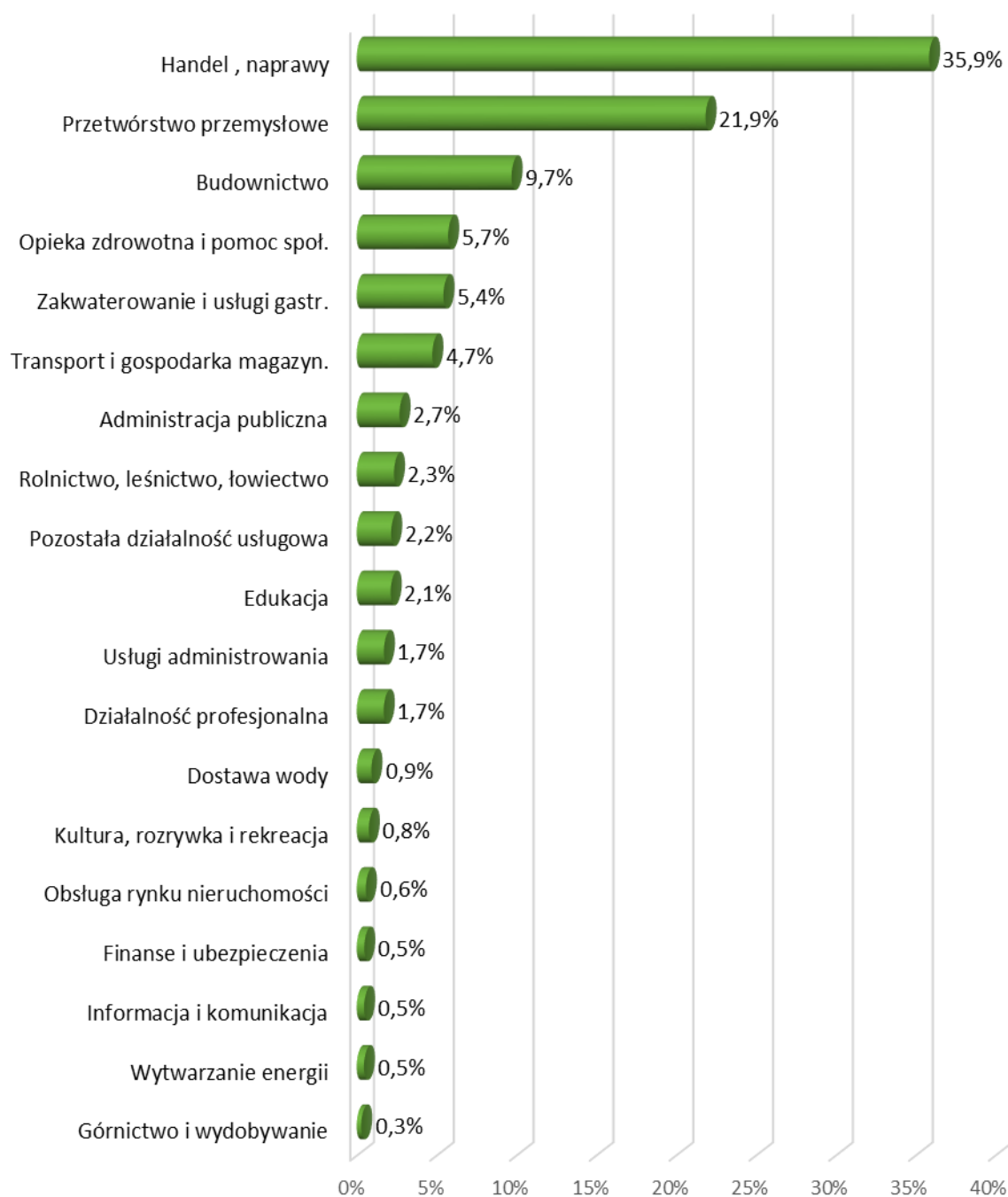
W sektorze **przetwórstwo przemysłowe** wnioski dotyczyły między innymi następujących zagadnień:

- stosunku pracy – 708 wniosków (35,2%),
- przygotowania do pracy – 425 wniosków (21,2%),
- czasu pracy – 232 wniosków (11,5%),
- wynagrodzenia za pracę – 129 wniosków (6,4%),
- legalności zatrudnienia – 126 wniosków (6,3%).

W sektorze **budownictwo** wnioski dotyczyły następującej problematyki:

- stosunku pracy – 344 wniosków (38,6%),
- przygotowania do pracy – 176 wniosków (19,7%),
- czasu pracy – 95 wniosków (10,7%),
- legalności zatrudnienia – 66 wniosków (7,4%).
- wynagrodzenia za pracę – 65 wniosków (7,3%),

Wykres 9. Najczęściej wydawane wnioski w zakładach wg branż.

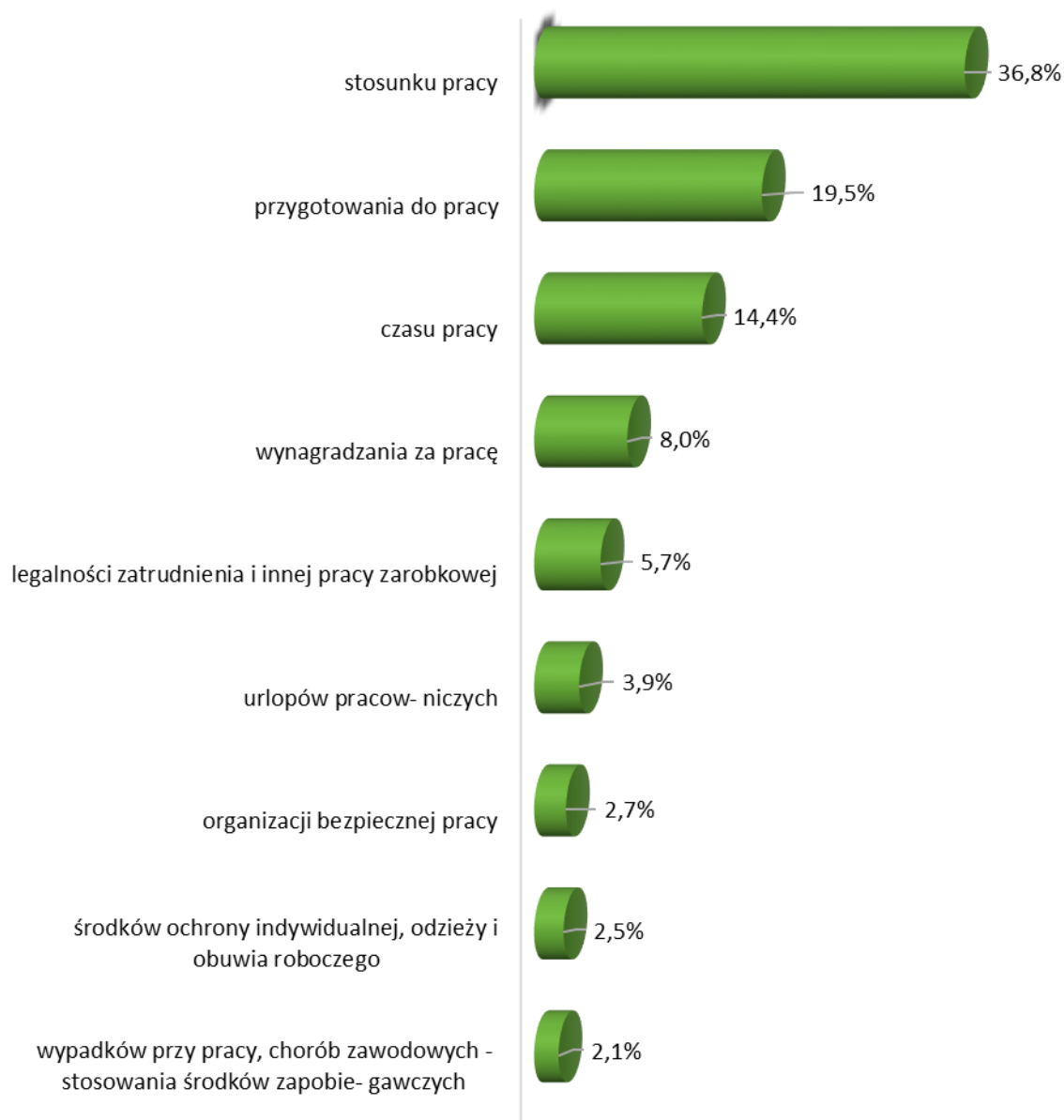
Najwięcej nieprawidłowości regulowanych poprzez skierowanie wniosków pokontrolnych dotyczyło między innymi:

- **stosunku pracy** – **3.384** wniosków (36,8%), a w tym: nieprawidłowe prowa-

dzenie akt osobowych, brak w aktach osobowych informacji o warunkach zatrudnienia, nieprawidłowości w zapisach świadectw pracy, nieprawidłowości w sporządzaniu umów o pracę, nieprawidłowo

- opracowane regulaminy pracy, niedostępność pracownikom przepisów dotyczących równego traktowania w zatrudnieniu,
- **przygotowania do pracy** – **1.790** wniosków (19,5%), a w tym: brak lub niewłaściwie przeprowadzone badania lekarskie wstępne, kontrolne i okresowe, niewłaściwie przeprowadzone szkolenia pracowników w zakresie bhp,
 - **realizacji przepisów o czasie pracy** – **1.320** wniosków (14,4%), a w tym: nieokreślenia w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie pracy obowiązujących systemów czasu pracy, rozkładów czasu pracy lub okresów rozliczeniowych; nieprowadzenia lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy; nieustalania w umowie o pracę pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy liczby godzin pracy ponad określony w umowie wymiar czasu pracy, za które pracownikowi przysługuje dodatek do wynagrodzenia jak za pracę w godzinach nadliczbowych,
 - **wynagrodzenia za pracę** i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy – **732** wnioski (8,0%), a w tym: niewypłacania lub nieterminowego wypłacania wynagrodzeń za pracę; niewypłacania wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, niewypłacania ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy,
 - **legalności zatrudnienia** – **522** wnioski (5,7%) i innej pracy zarobkowej, a w tym: nieterminowego zgłaszania do ubezpieczenia społecznego osoby zatrudnionej, nieopłacania składek na Fundusz Pracy w przewidzianym przepisami terminie,
 - **urlopów pracowniczych** – **354** wnioski (3,9%), w tym: nieprawidłowości w zakresie dzielenia urlopów, nieudzielania pracownikom urlopów wypoczynkowych w przewidzianym terminie, nieprawidłowości w ustalaniu planów urlopów wypoczynkowych.

Wykres 10. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków dotyczył:

7. Polecenia

Na mocy znowelizowanej – z dniem 8 sierpnia 2011r. – ustawy o PIP, inspektorzy pracy uzyskali uprawnienie do wydawania kontrolowanym podmiotom ustnych poleceń dotyczących nieprawidłowości, które mogą być usunięte w czasie trwania kontroli lub nie-

zwłocznie po jej zakończeniu. W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy wydali **529** poleceń, które dotyczyły **3.063** pracowników. Polecenia dotyczyły w większości zagadnień związanych ze stosunkiem pracy – 318 poleceń (60,1%), wynagrodzeń i innych należności pracowniczych – 112 poleceń (21,2%), zrealizowanych w całości na łączną

kwotę – **367.408,45** zł. (dotyczyło **566** pracowników), legalności zatrudnienia – 43 poleceń (8,1%). Jest to środek o bardzo dużej skuteczności - realizowany podczas trwania kontroli lub niezwłocznie po jej zakończeniu.

8. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika

W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy – **2.707** nieprawidłowości zakwalifikowali, jako wykroczenia przeciwko prawom pracownika.

Pod względem liczby zatrudnionych pracowników, najczęściej wykroczeń stwierdzano w zakładach o zatrudnieniu do **9** osób – **1 678** (61,9% ogólnej ich liczby), o zatrudnieniu od **10** do **49** osób – **767** (28,3%), a następnie o zatrudnieniu od **50** do **249** osób – **191** (7,1%), **250** osób i powyżej – **71** (2,6%).

Najwięcej wykroczeń stwierdzono w zakładach branży: **handel i naprawy** – **729** (26,9%), **budownictwo** – **673** (24,9%) i **przemysł** – **635** (23,5%).

Najwięcej stwierdzonych nieprawidłowości mających znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika stwierdzono w przedmiocie:

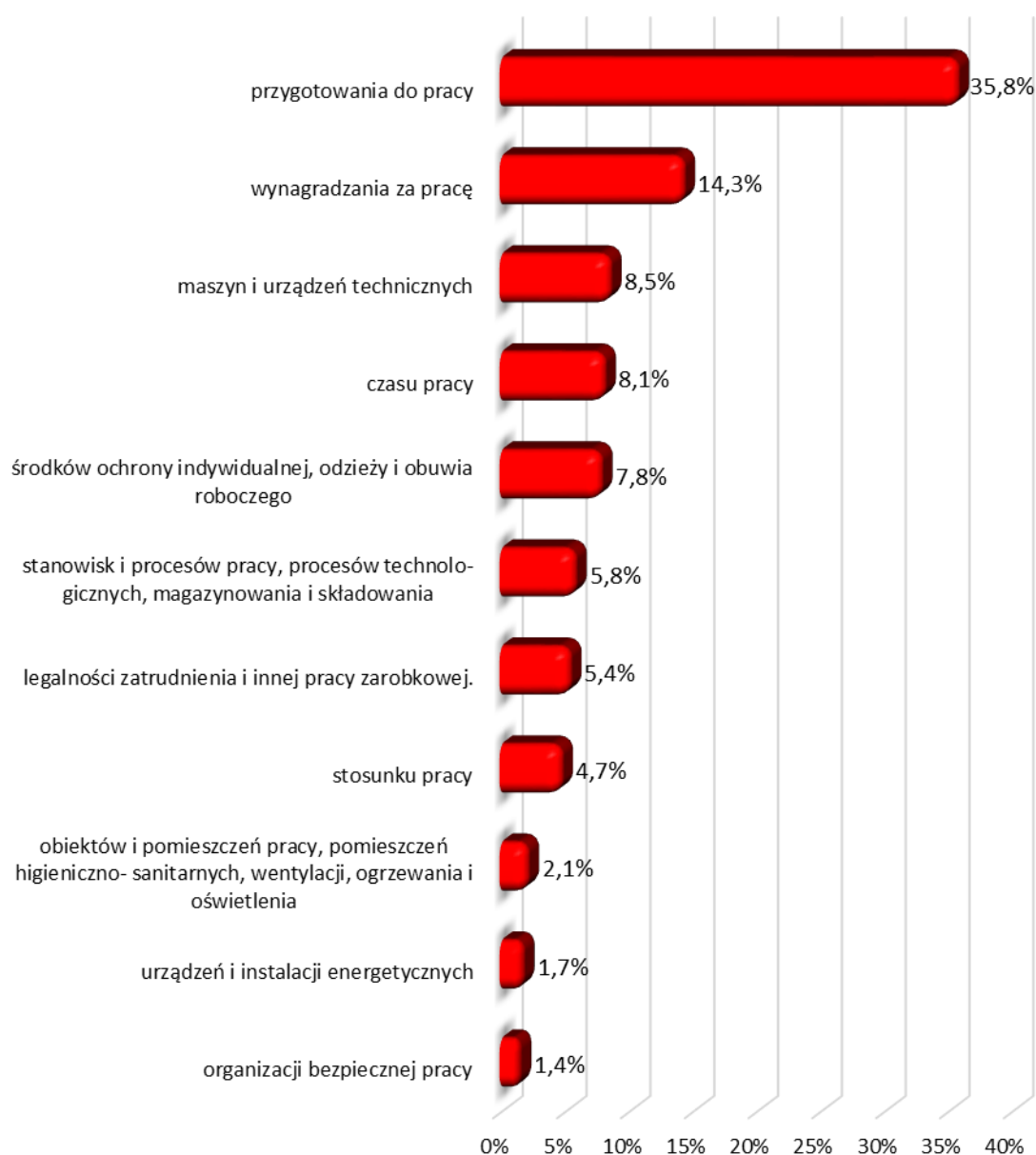
- przygotowania do pracy – 968 – tj. 35,8% liczby wykroczeń,

- wynagrodzenia za pracę – 387 – tj. 14,3% liczby wykroczeń,
- maszyn i urządzeń technicznych – 231 – tj. 8,5% liczby wykroczeń,
- czasu pracy – 219 – tj. 8,1% liczby wykroczeń,
- środków ochrony indywidualnej, odzieży i obuwia roboczego – 212 – tj. 7,8% liczby wykroczeń,
- stanowisk i procesów pracy, procesów technologicznych, magazynowania i składowania – 157 – tj. 5,8% liczby wykroczeń,
- legalności zatrudnienia – 146 – tj. 5,4% liczby wykroczeń.

Według podstaw prawnych, liczba wykroczeń przedstawiała się następująco:

- z **art. 281** kodeksu pracy – **329** wykroczeń (12,2% ogółu),
- z **art. 282** kodeksu pracy – **457** wykroczeń (16,9% ogółu),
- z **art. 283** kodeksu pracy – **1767** wykroczeń (65,3% ogółu),
- z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – 147 wykroczeń (5,4% ogółu),
- z ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (art.12a) – **7** wykroczeń,

Wykres 11. Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzonych wykroczeń przeciwko prawom pracownika dotyczył:

W stosunku do osób odpowiedzialnych za stwierdzone wykroczenia przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki:

- nałożyli **507 mandatów** karnych, gdzie łączna kwota grzywnien wynosiła **650.550 zł**.

Mandatami ukarani byli w przeważającej większości pracodawcy (370 mandatów – 73%), a następnie osoby kierujące pracownikami (61 mandatów – 12%), osoby działające w imieniu pracodawcy (50 mandatów – 9,9%), przedsiębiorcy niebędący praco-

dawcami (15 mandatów - 3%), osoby działające w imieniu przedsiębiorcy niebędącego pracodawcą (4 mandaty - 0,8%). Najwięcej mandatów zastosowano w zakładach zatrudniających do 9 osób (314 mandaty – 61,9%), a następnie w zakładach zatrudniających od 10 do 49 osób (139 mandaty – 27,5%). Dodatkowo w zakładach o zatrudnieniu od 50 do 249 osób (31 mandaty - 6,1%), w zakładach o zatrudnieniu powyżej 250 osób (23 mandaty - 4,5%),

- wydali **483 środki wychowawcze** w postaci ostrzeżeń (474), pouczeń (8) i uwag (1). Środki wychowawcze dotyczyły między innymi: pracodawców (305 – 64%), bezrobotnych nie pobierających zasiłku (82 – 17%), osób działających w imieniu pracodawcy (52 – 10,8%), osób kierujących pracą innych osób u pracodawcy (26 – 5,4%).
- skierowano także do sądów **72 wnioski** o ukaranie winnych zaniedbań w przestrzeganiu przepisów prawa pracy. Wnioski do sądów dotyczyły: pracodawców (41 wniosków – 56,9%), osób działających w imieniu pracodawców (27 wniosków – 37,5%), przedsiębiorców niebędących pracodawcami (2 wnioski - 2,8%), osób kierujących pracą (1 wniosek - 1,4%), a także osoby wykonującej pracę pomimo posiadania statusu bezrobotnego pobierającego zasiłek (1 wniosek 1,4%). Żadnego z wniesionych wniosków sądy nie zwróciły do uzupełnienia, co świadczy o właściwym ich przygotowaniu pod względem formalno-prawnym.

Do zakończenia okresu sprawozdawczego sądy rozstrzygnęły wnioski w sposób następujący:

- wydano **53** wyroki nakazowe,
- oraz **17** wyroków wydanych w postępowaniu zwyczajnym przez sądy I instancji.

Na podstawie **53** wyroków nakazowych, sprawcom wykroczeń wymierzono 53 kary grzywn w łącznej kwocie **177.600** zł. Średnia kwota tych grzywn w stosunku do roku 2014 zwiększyła się do 710 zł.

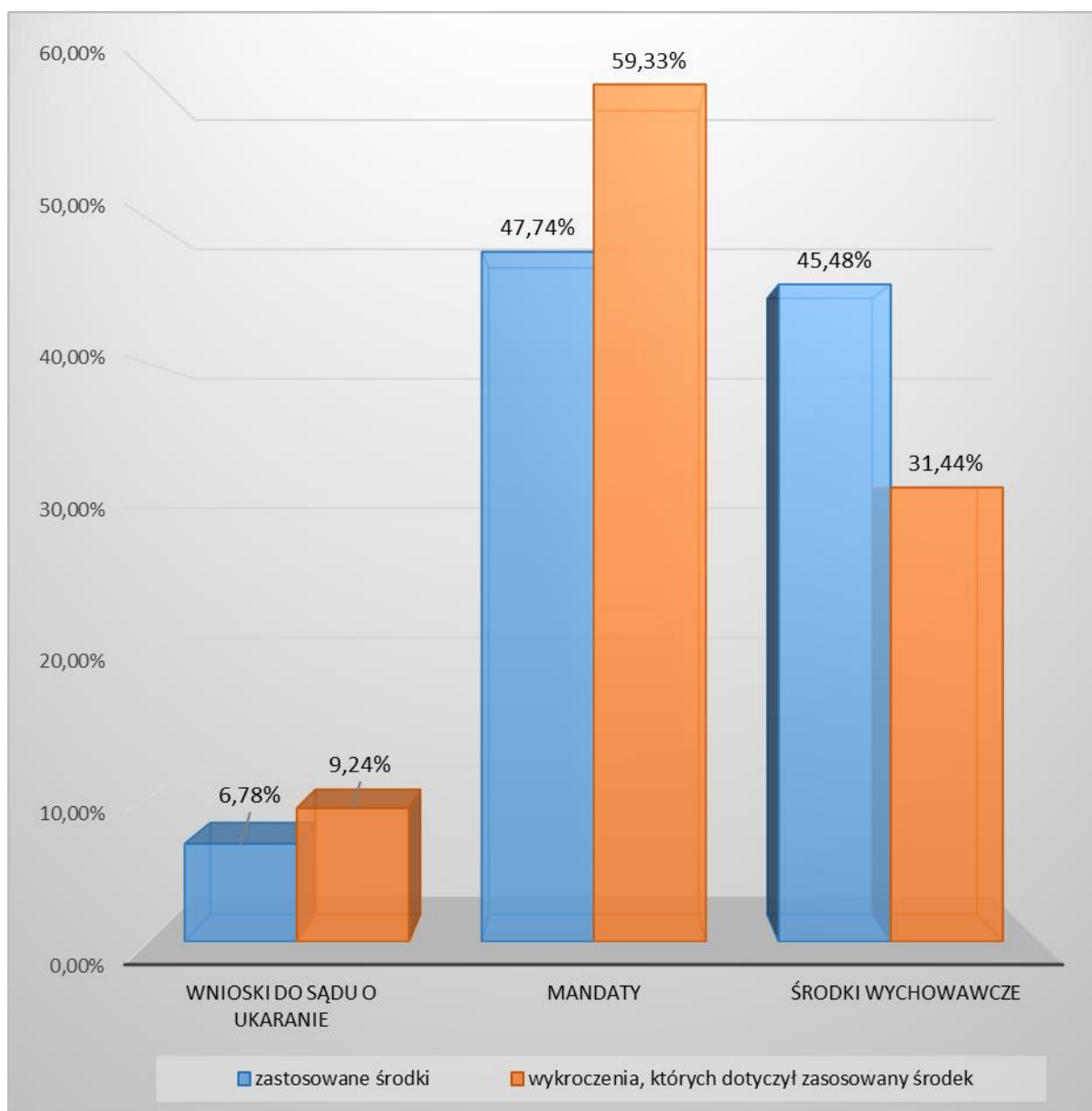
Na podstawie **16** wyroków w postępowaniu zwyczajnym w I instancji, obwinionym wymie-

rzo kary grzywny w łącznej kwocie **25.300** zł. W okresie sprawozdawczym 1 obwinionego Sąd I instancji uniewinnił od zarzucanych mu we wniosku o ukaranie czynów. W pozostałych 16 przypadkach sąd uznał obwinionych za winnych zarzucanych im we wnioskach czynów.

Najniższa kara grzywny, we wszystkich wydanych wyrokach, wynosiła 500 zł, a najwyższa 20.000 zł.

W odniesieniu do wniosków o ukaranie, wniesiono ogółem **25** środków odwoławczych, w tym 3 wniesione zostały przez inspektorów pracy, a 22 przez obwinionych.

Wykres 12. Struktura zastosowanych środków w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami.

Najwięcej tych środków skierowano w stosunku do osób winnych nieprawidłowości w zakładach o zatrudnieniu;

- do 9 osób (314 mandaty na łączną kwotę – 395.450 zł, 327 środków wychowawczych, 41 wniosków do sądów – rozstrzygnięć w postępowaniu nakazowym 30 (na łączną kwotę 107.500zł), w postępowaniu zwykłym 5 (na łączną kwotę 9.300zł),

- od 10 do 49 osób (139 mandaty na łączną kwotę – 179.700zł; 115 środków wychowawczych, 22 wnioski do sądów – rozstrzygnięć w postępowaniu nakazowym 16 (na łączną kwotę 47.100zł), w postępowaniu zwykłym 11 (na łączną kwotę 16.000zł),
- od 50 do 249 osób (31 mandatów na łączną kwotę – 43.000 zł; 6 wniosków do sądów –

rozstrzygnięć w postępowaniu nakazowym 4 (na łączną kwotę 9.500 zł); 37 środków wychowawczych),

- 250 zatrudnionych i powyżej (23 mandaty na łączną kwotę – 32.400 zł; 3 wnioski do sądów – rozstrzygnięć w postępowaniu nakazowym 3 (na łączną kwotę 13.500zł); 4 środki wychowawcze.

9. Zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

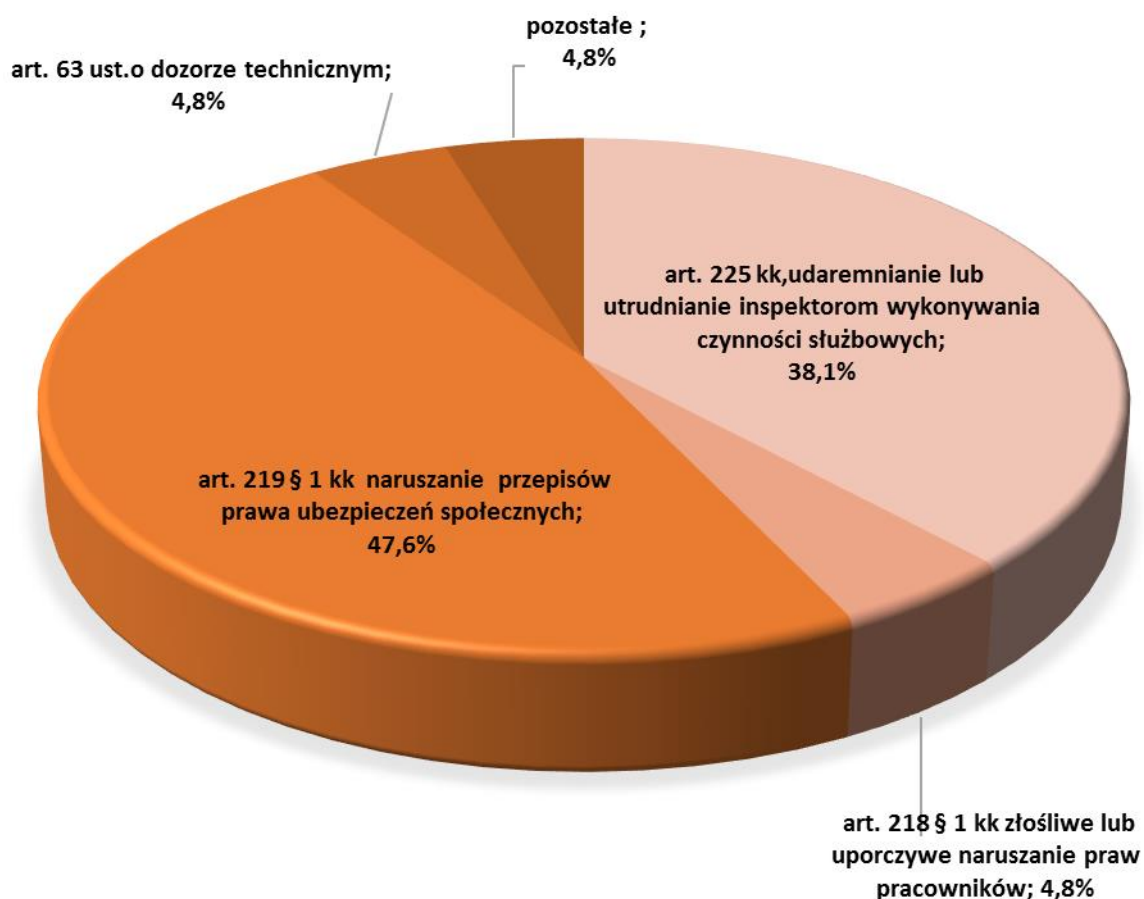
W związku ze stwierdzeniem naruszeń przepisów prawa pracy mających znamiona przestępstw przeciwko prawom pracowniczym – skierowano do organów prokuratury **20 za-**

wiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Dotyczyły one złośliwego lub uporczywego naruszania przepisów ustawodawstwa pracy przez pracodawców lub utrudniania działalności służbowej inspektorom pracy.

W 20 zawiadomieniach skierowanych do prokuratury zawartych było 20 czynów sprzecznych z przepisami prawa, przy czym:

- 7 dotyczyło czynów objętych art. 225 § 2 kk,
- 1 dotyczyło czynu z art. 218 § 1a kk,
- 10 dotyczyło czynów z art. 219 kk,
- 1 dotyczyło czynów z art. 286 § 1 kk,
- 1 dotyczyło ustawy o dozorze technicznym (art. 63 ust.1 pkt.1).

Wykres 13. Zakres przedmiotowy zawiadomień prokuratury.

Do końca okresu sprawozdawczego prokuratura wszczęła postępowanie w **16** sprawach (80,0% wniesionych), przy czym:

- w 3 sprawach prokuratura wydała postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania. W 3 przypadkach złożone zostało zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, z których 1 dotychczas nie zostało jeszcze rozpatrzone, 1 uwzględniono, 1 nieuwzględniono a Sąd utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie prokuratora,
- w 3 sprawach postępowanie przygotowawcze zostało umorzone. W 2 przypadkach złożone zostało zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania, gdzie 2 zostały uwzględnione przez prokuratora,
- w 6 sprawach – do końca okresu sprawozdawczego postępowanie zakończyło się skierowaniem przez prokuratorów aktów oskarżenia, przy czym w 4 sprawach sądy wydały wyroki skazujące, w tym orzeczono:
 - karę grzywny – 60 stawek dziennych, po 40 zł każda,
 - karę grzywny – 50 stawek dziennych, po 40 zł każda,
 - karę grzywny – 20 stawek dziennych, po 20 zł każda,
 - warunkowe umorzenie postępowania - wyznaczono 2 – letni okres próby oraz zasądzone od oskarżonego pracodawcy 500 zł. na rzecz Funduszy Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Ponadto w wyżej wymienionych,
 - warunkowe umorzenie postępowania - ustalono 1 rok próby i ustalono świadczenie pieniężne w kwocie 1000 zł.

10. Powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy

W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy skierowali do sądów **6** powództw o ustalenie istnienia stosunku pracy na rzecz **6** pracowników. Spośród tych osób - 3 świadczyły pracę na podstawie umowy zlecenia, 3 świadczyły pracę bez żadnej umowy.

Dotychczas rozstrzygnięcie nastąpiło w 4 sprawach. W 2 powództwach Sąd ustalił istnienie stosunku pracy: 1 wyrok jest prawomocny, 1 wyrok nie jest prawomocny; w 2 powództwach Sąd umorzył postępowanie w związku z zawarciem ugody. Pozostałe sprawy są w toku.

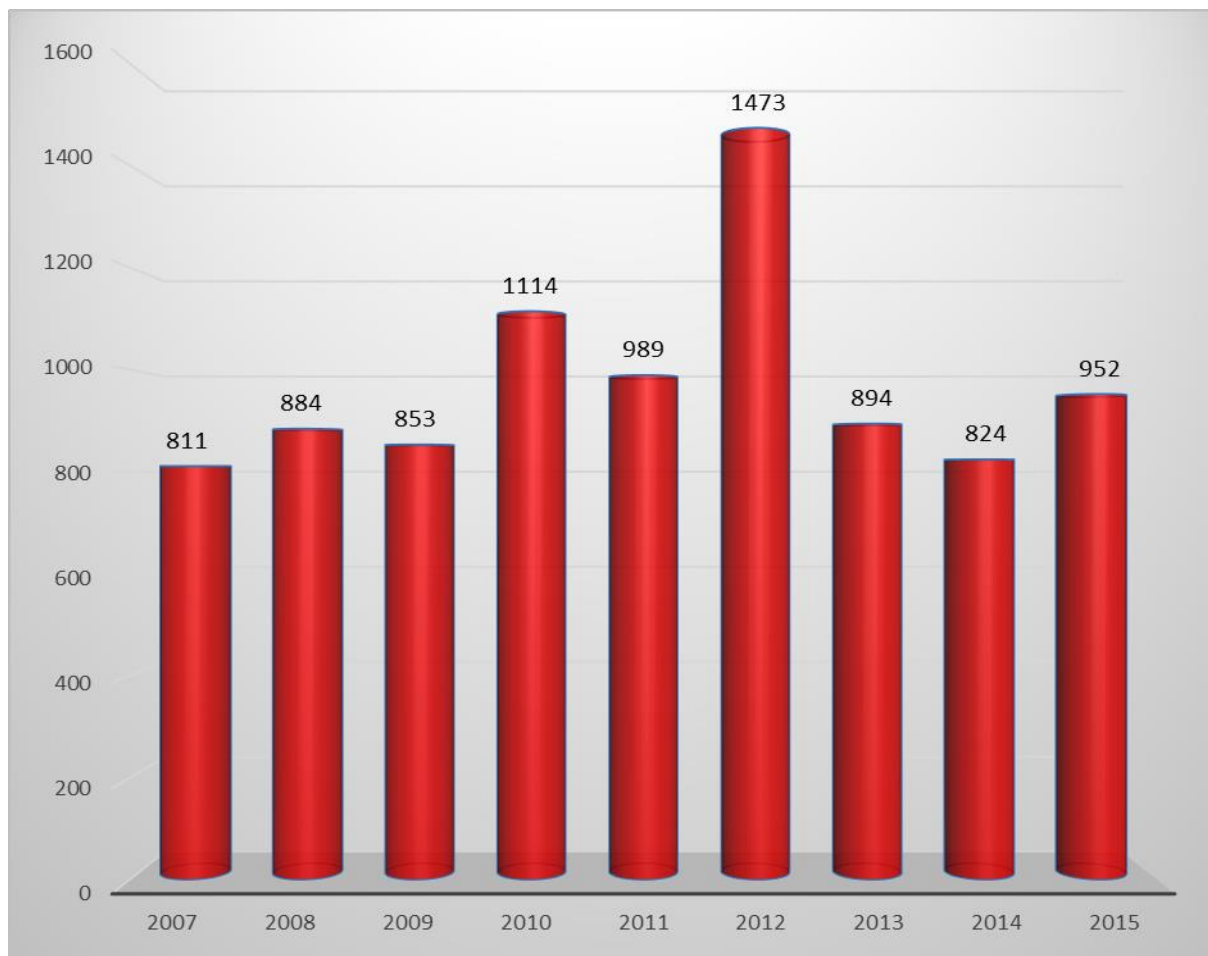
11. Skargi i wnioski.

W **2015** roku do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach wniesiono **952** skargi. Porównując z rokiem ubiegłym - 2014, nastąpił wzrost wniesionych skarg o 16%. W obecnym okresie sprawozdawczym przekazano do rozpatrzenia zgodnie z właściwością miejscową – do innego Okręgowego Inspektoratu Pracy lub rzeczową – do innej instytucji łącznie 95 skarg, wycofanych zostało 12 skarg, natomiast 126 pozostało bez rozpatrzenia w trybie skargowym (na liczbę tę składają się skargi anonimowe oraz skargi, w których nie zostały uzupełnione braki formalne). Inspektorzy pracy w 2015r. rozpatrzyli łącznie **697** skarg (22 skarg są jeszcze w trakcie rozpatrywania).

Wśród podmiotów wnoszących skargę największą grupę stanowili byli pracownicy, którzy wnieśli 37,4% skarg oraz aktualnie zatrudnieni pracownicy (24% skarg). Anonimowo wniesionych zostało 12% skarg.

Szczegółową strukturę podmiotów wnoszących skargi przedstawia wykres nr 15.

Wykres 14. Liczba zgłoszonych skarg (lata 2008 – 2015).

W złożonych skargach zawarty było **1.830** zarzutów dotyczących różnej problematyki. I tak:

Największą grupę zarzutów, bo **701** (38,3% ogólnej liczby zarzutów), stanowiły problemy dotyczące wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Dotyczyły one w głównej mierze niewypłacenia wynagrodzeń za pracę, niewypłacenia ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy oraz wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych lub dodatku do wynagrodzenia z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych.

Kolejną grupę zarzutów stanowiły zagadnienia dotyczące stosunku pracy. Odnotowano **248** tego rodzaju zarzutów (13,6% ogólnej liczby zarzutów). Pozostałe nieprawi-

dości dotyczyły niewydawania lub nieterminowego wydania przez pracodawców świadectw pracy oraz nieprawidłowości w ich treści, a także rozwiązywania umów o pracę za wypowiedzeniem.

W okresie sprawozdawczym odnotowanych zostało również **248** zarzutów dotyczących legalności zatrudnienia (13,6% ogólnej liczby zarzutów zawartych w skargach). Najwięcej zarzutów w tej grupie dotyczyło braku lub niepotwierdzenia na piśmie umowy o pracę, tj. 159 zarzutów. Pozostałe dotyczyły niezgłoszenia lub nieterminowego zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego osoby zatrudnionej.

W zakresie warunków pracy wniesiono **238** zarzutów (13% ogółu zarzutów). Skarżący podnosili nieprawidłowości dotyczące środków

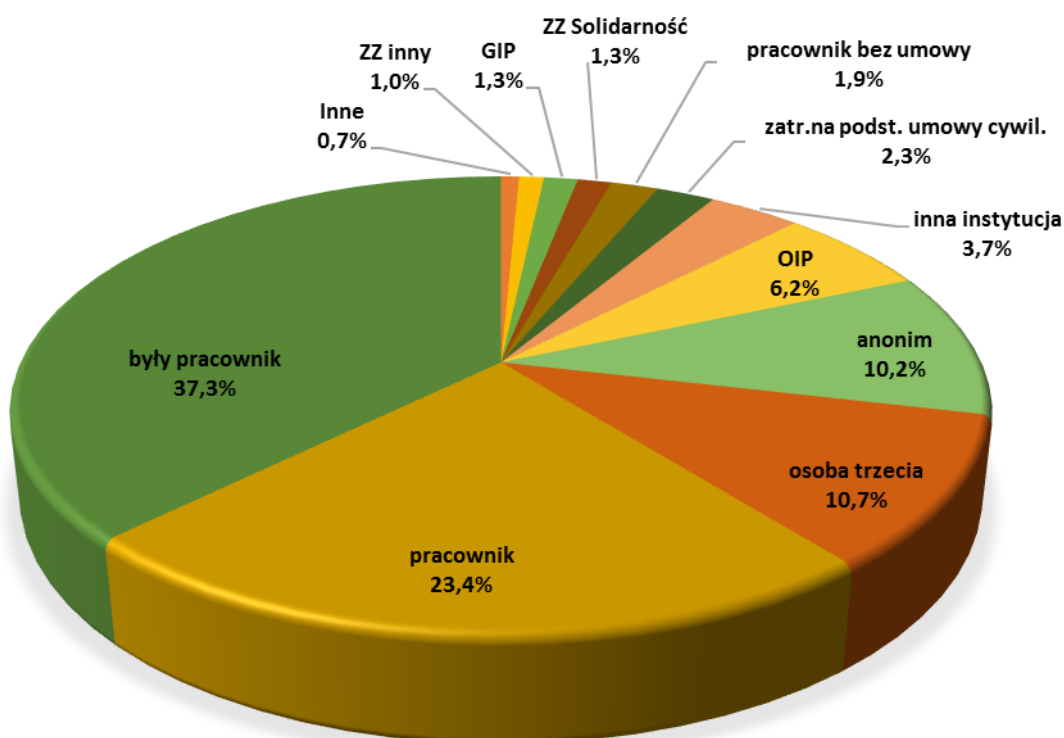
ochrony indywidualnej, odzieży oraz obuwia roboczego, obiektów i pomieszczeń pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych oraz wentylacji, stanowisk, procesów pracy, procesów technologicznych, magazynowania i składowania jak również organizacji bezpiecznej pracy.

W następnej kolejności odnotowano zarzuty związane z problematyką przestrzegania przepisów o czasie pracy. Tego rodzaju zarzutów było **162** (8,9% ogólnej liczby zarzutów). Dotyczyły one: zatrudniania pracowników powyżej przeciętnie 5 dni w tygodniu w przyjętym okresie rozliczeniowym, nieprowadzenia lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy,

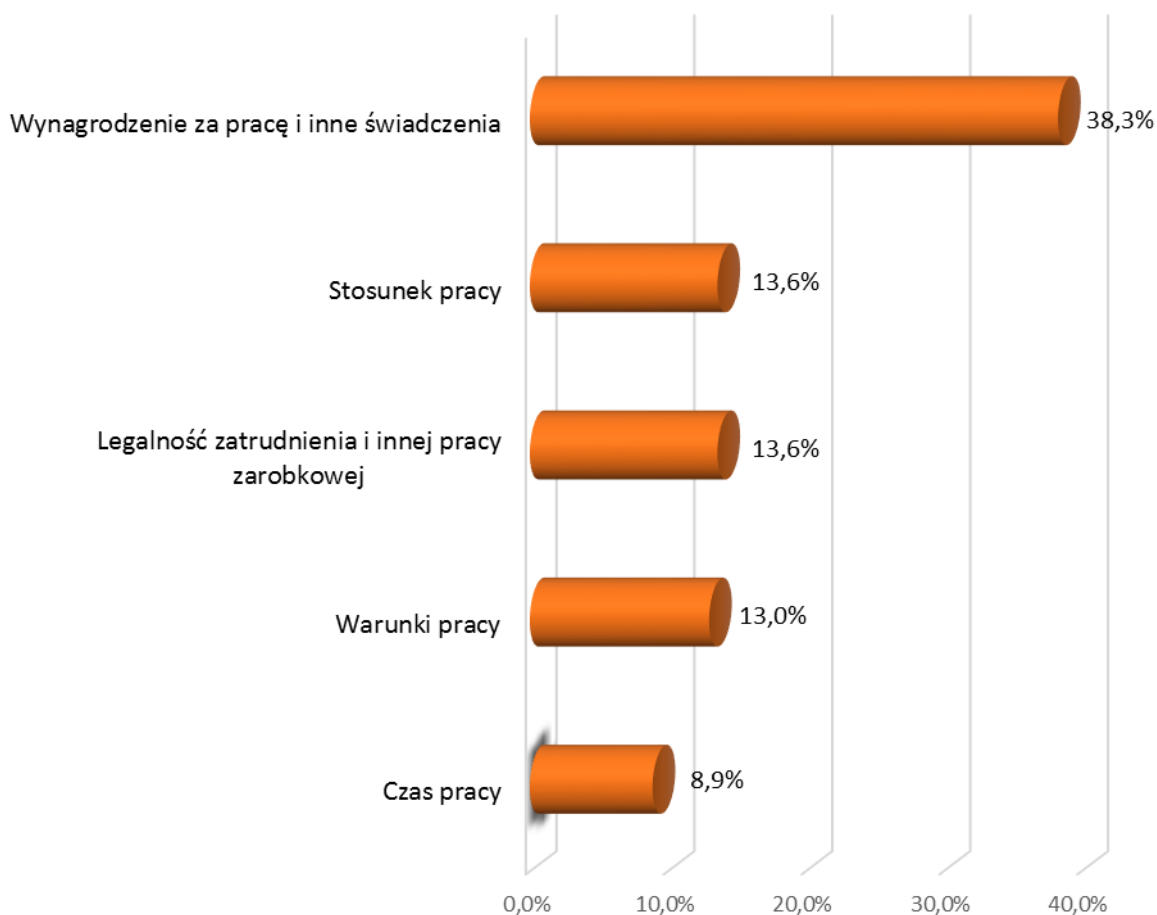
zatrudniania pracowników z naruszeniem przepisów o odpoczynku 11 – godzinnym, nieprawidłowego ustalenie tygodniowego wymiaru czasu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym, zatrudniania pracowników powyżej dopuszczalnej liczby godzin nadliczbowych w roku kalendarzowym.

Wśród wszystkich rozpatrzonych zarzutów zawartych w skargach, zasadnych okazało się 642, tj. 35,1% ogólnej liczby zarzutów.

Wykres 15. Podmioty zgłaszające skargi.

Wykres 16. Struktura przedmiotowa najczęściej zgłaszanych zarzutów w skargach

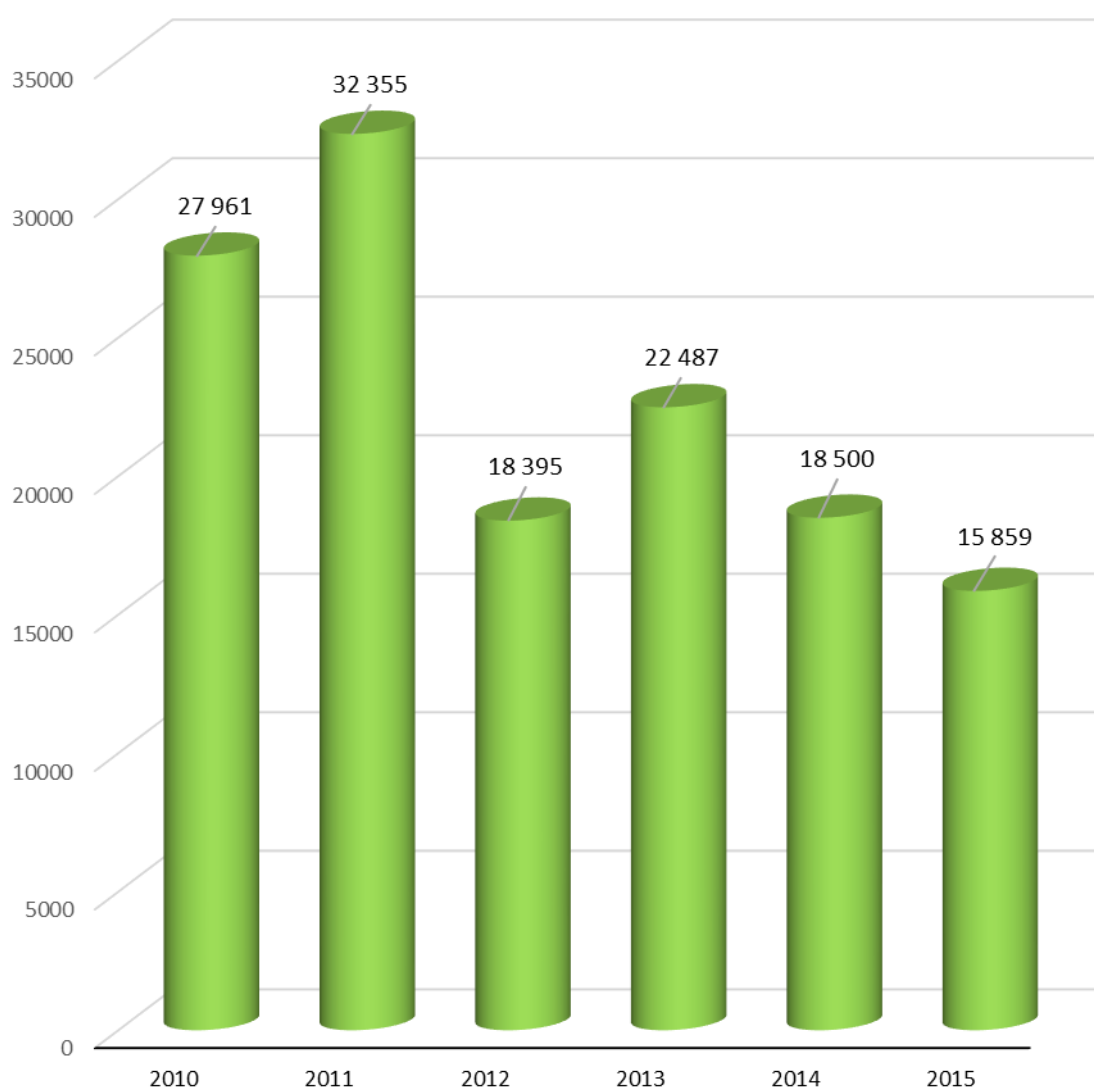
12. Porady prawne i techniczne

W roku sprawozdawczym pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach udzielili zainteresowanym łącznie – **29.209** porad, w tym: **20.265** porad prawnych (69,4%), **8.212** porad technicznych (28,1%) i **732** porad z zakresu legalności zatrudnienia (2,5%), przy czym:

– w siedzibie Okręgu udzielono łącznie **15.859** porad (54,3% ogólnej liczby udzielonych porad), w tym: **14.371** porad prawnych (90,6%) i **1.488** porad technicznych (9,4%),

- w czasie kontroli inspektorzy pracy udzielili łącznie – **13.350** porad (45,7% ogólnej liczby udzielonych porad), w tym: **5.980** porad prawnych (44,8%), **6.724** porad technicznych (50,4%) oraz **646** porad z zakresu legalności zatrudnienia (4,8%),
- w formie telefonicznej udzielono – **4.964** porady (17% ogólnej liczby udzielonych porad).

Wykres 17. Liczba udzielonych porad w siedzibie OIP.

Najczęściej z poradnictwa prawnego i technicznego korzystali:

- pracownicy – 40,6% porad,
- pracodawcy/przedsiębiorcy – 28,8% porad,
- byli pracownicy – 16,4% porad,
- podmioty zakwalifikowane, jako „inni” – 5 % porad,
- osoby niepełnosprawne – 4,3% porad,
- służba BHP – 1,7% porad,
- osoby ubiegające się o zatrudnienie – 1,4% porad.

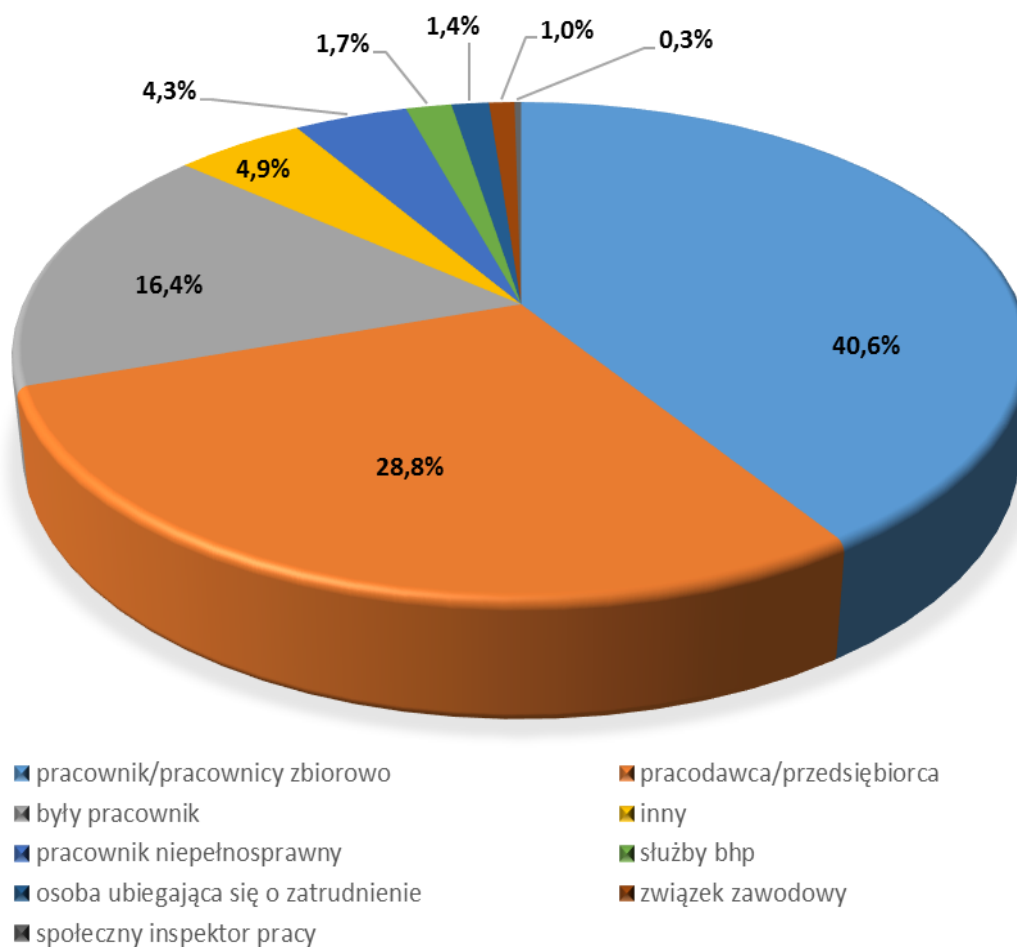
Z poradnictwa prawnego korzystały także takie podmioty, jak: związki zawodowe – 84 porady, społeczni inspektorzy pracy – 22 porady, organy samorządu terytorialnego – 13, organy państwowe - 12 porad, rolnicy indywidualni – 7 porad, cudzoziemcy – 5 porad i postowie, senatorowie, radni - 2 porady.

W roku sprawozdawczym zaobserwowano spadek – w porównaniu z rokiem 2014 - ilości udzielanych zapytań dokonywanych przez organizacje związkowe kierowane pod adre-

sem organów PIP. Ze strony organizacji związkowej najwięcej zapytań dotyczyło problematyki: nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy, wynagrodzeń za pracę, praw pracowniczych przy zwolnieniach grupowych, a także nieprzestrzegania ustawy o związkach

zawodowych i społecznej inspekcji pracy oraz interpretacji najnowszych zmian w prawie pracy.

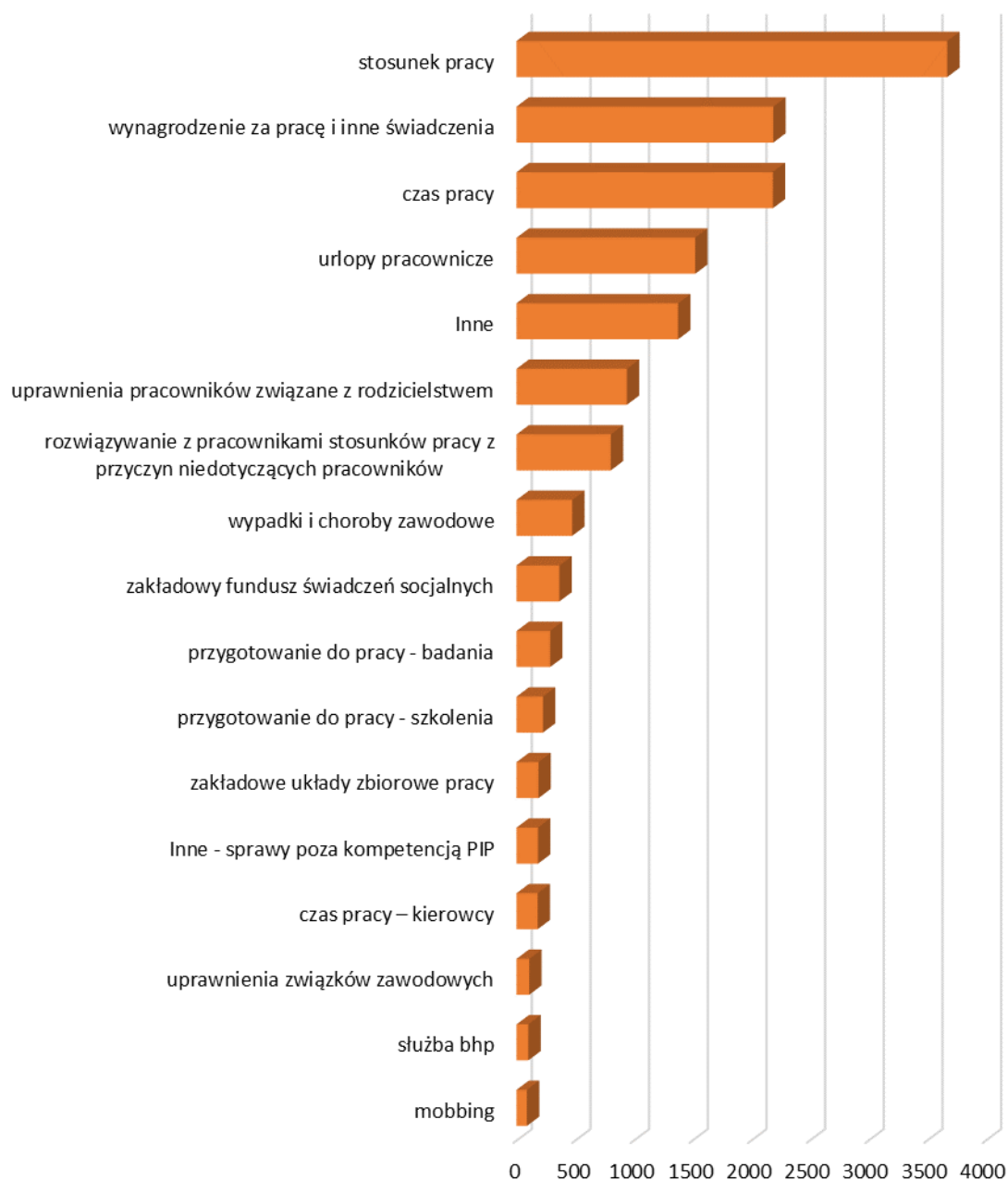
Wykres 18. Podmioty zgłaszające się po porady.

Tematem zadawanych pytań przez pozostałe podmioty były głównie zagadnienia związane: ze stosunkiem pracy (23,2%), z wynagrodzeniem za pracę i innymi świadczeniami (13,8%), z czasem pracy (13,8%), z urlopami pracowniczymi (9,6%), z zakresem określonego jako „inne”(8,7%), z uprawnieniami pracowni-

czymi związanymi z rodzicielstwem(5,9%) oraz z rozwiązywaniem stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników (5,1%).

Wykres 19. Struktura przedmiotowa udzielanych porad.

Poprzez poradnictwo prawne, Państwowa Inspekcja Pracy pełni bardzo ważną, społeczną funkcję. W wielu przypadkach uświadamianie osobom przysługujących im praw, wdrażanie procedur kontrolnych po przyjęciu skarg, pomoc w dochodzeniu roszczeń przed sądami

pracy, umożliwia wyegzekwowanie należnych praw i świadczeń. Również z racji posiadania przez PIP uprawnień nadzorczych w zakresie przestrzegania przepisów prawa pracy, wątpliwości z nich wynikające najchętniej są wyjaśniane przez pracodawców właśnie w PIP.

13. Wnioski o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe

W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy, w związku ze stwierdzeniem, podczas kolejnych kontroli u danych pracodawców rażącego naruszenia przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, skierowali do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - **3 wnioski** o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe. Wszystkie wnioski dotyczyły zakładów z sektora budownictwa. Skierowanie każdego wniosku wynikało z faktu stwierdzenia w danym przedsiębiorstwie – w czasie dwóch kolejnych kontroli – rażącego naruszenia przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Z informacji przekazanych przez ZUS (według stanu na styczeń 2016r.) wynika, że 2 wnioski inspektorów pracy skutkowały wydaniem przez ZUS decyzji o podwyższeniu pracodawcom składki wypadkowej o 100,0%. Postępowania dotyczące pozostałego wniosku złożonego w 2015r. jest w toku.

14. Rejestracja zakładowych układów zbiorowych pracy

W roku 2015, wpłynęły do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach **3** wnioski o rejestrację zakładowego układu zbiorowego pracy, (analogicznie do 2014r.). Ze zgłoszonych układów **2** zostały zarejestrowane w okresie sprawozdawczym. Oba omawiane układy zostały zawarte po raz kolejny u tych samych pracodawców, u których obowiązywał już poprzednio układ zbiorowy pracy. Natomiast liczba zgłoszonych protokołów dodatkowych do układu nieznacznie zmalała w stosunku do roku ubiegłego (w 2014 - **35**, w 2015 - **33**). Jeden z zarejestrowanych w 2015r. układów zawarto u pracodawcy zatrudniającego do 50 pracowników, a jednym układem objęto pracodawcę zatrudniającego ponad 350 pracowników. Stronę związkową reprezentowały w jednym przypadku jedna zakładowa organizacja związkowa, a w kolejnym dwie zakładowe organizacje związkowe działające u pracodawcy.

W 2015 roku wpisano **12** różnego rodzaju informacji zgłaszanych na wniosek strony układu. Wzrosła nieznacznie (o 1) w stosunku do 2014r. liczba rozwiązanych układów zbiorowych, tj.: w okresie sprawozdawczym wpisano **1** informację o rozwiązaniu układu na mocy porozumienia stron oraz **3** (w 2014 - 2) informacje o wypowiedzeniu układu przez pracodawcę. W 2015r. wpisano natomiast **2** informacje o odstąpieniu od stosowania układu w związku z rozwiązaniem wszystkich organizacji będących stroną układu, podczas gdy w 2014r. nie zgłaszano przypadków odstąpienia od stosowania układu.

W roku sprawozdawczym wpisano także do rejestru układów **2** informacje o zawartym u pracodawcy porozumieniu o zawieszeniu stosowania układu. W obu przypadkach porozumienie dotyczyło częściowego zawieszenia stosowania układów. Poza wskazanymi informacjami wpisano także **2** informacje o rozwiązaniu organizacji związkowej będącej stroną układu, **1** informację o wstąpieniu zakładowej organizacji związkowej w prawa strony zakładowego układu zbiorowego pracy oraz **1** informację o zmianie nazwy pracodawcy.

Najczęściej kwestionowane przez organ rejestrowy postanowienia w układach i protokołach dodatkowych dotyczyły wprowadzania zapisów w regulaminach premiowania, ustalających możliwość jednostronnego zmniejszenia wysokości, odstąpienia od stosowania czy zawieszenia stosowania przez pracodawcę w zależności od słabszej kondycji finansowej pracodawcy. Wskazuje to na dążenia pracodawców do możliwości swobodnego uwalniania się od obowiązku wypłaty tego składnika pracownikom w sytuacjach kryzysowych. Coraz częściej takie regulacje rozciągane są także na inne wprowadzane do układów nieobowiązkowe dodatki płacowe. Niedostateczne wciąż jest także rozróżnienie między premią regulaminową a premią uznaniową.

Dane dotyczące zakładowych układów zbiorowych pracy w 2015r.

Wnioski	Ogółem	Układy zbiorowe pracy	Protokoły dodatkowe	Informacje
Wpływ	57	3	40	14
Zwrot wniosków bez rozpatrzenia	4	0	3	1
Zarejestrowano lub wpisano do rejestru	47	2	33	12
Odmowy rejestracji	1	0	1	0
Układy i protokoły dodatkowe zawierające postanowienia niezgodne z prawem	8	1	7	0

W roku 2015 roku, tak jak w roku poprzednim, strony wprowadzały w protokołach dodatkowych coroczne zmiany dotyczące wysokości stawek wynagrodzenia zasadniczego pracowników oraz wysokości niektórych składników wynagrodzenia. W protokołach dokonywano też zmian zasad nabywania nagród jubileuszowych, zarówno na korzyść (podwyżka podstawy obliczenia), jak i na niekorzyść pracowników. Obecnie obserwuje się tendencję do uzależniania warunków nabywania nagród jubileuszowych od przepracowania określonej liczby lat pracy u danego pracodawcy, podczas gdy dotychczas uzależnione były najczęściej od ogólnego stażu pracy. W jednym przypadku podwyższono wysokość odpisów na ZFŚS w stosunku do ustawowego, w liczniejszych jednak przypadkach obniżano wysokość odpisu na Fundusz Świadczeń Socjalnych lub rezygnowano z jego tworzenia. Protokoły dodatkowe rejestrowane w okresie sprawozdawczym wprowadzały także nowe regulacje dotyczące możliwości objęcia pracowników bezpłatnymi lub częściowo odpłatnymi „pakietami medycznymi”, na zasadzie dobrowolnego przystępowania do nich pracowników. We wszystkich zarejestrowanych układach ustalono wypłacanie dodatku brygadzistowskiego i funkcyjnego. W jednym układzie zapewniono prawo do dodatku za pracę w warunkach szkodliwych lub uciążliwych.

Natomiast żaden układ nie przewidywał prawa do dodatku za staż pracy; rezygnacja z tego rodzaju dodatku w regulacjach układowych jest już dosyć powszechnym zjawiskiem.

W jednym z zarejestrowanych w okresie sprawozdawczym układów wprowadzono postanowienia zobowiązujące do dalszego obowiązywania układu po jego rozwiązaniu lub wypowiedzeniu do czasu zawarcia nowego układu. Oba zarejestrowane w okresie sprawozdawczym układy przewidują przyznawanie pracownikom prawa do nagrody jubileuszowej. W każdym z nowych układów wprowadzono także prawo do odprawy emerytalno-rentowej na warunkach korzystniejszych niż wynikające z art. 92¹ Kodeksu pracy.

Treść nowo zawieranych układów ogranicza się do podstawowych regulacji płacowych, przy czym charakterystyczne jest ustalanie obowiązkowych składników wynagrodzenia na poziomie uregulowanym w Kodeksie pracy. W układach często brak zapisów dotyczących stosowanych u pracodawców systemów i rozkładów czasu pracy oraz przyjętych okresów rozliczeniowych, układy odsyłają w tym zakresie do regulaminów pracy. Nowe układy zawierane są w większości przypadków jedynie u pracodawców, którzy objęci byli wcześniej układami zbiorowymi pracy albo u ich następców prawnych.

15. Spory zbiorowe

W 2015 roku pracodawcy zgłosili do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach 65 sporów zbiorowych. Pracodawcy, u których wszczęty został spór zbiorowy wykonywali następujące rodzaje działalności gospodarczej: edukacja – 40 sporów, opieka zdrowotna

i pomoc społeczna – 18 sporów, wytwarzanie energii – 3 spory, przetwórstwo przemysłowe – 1 spór, górnictwo, wydobywanie – 1 spór, transport i gospodarka magazynowa – 1 spór, administracja publiczna i obrona narodowa – 1 spór.

Żądania zgłoszone pracodawcom przez organizacje związkowe w podziale na ich rodzaj i liczbę przedstawiały się następująco:

- warunki pracy - **137** w tym np. przypisanie pielęgniarek i położnych na stałe do danych komórek organizacyjnych,
- warunki płacy - **4** w tym np. dokonanie 9% waloryzacji wynagrodzenia w ten sposób, że stawki osobistego zaszeregowania nauczycieli zatrudnionych w placówkach oświatowych zostaną podwyższone od dnia 1 stycznia 2015r.,
- świadczenia socjalne – **1** – zwiększenie odpisu na Fundusz Świadczeń Socjalnych,
- prawa i wolności związkowe – **1** (dotyczy zaprzestania działań antyzwiązkowych).

W porównaniu do roku 2014, ilość zgłaszanych sporów zbiorowych znacznie się zwiększyła z uwagi na dużą liczbę sporów prowadzonych przez organizacje reprezentujące nauczycieli oraz pracowników obsługi administracyjnej szkół, a także powstały ogólnopolski spór środowiska pielęgniarek i położnych. Spór ten dotyczył wzrostu wysokości otrzymywanego przez te grupy zawodowe wynagrodzenia za pracę. W porozumieniu podpisanym 23 września 2015 r. przez Ministra Zdrowia, Prezesa NFZ oraz środowisko pielęgniarek i położnych – reprezentowane przez Naczelną Radę Pielęgniarek i Położnych oraz Ogólnopolski Związek Zawodowy Pielęgniarek i Położnych – ustalono warunki zmian. Zostały one określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z dnia 8 września 2015 r. (Dz. U. poz. 1400) oraz w rozporządzeniu z 14 października 2015 r. (Dz. U. poz. 628).

III.

WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PROGRAMIE DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH W LATACH 2013-2015

1. Przestrzeganie przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu.

Warunki, które nie sprzyjają tworzeniu miejsc pracy, skłaniają wielu pracodawców do poszukiwania oszczędności i uelastycznienia form zatrudnienia, często z pominięciem obowiązujących regulacji prawnych.

W związku z tym przestrzeganie przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu było przedmiotem następujących działań:

- 1) kontrole zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem agencji ochrony oraz placówek handlowych,
- 2) kontrole skargowe zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy,
- 3) kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy przy zawieraniu umów terminowych, ze szczególnym uwzględnieniem placówek handlowych oraz zakładów pracy chronionej,
- 4) kontrole skargowe przestrzegania prawa pracy przy zawieraniu umów terminowych.

I tak:

kontrole zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **103** kontrole w przedmiocie zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy, w tym:

- **10** kontroli w agencjach ochrony,
- **6** kontroli w placówkach handlowych wielkopowierzchniowych,
- **15** kontroli w pozostałych placówkach handlowych.

W zrealizowanych kontrolach, inspektorzy pracy zakwestionowali łącznie **53** umowy cywilnoprawne uznając, że mają one cechy właściwe dla stosunku pracy - wszystkie zakwestionowane umowy były umowami zlecenie.

Zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy, inspektorzy pracy stwierdzili u **23** kon-

troloowanych w tym przedmiocie pracodawców (22,3%).

Na **103** przeprowadzone kontrole:

- żadnych nieprawidłowości nie stwierdzono po przeprowadzeniu **80** kontroli (77,7%),
- po przeprowadzeniu **9** kontroli i zakwestionowaniu prawidłowości stosowania cywilnoprawnej formy zatrudnienia (8,7%), na polecenie inspektora pracy pracodawcy usunęli ujawnione nieprawidłowości w czasie trwania kontroli – dotyczyło **13** pracowników,
- w pozostałych **14** kontrolach (13,6%) inspektorzy pracy stwierdzili zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy i skierowali do pracodawców wnioski o zmianę umowy. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami skierowali do pracodawców **14** wniosków pokontrolnych dotyczących łącznie **40** osób. Wnioski te zostały przez pracodawców w większości zrealizowane (wobec **35** pracowników).

W czasie prowadzonych kontroli - w wyniku działań inspektorów pracy - potwierdzono dla **48** osób zatrudnienie na podstawie stosunku pracy.

Przeprowadzone kontrole potwierdziły, iż w dalszym ciągu występują przypadki zawierania umów cywilnoprawnych w sytuacji, gdy praca ma charakter podporządkowany, czyli spełnione są warunki właściwe dla umowy o pracę. Praktyka taka stanowi naruszenie przepisów Kodeksu pracy, a ponadto powoduje poczucie niepewności zatrudnienia i ograniczenie uprawnień pracujących.

Przeprowadzone kontrole wykazały szereg naruszeń przepisów o zatrudnianiu, co dotyczyło stosowania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy. Należały do nich m.in.:

- wykonywanie pracy na podstawie umowy zlecenia w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy, dla sprawdzenia pracownika – zastosowanie cywilnoprawnej formy zatrudnienia jako swoistego okresu próbnego,

- wykonywanie pracy w takich samych warunkach i na takim samym stanowisku jak pracownicy pracodawców, na podstawie umowy zlecenie,
- przypadek wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenie po zakończeniu odbywania u pracodawcy stażu, podczas gdy z umowy zawartej z organem kierującym na staż, po jego odbyciu pracodawca gwarantował zatrudnienie w ramach stosunku pracy.

Należy jednak stwierdzić, że na 786 umów cywilnoprawnych poddanych analizie w przedmiotowym zakresie, tylko wobec 53 umów wystąpiły zastrzeżenia, co do zasadności ich stosowania (6,7%).

kontrole skargowe dotyczące zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 11 kontroli skargowych w przedmiocie zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy. Kontrole przeprowadzono zostały u 11 pracodawców na skutek wniesionych do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach 12 skarg (u 1 pracodawcy rozpatrywano - 2 skargi). Z uwagi na zarzuty zawarte w skargach:

- 7 skarg dotyczyło wyłącznie problematyki stosowania przez pracodawców umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy,
- a 5 skarg dotyczyło wyżej wymienionej problematyki oraz innych zarzutów (czas pracy, wynagrodzenia za pracę, urlopy wypoczynkowe, mobbing).

Wyniki rozpatrzonych skarg w przedmiocie nieprawidłowego zatrudniania w ramach stosunku cywilnoprawnego wskazują na to, iż 3 skargi były zasadne (25,0%), a 9 bezzasadnych (75,0%) w przedmiocie zatrudniania na innej podstawie niż stosunek pracy w warunkach wskazujących na istnienie pracowniczej formy zatrudnienia.

Nieprawidłowości stwierdzono u 2 pracodawców.

W czasie przedmiotowych kontroli stwierdzono, iż 3 umowy zlecenie w ocenie inspektorów pracy zawarte zostały w warunkach właściwych dla stosunku pracy.

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości inspektorzy pracy skierowali do pracodawców wnioski w wystąpieniu. Żadna z osób objętych analizą inspektorów pracy, dla których stwierdzono nieprawidłowy wybór formy zatrudnienia, nie zadeklarowała poparcia powództwa inspektora pracy o ustalenie istnienia stosunku pracy przed sądem. Z uwagi na powyższe, pomimo braku potwierdzenia przez pracodawców umów o pracę dla osób objętych kontrolą, inspektorzy pracy nie kierowali powództw o ustalenie istnienia stosunku pracy do sądów pracy.

Przyczyny naruszenia przepisów ustawodawstwa pracy w zakresie zatrudniania pracowników na umowach cywilnoprawnych, w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy w przypadku kontroli problemowych oraz skargowych były następujące:

- niedostateczna znajomość przepisów regulujących przedmiotową problematykę oraz przekonanie że w tym zakresie istnieje swoboda stron stosunku prawnego, co do formy zawierania umów na świadczenie pracy,
- minimalizowanie kosztów zatrudnienia z uwagi na trudności finansowe pracodawców.

Jak wynika z powyższego często osoby świadczące prace nie są zainteresowane zmianą klasyfikacji prawnej swojego zatrudnienia – z różnych przyczyn (obawa utraty pracy, likwidacja niektórych uprawnień finansowych itp).

kontrole przestrzegania przepisów prawa pracy przy zawieraniu umów terminowych.

W powyższym zakresie przeprowadzono 95 kontroli u 92 pracodawców.

Kontrolując problematykę zawierania umów o pracę na czas określony, analizie poddano 928 tego rodzaju umów o pracę (816 pracowników). Według pozyskanych danych kontrolowani pracodawcy łącznie zatrudniali na pod-

stawie umów terminowych 867 osób. Ustalono, że najczęściej umów zawierano na okres od 1 roku do 3 lat – 426 umów (49,13%), a następnie na okres powyżej 6 miesięcy – 185 umów (21,33%) i umowy zawarte na okres od 3 do 5 lat – 89 umów (10,26%).

Kontrola wymienionej wyżej problematyki wykazała nieliczne przypadki naruszenia przepisów ustawodawstwa pracy w zakresie zawierania umów terminowych. Do ważniejszych nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi:

- brak potwierdzenia na piśmie zawartej umowy o pracę. Takie przypadki stwierdzono w odniesieniu do 8 pracowników (1% objętych kontrolami). Większość ujawnionych tego rodzaju przypadków regulowana była poleceniami wydanymi przez inspektorów pracy,
- błędy w treści umów o pracę zawieranych zarówno na okres próbny, czas określony jak i czas wykonania określonej pracy. Dotyczyło to 92 umów spośród 928 objętych analizą (9,9%),
- rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło z naruszeniem przepisów dotyczących rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia. Problem dotyczył 2 pracowników zatrudnionych w 2 zakładach pracy (0,2%).

Przyczynami ujawnionych nieprawidłowości były między innymi niedostateczna znajomość przepisów o nawiązywaniu i rozwiązywaniu stosunku pracy oraz brak należytej staranności w prowadzeniu spraw pracowniczych. Należy podkreślić, że nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów o zatrudnianiu na podstawie umów terminowych w odniesieniu do pracowników zakładów pracy chronionej.

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy skierowali do pracodawców **3** polecenia oraz **52** wnioski w wystąpieniach.

kontrole skargowe przestrzegania prawa pracy przy zawieraniu umów terminowych.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **3** kontrole przestrzegania prawa pracy przy

zawieraniu umów terminowych – u **3** pracodawców. Kontrole były wynikiem wniesionych skarg.

Przedmiotem wniesionych skarg były następujące problemy;

- 1 skarga dotyczyła braku potwierdzenia na piśmie umów o pracę zawartych na czas określony (skargę złożyło 5 byłych pracowników) oraz niewypłacenia należnego wynagrodzenia za pracę – skarga w wyniku kontroli uznana została za zasadną w części dotyczącej umów o pracę, w części dotyczącej wynagrodzenia inspektor pracy uznał zarzuty za bezzasadne,
- 1 skarga dotyczyła treści zawieranych umów o pracę na czas określony – kontrola prowadzona w następstwie skargi nie wykazała nieprawidłowości,
- 1 skarga dotyczyła braku potwierdzenia na piśmie umowy o pracę zawartej na czas określony (skarżąca dołączyła do skargi wyrok sądu karnego, który uznał byłego pracodawcę skarżącej za winnego ciężkiego naruszenia praw pracowniczych - popełnienia zarzucanego czynu stanowiącego przestępstwo z art. 218 §1a kodeksu karnego i art. 219 kodeksu karnego) oraz niewypłacenia należnego wynagrodzenia za pracę – skarga w wyniku kontroli uznana została za zasadną w całości

Tak więc spośród 3 rozpatrywanych skarg - 2 okazały się zasadne, a 1 uznana została, jako bezzasadna.

Badając zarzuty zawarte we wniesionych skargach nie stwierdzono przypadków rażącego naruszenia przepisów dotyczących stosunku pracy.

Kontrole przeprowadzono u 3 pracodawców, którzy na dzień ich prowadzenia łącznie zatrudniali tylko 5 osób na podstawie umów terminowych (4 umowy na okres powyżej 6 miesięcy, do roku i 1 umowa na okres od 3 do 6 miesięcy).

Należy stwierdzić, że skala naruszenia przepisów o zatrudnianiu pracowników na podstawie umów terminowych jest nieznaczna, o czym świadczy znikoma ilość skarg dotyczących wskazanej problematyki.

Przyczyny naruszenia prawa pracy przy zawieraniu terminowych umów o pracę są tożsame z przyczynami, jakie wskazano podczas planowych kontroli w zakresie zawierania umów terminowych.

W celu likwidacji stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali 2 polecenia i 4 wnioski w wystąpieniach pokontrolnych, które zostały w pełni wykonane.

Podczas kontroli omówionych powyżej tematów związanych z przestrzeganiem przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu stwierdzono nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika i zastosowano wobec osób odpowiedzialnych 5 mandatów karnych na łączną kwotę 7.400zł. Natomiast wobec 3 pracodawców poprzestano na zastosowaniu środka wychowawczego.

2. Wzmoczony nadzór w grupie zakładów o wysokiej skali zagrożeń zawodowych.

Do wzmoczonego nadzoru wytypowano zakłady, w których szczególnie duże ryzyko zawodowe, wyraża się wysokimi przekroczeniami norm czynników szkodliwych dla zdrowia oraz wysokimi wskaźnikami wypadkowości (częstotliwości i ciężkości).

W roku sprawozdawczym, wzmocnionym nadzorem objęto 4 zakłady pracy, w których zatrudnionych było łącznie – **4513** pracowników. W zakładach tych przeprowadzono 9 kontroli.

Przedmiotem kontroli w wymienionych wyżej zakładach pracy były następujące zagadnienia:

1) dokumentowanie i ocena ryzyka zawodowego.

Ustalono, że we wszystkich w/w zakładach i na wszystkich stanowiskach pracy oceniono i udokumentowano ryzyko zawodowe związane z poszczególnymi zagrożeniami zidentyfikowanymi przy określonych pracach. Wyznaczono także dopuszczalność ryzyka zawodowego i we wszystkich badanych zakładach podjęto działania korygujące lub zapobiegawcze.

Oznacza to, że dla każdego stanowiska pracy zidentyfikowane zostały zagrożenia i oceniono ryzyko zawodowe. Na podstawie tej oceny planowane były i wdrażane rozwiązania techniczne i organizacyjne w celu zapobiegania i ograniczenia ryzyka zawodowego. Oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy wykonywane były także przed każdą modernizacją i po niej, lub po wprowadzeniu nowych technologii, maszyn lub przy zmianie procesu technologicznego. Natomiast działania korygujące i zapobiegawcze podejmowane były w obszarach: profilaktyka techniczna, profilaktyka organizacyjna, profilaktyka medyczna i w zakresie środków ochrony zbiorowej i indywidualnej.

2) wypadki przy pracy

W okresie sprawozdawczym we wszystkich zakładach objętych wzmocnionym nadzorem zaistniały 54 wypadki przy pracy, w tym: 52 zakwalifikowane, jako „lekkie”, oraz 2 powodujące ciężkie uszkodzenie ciała.

Z analizy dokumentacji powypadkowej wynika, że we wszystkich zakładach znajdujących się pod wzmocnionym nadzorem realizowane były w sposób właściwy profilaktyczne wnioski i stosowane były środki określone w protokołach powypadkowych. Ponadto we wszystkich zakładach, przeprowadzane były okresowe analizy wypadków przy pracy.

Działania zakładów w zakresie prewencji wypadkowej ukierunkowane były między innymi na: wdrażanie i realizowanie projektów w zakresie BHP; badanie zdarzeń potencjalnie wypadkowych (incydentów); aktualizację oceny ryzyka zawodowego; wdrożenie działań korygujących i zapobiegających wypadkom oraz monitorowanie i kontrola skuteczności stosowania środków ochrony; prowadzenie dodatkowych szkoleń tematycznych z zakresu bhp.

3) zachorowalność na choroby zawodowe

W analizowanym okresie w kontrolowanych zakładach będących pod wzmocnionym nadzorem stwierdzono 1 chorobę zawodową.

Na podstawie analizowanych zagrożeń mogących spowodować wystąpienie chorób zawodowych, określone były i wprowadzane odpowiednie środki zapobiegające ich występowaniu. Do działań tych należy zaliczyć między innymi:

- profilaktyczne badania pracowników oraz ścisłe przestrzeganie zaleceń lekarskich,
- systematyczne przeprowadzanie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- kontrola i utrzymywanie we właściwym stanie instalacji i urządzeń służących do usuwania szkodliwych czynników ze środowiska pracy,
- zapewnienie ograniczania narażenia na czynniki szkodliwe metodami organizacyjnymi,
- wyposażanie pracowników w odpowiednio dobrane środki ochrony indywidualnej i kontrola ich stosowania przez pracowników.

4) wymagania minimalne dotyczące użytkowanych maszyn

We wszystkich zakładach objętych wzmożonym nadzorem dokonano kompleksowej oceny maszyn pod kątem spełniania wymagań minimalnych. Przeprowadzona ocena wykazała, że w większości przypadków eksploatowane maszyny spełniały wymagania w zakresie bezpieczeństwa pracy. W jednym zakładzie część maszyn nie spełniała wymagań minimalnych i została wycofana z eksploatacji, a w drugim - w stosunku do maszyn niespełniających wymagań podjęto działania dostosowawcze.

5) służba bezpieczeństwa i higieny pracy

W zakładach będących pod wzmożonym nadzorem zorganizowano służby bhp zgodnie z obowiązującymi przepisami. W 3 zakładach utworzono wieloosobowe komórki, w których zatrudniono pracowników spełniających wymogi w zakresie odpowiedniego wykształcenia oraz stażu pracy. W 1 zakładzie funkcję służby bhp spra-

wowała jedna osoba posiadająca odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

6) społeczna inspekcja pracy

We wszystkich przedmiotowych zakładach utworzono społeczną inspekcję pracy. W roku 2015 społeczni inspektorzy pracy wydali ogółem 38 zaleceń oraz 7 uwag usunięcia stwierdzonych przez nich nieprawidłowości. Zalecenia i uwagi wykonane zostały zgodnie z ustalonymi terminami.

7) komisja bezpieczeństwa i higieny pracy

We wszystkich zakładach będących pod wzmożonym nadzorem utworzono – zgodnie z wymogami przepisów – komisje bezpieczeństwa i higieny pracy. Komisje te dokonywały przeglądów warunków pracy i okresowej oceny stanu bhp. Opiniowały także podejmowane przez pracodawców środki zapobiegające wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym.

Przeprowadzone przez inspektorów pracy kontrole wykazały, że najczęściej powtarzające się nieprawidłowości dotyczyły:

- niewłaściwego stanu technicznego obiektów i pomieszczeń pracy (dotyczyło 1 zakładu),
- niewłaściwego stanu technicznego maszyn i urządzeń technicznych (dotyczyło 3 zakładów),
- niestosowania środków ochrony indywidualnej (dotyczyło 2 zakładów),
- niewłaściwej organizacji i prowadzenia prac transportowych (dotyczyło 2 zakładów).

W ocenie inspektorów pracy, główne przyczyny naruszania przepisów prawa w kontrolowanych zakładach to:

- nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa pracy przez pracowników oraz ich bezpośrednich przełożonych,
- brak dostatecznego nadzoru ze strony kierownictwa nad wykonywanymi pracami,
- brak motywacji (ulg finansowych) dla zakładów podejmujących działania inwestycyjne zmierzające do poprawy warunków pracy,
- zmiany organizacyjne.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **34** decyzje, w tym 25 na piśmie. Dotyczyły one poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy dla **647** pracowników. Wszystkie decyzje zostały zrealizowane.

Do pracodawców skierowano także **8** wniosków pokontrolnych, które dotyczyły **411** pracowników. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 7 wniosków pokontrolnych.

Za stwierdzone uchybienia i nieprawidłowości stanowiące wykroczenia przeciwko prawom pracowniczym inspektorzy pracy nałożyli 2 mandaty na ogólną kwotę 4000zł.

W wyniku realizacji wydanych środków prawnych oraz działań podejmowanych przez zakłady, warunki i bezpieczeństwo pracy uległy poprawie we wszystkich 4 nadzorowanych zakładach dla łącznie **2981** pracowników (dla 66% zatrudnionych). Dla przykładu:

- eksploatowany automat spawalniczy został dostosowany do zasadniczych wymagań w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, co wpłynęło na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy 40 pracowników,
- wstrzymano prace z wykorzystaniem strugarko - wyrówniarki do czasu zamontowania osłony wału nożowego (wpłynęło to na poprawę warunków pracy 6 pracowników),
- wstrzymano eksploatację strugarko – grubościówki do czasu zapewnienia sprawnych technicznie zapadek przeciwostrzutowych (wpłynęło na poprawę warunków pracy 6 pracowników),
- wstrzymano eksploatację frezarki dolnowrzecionowej do czasu zapewnienia właściwej osłony niepracującej części narzędzia tnącego oraz zabezpieczenia przed dostępem bezpośrednim do wewnętrznej instalacji elektrycznej (wpłynęło na poprawę warunków pracy 6 pracowników),
- wstrzymano prace spawalnicze z wykorzystaniem automatu spawalniczego do czasu wyposażenia go w skuteczne urządzenia ochronne zapobiegające dostępowi do strefy zagrożenia - strefy pracy mechanizmu pozycjonowania wałka dociskowego (wpły-

nęło na poprawę warunków pracy 10 pracowników),

- wstrzymano eksploatację wiertarki stołowej do czasu zapewnienia sprawnego mechanizmu samopowrotu wrzeczona oraz wyposażenia jej w wyłącznik bezpieczeństwa (maszyna została wycofana z użytkowania i zlikwidowana - wpłynęło na poprawę warunków pracy 10 pracowników),
- wstrzymano eksploatację 3 wiertarek promieniowych do czasu: zapewnienia sprawniej technicznie osłony wrzeczona przy dwóch z nich oraz do czasu wyposażenia trzeciej w osłonę wrzeczona (wpłynęło na poprawę warunków pracy 30 pracowników),
- wdrożono programu działań techniczno-organizacyjnych zmniejszających narażenie pracowników na hałas (poprawą objęto 600 pracowników);
- wdrożono program działań techniczno-organizacyjnych zmniejszających narażenie pracowników na wibrację miejscową w Module Lakierni (poprawą objęto 90 pracowników);
- zapewniono „ruchome” barierki ochronne na modułach/elementach podczas wykonywania prac na wysokości, zabezpieczające pracowników przed upadkiem. „Ruchome” barierki zorganizowane dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach monter kotłowy, ślusarz i spawacz - wpłynęły na poprawę warunków pracy 80 pracowników;
- zakupiono odkurzacze ze specjalnym filtrem do porządkowania pozostałości po szlifowaniu elementów wykonanych ze stali wysokostopowych oraz zakupiono wyciągi miejscowe wykorzystywane przy pracach z wykorzystaniem tych stali (wpłynęło na poprawę warunków pracy 80 pracowników).

Wyniki kontroli wskazują, że forma wzmoczonego nadzoru nad zakładami pracy, w których występuje znaczna liczba zagrożeń zawodowych i wypadkowych przynosi stałą poprawę warunków pracy. Podjęte działania w istotny sposób poprawiły warunki pracy w dwóch zakładach objętych wzmocnionym

nadzorem. Pozwoliło to na podjęcie decyzji o wyłączeniu ich ze wzmożonego nadzoru w roku 2016.

3. Ograniczenie zagrożeń wypadkowych poprzez wdrażanie elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy.

Kontrole w zakładach, w których stwierdzono najwyższe wskaźniki wypadków przy pracy, w tym wypadków powtarzalnych miały na celu sprawdzenie przestrzegania przez pracodawców przepisów i zasad dotyczących oceny ryzyka zawodowego oraz podejmowania środków profilaktycznych zmniejszających ryzyko zawodowe. Zwrócono szczególną uwagę na efektywne zarządzanie ryzykiem wypadkowym przez pracodawców oraz aktywny udział pracowników w ocenie tego ryzyka na stanowiskach pracy.

Kontrole w powyższym zakresie przeprowadzono w **10** zakładach pracy o strukturze zatrudnienia do 250 pracowników i o łącznym zatrudnieniu 877 pracowników.

Kontrolowane firmy prowadziły następującą działalność:

- przetwórstwo przemysłowe - 5 zakładów – 50,0% kontrolowanych,
- budownictwo - 4 zakłady - 40,0% kontrolowanych,
- handel hurtowy i detaliczny - 1 zakład - 10,0% kontrolowanych.

W zakładach objętych kontrolami odnotowano 66 wypadków przy pracy, w których poszkodowanych zostało 66 osób. Były to wypadki lekkie – nie było wypadków ciężkich i śmiertelnych.

Dokonano oceny 42 dokumentacji powypadkowych, tj. 63,6% z zaistniałych wypadków przy pracy oraz dokonano oceny 28 stanowisk pracy, na których miały miejsce zdarzenia wypadkowe. Ustalono, że na 3 stanowiskach pracy nie przeprowadzono udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli ustalono, że do najczęściej występujących

nieprawidłowości w badanym przedmiocie można zaliczyć:

- nieprawidłowe prowadzenie postępowania powypadkowego oraz jego dokumentowanie (8 zakładów – 80% objętych kontrolami),
- niezapewnianie właściwego opisu zdarzenia wypadkowego (6 zakładów – 60%),
- nieustalanie wszystkich przyczyn zdarzeń wypadkowych (8 zakładów – 80%),
- niewłaściwie formułowanie zaleceń związanych z ustalonymi okolicznościami i przyczynami wypadków 5 zakładów – 50%),
- niezapewnienie właściwego rejestrowania wypadków przy pracy (5 zakładów – 50%),
- w zakresie dokumentacji z oceny ryzyka brak dokumentacji, brak wymaganych opisów, brak udziału poszkodowanych i przedstawicieli załogi (5 zakładów – 50%),
- nieprzeprowadzanie wymaganej aktualizacji oceny ryzyka zawodowego (5 zakładów – 50%).

Do najczęstszych przyczyn naruszeń prawa należy zaliczyć:

- lekceważenie przez pracodawców zagrożeń zawodowych występujących w procesach pracy, powiązane z niedostrzeganiem oceny ryzyka zawodowego jako narzędzia umożliwiającego określenie prawidłowych działań służących bezpieczeństwu i ochronie zdrowia pracowników,
- brak jednoznacznego wskazania w przepisach prawa pracy terminów dla obowiązku okresowej oceny ryzyka zawodowego,
- brak dostatecznego nadzoru pracodawców nad właściwym zarządzaniem sprawami bhp,
- małe zaangażowanie osób wykonujących czynności służb bhp w badanie wypadków, jak również nie włączanie do tych prac osób kompetentnych i przeszkolonych, działających jako przedstawiciele załogi przy braku kwalifikowanych społecznych inspektorów pracy,
- brak inicjatywy i zaangażowania ze strony pracowników służb bhp w czynności z zakresu okresowej oceny ryzyka zawodowego

- pracownicy służb bhp i specjaliści bhp w większości nie inicjują działań w tym zakresie, oczekując na ewentualne wnioski w tej sprawie ze strony organów nadzoru nad warunkami pracy,
- pobieżne kontrole i analizy stanu bhp dokonywane przez specjalistów służb bhp.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali stosowne środki prawne, a w tym:

- **10** decyzji,
- **56** wniosków pokontrolnych,
- za stwierdzone wykroczenia przeciwko prawom pracownika ukarano odpowiedzialną osobę mandatem karnym.

Do zakończenia okresu sprawozdawczego zrealizowano wszystkie decyzje i 55 wniosków pokontrolnych (co stanowiło 98%).

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- dostosowano obszar przeprowadzania postępowań powypadkowych do obowiązujących wymogów prawa. Dotyczyło to 8 zakładów i 34 pracowników,
- zlikwidowano nieprawidłowości w zakresie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy – w dokumentacji powypadkowej. Dotyczyło to 8 zakładów i 63 pracowników,
- zlikwidowano nieprawidłowości w zakresie ustalania i stosowania wniosków i środków profilaktycznych. Dotyczyło to 5 zakładów i 33 pracowników,
- uregulowano wszystkie nieprawidłowości dotyczące rejestracji informacji dotyczących wypadków przy pracy. Dotyczyło to 5 zakładów i 27 pracowników,
- na niektórych stanowiskach, na których doszło do wypadków przy pracy przeprowadzono aktualizację oceny ryzyka zawodowego. Dotyczyło to 5 zakładów i 23 pracowników.

Stan bezpieczeństwa i higieny pracy w obszarze zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy - w kontrolowanych zakładach nie był zadowalający, mimo, że w kontrolowanych zakładach funkcjonuje w miarę dobrze zorganizowana służba bhp. Jednakże nie

spełnia ona należytych zadań w zakresie nadzoru i kontroli stanu bezpieczeństwa pracy w tych zakładach. Pracownicy służby bhp nie inicjowali działań związanych z ciągłym analizowaniem zagrożeń mimo występowania takiej potrzeby. Nie doceniano problemu zarządzania bezpieczeństwem i nie traktowano go, jako narzędzia efektywnej prewencji wypadkowej. Nie dostrzegano w sposób właściwy roli oceny ryzyka zawodowego, jako narzędzia umożliwiającego określenie prawidłowych działań służących bezpieczeństwu i ochronie zdrowia pracowników. Pozytywnym zjawiskiem – przy wyszczególnionych uchybieniach – jest fakt, iż w kontrolowanych zakładach nie odnotowano wypadków śmiertelnych i ciężkich.

IV.

WYNIKI

KONTROLI

UJĘTYCH

W

PLANIE

ROCZNYM

1. Wynagrodzenia i inne świadczenia ze stosunku pracy.

Prowadzone od wielu lat kontrole przestrzegania przepisów dotyczących wypłaty wynagrodzeń za pracę wskazują na wciąż niezadowalający poziom wywiązywania się pracodawców z obowiązku prawidłowej i terminowej wypłaty należności pracowniczych.

Problematyka wypłaty należności pracowniczych od lat należy do najbardziej newralgicznych obszarów ochrony pracy, ważnych także ze względu na swój aspekt społeczny.

W 2015r. przestrzeganie przepisów dotyczących wypłaty wynagrodzenia za pracę badane było w ramach rutynowych kontroli obejmujących swoim zakresem także inne zagadnienia oraz w ramach kompleksowych kontroli ukierunkowanych tylko na przeprowadzenie pełnej analizy prawidłowości wypłaty świadczeń pieniężnych.

Problematyka wypłaty wynagrodzenia była badana łącznie w 512 kontrolach dotyczących 482 zakładów pracy. Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników – 271 kontroli (56,2%) a następnie w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 osób – 149 kontroli (31%).

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach branży: handel i naprawy – 157 kontroli (33%), przetwórstwo przemysłowe – 86 kontroli (17,6%), transport i gospodarka magazynowa - 45 (9,3%) oraz budownictwo – 44 kontrole (9,1%).

W czasie prowadzonych czynności kontrolnych w przedmiotowych 482 zakładach, w celu wyegzekwowania należnych świadczeń inspektorzy pracy wydali:

- **136** decyzji płacowych zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju bezspornych świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę – **1.987.276,75**zł. Problem dotyczył **676** pracowników,
- **681** wniosków pokontrolnych zalecających wyliczenie i wypłacenie pracownikom na-

leżnych im kwot świadczeń z różnych tytułów, dotyczyły – **4.066** pracowników,

- **112** poleceń płacowych, które dotyczyły **566** pracowników.

Pracodawcy w okresie sprawozdawczym zrealizowali:

- **90** decyzji płacowych (66,2% ogólnej liczby decyzji) kwotę – **719.792,41** zł (36,2% nakazanej kwoty). Zrealizowane decyzje dotyczyły 326 pracowników (48,2% wszystkich, którym świadczenia przysługiwały),
- **541** wniosków pokontrolnych (79,4% wniosków wydanych), które dotyczyły – **3280** pracowników (80,7% ogólnej liczby pracowników, którym świadczenie przysługiwało). Kwota wypłaconych świadczeń dla wymienionych wyżej pracowników wynosiła – **728.330,94** zł,
- **112** poleceń wydanych podczas prowadzonych kontroli. Na skutek działań inspektorów pracy pracodawcy wypłacili **566** pracownikom łączną kwotę – **367.408,45** zł.

Tak więc **ogólna kwota** wypłaconych świadczeń, objętych w/w środkami prawnymi wyniosła **1.815.531,80** zł i obejmowała **4.172** pracowników.

W ramach analizy zagadnień związanych z wypłatą wynagrodzeń za pracę w 2015r. inspektorzy pracy przeprowadzili **71 kompleksowych kontroli** w zakresie egzekwowania praw pracowniczych dotyczących prawidłowości wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń pieniężnych ze stosunku pracy (w 2014r. przeprowadzono 66 kontroli ukierunkowanych wyłącznie na weryfikację kwestii płacowych). W kontrolowanych zakładach pracowało 4.460 osób, w tym w ramach stosunku pracy – 4.014 pracowników.

W 2015r. większość działań kontrolnych przeprowadzono w małych zakładach zatrudniających od 10 do 49 osób, tj. 50,7% ogółu kontroli. Co czwarty kontrolowany podmiot należał do grupy średnich zakładów (od 50 do 249 osób). 19,7% stanowiły mikrozakłady zatrudniające do 9 pracowników, 4,2% to duże

zakłady o zatrudnieniu powyżej 250 pracowników.

Kontrolowani należeli do następujących sektorów gospodarki narodowej: handel hurtowy i detaliczny – 19,7%, opieka zdrowotna i społeczna – 16,9% ogólnej liczby kontroli, przetwórstwo przemysłowe – 15,5 %, budownictwo – 9,9%, edukacja – 7,1%, usługi administrowania – 7,1%, transport i składowanie – 4,2%, administracja publiczna – 4,2%, dostawy wody i ścieków- 2,8%, zaopatrywanie w energię – 2,8 %, działalność profesjonalna – 2,8%, oraz po 1,4 %: górnictwo i wydobywanie, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, obsługa rynku nieruchomości, kultura, rozrywka i rekreacja.

W wyniku przeprowadzonych przez inspektorów pracy czynności kontrolnych w 2015r. nieprawidłowości stwierdzono u **58 pracodawców tj. 81,7% skontrolowanych**, natomiast u 13 pracodawców w zakresie wypłaty wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy – nieprawidłowości nie stwierdzono (18,3%).

W stosunku do 2014 r. stwierdzono wzrost o 5,9% pracodawców naruszających przepisy płacowe.

Z przeprowadzonych kontroli wynika, że najczęściej nieprawidłowości stwierdzono m.in. w zakresie prawidłowości naliczania i wypłaty n/w świadczeń:

- ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy – 21 pracodawców (29,6%),
- ekwiwalentu za pranie i naprawę odzieży – 17 pracodawców (23,9%),
- wynagrodzenia za godziny nadliczbowe – 15 pracodawców (21,1%),
- dodatkowego wynagrodzenia za pracę w porze nocnej – 12 pracodawców (16,9%),
- wynagrodzenia za pracę – 12 pracodawców (16,9%),
- wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy – 6 pracodawców (8,5%).

Procent ogółu pracodawców naruszających przepisy o wypłacie świadczeń pracowniczych - wg ich rodzajów - w latach 2014-2015 przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj należności	Procent pracodawców, u których wystąpił problem w stosunku do ogółu skontrolowanych	
	2014	2015
Wynagrodzenie za pracę	21,2	16,9
Potrącenia z wynagrodzenia	3,0	4,2
Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe	19,7	21,1
Dodatkowe wynagrodzenie za pracę w porze nocnej	13,6	16,9
Dodatek za pracę w niedzielę i święta	6,1	2,8
Wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy	1,5	2,8
Wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy	1,5	2,8
Wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy	22,7	8,5

Ekwiwalent za urlop wypoczynkowy	28,8	29,6
Należności z tytułu podróży służbowej	1,5	4,2
Odprawa z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn niedotyczących zakładu	3,0	1,4
Ekwiwalent za używanie odzieży własnej	3,0	0,0
Ekwiwalent za pranie i naprawę odzieży	10,6	23,9

**Suma cyfr z poszczególnych kolumn nie tworzy 100%, gdyż u niektórych pracodawców stwierdzono nieprawidłowości w wypłacie wielu różnych świadczeń.*

Najmniej nieprawidłowości dotyczyło wypłaty dodatku do wynagrodzenia za pracę w niedziele i święta, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, odprawy z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracownika, ekwiwalenty za używanie własnej odzieży roboczej.

Wyniki kontroli w stosunku do 2014r. wskazują na znaczny spadek odsetka pracodawców w stosunku do ogółu kontrolowanych, u których ujawniono nieprawidłowości co do następujących świadczeń: wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy (z 22,7% do 8,5%), dodatku za pracę w niedzielę i święta (z 6,1% do 1,4%), wynagrodzenia za pracę (21,2% do 16,9%).

Zaniepokojenie budzi jednak wzrost odsetka kontrolowanych podmiotów niewypłacających lub zaniżających: ekwiwalenty za pranie i naprawę odzieży (z 10,6% do 23,9%), należności z tytułu podróży służbowych (z 1,5% do 4,2%), wynagrodzenia za pracę w porze nocnej (z 13,6% do 16,9%), wynagrodzenia za godziny nadliczbowe (z 19,7% do 21,1%), ekwiwalenty za urlop (z 28,8% do 29,6%), wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy (z 1,5% do 2,8%), wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy (z 2,3% do 4,2%).

Inspektorzy pracy prowadząc 71 kompleksowych kontrole badali poszczególne rodzaje świadczeń występujących u danego pracodawcy,

sprawdzając zakres wypełniania obowiązku oraz prawidłowość naliczonej kwoty.

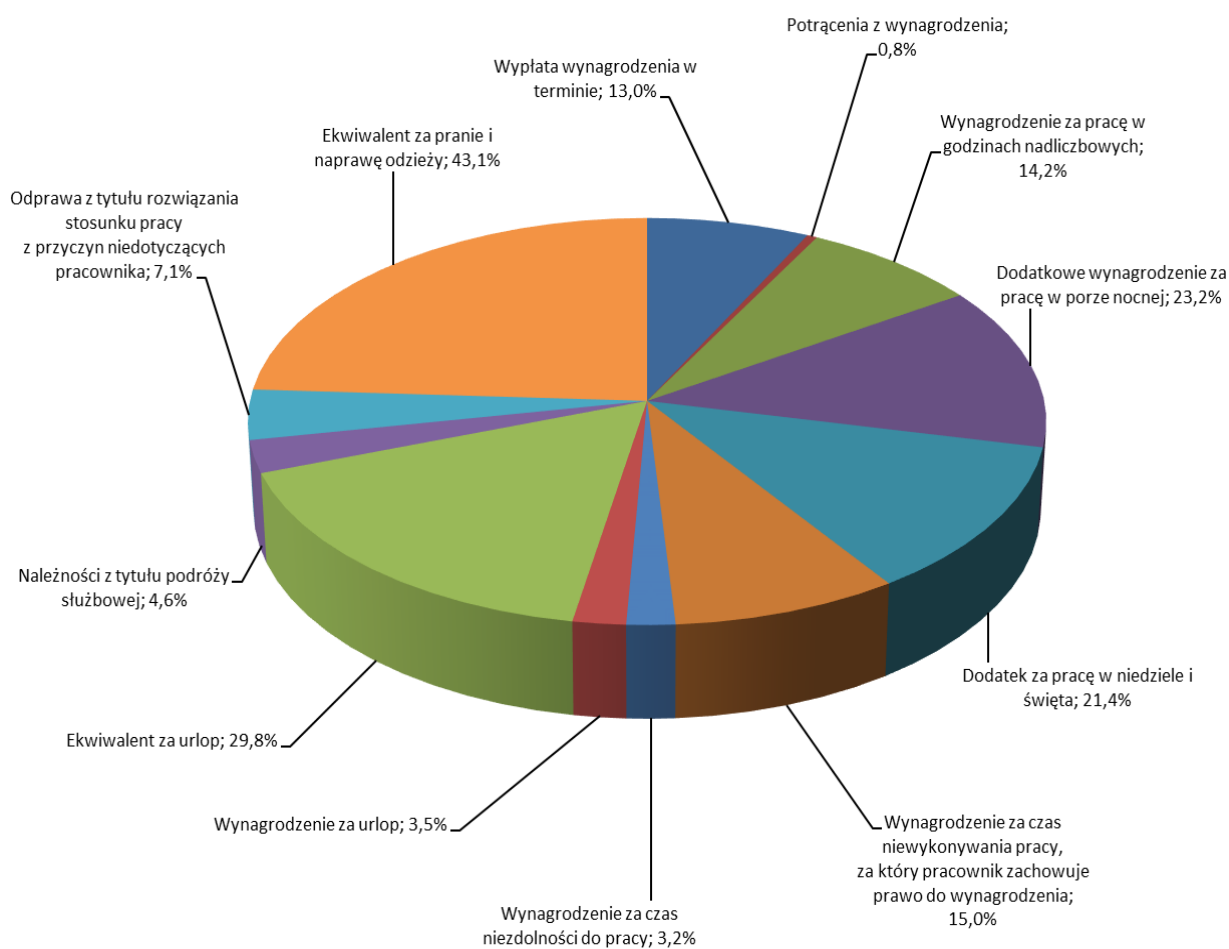
W trakcie kontroli poddano szczegółowej analizie **7.169** przypadków świadczeń pracowniczych w tym: wynagrodzeń za pracę, potrąceń z wynagrodzeń, wynagrodzeń za pracę w godzinach nadliczbowych, za pracę w porze nocnej, dodatków za pracę w niedzielę i święta, wynagrodzeń za czas niewykonywania pracy, za który pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia, za czas niezdolności do pracy, za urlop, ekwiwalentów pieniężnych za urlop wypoczynkowy, należności z tytułu podróży służbowej, odpraw z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracownika, ekwiwalentów za używanie i za pranie odzieży roboczej.

Naruszenia przepisów o wypłacie świadczeń pracowniczych odnotowano w 603 przypadkach, z czego w 343 przypadkach stwierdzono niewypłacenie w całości wymaganej kwoty, a w 260 przypadkach wypłacone należności były niepełne. Skala ujawnionych nieprawidłowości utrzymuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do 2014r. (w 2014r – 8,6%, w 2015r. – 8,4%).

Największą grupę nieprawidłowości ujawniono przy obliczaniu i wypłacie: ekwiwalentu za pranie i naprawę odzieży (43,1% ogólnej liczby nieprawidłowości w badanej grupie świadczenia), ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy (29,8%), dodatkowego wynagrodzenia za pracę w porze nocnej

(23,2%), dodatku za pracę w niedzielę i święta (21,4%), wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy (15%), wynagrodzenia za prace w godzinach nadliczbowych (14,9%), odprawy z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn niedotyczących pracownika (7,1%).

Wykres 20. Udział procentowy stwierdzonych nieprawidłowości w kontrolach dot. badanego świadczenia

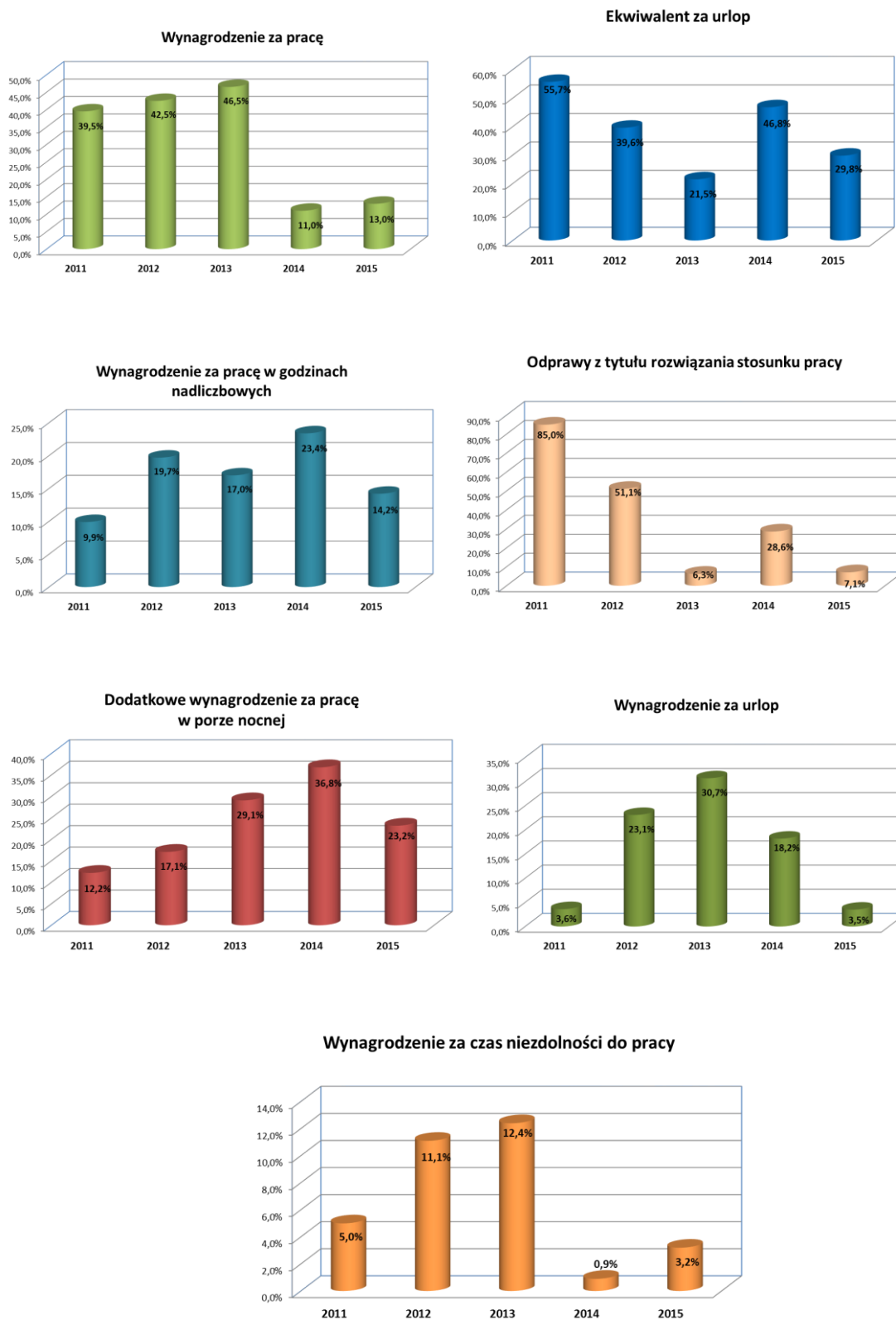
W porównaniu do 2014 r. nastąpił znaczny wzrost przypadków nieprawidłowego wypłacania i naliczania należności z tytułu następujących świadczeń pracowniczych: ekwiwalentu za pranie odzieży roboczej – z 24,5% w 2014r. do 43,1% w 2015r., wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy, za który pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia – z 1,2% w 2014r. do 15% w 2015r., wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy - z 0,9% w 2014r. do 3,2% w 2015r.

Natomiast wyraźna poprawa widoczna jest m.in. w zakresie naliczenia i wypłaty: wynagrodzenia za godziny nadliczbowe - z 23,4% w 2014r. do 14,2% w 2015r., dodatkowego wynagrodzenia za prace w porze nocnej - z 36,8% w 2014r. do 23,2% w 2015r., wyna-

godzenia za urlop wypoczynkowy - z 18,2% w 2014r. do 3,5% w 2015r., ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy - z 46,8% w 2014r. do 29,8% w 2015r., ekwiwalentu za używanie własnej odzieży roboczej – z 8,8% w 2014r. do 0,9% w 2015r., wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy - z 0,9% w 2014r. do 3,2% w 2015r.

Udział nieprawidłowości w poszczególnych rodzajach świadczeń stwierdzonych w latach 2011 - 2015 (w latach 2011-2012 uwzględniono skargi pracownicze) przedstawiają poniższe diagramy.

Wykres 21. Udział nieprawidłowości w poszczególnych rodzajach świadczeń stwierdzonych w latach 2011- 2015.

Analiza wyników kontroli tematycznych w latach 2011- 2015r. (w 2011-2012 – uwzględniono kontrole skargowe) wskazuje, że po trzech latach tendencji wzrostowej liczby niewypłaconych lub zaniżonych wynagrodzeń, która w 2013 wyniosła najwyższy poziom, tj. 46,5% ogólnej liczby badanych przypadków, nastąpił wyraźny spadek w ciągu 2 ostatnich lat (w 2014r.- 11%, w 2015r. – 13%).

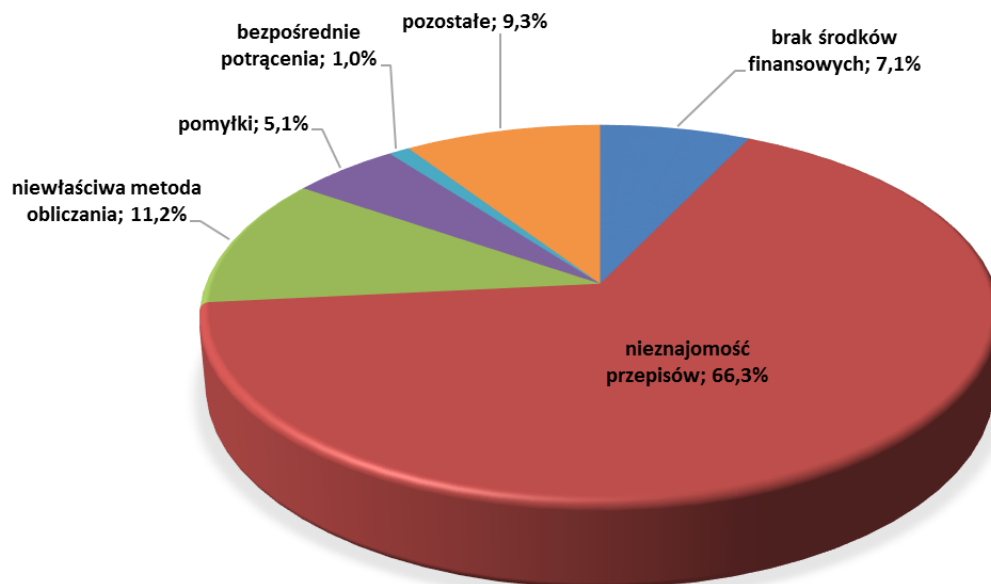
W okresie od 2013 do 2015 r. utrzymuje się tendencja spadkowa dotycząca naruszania przepisów obejmujących wypłatę wynagrodzenia za urlop - w 2013r. - 30,7% nieprawidłowości, w 2014r.- 18,2% , w 2015r.- 3,5%.

Po okresie wzrostu w latach 2011 -2014 zmniejszył się udział nieprawidłowości w zakresie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe do 14,2%.

W 2015r. po czteroletnim okresie odnotowano spadek przypadków nieprawidłowości dotyczących wypłaty dodatkowego wynagrodzenia za prace w porze nocnej, odprawy z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących pracownika, ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy.

Główną przyczyną ujawnionych naruszeń w zakresie wypłaty przez pracodawców wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń ze stosunku pracy była nieznanomość obowiązujących przepisów (66,3% ogółu nieprawidłowości). W dalszej kolejności istotnymi przyczynami niewypłacania lub zaniżania należności pracowniczych były: niewłaściwa metoda obliczania świadczenia (11,2%), brak środków finansowych na wypłaty (7,1%), pomyłki w obliczeniach (5,1%) oraz inne powody (9,3%).

Wykres 22. Przyczyny naruszeń przepisów w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń

W 2015r. w ramach prowadzonych kontroli tematycznych ukierunkowanych wyłącznie na egzekwowanie praw pracowniczych w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń inspektorzy pracy skierowali do 58 pracodawców:

- **13 decyzji** nakazujących wypłatę należnych wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy na łączną kwotę **233.497 zł dla 49** pracowników, głównie branży: opieka zdrowotna i pomoc społeczna (38,5%), transport (23,1%), budownictwo (15,4%),
- **120 wniosków** zalecających wyliczenie i wypłacenie pracownikom należnych im kwot z różnych tytułów dla 1004 pracowników, głównie branży: handel (29%), gastronomia (20%), przetwórstwo przemysłowe (14%),
- **17 ustnych poleceń** na podstawie których w trakcie kontroli wypłacono z różnych rodzajów tytułów 109 pracownikom łącznie 35.457 zł, głównie branży: opieka zdrowotna i pomoc społeczna, (41,2%), handel (23,6%), edukacja (17,7%).

W 2015r. odnotowano przypadki wypłacenia lub wyrównania należności już w trakcie kontroli po udzieleniu stosownego instruktażu, bez potrzeby formułowania wniosków pokontrolnych. Dotyczyło to 44 pracowników, którzy w czasie działań kontrolnych otrzymali **58.804zł**. W 2014r. wyrównano 31 pracownikom 39.284r.

W wyniku skierowanych przez inspektorów pracy decyzji i wystąpień wyegzekwowano na koniec okresu sprawozdawczego na rzecz **973** pracowników łączną kwotę **161.267 zł** z tytułu niewypłaconych wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy, a w wyniku wydanych poleceń wypłacono 109 osobom kwotę 35.457 zł. Łącznie wyegzekwowano wypłatę **196.724 zł dla 1082 osób**. Wobec jednego pracodawcy wszczęto postępowanie egzekucyjne z uwagi na brak realizacji decyzji płacowej, a także wydanego upomnienia dotyczącego wypłacenia 9 osobom wynagrodzenia za

pracę w kwocie 146.608 zł, stanowiącej 62,8% ogólnej kwoty z wydanych decyzji płacowych w tym temacie kontrolnym.

2. Kontrole przestrzegania przepisów o czasie pracy w zakładach różnych branż.

W 2015r. przestrzeganie przepisów dotyczących czasu pracy analizowane było w ramach rutynowych kontroli obejmujących swoim zakresem także inne zagadnienia oraz w ramach kompleksowych kontroli ukierunkowanych tylko na przeprowadzenie pełnej analizy prawidłowości dokumentowania i rozliczania czasu pracy.

Problematyka czasu pracy była badana łącznie w 732 kontrolach. Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników – 481 kontroli (65,7%) a następnie w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 osób – 193 kontrole (26,4%).

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach branży: handel i naprawy – 304 kontrole (41,5%), przetwórstwo przemysłowe – 135 kontroli (18,4%), budownictwo – 54 kontrole (7,4%), zakwaterowanie i usługi gastronomiczne – 45 kontroli (6,1%), transport i gospodarka magazynowa - 42 kontrole (5,7%).

W czasie prowadzonych czynności kontrolnych w przedmiotowych zakładach, w celu poprawy stanu przestrzegania przepisów dotyczących czasu pracy inspektorzy pracy wydali:

- **1320** wniosków pokontrolnych dotyczących **7285** pracowników,
- **15** poleceń, które dotyczyły **77** pracowników.

Pracodawcy w okresie sprawozdawczym zrealizowali:

- **1064** wniosków pokontrolnych (81% wniosków wydanych), które dotyczyły – **6086** pracowników (83,5% ogólnej liczby pracowników, których dotyczyły wnioski),
- wszystkie **15** poleceń dotyczących **77** pracowników.

Wydawane przez inspektorów pracy wnioski najczęściej dotyczyły następujących nieprawidłowości związanych z czasem pracy:

- nieokreślenia systemów, rozkładów czasu pracy lub okresów rozliczeniowych – 443 wnioski (33,5% ogółu wniosków),
- nieprowadzenie lub nierzetelne prowadzenie ewidencji czasu pracy – 295 wniosków (22,3% ogółu wniosków),
- nieustalenie w umowie o pracę pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, liczby godzin pracy ponad określony w umowie wymiar czasu pracy, za które pracownikowi przysługuje dodatek do wynagrodzenia – 185 wniosków (14% ogółu wniosków),
- niezapewnienie dnia wolnego w zamian za pracę w dniu wolnym z tytułu pięciodniowego tygodnia pracy - 68 wniosków (5,2% ogółu wniosków),
- niezapewnienie wymaganego odpoczynku dobowego lub tygodniowego – 42 wnioski (3,2% ogółu wniosków).

W ramach analizy zagadnień związanych z przestrzeganiem przepisów dotyczących czasu pracy w 2015r. inspektorzy pracy przeprowadzili **21 kompleksowych kontroli** w 21 zakładach pracy należących do różnych branż zatrudniających w sumie 4175 pracowników w tym 2082 kobiety. Liczba kontroli w zależności od wielkości przedsiębiorcy kształtowała się odpowiednio:

- 8 kontroli w przedsiębiorstwach zatrudniających do 9 zatrudnionych,
- 4 kontrole w przedsiębiorstwach zatrudniających w przedziale od 10 do 49 zatrudnionych,
- 6 kontroli w przedsiębiorstwach zatrudniających w przedziale od 50 do 249 zatrudnionych,
- 3 kontrole w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 250 zatrudnionych.

Na 21 przeprowadzonych kontroli inspektorzy pracy analizujący problematykę czasu pracy tylko w jednym przypadku nie stwierdzili występowania naruszeń przepisów o czasie pracy. Do pozostałych 20 podmiotów inspektorzy pracy skierowali 93 wnioski w wystąpie-

niach dotyczące 592 pracowników, wydali także 2 polecenia. Na dzień 31 grudnia 2015 roku 82 wnioski można było uznać za wykonane zgodnie z ich treścią określoną przez inspektorów pracy.

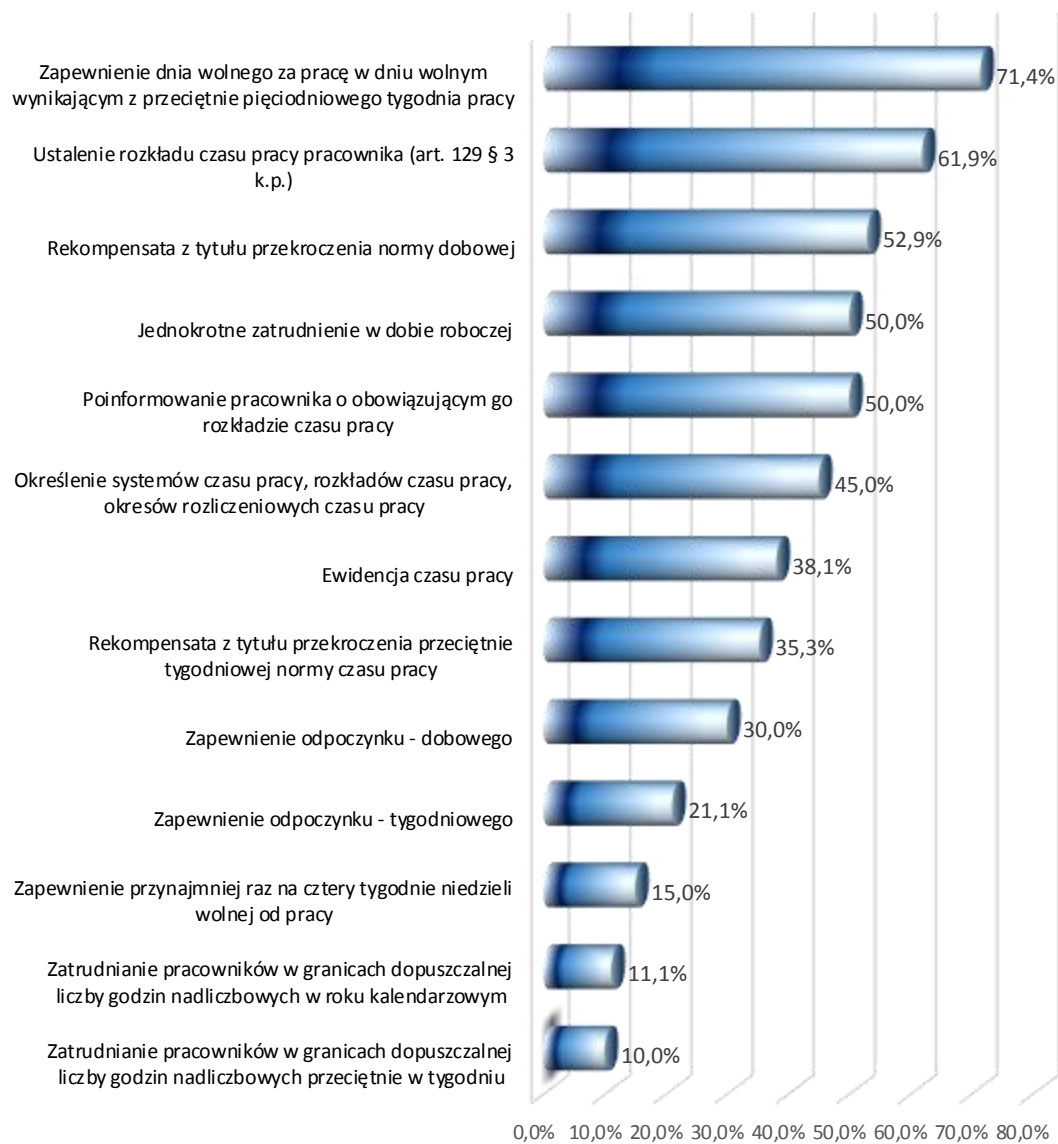
Dla 14 osób odpowiedzialnych za naruszenie przepisów o czasie pracy oraz niewypłacenie świadczeń związanych z tymi normami kontrole zakończyły się wszczęciem postępowania karnoadministracyjnego – na 8 osób inspektorzy pracy nałożyli kary grzywny w formie mandatów karnych na łączną kwotę 8.000 zł. (19 zarzutów) a wobec 6 sprawców zastosowali środki wychowawcze w postaci ostrzeżeń (15 zarzutów).

Stwierdzone naruszenia przepisów o czasie pracy kształtowały się odpowiednio:

- brak ewidencji czasu pracy lub nierzetelność jej prowadzenia – kontrole przeprowadzono w 21 firmach, przy czym brak ewidencji stwierdzono w 2 firmach a uchybienia w jej prowadzeniu u 6 pracodawców – na 212 skontrolowanych pracowników brak ewidencji czasu pracy ujawniono w przypadku 7 pracowników, uchybienia, nieścisłości i nierzetelność jej prowadzenia u 41 pracujących,
- nieokreślanie w aktach prawa wewnętrznego lub obwieszczeniach systemów i rozkładów czasu pracy oraz okresów rozliczeniowych – zbadano 20 dokumentów stanowiących akty prawa wewnętrznego u 20 przedsiębiorców; w 8 podmiotach ujawniono brak stosownych przepisów wewnątrzzakładowych w tym zakresie, a uchybienia występowały w 1 podmiocie,
- brak ustalenia rozkładu czasu pracy pracowników – kontrola sytuacji w 21 firmach w tym zakresie wykazała, że w 7 podmiotach rozkład czasu pracy nie był ustalany, a w 6 firmach procedura wyznaczania pory i dnia pracy była wadliwa – odpowiednio na 190 pracowników, których czas pracy poddano analizie, 32 pracujących nie miało ustalonych rozkładów czasu pracy, a 49 pracowników miało je ustalone wadliwie,

- brak poinformowania pracowników o obowiązujących ich rozkładach czasu pracy – analiza sytuacji 163 pracowników zatrudnionych w 16 podmiotach gospodarczych wykazała, że prawidłowej informacji o rozkładach czasu pracy nie otrzymuje 74 pracowników 8 firm,
- niewłaściwy tryb wprowadzenia „ruchomego rozkładu czasu pracy”, o którym mowa w art. 140¹ kp. – analiza dokumentów u 1 przedsiębiorcy, który wprowadził swoją decyzją „ruchomy rozkład czasu pracy” wykazała 1 uchybienie,
- brak rekompensaty z tytułu przekroczenia normy dobowej – kontrole powyższego zagadnienia przeprowadzono u 17 przedsiębiorców, brak przedmiotowej rekompensaty ujawniono u 5 pracodawców a w 4 firmach występowały w tym zakresie uchybienia – łącznie poddano kontroli sytuację 159 pracowników, z czego brak rekompensaty przekroczenia norm dobowych czasu pracy wystąpił w przypadku 21 pracujących a nieprawidłowa rekompensata miała miejsce u 9 pracujących, łącznie nie zrekompenso- wano 443 godzin pracy,
- brak rekompensaty z tytułu przekroczenia normy przeciętnie tygodniowej – kontrole powyższego zagadnienia przeprowadzono u 17 przedsiębiorców, z czego brak rekompensaty ujawniono w 5 przypadkach, natomiast niewłaściwą lub niepełną rekompensatę u 1 pracodawcy. Łącznie dokonano analizy sytuacji 148 pracowników z czego ujawniono brak właściwej rekompensaty pracy w godzinach nadliczbowych u 17 pracujących a nieprawidłowości u 6 pracowników – nieprawidłowa rekompensata pracy w godzinach nadliczbowych z przekroczenia tygodniowej przeciętnej normy czasu pracy dotyczyła 348 godzin,
- zatrudnianie pracowników dwukrotnie w trakcie jednej doby pracowniczej bez stosowania przerywanego czasu pracy – analizą tego problemu objęto 16 firm i łącznie 159 pracowników, z czego istnienie przedmiotowej sytuacji ujawniono w 8 przedsiębiorstwach i dotyczyło to 42 pracowników,
- zatrudnianie pracowników z naruszeniem granic dopuszczalnej liczby godzin nadliczbowych przeciętnie w tygodniu – analizą zagadnienia objęto 20 przedsiębiorców i grupę 187 pracowników z czego w 2 zakładach stwierdzono naruszenia dotyczące 6 pracowników,
- zatrudnianie pracowników z przekroczeniem dopuszczalnej liczby godzin nadliczbowych w roku kalendarzowym – badaniu poddano 9 firm i łącznie 85 pracowników z czego uchybienia inspektorzy pracy stwierdzili u 1 pracodawcy wobec 3 pracujących,
- brak odpoczynku dobowego – analizą zagadnienia objęto 20 zakładów pracy i zatrudnioną w nich grupę 170 pracowników, uchybienia ujawniono w 6 podmiotach i dotyczyły 21 zatrudnionych,
- niezapewnienie odpoczynku tygodniowego – zbadano stan przestrzegania przepisów o odpoczynkach tygodniowych u 19 pracodawców w łącznej grupie 165 pracujących, z czego nieprzestrzeganie norm prawnych w tym zakresie ujawniono u 4 przedsiębiorców i dotyczyły one 24 pracujących,
- naruszenie zasady przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym – kontrolą objęto 198 pracowników zatrudnionych u 21 pracodawców – nieprawidłowości stwierdzono w 15 zakładach pracy i dotyczyły grupy 59 pracujących (184 dni pracy ponad pułap przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy),
- brak zapewnienia co najmniej raz na cztery tygodnie niedzieli wolnej od pracy – zbadano pod tym względem grupę 202 pracowników zatrudnionych w 20 firmach, uchybienia stwierdzono wobec 7 pracowników zatrudnionych w 3 zakładach pracy.

Wykres 23. Czas pracy w zakładach różnych branż – stwierdzone nieprawidłowości.

W ocenie inspektorów pracy nieprawidłowości w zakresie przepisów o czasie pracy powstają na skutek:

- lekceważenia norm o czasie pracy – priorytetem jest rentowność sklepu, warsztatu czy zakładu usługowego, walka z konkurencją, zalegającymi z zapłatą kontrahen-

tami, a „pilnowanie” odpoczynków czy pięciodniowego tygodnia pracy ma w ocenie przedsiębiorcy małe znaczenie; do tej kategorii zaliczyć trzeba także świadome lekceważenie przepisów,

- niewiedzy – dotyczy to zwłaszcza drobnych przedsiębiorców i niższego personelu kierowniczego,

- braku nadzoru nad planowaniem i rozliczaniem czasu pracy,
- błędów organizacyjnych przedsiębiorcy i braku należytych kanałów przepływu informacji między działami,
- ograniczania zatrudniania związanego ze zmniejszeniem koniunktury w produkcji i handlu albo wzrostem konkurencji w branży.

Po kontrolach przestrzegania przepisów o czasie pracy inspektorzy pracy skierowali do pracodawców 20 wystąpień zawierających w sumie 93 wnioski dotyczące ogółem 592 pracowników. Z przedmiotowej liczby 82 wnioski zostały wykonane zgodnie z ich treścią, o czym zawiadamiali w pismach sami pracodawcy albo zostało to stwierdzone w drodze rekontroli. Wydano także 2 polecenia obejmujące swoim zakresem 7 pracujących.

Analizując dane z kontroli można stwierdzić, że w mniejszych firmach widoczne są przede wszystkim naruszenia przepisów o czasie pracy o charakterze formalnym – brak stosownych postanowień w regulaminach pracy, brak obwieszczeń, błędy we wprowadzaniu rozkładów czasu pracy, prowadzenie w zbyt okrojonej formie ewidencji czasu pracy. Zważyć jednak należy, że przedmiotowe nieprawidłowości są najłatwiejsze do wykazania. Oczywiście w tych podmiotach występują również uchybienia o „cięższym” charakterze: nieudzielanie stosownych odpoczynków i dni wolnych wynikających z przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy, brak lub nieprawidłowa rekompensata za pracę w godzinach nadliczbowych. Jednak kwestie dotyczące odpoczynków i przekraczania norm czasu pracy są znacznie trudniejsze do ujawnienia właśnie w małych firmach, z uwagi na sposób prowadzenia kart ewidencji czasu pracy – często karty nie odzwierciedlają faktycznego czasu pracy. Uchybienia w tym zakresie zazwyczaj są wykrywane na podstawie niezgodności kart z listami obecności, korelowania tychże kart z „zeszytem dyżurów” należącym do pracodawcy czy też rzadziej na podstawie przesłuchania pracowników. W placów-

kach handlowych w latach poprzednich inspektorzy pracy próbowali ustalać faktyczny czas pracy albo weryfikować rzetelność prowadzenia kart ewidencji czasu pracy w oparciu o logowania do kas fiskalnych, jednak obecnie normą w małych sklepach staje się używanie jednego hasła do danego urządzenia przez wszystkich pracowników.

W większych przedsiębiorstwach dominują incydentalne naruszenia przepisów o odpoczynkach, przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy, poprawnym oddawaniu czasu wolnego w zamian za pracę w godzinach nadliczbowych, zapewnieniu co czwartej niedzieli wolnej od pracy. Błędy te zazwyczaj wynikają z działania lub braku należytego działania ze strony średniego nadzoru kierowniczego, na który scedowano obowiązki rozliczania czasu pracy podległych im pracowników.

Oczywiście taki rozkład nieprawidłowości w zależności od wielkości podmiotu gospodarczego nie ma charakteru generalnego. Lekceważący stosunek do przepisów wyrażany zarówno przez samego pracodawcę w małym podmiocie jak i przez średni personel w dużej spółce może stworzyć całą gamę nieprawidłowości, od tych formalnoprawnych, aż do nienaliczania wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych włącznie, mimo, że ramy prawnorganizacyjne w jakich podmiot działa odpowiadają wymogom przepisów kodeksu pracy. Pomijając jednak błędy statystyczne daje się wyraźnie zaobserwować, że przy porównywalnej liczbie kontroli więcej nieprawidłowości dotyczących czasu pracy inspektorzy pracy znajdują w firmach małych i średnich (do 49 zatrudnionych).

3. Kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców.

Państwowa Inspekcja Pracy prowadziła kontrole firm transportowych obejmujące, zarówno zagadnienia wynikające z założeń „Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązk-

wych przerw i czasu odpoczynku kierowców na lata 2015 – 2016” jak i wybrane zagadnienia czasu pracy kierowców.

Strategia realizowana jest przez organy uprawnione do kontroli w tym zakresie tj. Inspekcję Transportu Drogowego, Policję, Straż Graniczną, Służbę Celną i Państwową Inspekcję Pracy.

Powyższe kontrole miały na celu poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz poprawę warunków socjalnych kierowców objętych ich zakresem.

Skargi kierowane do PIP wskazują na znacząco skalę łamania przepisów o czasie pracy przez firmy zajmujące się transportem drogowym, co może prowadzić do tragicznych w skutkach wypadków z udziałem prowadzących pojazdy, pasażerów i innych użytkowników dróg. Stąd też przedmiotem kontroli były także zagadnienia czasu pracy kierowców.

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzono **24** kontrole w przedmiotowym zakresie. Kontrole prowadzono przede wszystkim w zakładach małych i średnich zatrudniających do 49 pracowników - takich kontroli w 2015 r. odbyło się 20 (83,3%), w podmiotach o zatrudnieniu powyżej 250 pracowników – 3 kontrole (12,5%), a następnie w zakładach zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 1 kontrola (4,16%).

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności transportowej, liczba skontrolowanych zakładów przedstawiała się następująco:

- międzynarodowy transport drogowy rzeczy – 18 kontroli (75%),
- krajowy transport drogowy rzeczy - 4 kontrole (16,6%),
- krajowy przewóz osób – 2 kontrole (8,3%).

W kontrolowanych zakładach eksploatowano 113 pojazdów z tachografem analogowym i 587 z tachografem cyfrowym.

Skontrolowano pracę **124** kierowców na ogólną liczbę – 15.254 dni pracy, w tym:

- 12.629 dni pracy kierowców w międzynarodowym zarobkowym przewozie rzeczy,
- 2.103 dni pracy kierowców w krajowym zarobkowym przewozie rzeczy,

- 522 dni pracy kierowców w krajowym zarobkowym przewozie osób.

Ujawnione w czasie kontroli nieprawidłowości dotyczyły m.in.:

- w 3 badanych zakładach (12,5%) nie okazywano do kontroli wykresówek.
- nieprawidłowej ewidencji czasu pracy. Dotyczyło to 19 kontrolowanych kierowców (15,4%),
- nieprzestrzegania obowiązku odbierania od kierowców oświadczenia o zatrudnieniu – lub nie zatrudnieniu – u innego pracodawcy. Dotyczyło to 20 kierowców (15,7% kierowców objętych kontrolą),
- nieprawidłowości związane z wykonywaniem pracy w porze nocnej stwierdzono w stosunku do 14 kierowców (13%) i dotyczyło 34 dni pracy,
- brak zapewnienia 50 kierowcom (40,3%) wymaganego odpoczynku dziennego - dotyczyło 98 dni pracy,
- przypadków nie zapewnienia wymaganej przerwy przy prowadzeniu pojazdu przez okres dłuższy niż 4,5 godziny. Dotyczyło to 39 kierowców (31,5%),
- przekroczenia dziennego limitu czasu jazdy w stosunku do 25 kierowców (20,2%),
- przypadków nie zapewnienia tygodniowego odpoczynku dla 3 kierowców (2,4%).

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa w zakresie czasu prowadzenia pojazdów, przerw i czasu odpoczynku kierowców, należy zaliczyć m.in.:

- błędną interpretację przepisów o czasie pracy kierowców.
- brak należytej staranności kierowców w zakresie obsługi urządzeń rejestrujących poszczególne rodzaje okresów aktywności,
- brak należytej staranności kierowców w zakresie odpowiedniego ręcznego opisanie analogowych wykresówek tachografów,
- brak odpowiedniego nadzoru ze strony pracodawców lub osób kierujących pracownikami nad wykonywaniem pracy przez kierowców,
- brak dostatecznej znajomości przepisów dotyczących czasu pracy kierowców przez

pracodawców lub osoby kierujące pracownikami.

Należy wskazać, że najwięcej naruszeń przepisów - w zakresie objętym kontrolami - stwierdzono w małych zakładach zatrudniających do 9 pracowników. W większych podmiotach gospodarczych (jednostkach transportowych) liczba stwierdzanych nieprawidłowości była znacznie mniejsza, ponieważ zatrudniają one na stanowiskach merytorycznych kadrę wykwalifikowaną w zakresie eksploatacji pojazdów samochodowych.

Dla zlikwidowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości inspektorzy pracy wydali następujące środki prawne:

- **34** decyzje dotyczące uregulowania problemów związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy. Na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego zrealizowano 23 decyzje tj. 68% wydanych,
- **111** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych zobowiązujących pracodawców do wykonania innych obowiązków z zakresu zagadnień prawa pracy (przestrzeganie przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy). Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 75 wniosków tj. 68% wydanych,
- **12** poleceń dotyczących m.in. wypłaty pracownikom innych świadczeń pracowniczych (zrealizowano 11 tj. 91,66%).

Realizacja decyzji, wniosków pokontrolnych i poleceń spowodowała wypłacenie dla **149** pracowników należności z tytułu stosunku pracy na łączną kwotę – **39.261** zł.

Ponadto inspektorzy pracy wydali **21** decyzji nakładając kary pieniężne na łączną kwotę **43.950,00** zł, przy czym:

- w 10 przypadkach (47,6%) pracodawcy dokonali wpłaty kary pieniężnej w całości w kwocie – 19.350,00 zł,
- w 1 przypadku rozłożono spłatę należności wynikającą z decyzji na 10 rat, których spłata przebiega w terminie – w sumie spłacono kwotę – 1.420 zł z kwoty – 3.550 zł,

- w 1 przypadku należność w kwocie 500 zł została wyegzekwowana przez urząd skarbowy,
- w pozostałych 9 przypadkach decyzję o nałożeniu kary pieniężnej w łącznej kwocie 20.230 zł nie są jeszcze wymagalne.

Za nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy: skierowali **3** wnioski do sądu, ukarali **9** pracodawców karami grzywny w łącznej wysokości – 11.100 zł a wobec 1 pracodawcy zastosowali środek wychowawczy.

Z przedstawionych ustaleń wynika, że w dalszym ciągu istnieje potrzeba prowadzenia kontroli w przedmiotowych zagadnieniach, ponieważ stwierdzone nieprawidłowości były znaczne, a determinują one także problem bezpieczeństwa na drogach publicznych.

4. Analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

Bardzo ważnym elementem działalności PIP w obszarze bezpieczeństwa pracy jest badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, a także kontrola stosowania środków zapobiegających tym wypadkom. W dalszym ciągu inspektorzy pracy zwracali szczególną uwagę na problematykę oceny ryzyka zawodowego – podstawowego elementu systemowego zarządzania bezpieczeństwem w miejscu pracy.

W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy zbadali okoliczności i przyczyny **35** zdarzeń wypadkowych, w tym **34** wypadków przy pracy oraz 1 zdarzenia potencjalnie wypadkowego. W wypadkach tych poszkodowane zostały **42** osoby, w tym **9** ze skutkiem śmiertelnym, a **19** osób doznało ciężkiego uszkodzenia ciała. Odnotowano **5** wypadków zbiorowych, w których poszkodowanych było **13** osób, w tym: **2** ze skutkiem śmiertelnym, a **5** doznało lekkich obrażeń ciała.

Z przedstawionej analizy wynika, że w roku 2015 w stosunku do roku 2014, nastąpiło **zmniejszenie**:

- liczby wypadków zgłoszonych i zbadanych
 - o 1, czyli o 2,9% (2014 - 35, 2015 – 34),

- liczby poszkodowanych z lekkimi obrażeniami ciała – o 1, czyli o 7,1% (2014 – 15, 2015 – 14).

W roku 2015 nastąpiło **zwiększenie** w stosunku do roku 2014:

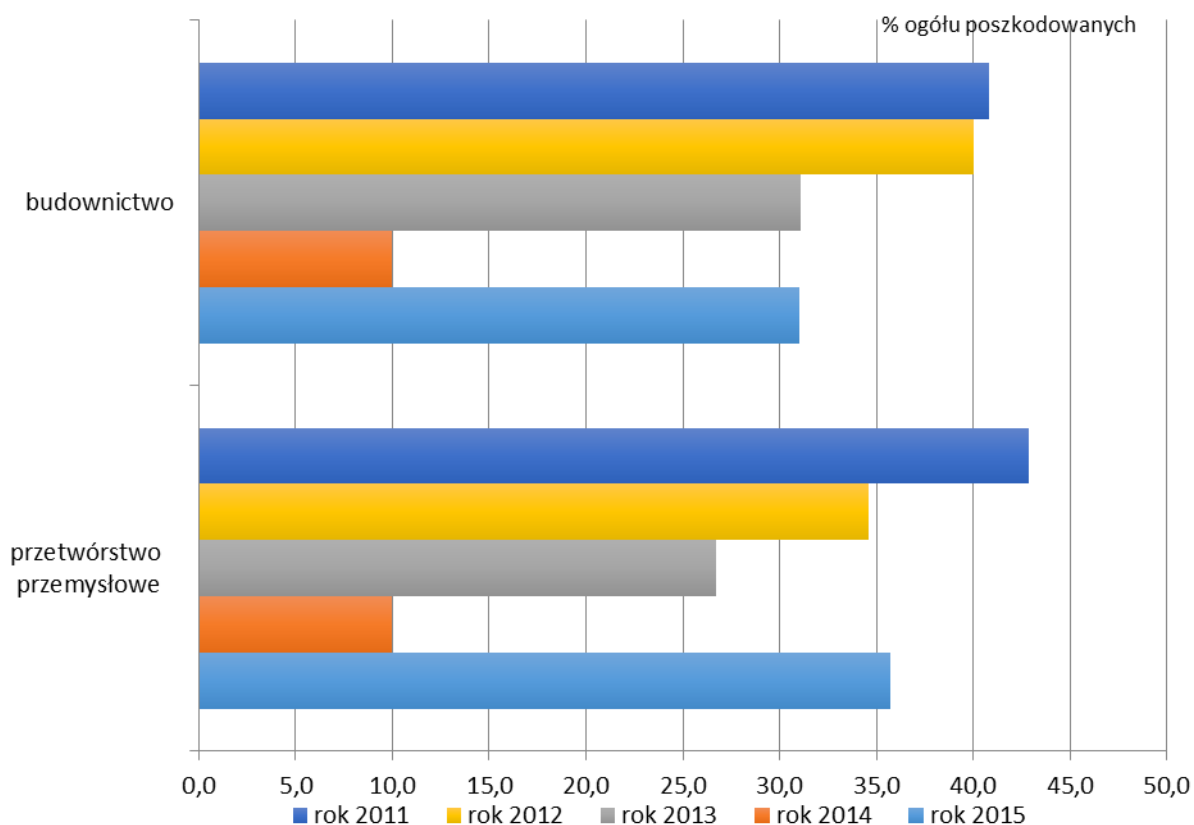
- liczby osób poszkodowanych w wypadkach ogółem – o 1 czyli o 2,4% (2014 – 41, 2015 – 42),
- liczby poszkodowanych w wypadkach skutkujących ciężkimi uszkodzeniami ciała – o 2, czyli o 11,8% (2014 – 17, 2015 – 19).
- liczby wypadków zbiorowych – o 1, czyli o 25% (2014 – 4, 2015 – 5),
- liczby poszkodowanych w wypadkach zbiorowych o 3, czyli o 30% (2014 – 10, 2015 – 13),

- liczby poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała w wypadkach zbiorowych (2014 - 0, 2015 -5).

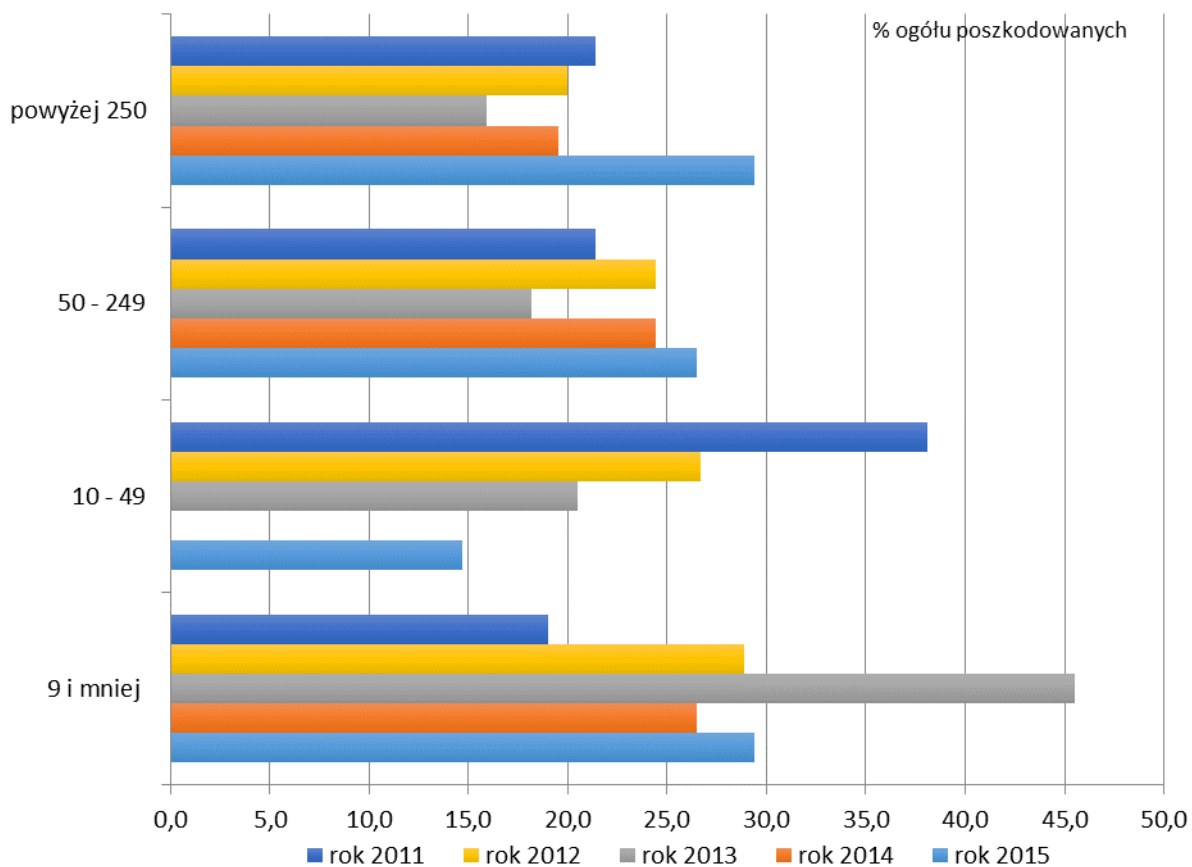
Na tym samym poziomie utrzymała się:

- liczba zaistniałych wypadków ze skutkiem śmiertelnym (2014 – 9, 2015 – 9),
- liczba poszkodowanych ze skutkiem śmiertelnym w wypadkach zbiorowych (2014 - 2, 2015 -2).

Wykres 24. Liczba wypadkach w zakładach wg branż.

Wykres 25. Liczba poszkodowanych w wypadkach w zakładach wg zatrudnienia.

W ogólnej liczbie zbadanych wypadków przy pracy największy udział miały następujące sekcje gospodarki narodowej:

- przetwórstwo przemysłowe – 15 poszkodowanych – 35,7%, w tym 3 osoby zmarły, a 8 osób doznało ciężkich uszkodzeń ciała,
- budownictwo – 13 poszkodowanych – 31%, w tym: 3 osoby poniosły śmierć, a 6 osób doznało ciężkich uszkodzeń ciała.

Wypadki przy pracy miały miejsce w zakładach:

- zatrudnieniu do 9 pracowników – 10 wypadków (29,4%), gdzie śmierć poniosły 3 osoby, a 5 doznało ciężkich obrażeń ciała,

- o zatrudnieniu powyżej 250 osób – 10 wypadków (29,4%), gdzie 1 osoba poniosła śmierć, a 6 doznało ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu od 50 do 249 osób – 9 wypadków (26,5%), w których 2 osoby poniosły śmierć, a 3 doznały ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników – 5 wypadków (14,7%), w których śmierć poniosło 5 osób, a 3 doznały ciężkich obrażeń ciała.

Według formy własności podmiotu, wypadki miały miejsce w zakładach:

- prywatnych krajowych – 27 wypadków, gdzie poszkodowane zostały 32 osoby, w tym: 9 osób poniosło śmierć, a 15 doznało ciężkich uszkodzeń ciała,

- własność prywatna mieszana – 3 wypadki, w których było 4 lekko poszkodowanych,
- własność komunalna – 2 wypadki, w którym 4 osoby zostały poszkodowane, spośród których 2 osoby doznały ciężkich uszkodzeń ciała,
- prywatnych zagranicznych – 2 wypadki i 2 osoby lekko poszkodowane.

Najliczniejszą grupę poszkodowanych stanowili:

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 21 osób (50%),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 6 osób (14,3%),

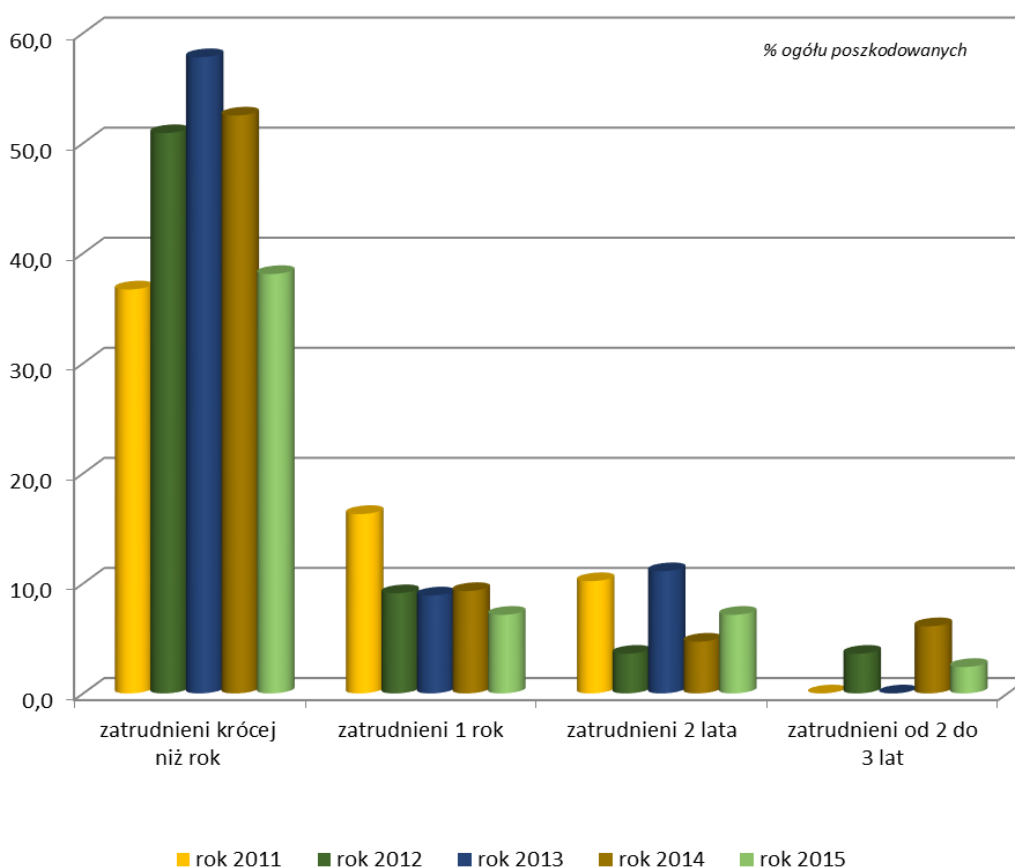
- pracownicy zatrudnieni przy pracach prostych – 6 osób (14,3%).

Najczęściej wypadkom przy pracy ulegali pracownicy o krótkim stażu pracy w zatrudnieniu:

- do 1 roku – 38,1%,
- od 2 do 7 lat – 19,1%,
- od 9 i więcej lat – 14,3%.

W ogólnej liczbie poszkodowanych, największy udział w wypadkach przy pracy (26,2%) miały osoby w wieku 30-39 lat.

Wykres 26. Poszkodowani w wypadkach wg stażu pracy.

Do najczęściej powtarzających się zdarzeń, które doprowadziły do zaistnienia wypadków przy pracy były:

- uszkodzenie, rozerwanie, pęknięcie, ześlizgnięcie, upadek, załamanie się czynnika materialnego – 31% poszkodowanych,
- utrata kontroli nad maszyną, środkami transportu, transportowanym ładunkiem – 14,3% poszkodowanych.

Do wypadków dochodziło najczęściej podczas:

- obsługiwanie maszyn – 26,2% poszkodowanych,
- operowania przedmiotami – 21,4% poszkodowanych,
- prac narzędziami ręcznymi – 19,1% poszkodowanych.

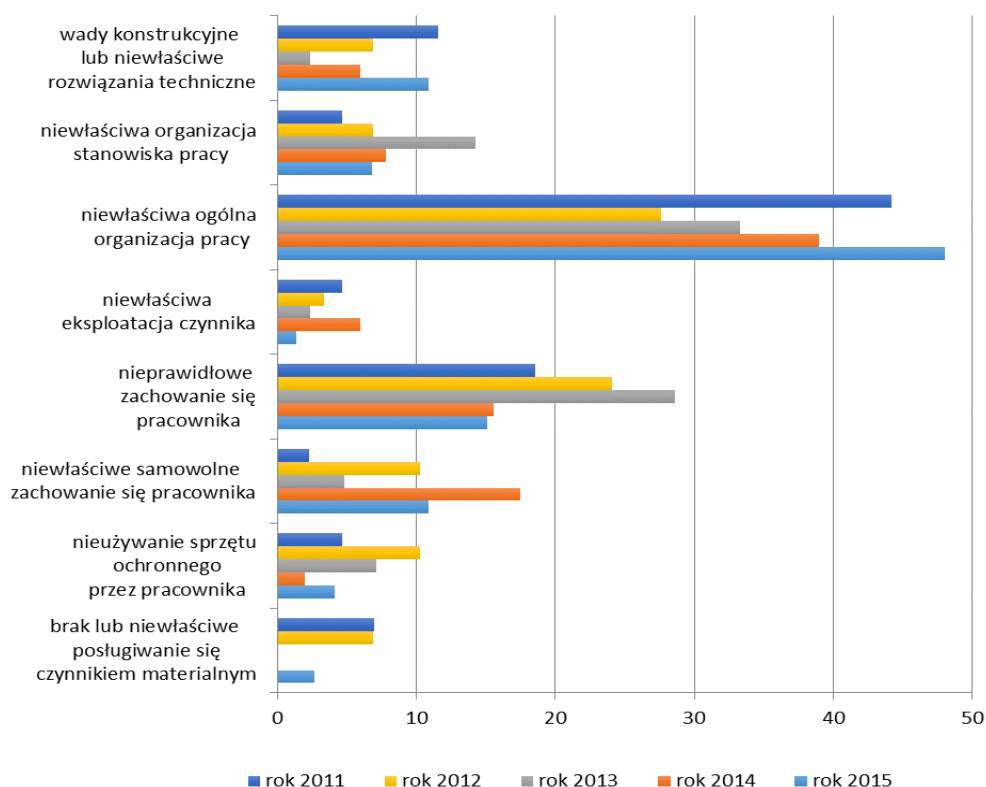
Skutkami zdarzeń wypadkowych dla organizmu ludzkiego były:

- złamania kości – 23,8% poszkodowanych,
- amputacje urazowe (utrata części ciała) – dotyczyły 23,8% poszkodowanych,
- liczne urazy - dotyczyły 21,4% poszkodowanych.

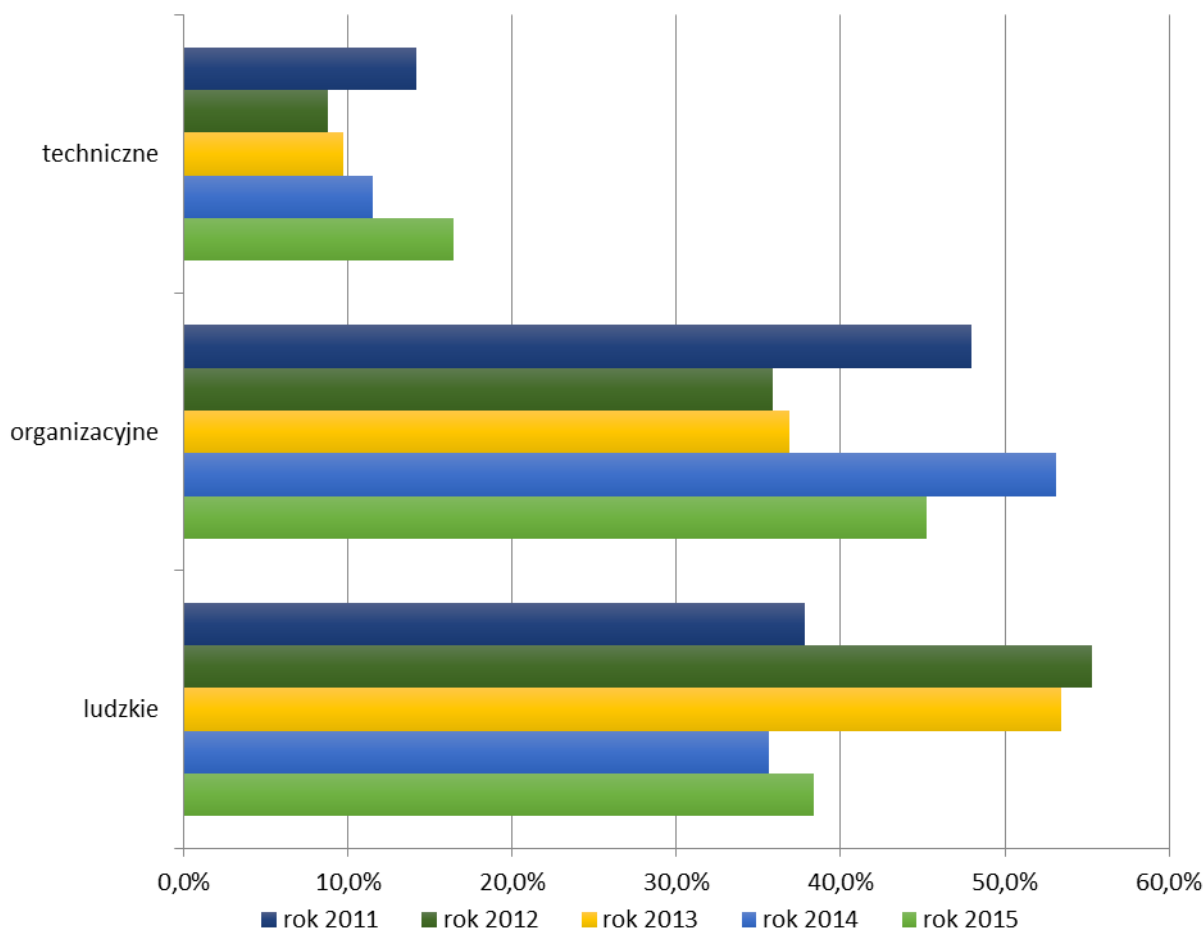
Najczęstsze umiejscowienia urazów to:

- kończyny górne – 30,9% poszkodowanych,
- całe ciało i jego różne części – 26,2% poszkodowanych,
- kończyny dolne – 4,3% poszkodowanych.

Wykres 27. Struktura przyczyn wypadków śmiertelnych (w %).

Wykres 28. Przyczyny wypadków przy pracy (na podstawie gałęzi T.O.L.).

Wśród przyczyn wypadków przy pracy zgłoszonych do inspekcji pracy i zbadanych należy wymienić:

- czynnik organizacyjny – 105 przyczyn (45,2%), a więc: brak nadzoru; brak instrukcji prowadzenia procesu technologicznego; brak instruktażu stanowiskowego; tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór, odstępstw od przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,
- czynnik ludzki – 89 przyczyn (38,4%), a więc: brak nadzoru; brak instrukcji prowadzenia procesu technologicznego; brak instruktażu stanowiskowego; tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór, odstępstw

od przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,

- przyczyny techniczne – 38 przyczyn (16,4%), a więc: brak urządzeń zabezpieczających; niewłaściwa konstrukcja urządzeń zabezpieczających; niewłaściwa stateczność czynnika materialnego.

Po zbadaniu okoliczności i przyczyn zgłoszonych wypadków przy pracy – w celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości i zapobieżenia powstawaniu ich w przyszłej działalności zakładów – inspektorzy pracy wydali: **56 decyzji**, w tym 53 na piśmie i 3 decyzje ustne, w tym 8 decyzji wstrzymania prac, 3 decyzje wstrzymania eksploatacji ma-

szyn i 1 decyzję dotyczącą ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku. Ponadto inspektorzy pracy skierowali do pracodawców **44 wnioski** pokontrolne celem uregulowania innych nieprawidłowości stwierdzonych podczas badania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy w tym w dokumentacji powypadkowej sporządzonej przez pracodawcę. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 44 decyzje (78,6%) oraz 43 wnioski pokontrolne (97,7%).

W wyniku realizacji wymienionych wyżej środków prawnych – poprawa warunków pracy nastąpiła dla **3.929** pracowników (likwidacja zagrożeń wypadkowych).

W stosunku do **24** osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, zastosowano mandaty karne na łączną kwotę – **39.500** zł. Skierowano także do sądów **2** wnioski o ukaranie osób odpowiedzialnych za nieprzestrzeganie przepisów bhp. W jednym przypadku sąd w I instancji orzekł grzywnę w wysokości 2 000zł, a w drugim przypadku sprawa jest w toku.

Zagadnienia wypadkowości przy pracy na terenie województwa świętokrzyskiego były przedmiotem licznych działań prewencyjnopromocyjnych. Powyższe działania wyrażały się m.in.:

- w przekazaniu pism profilaktycznych do **932** adresatów. Ich treścią były oparte na wynikach przeprowadzonych kontroli informacje o okolicznościach i przyczynach zaistniałych wypadków przy pracy, popełnianych nieprawidłowościach, które doprowadziły do zdarzeń wypadkowych. Wszystko po to, aby w zakładach prowadzących zbliżoną działalność produkcyjną, czy usługową uniknąć podobnych zdarzeń wypadkowych. Tego rodzaju pisma przekazywane były także do organizacji związkowych i stowarzyszeń pracodawców,
- w udzieleniu **480** porad prawnych dotyczących procedur postępowania powypadkowego, kwalifikacji zdarzenia urazowego, udokumentowania cech charakterystycznych dla wypadku przy pracy, zagadnień

związanych z odszkodowaniami, weryfikacji oceny ryzyka zawodowego,

- w przekazaniu informacji o ustaleniach inspektorów pracy dokonanych w czasie kontroli związanych z badaniem okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy. Do Policji przekazano 34 powiadomienia, do prokuratury – 8, a do sądu – 2.

Analiza dokumentacji powypadkowej i przeprowadzone kontrole pozwalają na stwierdzenie, że do zasadniczych czynników mających wpływ na stan wypadkowości w województwie świętokrzyskim należą:

- brak lub niewłaściwe urządzenia zabezpieczające,
- tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór, odstępstw od przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,
- brak środków ochrony zbiorowej,
- brak instrukcji posługiwania się czynnikiem materialnym,
- brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- brak nadzoru,
- niewłaściwe zachowanie się pracowników: nieprzestrzeganie przepisów bhp, lekceważenie zagrożenia, brawura, ryzykanctwo, wykonywanie czynności nie wchodzącej w zakres obowiązków pracownika, niezajomość zagrożenia, również (zwłaszcza na budowach) alkohol.

5. Przygotowanie pracowników do pracy.

W ramach przedmiotowego tematu analizowane było przygotowanie pracowników do pracy (szkolenia w dziedzinie bhp, badania lekarskie).

szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Celem kontroli była ocena przestrzegania przez pracodawców przepisów dotyczących szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. W 2015r. przeprowadzono kontrole u **98** pracodawców zatrudniających ogółem – **937** pracowników. Analizowano wszystkie rodzaje

szkoleń w zakresie bhp przewidziane w przepisach prawa pracy.

Liczba kontroli w zależności od wielkości zatrudnienia, przedstawiała się następująco:

- 65 kontroli w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników (66,3%),
- 32 kontrole w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników (32,7%),
- 1 kontrola w zakładzie o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników (1%).

Odnosząc liczbę przeprowadzonych kontroli do działów gospodarki narodowej, kontrole przeprowadzano w n/w działach:

- handel hurtowy i detaliczny - 30 kontroli (31%),
- przetwórstwo przemysłowe - 24 kontrole (24%),
- zakwaterowanie i gastronomia - 8 kontroli (8%),
- opieka zdrowotna i społeczna - 8 kontroli (8%),
- budownictwo - 6 kontroli (6%),
- działalność profesjonalna - 4 kontrole (4%),
- obsługa rynku nieruchomości - 4 kontrole (4%),
- transport i składowanie - 3 kontrole (3%),
- edukacja - 3 kontrole (3%),
- dostawy wody, ścieki - 2 kontrole (2%),
- po 1 kontroli: rolnictwo, łowiectwo i rybactwo, administracja publiczna, zaopatrzenie w energię, finanse i ubezpieczenia, usługi administrowania, pozostała działalność usługowa.

Do najczęściej powtarzających się nieprawidłowości przy realizacji przepisów prawa pracy dotyczących szkolenia pracowników w zakresie bhp należy zaliczyć przede wszystkim:

- dopuszczanie do pracy pracowników bez przeszkolenia okresowego,
- brak opracowania programów szkolenia wstępnego stanowiskowego oraz szkolenia okresowego,
- brak prowadzenia konsultacji pracodawcy z pracownikami w zakresie szkoleń bhp.

Dokonując analizy ujawnionych nieprawidłowości należy wskazać, iż w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym nastąpiło nieznaczne pogorszenie stanu faktycznego w następujących zagadnieniach:

- szkolenie okresowe pracowników – kontroli poddano 697 pracowników i stwierdzono 112 przypadków dopuszczenia do pracy bez przeszkolenia okresowego (16,1%) w porównaniu do 13,4% w roku 2014,
- program szkolenia okresowego - liczba zbadanych w 2015r. odnosiła się do 621 pracowników, a wobec 217 pracowników stwierdzono brak opracowania programu szkolenia okresowego co stanowiło 34,9%; w roku 2014 ten odsetek wynosił 15,78%,
- programy instruktazu stanowiskowego – liczba zbadanych programów w 2015r. odnosiła się do 719 pracowników a wobec 237 zatrudnionych stwierdzono brak opracowania programu instruktazu stanowiskowego co stanowiło 33%; w roku 2014 ten odsetek wynosił 29,8%,
- konsultacje pracodawcy z pracownikami dotyczące szkoleń – skontrolowano 88 pracodawców i stwierdzono, że w 49 przypadkach nie odbywały się konsultacje z pracownikami (55,7% w 2015r.) przy 52,6% w roku 2014.

Natomiast w zakresie udzielania pracownikom instruktazu ogólnego i instruktazu stanowiskowego oraz przeszkolenia okresowego pracodawcy - zanotowano spadek udziału procentowego nieprawidłowości w stosunku do poprzedniego okresu.

Do najczęstszych przyczyn naruszenia przepisów w przedmiotowym zakresie należy zaliczyć między innymi: niedostateczne przygotowanie merytoryczne związane z procesem przygotowania pracowników do pracy, niezajomość przez pracodawców obowiązków w przedmiotowym zakresie; obniżenie jakości oferowanych usług przez jednostki zewnętrzne prowadzące szkolenia w dziedzinie bhp.

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości doprowadzenia stanu sprzecznego z prawem do zgodności

z nim, inspektorzy pracy wydali następujące środki prawne:

- **267** decyzji, w tym 21 ustnych,
- **128** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych.

W związku ze stwierdzonymi stanami faktycznymi mającymi znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika – inspektorzy pracy nałożyli na odpowiedzialne osoby – **5** mandatów na łączną kwotę – **6.300zł** oraz zastosowali **9** środków wychowawczych.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano: 237 decyzji (88,8%) i 107 wniosków pokontrolnych (83,6%). Realizacja wydanych środków prawnych pozwoliła na poprawę stanu bezpieczeństwa pracy dla **423** pracowników (szkoleniu wstępnemu ogólnemu i stanowiskowemu poddano łącznie 30 pracowników; szkoleniu okresowemu – 108 pracowników). Ponadto **15** pracodawców odbyło przeszkolenie okresowe z zakresu bhp.

profilaktyczne badania lekarskie

W okresie sprawozdawczym w przedmiotowym zakresie przeprowadzono **222** kontroli u **222** pracodawców zatrudniających ogółem – **3660** pracowników, w tym 1261 kobiet oraz 18 pracowników młodocianych. Przedmiotem kontroli były wszystkie rodzaje badań lekarskich profilaktycznych przewidzianych w przepisach prawa pracy.

Liczba skontrolowanych zakładów w zależności od wielkości zatrudnienia, przedstawiała się następująco:

- 143 zakładów zatrudniało do 9 pracowników (64,4%);
- 63 zakłady zatrudniały od 10 do 49 pracowników (28,4%);
- 15 zakładów zatrudniało od 50 do 249 pracowników (6,8%);
- 1 zakład zatrudniał powyżej 250 pracowników (0,5%).

Najwięcej zakładów w przedmiotowym zakresie funkcjonowało w sektorze: handel i naprawy (41,0%), przetwórstwo przemysłowe (22,0%) i budownictwo (11,0%).

Porównując wyniki kontroli na przestrzeni ostatnich 2 lat (2014 – 2015) należy stwierdzić,

że odsetek nieprawidłowości w poszczególnych badanych obszarach utrzymuje się na porównywalnym poziomie. W świetle powyższych należy uznać stan przestrzegania przepisów dot. profilaktycznych badań lekarskich za niezadawalający.

Szczegółowo analizując poszczególne zagadnienia należy zauważyć nieznaczną poprawę w zakresie:

- wstępnych badań lekarskich – na 2904 skontrolowanych pracowników, 73 dopuszczonych do pracy, nie posiadało wstępnych badań lekarskich, co stanowiło 2,5%; w roku 2014 odsetek ten wynosił 4,9%,
- wykonywania badań profilaktycznych przez lekarzy uprawnionych do ich przeprowadzenia - wobec 21 pracowników (na 2915 badanych) stwierdzono wydanie zaświadczenia lekarskiego z badań profilaktycznych przez osoby nieuprawnione, co stanowiło 0,7% nieprawidłowości, przy 5,1% uchybień w tym przedmiocie stwierdzonych w roku 2014.

W przypadku pozostałych ww. zagadnień dotyczących badań lekarskich profilaktycznych nastąpiło pogorszenie wyników względem roku 2014:

- badania lekarskie okresowe – kontroli poddano 2180 pracowników i stwierdzono 80 przypadków dopuszczenia pracowników do pracy bez wymaganych badań okresowego (3,6%) co stanowi nieznaczne zwiększenie odsetku nieprawidłowości wobec 3,2% w roku 2014,
- badania lekarskie kontrolne – kontroli poddano 206 pracowników i stwierdzono 11 przypadków dopuszczenia pracowników do pracy bez wymaganych badań kontrolnych (5,3%) co stanowi nieznaczne zwiększenie odsetku nieprawidłowości wobec 4,6% w roku 2014,
- przekazanie lekarzowi informacji o warunkach pracy (czynnikach szkodliwych wraz z aktualnymi wynikami badań i pomiarów lub warunkach uciążliwych) – liczba zbadanych przypadków w 2015r. odnosiła się do 2613 pracowników a wobec 213 zatrudnionych stwierdzono uchybienia w tej kwestii,

co stanowiło 4% nieprawidłowości; w roku 2014 ten odsetek wynosił 3,8%,

- pisemna umowa z podstawową jednostką służby medycyny pracy - skontrolowano w tym zakresie 202 podmioty i stwierdzono, że w 97 przypadkach, zakłady pracy nie zawarły umowy na wykonywanie profilaktycznych badań lekarskich pracowników (48%) przy 43,8% w poprzednim analogicznym okresie.

Do najczęstszych przyczyn naruszenia przepisów w przedmiotowym zakresie należy zaliczyć m.in.: słabą znajomość przepisów prawa pracy, w tym obowiązków dotyczących profilaktycznych badań lekarskich, lekceważenie wymienionych wyżej obowiązków przez pracodawców, wykonywanie badań lekarskich przez nieuprawnionych lekarzy.

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości i doprowadzenia stanu sprzecznego z prawem do zgodności z nim, inspektorzy pracy wydali następujące środki prawne:

- **75** decyzji, które dotyczyły 151 pracowników,
- **193** wnioski w wystąpieniach pokontrolnych, które dotyczyły 609 pracowników.

W związku ze stwierdzonymi wykroczeniami przeciwko prawom pracownika – inspektorzy pracy skierowali do sądu **1** wniosek o ukaranie, nałożyli na osoby odpowiedzialne **24** mandatów na łączną kwotę – **28.800zł.** oraz zastosowali **29** środków wychowawczych.

W wyniku podjętych działań faktycznych i prawnych – uzyskano następujące efekty mające wpływ na poprawę warunków i stanu bhp w kontrolowanych zakładach:

- **63** pracowników poddano wstępnym badaniom lekarskim,
- **57** pracowników poddano okresowym badaniom lekarskim,
- **8** pracowników poddano kontrolnym badaniom lekarskim,
- poinformowano lekarzy o warunkach pracy szkodliwych dla zdrowia **259** pracowników.

6. Ocena ryzyka zawodowego.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono kontrole w **34** zakładach pracy w zakresie problematyki oceny ryzyka zawodowego. W kontrolowanych zakładach zatrudnionych było ogółem – 931 pracowników.

Do kontroli dobierano zakłady charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem wypadkowości. Prowadziły one różną działalność. Najwięcej było zakładów branży handel hurtowy i detaliczny (15 zakładów – 44%), przetwórstwo przemysłowe (13 zakładów – 38%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (4 zakłady – 12%) oraz budownictwo (1 zakład – 3%).

Najwięcej kontroli w przedmiotowym zakresie przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu:

- do 9 osób – 19 zakładów o łącznym zatrudnieniu 70 pracowników,
- od 10 do 49 osób – 11 zakładów o łącznym zatrudnieniu 253 pracowników,
- od 50 do 249 osób – 3 zakłady o łącznym zatrudnieniu – 338 pracowników,
- 250 osób i powyżej – 1 zakład o zatrudnieniu – 270 pracowników.

Z przedstawionej informacji wynika, że kontrole w przedmiotowym zakresie przeprowadzone zostały głównie w zakładach małych i średnich.

Wyniki kontroli wskazują na to, iż oceny ryzyka zawodowego dokonywali pracownicy służby bhp bądź osoby z zewnątrz sprawujące nadzór w zakresie zagadnień bhp. W mniejszym zakresie oceny takiej dokonywali pracodawcy lub osoby przez nich wyznaczone. Osoby dokonujące oceny ryzyka zawodowego posiadały zróżnicowaną wiedzę, przygotowanie i umiejętności w zakresie oceny i dokumentowania ryzyka zawodowego. Szacowanie poziomu ryzyka zawodowego dokonywano zasadniczo dwoma metodami: metodą według normy PN-N-18002 oraz metodą Risk Score.

Analiza dokumentacji z ocen ryzyka zawodowego wykazała następujące nieprawidłowości:

- nie zidentyfikowano wszystkich zagrożeń związanych z wykonywaną pracą na po-

szczególnych stanowiskach pracy, na których oceny dokonywano,

- nie na wszystkich stanowiskach pracy (czy grupach stanowisk) dokonano oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego,
- nie zebrano wszystkich aktualnych informacji potrzebnych do oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy, gdzie następowały zmiany organizacyjne, czy techniczne i nie dokonywano aktualizacji oceny ryzyka zawodowego po przeprowadzonych pomiarach czynników szkodliwych dla zdrowia, czy po zaistniałych wypadkach przy pracy,
- nie oszacowano ryzyka zawodowego odrębnie dla każdego zagrożenia oraz nie wyznaczono dopuszczalności ryzyka odrębnie dla każdego zagrożenia,
- brak było udokumentowanego potwierdzenia o poinformowaniu pracowników o ryzyku zawodowym,
- nie uwzględniano w ocenie ryzyka zawodowego czynników psychospołecznych.

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa przy dokonywaniu dokumentowania i oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy należy wskazać:

- brak wiedzy pracodawców o obowiązku dokonywania oceny ryzyka zawodowego,
- niewystarczający stan wiedzy pracodawców w zakresie prawidłowego dokonania i udokumentowania oceny ryzyka zawodowego,
- znikome doświadczenie osób dokonujących udokumentowania i oceny ryzyka zawodowego,
- dokumentowanie oceny ryzyka zawodowego przez osoby z zewnątrz (na zlecenie), które nie są zainteresowane realizacją zawartych w ocenie wniosków i działań korygujących lub zapobiegawczych,
- brak w zakładzie pracownika służby bhp lub osoby wykonującej zadania służby bhp,
- traktowanie przez pracodawcę oceny ryzyka zawodowego, jako wymogu formalnego i nie dostrzeganie w tym działaniu rzeczywistego celu, jakim jest poprawa stanu bez-

pieczeństwa pracy i likwidacji zagrożeń zawodowych i wypadkowych.

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości i przywrócenia stanu zgodnego z prawem, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali **42** decyzje, z czego do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 35 decyzji (87,50%),
- skierowali do pracodawców **4** wnioski pokontrolne, które do końca 2015r zostały zrealizowane.

Działania faktyczne i prawne inspektorów pracy pozwoliły na uzyskanie następujących efektów:

- opracowano i udokumentowano ocenę ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, na których dotychczas takiej oceny nie było. Dotyczyło to 3 zakładów (8,8%) i **8** pracowników,
- dokonano aktualizacji oceny ryzyka zawodowego z uwzględnieniem zagrożeń, których wcześniej nie zidentyfikowano. Dotyczy to 10 zakładów (29,4%) i **94** pracowników,
- poinformowano pracowników o ryzyku zawodowym występującym na stanowiskach pracy. Dotyczyło to 5 zakładów (14,7%) i **13** pracowników,
- uzupełniono opracowaną ocenę o działania korygujące. Dotyczyło to 2 zakładów (5,8%) i **41** pracowników,
- oszacowano poziom ryzyka zawodowego odrębnie dla każdego zagrożenia. Dotyczyło to 3 zakładów (8,8%) i **46** pracowników,
- wyznaczono dopuszczalność ryzyka zawodowego odrębnie dla każdego zagrożenia. Dotyczyło to 3 zakładów (8,8%) i **46** pracowników.

Dzięki dokonany zmianom na stanowiskach pracy, wynikającym z dokonanej oceny – warunki pracy uległy poprawie łącznie dla **317** pracowników. Zwiększyła się również świadomość tych pracowników na istniejące zagrożenia zawodowe i wypadkowe.

7. Kontrole zgodności maszyn, urządzeń, środków ochrony indywidualnej z wymaganiami zasadniczymi (nadzór rynku).

Ważnym obszarem działalności Państwowej Inspekcji Pracy w roku 2015 były kontrole wyposażania stanowisk pracy w maszyny i urządzenia techniczne oraz dostarczania pracownikom odpowiednich środków ochrony indywidualnej, jako wyrobów spełniających wymagania dotyczące oceny zgodności. Nadzór i kontrola w tym zakresie realizowane były na podstawie przepisów 10 unijnych dyrektyw nowego podejścia w sprawie wymagań zasadniczych oraz krajowych odpowiedników tych dyrektyw, tj. rozporządzeń Ministrów właściwych ze względu na przedmiot oceny zgodności.

Kontrole spełniania wymagań zasadniczych przez wyroby wprowadzane do obrotu na terenie OIP-Kielce, przeprowadzono w **28** zakładach pracy. W kontrolowanych zakładach zatrudnionych było łącznie **4008** pracowników. Podczas kontroli poddano ocenie **28** wyrobów różnego typu pod względem zgodności ich wykonania z wymaganiami dyrektyw maszynowej i dla środków ochrony indywidualnej. W tej grupie wyrobów było: **11** środków ochrony twarzy i oczu oraz **17** różnych typów maszyn i urządzeń technicznych, w tym 12 maszyn do obróbki skrawaniem metali.

Najwięcej wyrobów, bo 19 (67,9% z ogółu ocenionych) zostało wyprodukowanych w latach 2013 – 2015, w tym wszystkie środki ochrony indywidualnej. 15 wyrobów (53,6%) pochodziło od polskich producentów, a 5 (17,9%) wyprodukowanych zostało w Chinach. Pozostałe wyroby (pojedyncze egzemplarze) – pochodziły z innych państw członkowskich UE, za wyjątkiem 2 maszyn z USA.

W przypadku **21** wyrobów (75,0% objętych kontrolami) stwierdzono nieprawidłowości obejmujące:

- **5** środków ochrony indywidualnej, gdzie stwierdzono zastrzeżenia w zakresie dotyczącym popełnionych błędów w instrukcjach użytkowania (5) i niepełnego ozna-

kowania tych wyrobów (2). Jeden przypadek związany był z brakiem opakowania jednostkowego, co było przyczyną zarysowania szkieł gogli ochronnych już w trakcie transportu,

- **16** maszyn i urządzeń zostało negatywnie ocenionych pod względem ich zgodności z wymaganiami zasadniczymi w zakresie dotyczącym wadliwości rozwiązań konstrukcyjnych zabezpieczeń elementów ruchomych (7), luk w instrukcjach obsługi i eksploatacji (14) oraz niepełnego lub błędnego oznakowania (10), w tym 5 przypadków zastrzeżeń do oznakowania CE.

Należy wskazać, że liczba wyrobów zastrzeżonych w stosunku do ogółu objętych oceną w 2015r. (75,0%) była wyższa niż w roku 2014 (57,6%), a niższa niż w 2013 (84,6%).

Poza wymienionymi wyżej – **28** kontrolami – przeprowadzono dodatkowo **24** kontrole związane z przedłożeniem uwag stronom odpowiedzialnym za wprowadzenie na rynek nieprawidłowego wyrobu oraz związane ze sprawdzeniem poprawności przeprowadzonych korekt po podjętych już działaniach, w tym także w wyniku negatywnych ocen otrzymanych z innych Okręgów.

W wyniku podejmowanych działań:

- usunięto nieprawidłowości w przypadku **16** z **21** wyrobów zastrzeżonych przez inspektorów pracy OIP-Kielce. **3** wyroby zostały objęte korektami, których zakończenie będzie miało miejsce z początkiem 2016r. Negatywne wyniki ocen **2** wyrobów zostały przekazane do innych Okręgów z uwagi na siedziby przedstawicieli stron wprowadzających te wyroby do obrotu,
- usunięto nieprawidłowości w przypadku **11** z **14** wyrobów zastrzeżonych (w 2015r. i z końcem 2014r.) przez inspektorów pracy innych Okręgów. **3** – zostały objęte działaniami naprawczymi, przewidzianymi do zakończenia w 2016r.

Sumarycznie przy wskazanych wyżej 27 wyrobach usunięte były nieprawidłowości w następujących sytuacjach:

- w 15-tu przypadkach maszyn, zmiany związane były z budową/konstrukcją urządzeń zabezpieczających w zakresie dotyczącym m.in.: instalacji nowych systemów ochron, zmiany systemu mocowania osłon, modernizacji istniejących urządzeń zabezpieczających z uwzględnieniem odległości bezpieczeństwa od stref zagrożeń, montażu urządzeń blokujących ruch elementów obrotowych po wyłączeniu pracy maszyny, eliminacji dostępu do stref zgniatania, dodatkowego zainstalowania awaryjnych wyłączników bezpieczeństwa, wprowadzenia oburęcznego systemu sterowania pracą maszyny,
- w 21 przypadkach dokonana została poprawa oznakowania wyrobów, w tym naniesienie piktogramów i napisów ostrzegawczych w języku polskim, naniesienie na maszynę danych identyfikujących producenta i znaku CE,
- w 28 przypadkach przeprowadzona została weryfikacja instrukcji użytkownika w zakresie obejmującym głównie wyjaśnienie piktogramów z oznakowania wyrobu, uzupełnienie oceny ryzyka resztkowego, podanie danych o emisji hałasu przez maszyny, uzupełnienie informacji o niedozwolonym użytkowaniu urządzeń, zamieszczenie w tych dokumentach rysunków czy schematów niezbędnych do bezpiecznej eksploatacji wyrobu,
- w 23 przypadkach zweryfikowane zostały deklaracje zgodności głównie po przeprowadzonych zmianach związanych z uzupełnieniem oceny ryzyka resztkowego, w tym z zakresem dotyczącym przywołania aktualnych norm zharmonizowanych z dyrektywami nowego podejścia. Weryfikacja objęła także przypadki dostarczenia użytkownikowi brakujących deklaracji z ich polskojęzyczną wersją czy też wskazania w takim dokumencie danych jednostki notyfikowanej/akredytowanej, uczestniczącej w procedurach oceny zgodności.

Przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy upatrywać głównie w istniejących brakach

dostatecznej wiedzy, na temat wymagań stawianych przepisami unijnymi, a także normami zharmonizowanymi – zarówno u producentów, dostawców, jak i u użytkowników nowych wyrobów. Podmioty te przywiązywały większą wagę do przeznaczenia i zastosowania wyrobów niż do spełniania określonych wymagań bezpieczeństwa. Stąd też inspekcja pracy, jako jeden z wyspecjalizowanych organów nadzoru rynku, będzie kontynuować działania informacyjno-promocyjne w zakresie związanym z wymaganiami zasadniczymi stawianymi wyrobom wprowadzanym do obrotu.

Podjęcie dobrowolnych działań naprawczych przez podmioty wprowadzające wyroby do obrotu wiązały się głównie z chęcią zachowania opinii o dobrze funkcjonującej na rynku polskim firmie, cieszącej się zaufaniem swoich klientów. Korekty były przeprowadzone przy stałe udzielanych przez inspektorów pracy poradach i informacjach o „dobrych praktykach inżynierskich” oraz realizowanym monitoringu poprawności wprowadzanych zmian.

8. Kontrole prac budowlanych.

Kontynuowano intensywne działania kontrolne służące ograniczeniu i eliminowaniu zagrożeń na terenach budów. Branże budowlaną cechują szczególnie wysokie wskaźniki wypadkowości. W ramach kontroli **prac budowlanych i rozbiórkowych; budów i remontów dróg** oraz **krótkich kontroli w budownictwie**, szczególna uwaga poświęcona była eliminacji bezpośrednich zagrożeń życia lub zdrowia pracowników budowlanych. W tym miejscu należy wskazać, że jednocześnie kontynuowany był także program prewencyjny dla zakładów branży budowlanej. Objął on m.in. część szkoleniowo-informacyjną, skierowaną do szerokiego grona pracodawców budowlanych. Działania te szczegółowo omówiono w rozdziale VII niniejszego sprawozdania.

Intensywne działania kontrolne, służące ograniczeniu i eliminowaniu zagrożeń na terenach budów prowadzono w podziale na:

Prace budowlane i rozbiórkowe.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzonych zostało **150** kontroli na **93** terenach budów usytuowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Na kontrolowanych budowach zatrudnionych było **1171** pracowników. Prace budowlane wykonywane były przez **139** przedsiębiorców budowlanych.

Podczas kontroli, inspektorzy pracy koncentrowali swoją uwagę przede wszystkim na zagrożeniach, jakie występują w trakcie robót budowlanych, w tym: na: przygotowaniu pracowników do pracy, organizacji prowadzonych prac, zapewnieniu środków ochrony osobistej i zbiorowej, odpowiednim przygotowaniu maszyn i urządzeń budowlanych oraz sprzętu pomocniczego, na pracach prowadzonych na wysokości oraz przy wykonywaniu prac ziemnych, podczas których najczęściej dochodzi do wypadków, a także na zapewnieniu zaplecza higieniczno-sanitarnego.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości podczas wykonywania prac budowlanych należy zaliczyć m.in.:

1) niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja rusztowań. Stan taki stwierdzono na terenie **65** budów, czyli na 70% objętych kontrolami. Nieprawidłowości polegały przede wszystkim na:

- nieprawidłowym posadowieniu rusztowań,
- braku prawidłowych balustrad i pionów komunikacyjnych,
- braku prawidłowo wypełnionych pomostów,
- nieprawidłowym zakotwieniem rusztowania,
- braku instalacji odgromowej rusztowania,
- braku udokumentowania odbioru rusztowania przez osoby uprawnione.

Zasadniczymi przyczynami ujawnionych nieprawidłowości było nierzetelne prowadzenie montażu i dokonywanie odbiorów rusztowań przez osoby nieuprawnione, a także brak ich okresowych kontroli i konserwacji.

2) wykonywanie prac na wysokości bez odpowiednich zabezpieczeń. Nieprawidłowości w tym przedmiocie stwierdzono na terenie **42** budów, czyli 45% objętych kontrolami. Polegały one przede wszystkim na:

- braku lub niewłaściwym zabezpieczeniu stanowisk prac na wysokości,
- braku lub niewłaściwym zabezpieczeniu otworów technologicznych,
- niezgodnych z przepisami bhp dojściach do stanowisk pracy,
- braku lub nieużywaniu środków ochrony indywidualnej zabezpieczającej przed upadkiem z wysokości.

Do zasadniczych przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy zaliczyć: szybkie tempo wykonywania robót – typowe dla budownictwa, nieuwzględnianie w harmonogramie wykonywania robót prac zabezpieczających przed wypadkami oraz lekceważenie krótkotrwałych zagrożeń.

3) brak lub niestosowanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej. Stan taki stwierdzono na terenie **51** budów tj. 55% objętych kontrolami

4) niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja instalacji i urządzeń elektrycznych. Stan taki stwierdzono na terenie **63** budów (68% kontrolowanych).

Nieprawidłowości polegały przede wszystkim na:

- braku przeglądów urządzeń i instalacji oraz pomiarów skuteczności działania ochrony od porażień,
- niewłaściwym ułożeniu i zabezpieczeniu przewodów instalacji elektrycznych przed uszkodzeniami mechanicznymi,
- braku lub niewłaściwej ochronie podstawowej,
- braku zabezpieczenia rozdzielnic przed dostępem osób postronnych.

Zasadniczymi przyczynami powstałych nieprawidłowości był brak odpowiedzialności i dbałości ze strony kadry nadzorczej nad bezpieczeństwem prac budowlanych.

5) nieprawidłowości przy wykonywaniu robót ziemnych i w wykopach. Stan taki stwier-

dzono na terenie **17** budów, czyli 18% objętych kontrolami. Stwierdzone nieprawidłowości polegały przede wszystkim na: braku zabezpieczeń stanowisk pracy w wykopach oraz braku lub nieprawidłowo wykonanych zejściach (wejściach) do wykopów, niewłaściwym składowaniu urobku. Ściany wykopów nie były zabezpieczone przed możliwością osunięcia się gruntów, ponieważ nie stosowano zabezpieczeń pionowych ścian wykopu, co wynikało przede wszystkim z pośpiechu i chęci obniżenia kosztów realizowanych prac.

Dla zlikwidowania ujawnionych nieprawidłowości i zapobieżenia powstawania ich w przyszłej działalności jednostek budowlanych, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- 1) **1009** decyzji, w tym: 561 decyzji na piśmie oraz 448 decyzji ustnych. Wśród nich:
 - a) **70** decyzji wstrzymania prac z uwagi na bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia **216** pracowników. Decyzje dotyczące wstrzymania prac wydane zostały m.in. z uwagi na:
 - nieprawidłowo zbudowane rusztowania - nieprawidłowe obarierowanie pomostów rusztowań, brak pomostów i pionów komunikacyjnych (42 decyzje),
 - brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy w wykopach (7 decyzji),
 - brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy na wysokości i miejsc niebezpiecznych grożących upadkiem z wysokości (6 decyzji)
 - brak lub nieużywane przez pracowników środków ochrony indywidualnej (6 decyzji),
 - b) **67** decyzji skierowania **185** pracowników do innych prac z uwagi na: zatrudnianie bez wymaganych uprawnień kwalifikacyjnych (24 decyzje – 56 pracowników), nie stosowanie środków ochrony indywidualnej (109 decyzji – 35 pracowników),
 - c) wydano również **67** decyzji nakazujących wstrzymanie eksploatacji maszyn

i urządzeń stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników oraz innych osób związanych z pracami budowlanymi (dotyczyło 266 pracowników): rusztowania – 40 decyzji, maszyny budowlane – 8 decyzji, urządzenia i instalacje elektryczne – 17 decyzji,

- 2) inspektorzy pracy skierowali do pracodawców **27** wniosków w wystąpieniach, dotyczących w szczególności problematyki przygotowania pracowników do bezpiecznego wykonywania powierzonych prac oraz właściwej organizacji stanowisk pracy,

Za stwierdzone naruszenia przepisów skutkujących nieprawidłowym prowadzeniem prac budowlanych, a mających znamiona **261** wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy ukarali mandatami karnymi **66** pracodawców i osób kierujących pracami budowlanymi, na łączną kwotę – **80.050** zł., Ponadto inspektorzy pracy zastosowali w 22 przypadkach środki wychowawcze.

Ujawnione przez inspektorów pracy wykroczenia przeciwko prawom pracownika dotyczyły głównie:

- nieprawidłowości w budowie i eksploatacji rusztowań (61),
- nieodpowiedniego przygotowania pracowników do wykonywanych prac - brak aktualnych badań lekarskich i szkoleń bhp (41),
- nieprawidłowości w zakresie wyposażenia i stosowania przez pracowników odpowiednich środków ochrony indywidualnej (40),
- braku lub niewłaściwych zabezpieczeń stanowisk przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych (21), w tym na wysokości (15),
- zatrudniania pracowników nie posiadających wymaganych uprawnień kwalifikacyjnych (22),
- braku wydzielenia i zabezpieczenia stref niebezpiecznych (17),
- nieprawidłowości w zakresie wyposażenia i stosowania przez pracowników odzieży i obuwia roboczego (16),

- eksploatacji urządzeń i instalacji elektrycznych bez zapewnienia ochrony od porażeń (11),
- nieprawidłowości dotyczących organizacji stanowisk pracy (dojścia, zabezpieczenia otworów technologicznych) (6).

W czasie trwania czynności kontrolnych pracodawcy zrealizowali wszystkie decyzje ustne w liczbie **448**. Pracodawcy poinformowali także – do końca okresu sprawozdawczego o wykonaniu **361** decyzji wydanych na piśmie (64,3% wydanych) oraz o wdrożeniu do realizacji poleceń i uwag zawartych w **27** wnioskach (100,0%).

W wyniku podjętych działań kontrolnych i prawnych, zlikwidowano znaczną liczbę nieprawidłowości, i wynikających z nich zagrożeń, co zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy; w szczególności **wyeliminowano** 204 przypadki bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia 667 pracowników.

Do 143 przedsiębiorstw z branży budowlanej wystosowano pisma prewencyjne informujące o wypadkach przy pracy oraz w zakresie innych zagadnień dotyczących bhp w budownictwie.

W czasie trwających kontroli, inspektorzy pracy udzielili pracodawcom i osobom kierującym pracownikami łącznie 719 porad, w tym 508 z zakresu technicznego bezpieczeństwa pracy, 208 porad prawnych i 3 dotyczących legalności zatrudnienia.

Zlikwidowanie znacznej liczby nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń zawodowych i wypadkowych zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy na placach kontrolowanych budów. Jednakże specyfika branży budowlanej polegająca m.in. na stosunkowo krótkim okresie wykonywania prac budowlanych powoduje, że uzyskane efekty w poprawie stanu bezpieczeństwa pracy – dzięki działaniom inspektorów pracy – są niejednokrotnie krótkotrwałe. Prace budowlane są procesem dynamicznym, zmieniające się w krótkim okresie czasowym.

Skala i zakres ujawnionych nieprawidłowości podczas kontroli prac budowlanych, a także zaistniałe wypadki w sektorze budowlanym

wskazują, że stan przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy utrzymuje się nadal na niezadowalającym poziomie.

Przeprowadzone w okresie sprawozdawczym kontrole prac budowlanych wykazały, że na terenie województwa świętokrzyskiego prace budowlane wykonywały – w zdecydowanej większości – firmy zatrudniające od kilku do kilkunastu pracowników. Poziom organizacyjny tych firm oraz ich wyposażenie techniczne pozostawia wiele do życzenia – to główny powód utrzymywania się niezadowalającego stanu przestrzegania przepisów bhp podczas realizacji prac budowlanych.

Prace związane z budową i remontem dróg.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **36** kontroli w **35** zakładach na terenie **18** budów. W kontrolowanych zakładach zatrudnionych było **413** pracowników.

Przedmiotem kontroli było przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy budowie i remoncie dróg, a w tym m.in: prowadzenie robót ziemnych oraz prac w wykopach; prowadzenie prac na wysokości; stan techniczny maszyn i urządzeń budowlanych; przygotowanie pracowników do pracy (uprawnienia kwalifikacyjne, badania lekarskie, szkolenia w zakresie bhp); dostęp pracowników do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości przy wykonywaniu przedmiotowych robót należy zaliczyć m.in.:

- brak niezbędnego zabezpieczenia lub oznakowania stref i miejsc niebezpiecznych na placu budowy – 11 budów (61,1%),
- brak odpowiednich lub nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej – 11 budów (61,1%),
- prowadzenie robót budowlanych bez instrukcji bezpiecznego wykonywania robót – 11 budów (61,1%),
- brak pomieszczeń zaleczonego higieniczno-sanitarnych – 11 budów (61,1%),
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych w wykopach – 5 budów (27,8%),

- niewłaściwe lub niedostateczne wyposażenie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych – 5 budów (27,8%),
- brak lub niewłaściwie opracowane instrukcje bhp dotyczące obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych – 5 budów (27,8%),
- brak niezbędnego zabezpieczenia terenu budowy przed dostępem osób niezatrudnionych – 4 budów (22,2%).

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa przy wykonywaniu robót związanych z budową i remontem dróg, należy zaliczyć m.in.: lekceważenie przez kierownictwo robót i przedsiębiorców zagrożeń występujących na budowach, niewłaściwą organizację procesów pracy i stanowisk pracy, presję czasu realizacji budowy, brak znajomości przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **175** decyzji, które dotyczyły **762** pracowników. W tej liczbie wydanych decyzji - z uwagi na bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników wydano: **7** decyzji nakazujących wstrzymanie prac (dotyczyło – 13 pracowników); **4** decyzje nakazujące wstrzymanie eksploatacji maszyn i urządzeń (dotyczyło 9 pracowników). Na podstawie **13** decyzji - 19 pracowników skierowano do innych robót (m.in. z powodu braku lub nieużywania przez pracowników środków ochrony indywidualnej 4 decyzje – dot. 5 pracowników; braku odpowiednich uprawnień kwalifikacyjnych 7 decyzji – dot. 11 pracowników).

Z łącznej liczby 175 decyzji, uzyskano informację o wykonaniu **161** decyzji co stanowi 92% ogółu.

Do pracodawców skierowano także **5** wniosków pokontrolnych zalecających usunięcie innych nieprawidłowości dotyczących warunków i bezpieczeństwa pracy. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 5 wniosków (100,0% wydanych).

Spośród ujawnionych nieprawidłowości, **47** zostało zakwalifikowanych, jako wykroczenia przeciwko prawom pracownika, za które inspektorzy pracy ukarali mandatami **8** osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidło-

wości na łączną kwotę – **9.200** zł. Wydano także **8** środków wychowawczych.

Realizacja wymienionych wyżej środków prawnych, pozwoliła na **likwidację** bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia dla **41** pracowników.

Inspektorzy pracy udzielili pracodawcom i osobom kierującym pracownikami łącznie **97** porad, w tym **75** z zakresu technicznego bezpieczeństwa pracy oraz **22** porad prawnych.

Krótkie kontrole ukierunkowane na likwidację bezpośrednich zagrożeń dla życia lub zdrowia pracowników.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **35** kontroli w **33** podmiotach gospodarczych prowadzących prace budowlane oraz **5** kontroli sprawdzających. W kontrolowanych podmiotach prace świadczyło łącznie **250 osób**, w tym 167 pracowników zatrudnionych w ramach stosunku pracy oraz 83 osoby fizyczne wykonujące prace na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych.

Zakres przeprowadzonych kontroli ukierunkowany był na likwidację bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia jakie występują podczas wykonywania prac budowlanych m.in. w ramach zabezpieczenia miejsc niebezpiecznych, obsługi maszyn i urządzeń technicznych, prowadzenia prac na wysokości, prowadzenia robót ziemnych i wykopów, i innych prac budowlanych.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w ramach przeprowadzonych krótkich kontroli w budownictwie należy zaliczyć m.in.:

- brak lub niewłaściwe urządzenia ochronne rusztowań,
- brak niezbędnego zabezpieczenia i oznakowania strefy niebezpiecznej (miejsc niebezpiecznych) na placu budowy,
- brak uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych,
- nieprawidłowości związane z prowadzeniem procesów technologicznych w budownictwie,

- brak odpowiednich środków ochrony indywidualnej chroniących przed upadkiem z wysokości,
- nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej głowy – hełmów ochronnych,
- brak nadzoru nad organizacją i wykonawstwem prac szczególnie niebezpiecznych,
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych w wykopach,
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych na wysokości,
- brak odpowiednich środków ochrony indywidualnej głowy – hełmów ochronnych,
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie instalacji i urządzeń elektrycznych przed uszkodzeniem mechanicznym,
- niedostarczenie przez pracodawcę odzieży i obuwia roboczego,
- brak lub niewłaściwe zabezpieczenie placu budowy przed dostępem niezatrudnionych,
- nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej twarzy i oczu,
- nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej chroniących przed upadkiem z wysokości.

Głównymi przyczynami ujawnionych nieprawidłowości były: brak wystarczającej znajomości przepisów bhp w zakresie wykonywania robót budowlanych np. wiedzy o potrzebie dodatkowych uprawnień / kwalifikacji do obsługi maszyn i urządzeń technicznych; ograniczenie środków finansowych, niechęć do stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnych ze względu na rzekome ograniczenie swobody ruchu; duża rotacja pracowników, a co za tym idzie duża liczba „przypadkowych” osób zgłaszających się do pracy w budownictwie i często nie związanych nigdy z branżą budowlaną; rutyna i przyzwyczajenie do wykonywania robót budowlanych bez stosownych zabezpieczeń w zakresie bhp; brak bezpośredniego nadzoru nad wykonywaniem prac szczególnie niebezpiecznych.

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali ogółem **186** decyzji, które dotyczyły **459** pracowników. W tej liczbie wydanych decyzji - z uwagi na bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników wydano: **35** decyzji nakazujących wstrzymania prac, które dotyczyło **76** pracowników; **31** decyzji skierowania do innych prac, które dotyczyło **49** pracowników; **11** decyzji wstrzymania eksploatacji maszyn i urządzeń technicznych, które dotyczyły **28** pracowników; **1** decyzję zakazującą wykonywania prac, która dotyczyła **7** pracowników oraz **78** decyzji z rygorem natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 108 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, które dotyczyły **189** pracowników. Spośród wydanych decyzji **zrealizowano 115** decyzji ogółem (61,8%) dla **360** pracowników. Do pracodawców skierowano także **5** wniosków pokontrolnych zalecających usunięcie innych nieprawidłowości dotyczących warunków i bezpieczeństwa pracy. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano **4** wnioski (80,0%).

Spośród ujawnionych nieprawidłowości, **118** zostało zakwalifikowanych, jako wykroczenia przeciwko prawom pracownika, za które inspektorzy pracy ukarali mandatami karnymi **34** osoby odpowiedzialne za stwierdzone nieprawidłowości na łączną grzywnę w wysokości – **46.800** zł oraz w jednym przypadku inspektor pracy skierował do sądu wniosek o ukaranie. W jednym z kontrolowanych podmiotów inspektor pracy wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe o 100% ze względu na rażące nieprawidłowości stwarzające bezpośrednie zagrożenia dla życia lub zdrowia osób, które zostały ujawnione w wyniku dwóch kontroli przeprowadzonych w roku sprawozdawczym.

Realizacja wyżej wymienionych środków prawnych, pozwoliła na **likwidację** bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia dla **136** pracowników.

9. Kontrole dotyczące ograniczania zagrożeń zawodowych w zakładach produkcji prefabrykatów budowlanych, w tym betonowych i stolarki budowlanej oraz w cegielniach.

Inspektorzy pracy przeprowadzili kompleksowe kontrole w zakładach specjalizujących się produkcją prefabrykatów budowlanych, w których z uwagi na profil działalności zwrócono szczególną uwagę na przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Kontrolni poddano w szczególności zagadnienia dotyczące: maszyn i urządzeń technicznych, instalacji elektrycznych, stanowisk pracy, stanu obiektów i pomieszczeń pracy, stanu zaplecza higieniczno-sanitarnego, transportu wewnątrzzakładowego, sposobu magazynowania i składowania materiałów oraz przygotowania pracowników do wykonywania pracy.

Kontrolami objęto **10** przedsiębiorstw, w których pracowało 157 osób, w tym 153 pracowników (13 kobiet i 0 młodocianych). W zakładach produkcji prefabrykatów betonowych przeprowadzono 4 kontrole przedsiębiorców zatrudniających łącznie 71 pracowników, w zakładach produkcji stolarki okiennej przeprowadzono 4 kontrole przedsiębiorców zatrudniających łącznie 57 pracowników, w cegielniach przeprowadzono 2 kontrole przedsiębiorców zatrudniających łącznie 25 osób. Przy wykonywaniu prac związanych z kontrolowanymi zagadnieniami pracowały 132 osoby, w tym 129 osób zatrudnionych w ramach stosunku pracy (w tym 4 kobiety).

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że najczęściej występującymi nieprawidłowościami były:

- brak urządzeń ochronnych przy eksploatowanych maszynach i urządzeniach technicznych – przede wszystkim przy przenośnikach (11 nieprawidłowości); przy maszynach do przetwórstwa tworzyw sztucznych (stwierdzono 6 -krotnie); przy pozostałych urządzeniach (ujawniono 11 -krotnie). Powyższe uchybienia stwierdzono w 10 zakładach (100%),

- brak opracowanej instrukcji składowania materiałów ujawniono w 7 skontrolowanych zakładach (70% pracodawców),
- składowanie materiałów w niewłaściwy sposób stwierdzono 8 krotnie (80% skontrolowanych przedsiębiorstw),
- przypadki niestosowania przez pracowników odzieży i obuwia roboczego – stwierdzono u 50% skontrolowanych pracodawców,
- brak szkoleń wstępnych stanowiskowych – wobec 50% skontrolowanych pracodawców stwierdzono dopuszczanie pracowników do pracy, pomimo nie udzielenia im wstępnego szkolenia stanowiskowego w dziedzinie bhp,
- brak opracowanych instrukcji bhp, dotyczących obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych stwierdzono 5 krotnie (w połowie skontrolowanych zakładów).

Według inspektorów pracy – do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa można zaliczyć m.in: brak odpowiedniej znajomości przepisów bhp przez część pracodawców oraz kierowników; zatrudnianie przypadkowych osób, często bez doświadczenia zawodowego oraz rotacja zatrudnianych osób; lekceważenie występujących zagrożeń przez pracodawców, kierowników oraz pracowników; ograniczanie nakładów finansowych na bezpieczeństwo pracy, ze względu na potrzebę minimalizacji kosztów prowadzenia działalności; niewłaściwą organizację procesów i stanowisk pracy.

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali w ramach realizacji tematu następujące środki prawne:

- **251** decyzji, w tym 167 na piśmie i 84 decyzje ustne,
- **14** wniosków w wystąpieniach.

Wśród wydanych decyzji było: 46 decyzji nakazujących wstrzymanie eksploatacji maszyn, 1 decyzja wstrzymania pracy wykonywanej przez 1 pracownika, 1 decyzja skierowani do innej pracy 1 pracownika, 4 decyzje nakazujące przeprowadzenie pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy.

Spośród 251 wydanych decyzji – zrealizowanych zostało 215 co stanowi 78,4%.

Konsekwencją ujawnienia 47 wykroczeń przeciwko prawom pracownika było nałożenie 4 mandatów na łączną kwotę 4600 zł oraz udzielenie 4 środków wychowawczych.

Realizacja wydanych środków prawnych zapewniła poprawę stanu bhp w skontrolowanych zakładach. Uzyskano poprawę warunków pracy m.in. poprzez:

- zapewnienie właściwego stanu technicznego elementów obiektów i pomieszczeń pracy, ścian i posadzek w pomieszczeniach w których prace wykonywało 68 pracowników,
- zapewnienie 34 pracownikom właściwego stanu technicznego pomieszczeń i urządzeń higienicznosanitarnych,
- uzupełnienie oceny ryzyka zawodowego o wszystkie czynniki środowiska pracy dla 47 pracowników,
- odpowiednie składowanie materiałów w miejscach, przy których wykonywało prace 61 pracowników,
- opracowanie instrukcji magazynowania i składowania dla 52 pracowników,
- zapewnienie właściwych urządzeń ochronnych dla 40 pracowników, przy maszynach i urządzeniach technicznych,
- opracowanie dla 37 pracowników instrukcji bhp, dotyczących obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych,
- właściwe oznakowanie i zabezpieczenie dróg transportowych w obiektach i pomieszczeniach pracy, w których wykonywało pracę 82 pracowników oraz właściwe oznakowanie i zabezpieczenie dróg transportowych na terenach otwartych, w których wykonywało pracę 82 pracowników,
- opracowanie dla 40 pracowników właściwych zasad ruchu na drogach wewnętrzzakładowych,
- opracowanie dla 85 pracowników instrukcji w sprawie zasad bezpiecznego postępowania przy ręcznych i zmechanizowanych pracach transportowych,

- wyposażenie 83 pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej,
- ustalenie dla 80 pracowników rodzajów środków ochrony indywidualnej na stanowiskach pracy,
- ustalenie dla 72 pracowników rodzajów odzieży i obuwia roboczego na stanowiskach pracy,
- udzielenie 35 pracownikom instruktażu stanowiskowego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Realizacja wydanych środków prawnych pozwoliła na ograniczenie zagrożeń zawodowych w zakładach produkcji prefabrykatów budowlanych, a tym samym poprawę warunków pracy wobec **122** pracowników.

10. Kontrole zagrożeń zawodowych pracowników wykonujących roboty torowe.

Problematyka bezpieczeństwa pracy na kolei była przedmiotem szczególnego zainteresowania Państwowej Inspekcji Pracy ze względu na szereg poważnych zagrożeń występujących przy wykonywaniu robót torowych. Inspektorzy pracy dokonali sprawdzenia poprawności wywiązywania się pracodawców z obowiązków określonych w przepisach bezpieczeństwa i higieny pracy oraz instrukcjach kolejowych dotyczących robót związanych z utrzymaniem nawierzchni torowej oraz właściwego zabezpieczenia i oznakowania miejsca robót.

Kontrolami objęto **13** zakładów, w których przeprowadzono 15 kontroli. W zakładach tych pracowały 1554 osoby, w tym 1542 pracowników (analizie poddano 92 pracowników zatrudnionych bezpośrednio przy robotach torowych).

Badając problematykę wykonywania robót torowych, inspektorzy pracy stwierdzili m.in. następujące nieprawidłowości:

- w 4 zakładach, 13 pracownikom nie wydano odzieży i obuwia roboczego,
- w 1 zakładzie dopuszczono do pracy 4 pracowników bez szkolenia wstępnego

- w dziedzinie bhp (instruktażu stanowiskowego),
- w 11 zakładach dopuszczono do pracy 5 pracowników bez wstępnych badań lekarskich profilaktycznych,
- w 2 zakładach nie wyznaczono pracowników do udzielania pierwszej pomocy,
- w 1 zakładzie nie zapewniono środków do udzielania pierwszej pomocy,
- w 1 zakładzie pracownik wykonywał prace spawalnicze - cięcie szyn złomowanych, bez wymaganych uprawnień kwalifikacyjnych,
- w 1 zakładzie pracownik obsługiwał ładowarkę, bez wymaganych uprawnień kwalifikacyjnych,
- w 1 podmiocie, jednemu pracownikowi nie wydano środków ochrony indywidualnej – ochrony słuchu,
- w 1 zakładzie materiały budowlane składowane były na drodze transportowej,
- w 4 zakładach stwierdzono zły stan techniczny maszyn i urządzeń,
- w 1 zakładzie nie udostępniono pracownikom do stałego korzystania aktualnej instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy, dotyczącej obsługi wózka jezdniowego podnośnikowego,
- w 1 zakładzie nie opracowano instrukcji bezpiecznego wykonywania robót budowlanych,
- w 1 zakładzie sygnalista nie został wyposażony w przybory sygnałowe,
- w 1 zakładzie stwierdzono brak instrukcji w sprawie zasad bezpiecznego postępowania przy ręcznych pracach transportowych,
- w 1 zakładzie nie zabezpieczono przed dostępem osób nieuprawnionych rozdzielnicę elektryczną.

Według inspektorów pracy, do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości przy wykonywaniu robót torowych należy wymienić m.in.:

- niewłaściwą organizację procesów i stanowisk pracy,

- lekceważenie przez kierowników robót oraz przez pracowników zagrożeń występujących przy wykonywaniu robót torowych,
- ograniczanie nakładów finansowych na bezpieczeństwo pracy,
- nałożenie przez inwestorów krótkich terminów realizacji inwestycji, a tym samym pośpiech przy prowadzeniu robót torowych,
- zatrudnianie przypadkowych osób, bez odpowiedniego doświadczenia zawodowego i odpowiednich kwalifikacji (duża rotacja pracowników),
- podejmowanie przez nadzór na terenie kontrolowanych robót jedynie działań zmierzających do usunięcia nieprawidłowości ujawnionych przez inspektorów pracy i brak własnych inicjatyw mających na celu eliminowanie pojawiających się zagrożeń dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- brak odpowiedniej znajomości przepisów bhp przez część pracodawców oraz kierowników robót.

W celu wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali następujące środki prawne:

- 33 decyzje, w tym: 7 na piśmie (4 z rygorem natychmiastowej wykonalności) i 26 ustnych,
- 4 wnioski pokontrolne.

Za stwierdzone nieprawidłowości dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy ukarano mandatami karnymi 2 pracodawców na łączną kwotę 3.100 zł. oraz zastosowano 1 środek wychowawczy.

Spośród wydanych 33 decyzji, pracodawcy wykonali 29 z nich, w tym: 3 decyzje pisemne i 26 ustnych (87,88%).

Realizacja przez pracodawców wydanych środków prawnych, pozwoliła na uzyskanie następujących efektów:

- wykonano badania i pomiary podstawowej ochrony od porażenia prądem elektrycznym dla instalacji elektrycznej zasilającej maszyny i urządzenia oraz usunięto inne nieprawidłowości związane z eksploatacją urządzeń energetycznych,

- zabezpieczono urządzenia energetyczne przed dostępem osób nieupoważnionych,
- zaopatrzone pracowników w wymaganą odzież roboczą i ochronną,
- poddano pracowników badaniom lekarskim potwierdzającym brak przeciwwskazań do zatrudnienia na zajmowanych stanowiskach,
- poddano pracowników szkoleniu wstępnemu z zakresu bhp (instruktażu stanowiskowemu).

Uzyskane efekty dotyczyły **69** pracowników zatrudnionych przy robotach torowych.

11. Kontrole przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac w leśnictwie związanych z pozyskiwaniem i zrywką drewna.

W powyższym zakresie skontrolowano zakłady usług leśnych, wykonujące prace w leśnictwie, związane z pozyskiwaniem i zrywką drewna. Podczas kontroli zwracano uwagę na poszczególne etapy organizacji procesu technologicznego (przygotowanie techniczne i organizacyjne do wykonania zlecenia, nadzór nad prawidłowym przebiegiem prac).

Celem kontroli była kompleksowa ocena stanu przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym przepisów bhp w procesie pozyskiwania drewna, z uwzględnieniem poprawności doboru stosowanych przez pracowników środków ochrony indywidualnej oraz oceny współpracy administracji Lasów państwowych ze zleceniodawcami usług leśnych. Ocena obejmowała również działania zakładów w kierunku eliminacji zagrożeń, działań profilaktycznych oraz prawnej ochrony pracy.

W okresie sprawozdawczym na terenie działania Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach przeprowadzono kontrole zakładów usług leśnych działających w obrębie pięciu nadleśnictw (Daleszyce, Kielce, Łagów, Staszów i Stąporków). Kontrolą objęto **20** zakładów zatrudniających **86** pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, **10** osób świadczących prace na podstawie umów cywilnoprawnych, **15** podwykonawców prowa-

dzających na własny rachunek działalność gospodarczą, **11** firm podwykonawczych wielosobowych.

Umowy zawierane przez nadleśnictwa z zakładami usług leśnych określają w sposób szczegółowy obowiązki wykonawców robót tj. zakładów usług leśnych m.in. w zakresie: wykonywania prac zgodnie z obowiązującą w Lasach Państwowych technologią i przepisami szczegółowymi; przestrzegania przepisów bhp wynikających z przepisów prawa pracy; wyznaczania koordynatorów – w przypadkach pracy na powierzchni – więcej niż jednego wykonawcy (podwykonawcy).

Inspektor pracy stwierdził, że w większości kontrolowanych podmiotów przestrzegane były przepisy prawa pracy, w tym w szczególności w zakresie:

- przygotowania do pracy (posiadanych kwalifikacji i uprawnień) do eksploatawania specjalistycznego sprzętu (do obsługi ciągników i innego technicznego sprzętu, żurawi montowanych na pojazdach itp),
- oceny ryzyka zawodowego,
- wyznaczania stanowisk pracy i ich zabezpieczenia przed dostępem osób nieuprawnionych,
- sposobów pozyskiwania drewna i nadzoru nad pracami niebezpiecznymi, składowania drewna, lokalizacji mygieł i stosów drewna (nieliczne uchybienia),
- stanu technicznego maszyn i sprzętu do pozyskiwania drewna (ciągniki specjalistyczne, przyczepy z zamontowanym żurawiem, ciągniki rolnicze z wciągarkami i płytami oporowymi montowanymi na podnośniku),
- zapewnienia pracownikom posiłków profilaktycznych i napojów.

Natomiast ujawnione nieprawidłowości w wąskim zakresie dotyczyły m.in.:

- braku pełnego wyposażenia 19 osób świadczących pracę (17,1%) w niektóre środki ochrony indywidualnej (spodnie z wkładką przeciwprzecięciową) lub mimo zapewnienia nie stosowania ich przez pracowników,

- wykonywanie pracy bez aktualnych szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (7 osób - 6,3% świadczących pracę),
- wykonywanie pracy bez aktualnych zaświadczenia lekarskiego (upłynęły terminy ich ważności) – 9 osób świadczących pracę – 8,1%,
- brak realizowania zadań służby bhp w żaden przewidziany przepisami sposób (2 pracodawców 10,0% kontrolowanych),
- wykonywania pracy przy maszynach i urządzeniach bez wymaganej decyzji UDT dopuszczającej je do eksploatacji (w 2 kontrolowanych zakładach - 10,0% kontrolowanych zakładów).

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości przy wykonywaniu prac związanych z pozyskiwaniem i zrywką drewna należy zaliczyć:

- brak fachowego przygotowania pracodawców do prowadzonej działalności,
- odczuwalny brak ludzi do pracy w leśnictwie, w tym fachowców posiadających duże doświadczenie zawodowe do wykonywania przedmiotowych prac,
- brak właściwej kontroli i nadzoru ze strony służby leśnej nad prowadzonymi pracami,
- trudności finansowe powodujące, iż pracodawcy stosują oszczędności na wyposażeniu pracowników, posiłkach profilaktycznych, środkach higieny osobistej,
- brak stabilizacji zawodowej, co zostało spowodowane wprowadzeniem przetargów na prace w leśnictwie (zgodnie z procedurami zamówień publicznych).

Mimo tych uwag z roku na rok następuje sukcesywna poprawa w zakresie spełniania wymagań dotyczących warunków oraz bezpieczeństwa pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami zastosowano następujące środki prawne:

- **87** decyzji, w tym **2** decyzje wstrzymania prac, **3** decyzje zakazywały wykonywania określonych prac, na podstawie **10** decyzji

skierowano do innych prac **12** pracowników,

- **73** wnioski pokontrolne.

Za popełnienie **18** wykroczeń, inspektorzy pracy ukarali mandatami **6** osób na łączną kwotę **7.500** zł. Zastosowano także **4** środki wychowawcze.

Pracodawcy zrealizowali wszystkie wydane decyzje oraz 71 wniosków pokontrolnych (97,3% wydanych).

Podjęte działania prawne spowodowały, iż wszystkie osoby świadczące pracę w różnym zakresie (**111** osób), uzyskały poprawę warunków pracy i bezpieczeństwa między innymi poprzez: objęcie ich wymaganym szkoleniem w zakresie bhp, poddaniem ponownym badaniom lekarskim profilaktycznym, przeprowadzeniem ryzyka zawodowego na ich stanowiskach pracy, wyposażeniem w wymagane środki ochrony indywidualnej, poprawę stanu technicznego maszyn oraz wyeliminowaniem z eksploatacji niedostosowanych do prac leśnych ciągników rolniczych.

12. Kontrole spełniania wymagań minimalnych dla maszyn do obróbki skrawaniem metali.

Inspektorzy pracy przeprowadzili kontrole w zakładach, w których użytkowane były maszyny do obróbki skrawaniem metali. Jest to grupa maszyn stwarzających szczególnie wysokie ryzyko zawodowe (wypadki śmiertelne i ciężkie). Realizowane kontrole w zakresie spełniania wymagań minimalnych dla maszyn do obróbki skrawaniem metali, miały w istotny sposób ograniczać narażenie pracowników na występujące w procesach pracy czynniki niebezpieczne i szkodliwe.

Kontrole spełniania wymagań minimalnych dla maszyn do obróbki skrawaniem metali, przeprowadzono w **23** zakładach pracy o zatrudnieniu **2696** osób, w tym: **2594** pracowników. W zależności od liczby zatrudnionych kontrole przeprowadzono:

- w 6 zakładach o zatrudnieniu od 1 do 9 pracowników,
- w 9 zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników,

- w 5 zakładach o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników,
- w 2 zakładach o zatrudnieniu od 249 do 999 pracowników,
- w 1 zakładzie o zatrudnieniu powyżej 1000 pracowników.

Kontrole przeprowadzono w zakładach związanych:

- z przetwórstwem przemysłowym – 18 zakładów,
- z budownictwem – 2 zakłady,
- handlem hurtowym i detalicznym – 2 zakłady,
- rolnictwem, łowiectwem i rybołówstwem – 1 zakład.

Podczas przeprowadzonych kontroli ocenie poddano 149 maszyn do obróbki skrawaniem metali, w tym: tokarki, frezarki, szlifierki, wiertarki. Najstarsze użytkowane maszyny wyprodukowane zostały w latach 70-tych, 80-tych i 90-tych ubiegłego wieku. Były także maszyny wyprodukowane po 2000 roku.

Do szeregu maszyn objętych kontrolą wniesiono wiele zastrzeżeń, co do spełnienia przez nie wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Zastrzeżenia dotyczyły 84 maszyn tj. 56,3% objętych kontrolą eksploatowanych w 22 zakładach pracy (95,7% zakładów objętych kontrolami). W większości zastrzeżenia dotyczyły:

- niewłaściwych urządzeń ochronnych, które stwierdzono w 22 zakładach pracy (brak pełnych osłon, brak urządzeń ochronnych zabezpieczających strefy niebezpieczne). Problem dotyczył 47 maszyn obsługiwanych przez 82 pracowników,
- nieprawidłowości dotyczące elementów sterowniczych stwierdzono w 18 zakładach pracy (78,3% badanych zakładów). Nieprawidłowości dotyczyły braku czytelnego opisu elementów sterowniczych. Problem dotyczył 61 maszyn obsługiwanych przez 120 pracowników,
- nieprawidłowości dotyczące układów sterowania, które stwierdzono w 14 zakładach pracy (brak wyłączników awaryjnych, brak odpowiednich urządzeń uniemożliwiających

samoczynne uruchomienie maszyny w momencie, gdy po zaniku zasilania, zasilanie to zostanie ponownie podane, braku stosowania oddzielnych elementów sterowania służących do włączania i wyłączania maszyny, braku urządzeń ochronnych służących powstrzymaniu ruchu obrotowego wrzeczona przy otwartej osłonie. Problem dotyczył 65,2% kontrolowanych zakładów i 42 maszyny obsługiwane przez 86 pracowników.

Jak wskazano wyżej 31,25% maszyn (47 maszyn) objętych kontrolami posiadało niewłaściwe urządzenia ochronne lub ich całkowity brak. Wystąpiły również przypadki eksploatacji maszyn z nieprawidłowymi układami sterowania. Były także przypadki eksploatacji maszyn nie posiadających odpowiednio opisanych elementów sterowniczych mających wpływ na bezpieczeństwo obsługi.

Do najczęstszych przyczyn naruszeń prawa w omawianym przedmiocie należy zaliczyć m.in.:

- lekceważenie zagrożeń występujących w zakładzie, związanych przede wszystkim z niewłaściwymi urządzeniami ochronnymi,
- nieznaną przepisów prawa pracy, w tym przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- nierzetelne wypełnianie obowiązków przez osoby realizujące w zakładzie zadania służby bhp.

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **189** decyzji nakazowych. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 154 decyzje, co stanowiło 81,48% wydanych ogółem. Do pracodawców skierowano także 21 wnioski pokontrolne, z których wykonano 18 (85,7%).

Za stwierdzone nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy ukarali grzywną 4 osoby na ogólną kwotę 5.600zł. oraz wydali 3 środki wychowawcze.

W wyniku działań kontrolnych i prawnych:

- **73** maszyny dostosowano do minimalnych wymagań bezpieczeństwa,

- **18** pracodawców przeprowadziło prawidłową ocenę dostosowania maszyn do obróbki skrawaniem metali do minimalnych wymagań bezpieczeństwa (78,3% objętych kontrolami).

Realizując kontrole związane z niniejszym tematem, inspektorzy pracy potwierdzili zaobserwowaną już w poprzednich latach tendencję wzrostu liczby pracodawców podejmujących działania dostosowawcze maszyn i urządzeń do minimalnych wymagań bezpieczeństwa.

Przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy upatrywać głównie w istniejących jeszcze brakach dostatecznej wiedzy na temat wymagań stawianych dyrektywami nowego podejścia – zarówno u pracodawców, jak i użytkowników maszyn. Podmioty te przywiązywały większą wagę do przeznaczenia i zastosowania wyrobu niż do spełnienia określonych wymagań bezpieczeństwa.

13. Przestrzeganie przepisów bhp przy eksploatacji wózków jezdniowych z napędem silnikowym w magazynach wielkopowierzchniowych oraz w pozostałych miejscach wykonywania pracy.

Prawidłowe dopuszczanie do eksploatacji wózków jezdniowych z napędem silnikowym oraz posiadanie odpowiednich kwalifikacji przez pracowników wykonujących czynności związane z ich użytkowaniem, to podstawowe elementy właściwej organizacji pracy w wielu branżach i zakładach, w tym w szczególności w magazynach wielkopowierzchniowych. Wciąż nieprzestrzegane są podstawowe wymagania dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników obsługujących wózki jezdniowe.

Kontrole w przedmiotowym zakresie przeprowadzono w **64** zakładach pracy, w których świadczyło pracę **4.181** osób, w tym – 4.046 na podstawie stosunku pracy. Najwięcej kontroli, bo **33** przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 osób oraz od 50 do 249 osób – **16** kontroli.

Według klasyfikacji działalności gospodarczej, kontrolą objęto przede wszystkim podmioty z branży:

- przetwórstwo przemysłowe – 30 kontroli (46,9% ogólnej liczby kontroli),
- handel hurtowy i detaliczny – 24 kontrole (37,5%).

Kontrolę przeprowadzono w tych zakładach, w których eksploatowana była znaczna liczba wózków jezdniowych z napędem silnikowym.

Kontrolą objęto łącznie uprawnienia 410 operatorów wózków jezdniowych z napędem silnikowym, w tym: 391 operatorów wózków jezdniowych widłowych podnośnikowych (95,4%) oraz 19 operatorów wózków unoszących (4,6%).

Do najczęściej ujawnionych nieprawidłowości przy eksploatacji wyżej wymienionych urządzeń należy zaliczyć m.in.:

- brak lub niewłaściwie opracowane zasady ruchu na drogach wewnętrzzakładowych. Nieprawidłowości takie stwierdzono w 28 zakładach na 53 objęte kontrolą w tym zakresie (52,8%),
- brak oznakowania wózka podnośnikowego wartością dopuszczalnego obciążenia. Na 178 wózków stan taki stwierdzono przy 53 wózkach (29,8%),
- nieprawidłowości w zakresie rejestru kontroli wózków. Na 180 wózków objętych kontrolą stan taki stwierdzono przy 32 wózkach (17,8%),
- niewłaściwe zabezpieczenie środków transportu przed przypadkowym uruchomieniem przez osoby nieupoważnione. Na 181 wózków stan taki stwierdzono przy 31 wózkach (17,1%),
- w przypadku 50 pracowników na 445 obsługujących wózki jezdniowe (11,2%), stwierdzono nieprawidłowości dotyczące profilaktycznych badań lekarskich,
- stwierdzono, iż 20 pracowników na 432, nie posiadało stosownych uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi wózków podnośnikowych (4,6%).

Zasadniczymi przyczynami ujawnionych nieprawidłowości były:

- nieznanostwo przepisów o eksploatacji wózków jezdniowych o napędzie silnikowym przez pracodawców i osoby z bezpośredniego nadzoru,
- względy ekonomiczne,
- brak pełnej realizacji przez służbę bhp swoich zadań wynikających z przepisów prawa; brak lub niewielka współpraca ze średnim personelem technicznym, brak systematycznej kontroli stanowisk pracy, analizy stanu warunków pracy itp.
- lekceważenie przepisów przez operatorów obsługujących wózki jezdniowe, co niewątpliwie miało wpływ na bezpieczeństwo pracy zatrudnionych przy obsłudze tych wózków i innych pracowników zatrudnionych w obszarze pracy tego sprzętu.

W celu zlikwidowania stwierdzonych – w czasie kontroli – nieprawidłowości przy eksploatacji wózków jezdniowych o napędzie silnikowym, inspektorzy pracy poprzez wydanie niżej wymienionych środków prawnych zobowiązali pracodawców do doprowadzenia ujawnionego stanu faktycznego do zgodnego z prawem:

Wydano:

- **326** decyzji, w tym: 111 opatrzonych rygorem natychmiastowych wykonalności, 2 decyzje wstrzymania eksploatacji maszyn i 1 skierowanie pracowników do innej pracy. Wydane decyzje dotyczyły 2.828 osób,
- **37** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych, które dotyczyły 140 osób.

Za stwierdzone nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika 10 pracodawców ukarano grzywnami w ogólnej kwocie 12.500 zł. Wydano także 1 środek oddziaływania wychowawczego.

Do końca okresu sprawozdawczego wykonano 310 decyzji (95,1%) oraz wszystkie wydane wnioski.

Ostatecznie w wyniku realizacji wydanych środków prawnych, nastąpiła poprawa warunków pracy i bezpieczeństwa dla **644** pracowników (jako przykłady działań w tym zakresie można podać: opracowanie zasad ruchu na

drogach wewnątrzzakładowych, oznakowanie wózków wartością dopuszczalnego obciążenia, założenie i uzupełnienie rejestru kontroli bieżących wózków, zabezpieczenie wózków przed uruchomieniem przez osoby nieuprawnione, poddanie pracowników profilaktycznym badaniom lekarskim).

14. Warunki pracy i bezpieczeństwa w zakładach nowo powstałych.

Celem kontroli była ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz właściwego przygotowania zatrudnionych do wykonywania pracy w sposób bezpieczny. Badaniem objęto m.in.: stan techniczny i wyposażenie obiektów i pomieszczeń pracy (biorąc pod uwagę charakter i rodzaj działalności zakładu), organizację stanowisk pracy oraz stosowanie wymaganych środków ochrony.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **20** kontroli w nowo powstałych zakładach. Kontrolowane zakłady zatrudniały ogółem **116 osób**. Kontrole prowadzone były w zakładach należących do następujących sektorów gospodarki narodowej:

- handel hurtowy i detaliczny – 9 zakładów (45%),
- przetwórstwo przemysłowe – 6 zakładów (30%),
- zakwaterowanie i gastronomia – 3 zakłady (15%),
- budownictwo – 1 zakład (5%),
- usługi administrowania – 1 zakład (5%).

Zdecydowana większość kontroli przeprowadzona była w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników – 18 kontroli (90%), dwie kontrole w podmiotach o zatrudnieniu w przedziale od 10 do 49 osób (10%).

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należy zaliczyć:

- brak pełnienia zadań służby bhp. Stan taki stwierdzono w 10 zakładach pracy, czyli w 50% objętych kontrolą,
- w 5 zakładach pracy (25%), pracodawcy nie wskazali czynników szkodliwych dla zdrowia, dla których należało wykonywać badania i pomiary,

- nie przeprowadzono oceny ryzyka zawodowego na 13 stanowiskach pracy spośród 47 stanowisk kontrolowanych (27,7%),
- brak wstępnych profilaktycznych badań lekarskich stwierdzono u 14 pracowników, na 95 zbadanych. Problem dotyczył 7 zakładów pracy (35%),
- nie opracowano instrukcji z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy w 6 przypadkach na skontrolowane 50 stanowiska pracy (12%),
- brak uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn i urządzeń, gdzie takie kwalifikacje są niezbędne. Problem dotyczył 5 pracowników w 4 zakładach pracy (20%),
- dopuszczenie do eksploatacji urządzeń podlegających dozorowi technicznemu, bez aktualnej decyzji UDT. Problem dotyczył 6 zakładów (30%).

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa w powyższym zakresie należy zaliczyć:

- nieznanomość ze strony pracodawców obowiązujących przepisów prawa pracy, w tym bhp,
- lekceważenie zagrożeń występujących w zakładach,
- poszukiwanie oszczędności, kosztem zagadnień związanych z bezpieczeństwem pracy.

W celu wyeliminowania ujawnionych nieprawidłowości, inspektorzy pracy podjęli następujące działania prawne:

- wydano **112** decyzji, w tym 16 ustnych, z czego – do końca okresu sprawozdawczego – wykonano 84, czyli 75% ogółem wydanych. Wykonane decyzje dotyczyły 204 pracowników,
- do pracodawców skierowano także **47** wniosków pokontrolnych, z czego zrealizowanych zostało – 39, czyli 82,98%. Zrealizowane wnioski dotyczyły 102 pracowników,
- zastosowano **1** mandat karny na kwotę 1500 zł i wydano **5** środków oddziaływania wychowawczego.

W wyniku realizacji wydanych środków prawnych uzyskano poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy. I tak:

- oznaczono strefy zagrożenia wybuchem w komorze malarskiej i zapewniono w niej urządzenia elektroenergetyczne odpowiadające wymaganiom urządzeń przeznaczonych do pracy w strefach zagrożonych wybuchem (dotyczyło 3 pracowników),
- zapewniono urządzenia ochronne zapobiegające możliwości dostępu operatora do strefy niebezpiecznej maszyn do obróbki metali (dotyczyło 3 pracowników),
- zgłoszono do UDT zbiornik sprężonego powietrza wchodzący w skład agregatu sprężarkowego (dotyczyło 3 pracowników),
- opracowano procedury przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych związanych ze stosowaniem niebezpiecznych mieszanin chemicznych (dotyczyło 1 pracownika),
- dostosowano mikser spiralny do minimalnych wymagań z zakresu bhp (dotyczyło 4 pracowników),
- dokonano oceny ryzyka zawodowego na stanowisku sprzedawcy (dotyczyło 1 pracownika),
- pracownik zatrudniony w zakładzie na stanowisku piekarza uzyskał uprawnienia kwalifikacyjne do obsługi pieca obrotowego (dotyczyło 1 pracownika),
- poinformowano pracowników zakładu o ryzyku zawodowym występującym na poszczególnych stanowiskach pracy (dotyczyło 4 pracowników),

Ogółem stan warunków i bezpieczeństwa pracy uległ poprawie dla **84** pracowników.

15. Kontrole przestrzegania przepisów dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Kontrole w tym temacie – **97**, zostało przeprowadzonych w **87** zakładach, w których świadczyło pracę **5.242** osoby, w tym **4.463** zatrudnionych w ramach stosunku pracy, **669** osób w ramach umów cywilno-prawnych, **105** samozatrudnionych. Kontrole dotyczyły **2282** osób niepełnosprawnych zatrudnionych głów-

nie z zakładach pracy chronionej, oraz na otwartym rynku pracy u pracodawców tworzących nowe miejsca pracy dla niepełnosprawnych. W zakładach zatrudniających osoby niepełnosprawne kontrolami objęte były m.in. następujące problemy: przygotowanie pracowników do pracy, stanowiska pracy, bariery architektoniczne, pomieszczenia higieniczno-sanitarne, maszyny i urządzenia.

Nieprawidłowości stwierdzono w **29** zakładach objętych kontrolami tj. 33,3% i dotyczyły zasadniczo:

- pomieszczeń higieniczno - sanitarnych – 6 zakładów (6,9%),
- stanowisk pracy – 4 zakłady (4,6%),
- maszyn i urządzeń technicznych – 4 zakłady (4,6%),
- barier architektonicznych – 3 zakłady (3,4%),
- eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych – 2 zakłady (2,3%),
- szkoleń w zakresie bhp – 1 zakład (1,1%).

W pozostałych zakładach objętych kontrolami nie stwierdzono znacznych liczbowo lub istotnych nieprawidłowości z punktu widzenia przestrzegania przepisów o zatrudnianiu pracowników niepełnosprawnych, w tym dotyczących warunków i bezpieczeństwa pracy.

Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie technicznego bezpieczeństwa pracy nie skutkowały bezpośrednimi zagrożeniami dla zdrowia i życia pracowników niepełnosprawnych, za wyjątkiem jednego zakładu i dotyczyły stosunkowo niewielu przypadków (w zakładzie wydano 2 decyzje dot. wstrzymania prac). Nie stwierdzono również istotnych nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów prawnej ochrony pracy (stosunku pracy, wynagrodzeń i innych świadczeń pracowniczych, urlopów, badań lekarskich itp.).

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż podczas kontroli nowo tworzonych miejsc pracy dla niepełnosprawnych u 65% pracodawców na otwartym rynku pracy nie ujawniono nieprawidłowości w zakresie zatrudnienia pracowników i wobec powyższego inspektorzy pracy, do tych podmiotów nie kierowali środków prawnych. Ilość tworzonych nowych stanowisk

pracy dla niepełnosprawnych w porównaniu do roku poprzedniego była na podobnym poziomie. Najwięcej tworzonych nowych stanowisk pracy było w sektorze przetwórstwa przemysłowego 25%, oraz w handlu 19%, głównie w zakładach zatrudniających do 50 pracowników.

W porównaniu do roku poprzedniego ilość zakładów pracy chronionej na terenie województwa świętokrzyskiego nie uległa zmianie. Żaden z pracodawców nie ubiegał się o przyznanie statusu zakładu pracy chronionej.

W wyniku prowadzonych czynności kontrolnych inspektorzy wydali:

- **75** decyzji nakazowych dotyczących stanowisk pracy osób niepełnosprawnych,
- **3** decyzje dotyczących wstrzymania prac, (nie było decyzji dotyczących wstrzymania eksploatacji maszyn, oraz nie było decyzji dotyczących skierowania do innych prac pracowników niepełnosprawnych),
- **8** wniosków pokontrolnych,
- **30** poleceń usunięcia nieprawidłowości, które zostały zrealizowane w czasie trwania czynności kontrolnych.

Wobec osoby zatrudnionej na stanowisku kierowniczym, odpowiedzialnej za stwierdzone naruszenia, zakwalifikowane jako wykroczenia, zastosowano grzywnę w drodze mandatu karnego w wysokości 1100 zł. Wobec dwóch innych osób zastosowano środki wychowawcze. W wyniku realizacji wydanych środków prawnych, poprawiono warunki pracy dla **1.065** pracowników niepełnosprawnych w skontrolowanych zakładach.

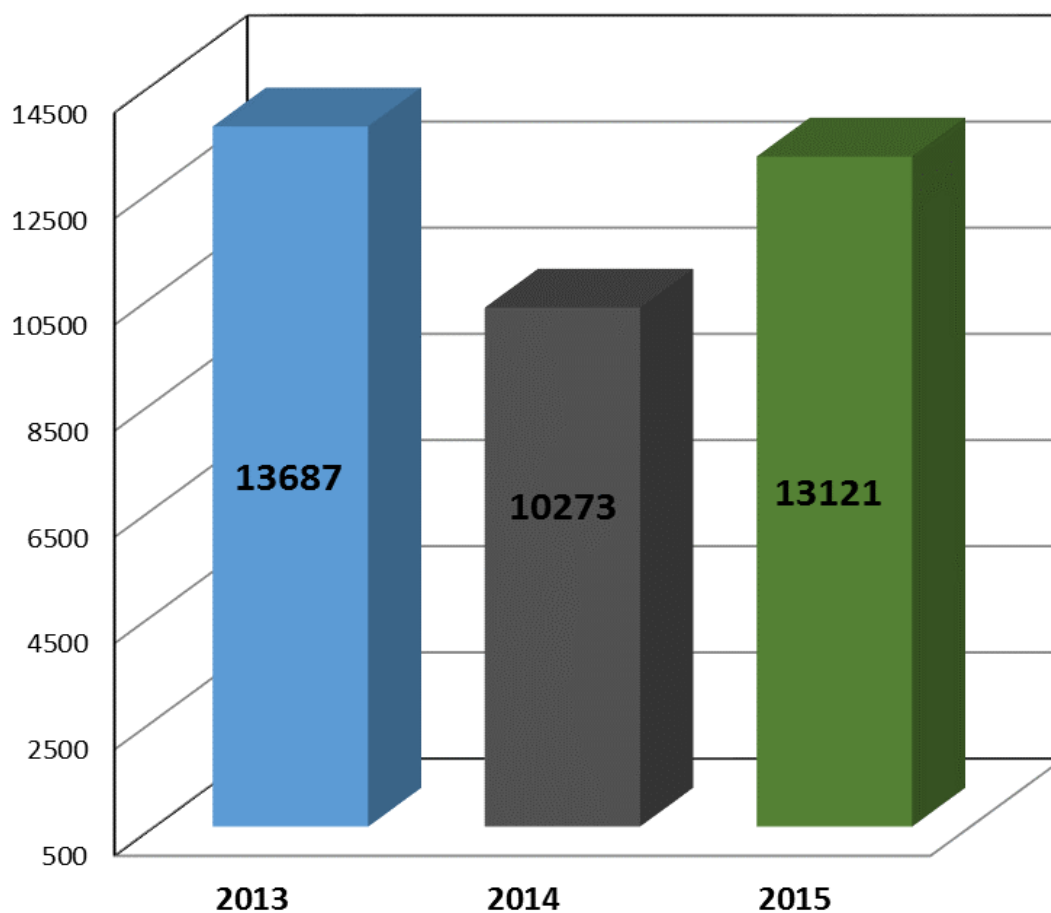
16. Kontrole legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej wykonywanej przez obywateli polskich oraz przez cudzoziemców.

W okresie od 01.01 do 31.12.2015r inspektorzy pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach realizując temat „Kontrola legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej obywateli polskich” przeprowadzili **722** kontrole. Kontrolami tymi objęto 706 podmiotów.

W ramach realizacji tematu kontrolowano zagadnienia związane z:

- informowaniem PUP przez bezrobotnego o podjęciu zatrudnienia,
 - legalnością zatrudnienia, wykonywania innej pracy zarobkowej,
 - opłacaniem składek na Fundusz Pracy,
 - dyskryminacją przy zatrudnianiu.
- Inspektorzy pracy objęli kontrolą w zakresie legalności zatrudniania 13.121 osób.

Wykres 29. Liczba osób objętych kontrolą legalności zatrudnienia

Podobnie jak w roku ubiegłym ponad 78% ogółu skontrolowanych podmiotów to podmioty, na rzecz których świadczyło pracę do 9 osób. Podmioty, na rzecz których pracowało od 10 do 49 osób stanowiły ponad 18,5% ogółu skontrolowanych. Powyższa struktura wynika z faktu, że do naruszenia przepisów w zakresie legalności zatrudniania dochodzi głównie w małych podmiotach.

W 2015r. największą liczbę kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości przeprowadzono w branży handel – 40% (39% w 2014r., 35% w 2013r.), przetwórstwo przemysłowe – 20% (22% w 2014r., 25% w 2013r) oraz budownictwo – 14% (18% w 2014r., 18% w 2013r.). Podobnie kształtuje się statystyka w poszczególnych rodzajach nieprawidłowości. Powyższe wskazu-

je na utrzymującą się strukturę branż, w których występują nieprawidłowości.

W 481 kontrolowanych podmiotach (68% ogółu) inspektorzy pracy stwierdzili co najmniej jeden przypadek naruszenia przepisów z zakresu legalności zatrudnienia (ustawy kodeks pracy lub ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) polegający między innymi na: zatrudnieniu bez umowy o pracę, niepotwierdzeniu w terminie warunków zatrudnienia, niezgłoszeniu lub nieterminowym zgłoszeniu do ubezpieczenia społecznego, niepowiadomieniu lub nieterminowym powiadomieniu przez bezrobotnego Powiatowego Urzędu Pracy o podjęciu zatrudnienia, zgłoszeniu do ZUS nieprawidłowych danych mających wpływ na wymiar składek, nieopłaceniu lub nieterminowym opłaceniu składek na Fundusz Pracy.

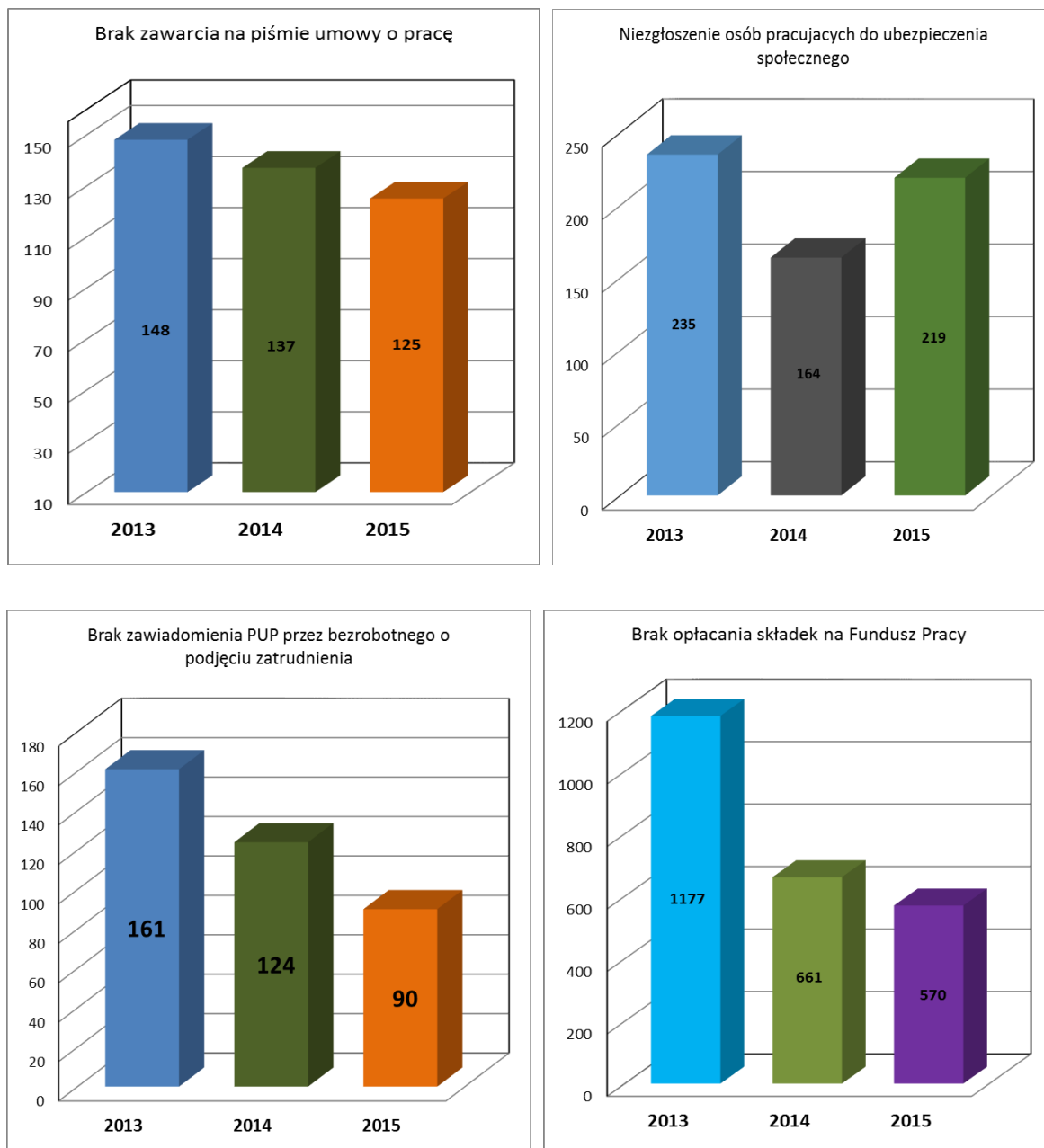
Liczba kontroli w których ujawniono przypadki nielegalnego zatrudnienia w analizowanym okresie uległa niewielkiemu wzrostowi. W zakresie ilości osób nielegalnie wykonujących pracę daje się zaobserwować tendencję spadkową od 492 osób w 2014r. do 394 w 2015r. Ujawnione nieprawidłowości:

- w zakresie potwierdzenie na piśmie rodzaju i warunków zawartej z pracownikiem umowy o pracę.
Brak potwierdzenia stwierdzono w **78** przypadkach i dotyczyło to **125** pracujących. Kontrole wykazały ponadto w **22** przypadkach nieterminowe potwierdzenie na piśmie rodzaju i warunków umowy dla **32** osób. Analizując okres trzech lat obserwuje się stopniowy spadek liczby osób, których do-

tyczy nieprawidłowość przy zbliżonej ilości kontrolowanych zakładów.

- w zakresie zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego.
Brak zgłoszenia pracowników do ubezpieczenia społecznego ujawniono w **119** przypadkach i dotyczyło to **219** pracujących (w tym w 76 przypadkach dokonano zgłoszenia w trakcie kontroli 148 osób). Ponadto w **248** przypadkach stwierdzono zgłoszenie **581** osób z uchybieniem terminu. W zakresie ilości ujawnionych przypadków o okresie ostatnich trzech lat po spadku o 30% w 2014r. nastąpił wzrost o 25% w roku ubiegłym.
- w zakresie zawiadamiania PUP przez bezrobotnego o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub pozarolniczej działalności. W ubiegłym roku w 64 zakładach stwierdzono **90** przypadków nie powiadomienia PUP przez bezrobotnego o podjęciu zatrudnienia. Analiza wyników wykazuje stopniowy spadek ilości ujawnionych przypadków od 124 w 2014r. do 90 w 2015r.
- w zakresie opłacania składek na Fundusz Pracy.
W wyniku kontroli stwierdzono w 22 przypadkach brak opłacenia składek na Fundusz Pracy za **198** osób na kwotę **52217** zł. W 12 przypadkach opłacono w trakcie kontroli składki za **372** osoby na kwotę **24 460** zł.). Przeprowadzone kontrole wykazały tendencję spadkową przypadków od 661 w 2014r. do 570 w roku 2015. Kontrole wykazały również w **156** przypadkach opłacanie składek za 3497 pracowników bez zachowania terminu.

Wykres 30. Ujawnione nieprawidłowości i uchybienia (liczba osób)

W ocenie inspektorów pracy prowadzących kontrole przyczyny nielegalnego zatrudnienia na przestrzeni ostatnich lat nie uległy zmianie i są to:

- celowe zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach, gdzie powinna być zawarta umowa o pracę, aby uniknąć obowiązków jakie rodzi zawarcie stosunku pracy – minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy itp.,
- celowe omijanie obowiązków wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w celu zmniejszenia kosztów pracy – zatrudnianie pracowników w niepełnym wymiarze czasu pracy, aby nie odprowadzać składek na Fundusz Pracy,

- powierzanie pracy osobom bezrobotnym pobierającym zasiłek z uwagi na rozliczanie się „z ręki do ręki” bez odprowadzania składek na ZUS czy podatku dochodowego,
- ukrywanie dodatkowych dochodów przez osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych, mające obowiązek np. świadczeń alimentacyjnych,

Pracodawcy w coraz większej ilości doskonale zdają sobie sprawę jak łatwo jest obniżyć skuteczności kontroli inspektora pracy – nagminnym jest tłumaczenie o zatrudnieniu od pierwszego dnia kontroli jak również braku dostępu do dokumentów. Niezbędne dokumenty np. umowy o pracę czy zlecenia dostarczane są następnego dnia.

Jeśli chodzi o powierzających pracę (pracodawców, przedsiębiorców nie będących pracodawcami) to powód, dla którego decydują się na zatrudnianie osób „na czarno” jest jeden i ten sam – wymierne korzyści ekonomiczne.

Przedsiębiorcy zatrudniający nielegalnie pracowników zainteresowani są głównie obniżeniem kosztów swojej działalności, wśród których ich zdaniem wynagrodzenia wraz z narzutami (podatki, składki ZUS) stanowią istotną ich część.

Najczęstszym powodem ucieczki przedsiębiorców do szarej strefy jest w ich ocenie wysoki koszt zatrudnienia legalnie pracownika. Koszty te oraz niepewność co do przyszłości w długim terminie skutecznie hamują tworzenie nowych miejsc pracy. Istotna jest też chęć zminimalizowania, według przedsiębiorców, ogromnej biurokracji oraz możliwość unikania odpowiedzialności za nie respektowanie przepisów prawa pracy.

Z przedstawionych w powyższej tabeli efektów wynika, że w 2015r. na skutek działań kontrolnych inspektorów pracy pracodawcy w **120** przypadkach potwierdzili na piśmie rodzaj i warunki zawartej z pracownikiem umowy o pracę. Ilość ta jest bardzo zbliżona do 2014r. kiedy potwierdzono umowy 119 pracownikom.

W trakcie kontroli przeprowadzonych w 2014r. pracodawcy dokonali zgłoszenia pracujących do ubezpieczenia społecznego w **218**

przypadkach co stanowi wzrost o 40% w stosunku do 2014r. kiedy stwierdzono 158 przypadków.

W czasie kontroli wyegzekwowano opłacenie składek na Fundusz Pracy za **468** pracowników w kwocie **46 748** zł.

W wyniku kontroli nastąpiła legalizacja zatrudnienia poprzez zawarcie umowy cywilnoprawnej. W wyniku prowadzonych czynności kontrolnych pracodawcy zatrudniający nielegalnie pracowników w **177** przypadkach zalegalizowali ich zatrudnienie poprzez zawarcie umowy cywilnoprawnej.

W związku z przeprowadzonymi kontrolami inspektorzy pracy skierowali do kontrolowanych podmiotów 357 wystąpień zawierających 514 wniosków regulujących nieprawidłowości z zakresu legalności zatrudnienia.

W stosunku do osób odpowiedzialnych za naruszenia przepisów dotyczących legalności wszczęto postępowania wykroczeniowe zakończone skierowaniem do sądu 31 wniosków o ukaranie, nałożeniem 42 mandatów oraz wydaniem 95 środków oddziaływania wychowawczego. Łączna kwota grzywien nałożonych w formie mandatów wyniosła 52 450 zł. W zakończonych postępowaniach sądowych łączna kwota nałożonych grzywien wyniosła 97 800 zł.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **48** kontroli w **47** podmiotach w zakresie legalności zatrudnienia **301** cudzoziemców. Ustalenia kontroli wskazują na to, że nieprawidłowości w powyższym przedmiocie stwierdzono po przeprowadzeniu **24** kontroli, czyli 50% ogólnej ich liczby.

Najwięcej skontrolowanych podmiotów zatrudniało do 9 osób (20 podmiotów - 42,0%), od 10 do 49 osób (13 podmiotów 27,0%), następnie od 50 do 249 osób (6 podmiotów 12,5%) i powyżej 250 osób (8 podmiotów 16,6%).

Kontrole w przedmiocie zatrudniania cudzoziemców realizowane były głównie w takich sektorach gospodarki, które charakteryzowały się szczególnym natężeniem powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom

(przetwórstwo przemysłowe - 17 kontroli, zakwaterowanie i usługi gastronomiczne - 5 kontroli, budownictwo - 9 kontroli, transport i gospodarka magazynowa - 4 kontrole).

Ujawniono następujące nieprawidłowości:

- powierzanie wykonywania pracy cudzoziemcowi nie posiadającemu wymaganego zezwolenia na pracę - **63** przypadki, co stanowiło 52,5% z badanych przypadków,
- nieterminowe zgłaszanie do ubezpieczenia społecznego - **71**, co stanowiło 30,0% z badanych przypadków,
- nieterminowe opłacanie składek na Fundusz Pracy - **49**, co stanowiło 26,4% badanych przypadków,
- nie zawarcie z cudzoziemcem umowy cywilno-prawnej w formie pisemnej - **5**, co stanowi 12,5% z badanych przypadków,
- nie zgłoszenie wymaganych danych mających wpływ na wymiar składek na fundusz pracy - **3**.
- brak poinformowania w terminie 7 dni organu wydającego zezwolenie na pracę o niepodjęciu wykonywania pracy w okresie 3 miesięcy od początkowej daty ważności zezwolenia na pracę i zakończeniu pracy wcześniej niż 3 miesiące przed upływem okresu ważności zezwolenia na pracę cudzoziemca - **4**, co stanowiło 80% z badanych przypadków,
- nieprzedstawienie cudzoziemcowi przed podpisaniem umowy jej tłumaczenia na język, zrozumiały dla cudzoziemca - **4**, co stanowiło 3,3% z badanych przypadków.

Nielegalne wykonywanie pracy dotyczyło **61** cudzoziemców - obywateli Ukrainy (20,2% objętych kontrolą), w tym **56** bez wymaganego zezwolenia na pracę. W związku z przekazanymi ustaleniami, Komendant Placówki Straży Granicznej, w stosunku do **2** cudzoziemców wydał zobowiązanie do opuszczenia terytorium RP, natomiast w przypadku **2** cudzoziemców, ich dane zostały wprowadzone do ewidencji zleceń SG, ponieważ w systemach informacyjnych SG nie figurowali jako opuszczający terytorium Polski.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości w ocenie inspektorów pracy to:

- nie zawieranie umów o pracę, aby uniknąć obowiązków, jakie rodzi zawarcie stosunku pracy,
- niższe koszty pracodawców związane z zatrudnieniem obywateli państw graniczących z RP oraz powierzaniem im pracy bez zawierania umów,
- zmniejszanie kosztów pracy poprzez omijanie obowiązków ciążyących na pracodawcy - niezgłaszanie cudzoziemców do ubezpieczeń społecznych, nie wypłacanie wynagrodzenia za pracę i odpowiedniej rekompensaty za pracę świadczoną w nadgodzinach, nie udzielanie płatnego corocznego urlopu wypoczynkowego.

Analizując przyczyny wykazanych nieprawidłowości należy wysnuć wniosek, że główną przesłanką do łamania przepisów prawa ze strony pracodawców jest chęć maksymalizacji zysków.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **4** decyzje na piśmie oraz skierowali do pracodawców **71** wniosków pokontrolnych oraz **3** polecenia.

Wobec **12** osób wszczęto postępowanie w sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika, za popełnienie których inspektorzy nałożyli **2** mandaty karne na łączną kwotę **1.500** złotych a w 1 przypadku zastosowano środek oddziaływania wychowawczego. Skierowano także **10** wnioski do sądu o ukaranie winnych zaniedbań w przestrzeganiu prawa pracy. Zasądzona kwota grzywnien wyniosła **25.500** złotych,

W wyniku realizacji podjętych – przez inspektorów pracy – działań prawnych:

- z **4** cudzoziemcami potwierdzono na piśmie umowy o pracę,
- w **4** przypadkach zawarto z cudzoziemcami umowy cywilno-prawne na piśmie,
- dla **10** cudzoziemców opłacono zaległe składki na fundusz pracy w łącznej kwocie – 612 zł.

V.

**WYNIKI KONTROLI W
ZAKRESIE REALIZACJI
TEMATÓW WŁASNYCH**

W ramach zadań własnych – w roku 2015 realizowane były następujące tematy.

1. Ograniczenie zagrożeń w magazynach wysokiego składowania.

Kontrole dotyczyły oceny stopnia zapewnienia pracownikom wymaganych przepisami bhp warunków pracy oraz skuteczności stosowania środków zapobiegających wypadkom przy pracy. Dokonano tym samym kompleksowej oceny stanu warunków i bezpieczeństwa pracy w tych zakładach.

Przeprowadzono 8 kontroli w **7** zakładach, w których łączny stan zatrudnienia wynosił – **372** pracowników, w tym bezpośrednio przy pracy w magazynach wysokiego składowania **71** osób. Skontrolowano 2 zakłady o zatrudnieniu do 9 osób, 2 zakłady o zatrudnieniu od 10 do 49 osób i 3 zakłady o zatrudnieniu od 50 do 249 osób.

Przedmiotem kontroli w tych zakładach były m.in. następujące zagadnienia:

- przygotowanie pracowników do pracy,
- ocena ryzyka zawodowego,
- środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze,
- stan techniczny obiektów i pomieszczeń pracy oraz pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- urządzenia i instalacje energetyczne,
- maszyny i urządzenia techniczne,
- transport,
- magazynowanie i składowanie,

W czasie przeprowadzonych kontroli stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- brak zamieszczenia czytelnych informacji o dopuszczalnym obciążeniu regałów i stropów (5 zakładów, dotyczyło 61 pracowników),
- niezabezpieczenie regałów w magazynach przed uderzeniem przez wózek i przewróceniem (4 zakłady, dotyczyło 45 pracowników),
- brak wyznaczenia i oznakowania dróg i przejść (4 zakłady, dotyczyło 87 pracowników),

- brak zabezpieczenia i oznakowania miejsc niebezpiecznych (2 zakłady, dotyczyło 21 pracowników),
- nieprawidłowe składowanie i magazynowanie towarów (2 zakłady, dotyczyło 19 pracowników),
- brak zapewnienia drożności dróg i przejść komunikacyjnych (2 zakłady, dotyczyło 39 pracowników),
- brak aktualnych pomiarów skuteczności ochrony przeciwporażeniowej w instalacjach i urządzeniach elektrycznych przed dotykiem bezpośrednim i pośrednim (2 zakłady – dotyczyło 24 pracowników),
- brak udostępnienia pracownikom instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczącej magazynowania i składowania materiałów (2 zakłady – dotyczyło 11 pracowników),
- 7 z 14 obiektów magazynowych nie było w pełni przystosowanych do rodzaju i właściwości składowanych materiałów.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć:

- brak pełnej znajomości przepisów prawa pracy w zakresie technicznego bezpieczeństwa pracy przez pracodawców i osoby pełniące nadzór nad pracownikami,
- niewłaściwe działanie zakładowych służb bhp w zakresie: kontroli warunków i stanu bhp w zakładzie pracy, analizowania tego stanu i nie występowanie do pracodawcy o usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- **43** decyzje, w tym 1 decyzję opatrzoną rygorem natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 108 kpa. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano **43** decyzje (**100 %**),
- **4** wnioski w wystąpieniu pokontrolnym. W okresie sprawozdawczym zrealizowano **4** wnioski - **100 %**.

Wobec osoby odpowiedzialnej za stwierdzone nieprawidłowości, które miały charakter

wykroczeń przeciwko prawom pracownika, zastosowano środek wychowawczy.

W wyniku zastosowanych działań prawnych, inspektorzy pracy doprowadzili do bezpośredniej poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy dla **392** pracowników.

2. Egzekwowanie przepisów technicznego bezpieczeństwa pracy w podmiotach, w których stwierdzono zagrożenia związane z występowaniem pyłów przemysłowych.

Celem kontroli przeprowadzonych w ramach realizacji tematu, była ocena przestrzegania przepisów technicznego bezpieczeństwa pracy w zakładach, gdzie stwierdzono zagrożenia związane z występowaniem pyłów przemysłowych.

Kontrole przeprowadzono w **6** zakładach pracy funkcjonujących na terenie właściwości miejscowej OIP w Kielcach, zatrudniających łącznie **467** pracowników. Dwa zakłady o zatrudnieniu do 9 pracowników, kolejne dwa o zatrudnieniu od 10 do 49 osób, jeden o zatrudnieniu od 50 do 250 osób i jeden zatrudniający powyżej 250 pracowników.

Spośród ogólnej liczby pracujących, **96** osób świadczyło pracę w warunkach bezpośredniego narażenia na pyły przemysłowe.

W trakcie prowadzenia czynności kontrolnych ustalono, że w 2 zakładach wystąpiły pyły o działaniu rakotwórczym, a w 3 zakładach stwierdzono pracę w warunkach przekroczeń wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono:

- brak aktualnych badań i pomiarów pyłów przemysłowych (4 zakłady – dotyczyło 62 pracowników),
- brak rejestrów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy (3 zakłady – dotyczyło 75 pracowników) oraz brak kart badań i pomiarów tych czynników (2 zakłady – dotyczyło 60 pracowników),
- brak instrukcji bezpiecznego wykonywania prac związanych z zagrożeniami wypadko-

wymi lub dla zdrowia (2 zakłady - dotyczyło 49 pracowników),

- niepoinformowanie pracowników o wynikach pomiarów pyłów (1 zakład – dotyczyło 20 pracowników),
- nieoznakowanie znakami bezpieczeństwa stanowisk pracy, na których niezbędne było stosowanie środków ochrony dróg oddechowych (1 zakład - dotyczyło 8 pracowników),
- brak wyposażenia pracowników w ubrania ochronne o stopniu ochronności adekwatnym do występujących na stanowiskach pracy zagrożeń (1 zakład - dotyczyło 7 pracowników),
- niestosowanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej dróg oddechowych, w które zostali wyposażeni (1 zakład – dotyczyło 7 pracowników),
- brak zapewnienia pracownikom instrukcji użytkowania i konserwacji środków ochrony indywidualnej (3 zakłady – dotyczyło 61 pracowników),
- niezapewnienie wystarczającej wentylacji, w tym sprawnej technicznej wentylacji stanowiskowej (1 zakład – 35 pracowników),
- brak dokonania oceny ryzyka zawodowego na stanowisku, gdzie występuje narażenie na pyły (1 zakład – dotyczyło 2 pracowników) oraz brak dokonania wymaganej aktualizacji oceny ryzyka (1 zakład – 25 pracowników),
- niepoddanie pracowników wymaganym szkoleniom wstępnym i okresowym (1 zakład – dotyczyło w sumie 15 pracowników),
- nieuwzględnienie w programach szkoleń zagadnień związanych z narażeniem na pyły (1 zakład – dotyczyło 5 pracowników).

Przyczyny występujących nieprawidłowości:

- niewystarczająca znajomość przepisów prawa pracy w zakresie wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracy z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, w szczególności dotyczących rzetelnej oceny ryzyka zawodowego i doboru środków ochrony indywidualnej,

- niedopełnienie obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy przez osoby sprawujące nadzór nad pracownikami oraz służby bhp, w tym bierność w sytuacjach występowania zagrożeń w związku z przekroczeniami normatywnych higienicznych.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- **28** decyzji, w tym **3** ustne (zrealizowane w trakcie kontroli), decyzje te dotyczyły w sumie 432 pracowników,
- **3** wnioski pokontrolne, dotyczące w sumie 42 pracowników.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości będących wykroczeniami przeciwko prawom pracownika jednego pracodawcę ukarano mandatem na kwotę 2000 zł.

Wszystkie zalecenia inspektorów pracy skierowane do pracodawców, zostały zrealizowane w wyznaczonych terminach. Uzyskane efekty przyczyniły się do poprawy stanu warunków pracy dla 432 pracowników, w tym przede wszystkim dla całej grupy **96** pracowników wykonujących w kontrolowanych zakładach prace w warunkach narażenia na działanie pyłów przemysłowych.

3. Przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy wyposażonych w monitory ekranowe.

Kontrole w powyższym zakresie miały na celu dokonanie oceny warunków pracy na stanowiskach pracy wyposażonych w monitory ekranowe. Przeprowadzono je w **14** zakładach pracy funkcjonujących na terenie właściwości miejscowej OIP w Kielcach, zatrudniających w sumie **715** pracowników.

W zależności od wielkości zatrudnienia w podmiotach, liczba kontroli przedstawiała się następująco: w zakładach zatrudniających od 1 do 9 pracowników – 4 kontrole; o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników – 6 kontrole; o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników – 4 kontrole.

W kontrolowanych podmiotach dokonano oceny **89** stanowisk pracy wyposażonych w monitory ekranowe, spośród których **45**

stanowisk nie spełniało wymogów rozporządzenia w sprawie bhp na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe.

Przedmiotem kontroli były m.in. następujące zagadnienia: stanowiska i procesy pracy; stan obiektów i pomieszczeń pracy; maszyny i urządzenia techniczne; urządzenia i instalacje energetyczne; czynniki szkodliwe, niebezpieczne i uciążliwe dla zdrowia; szkolenia w dziedzinie bhp; profilaktyczne badania lekarskie; ocena ryzyka zawodowego.

W czasie przeprowadzonych kontroli stwierdzono m.in.:

- w 10 zakładach brak oceny warunków pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe (71,4%),
- w 6 zakładach pracodawcy nie prowadzili konsultacji z pracownikami lub ich przedstawicielami, warunków i sposobu wyposażenia pracowników w okulary korygujące wzrok, jeżeli wyniki profilaktycznych badań lekarskich wykazują potrzebę ich stosowania (42,9%),
- w 3 zakładach nie przeprowadzono pomiarów natężenia i równomierności oświetlenia sztucznego występującego na stanowiskach pracy (21,4%),
- w 2 zakładach nie zapewniono skutecznej wentylacji w pomieszczeniach administracyjno – biurowych (14,3%),
- w 2 zakładach nie zapewniono właściwych siedzisk na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe (14,3%),
- w 1 zakładzie nie zapewniono pracownikowi zatrudnionemu przy obsłudze monitora ekranowego okularów korygujących wzrok, zgodnie z orzeczeniem lekarskim (7,1% zakładów).

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć: nierealizowanie w pełni przez osoby, którym powierzono obowiązki służby bhp obowiązków z zakresu kontroli stanowisk pracy, analiz stanu warunków pracy i nie występowanie do pracodawcy o usunięcie nieprawidłowości; brak egzekwowania przez pracodawców właściwego działania podległych służb; ograniczanie nakładów finansowych na bezpieczeństwo pracy, ze

względu na potrzebę minimalizację kosztów prowadzenia działalności; brak odpowiedniej znajomości przepisów bhp przez część pracodawców.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- 36 decyzji, w tym 4 decyzje opatrzone rygorem natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 108 kpa,
- 15 wniosków w wystąpieniu pokontrolnym.

Spośród ogółu wydanych decyzji, zrealizowano 33 zarządzenia nakazowe (91,7%), a spośród wydanych 15 wniosków, zrealizowano 14 wniosków (93,3%).

Zrealizowane środki prawne spowodowały likwidację większości nieprawidłowości ujawnionych w czasie prowadzonych kontroli i doprowadziły do bezpośredniej poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy w kontrolowanych zakładach – łącznie dla 306 pracowników.

4. Ograniczenie zagrożeń środowiska pracy w zakładach produkcji wyrobów z drewna, w tym mebli.

Kontrole dotyczyły zarówno prawnej ochrony pracy jak również bezpieczeństwa i higieny pracy. Analizie poddano kwestie dotyczące zapewnienia pracownikom wymaganych przepisami bhp warunków pracy, oraz skuteczności stosowania środków zapobiegających wypadkom przy pracy. Celem przeprowadzenia kontroli w zakładach produkcji wyrobów z drewna, w tym mebli, było uzyskanie właściwego poziomu ochrony zdrowia pracowników.

Kontrole przeprowadzono w 6 zakładach funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego, wśród których dwa należały do podmiotów o zatrudnieniu od 1 do 9 pracowników, a w czterech zakładach stan zatrudnienia mieścił się w przedziale od 10 do 49 pracowników. Łączny stan zatrudnienia w tych zakładach wynosił – 98 pracowników.

W czasie przeprowadzonych kontroli stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- brak udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego uwzględniającej zagrożenie

czynnikami chemicznymi i fizycznymi (3 zakłady – dot. 10 pracowników),

- brak sporządzenia spisu niebezpiecznych substancji i niebezpiecznych mieszanin chemicznych (2 zakłady - dot. 34 pracowników),
- brak przeprowadzenia pomiarów czynników chemicznych (1 zakład - dot. 1 pracownika),
- brak przeprowadzenia pomiarów czynników fizycznych tj. hałasu (2 zakłady - dot. 24 pracowników),
- brak przeprowadzenia pomiarów zapylenia (2 zakłady - dot. 18 pracowników),
- brak zaprowadzenia rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy i kart badań i pomiarów czynników szkodliwych (3 zakłady - dot. 32 pracowników),
- brak opracowania zasad przydziału odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej (1 zakład - dot. 10 pracowników),
- brak założenia dla pracowników indywidualnych kart ewidencyjnych przydziału odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej (3 zakłady - dot. 33 pracowników),
- brak oznakowania znakami bezpieczeństwa (napisami i znakami ostrzegawczymi) miejsc pracy, w których występuje zagrożenie czynnikami szkodliwymi (3 zakłady - dot. 26 pracowników),
- brak kart charakterystyki niebezpiecznych substancji i niebezpiecznych mieszanin chemicznych (3 zakłady - dot. 11 pracowników),
- brak wyposażenia pracowników w środki ochrony indywidualnej przed czynnikami chemicznymi (1 zakład - dot. 1 pracownika),
- niedostarczenie pracownikom odzieży i obuwia roboczego (1 zakład - dot. 17 pracowników),
- brak wyposażenia maszyn w urządzenia ochronne elementów ruchomych (2 zakłady – dot. 10 pracowników),

- brak instrukcji bhp dot. obsługi maszyn i urządzeń technicznych (3 zakłady – dot. 15 pracowników),
- brak poddania pracowników szkoleniu wstępnemu ogólnemu w zakresie bhp (1 zakład – dot. 8 pracowników),
- brak poddania pracowników szkoleniu wstępnemu stanowiskowemu w zakresie bhp (2 zakłady – dot. 10 pracowników),
- brak poddania pracowników szkoleniu okresowemu w zakresie bhp (3 zakłady – dot. 6 pracowników),
- dwóch pracodawców nie zostało poddanych szkoleniu okresowemu w dziedzinie bhp,
- brak zamieszczenia w programach szkoleń w zakresie bhp informacji o wynikach oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na czynniki chemiczne (1 zakład – dot. 10 pracowników),
- brak zamieszczenia w programach szkoleń w zakresie bhp informacji o wynikach oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na drgania i hałas, w tym m.in. poziom narażenia, wartości NDN i progów działania (2 zakłady – dot. 34 pracowników),
- brak poddania pracowników wstępnym badaniom lekarskim, stwierdzającym brak przeciwwskazań do pracy na zajmowanym stanowisku (1 zakład – dot. 6 pracowników),
- brak poddania pracowników okresowym badaniom lekarskim stwierdzającym brak przeciwwskazań do pracy na zajmowanym stanowisku (1 zakład – dot. 2 pracowników),
- brak zamieszczania w skierowaniach na badania lekarskie wyników pomiarów czyn-

ników chemicznych, czynników fizycznych i pyłów (1 zakład – dot. 8 pracowników),

- brak wypłacenia w jednym z zakładów 19-stu pracownikom wynagrodzenia wraz z 100% dodatkiem za pracę w godzinach nadliczbowych przepracowanych w listopadzie 2014r.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć:

- brak pełnej znajomości przepisów prawa pracy w zakresie technicznego bezpieczeństwa pracy przez pracodawców i osoby pełniące nadzór nad pracownikami,
- nie wywiązywanie się osób pełniących nadzór nad pracownikami z obowiązków dotyczących zapewnienia odpowiedniej dokumentacji (np. dot. oceny ryzyka zawodowego),

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- **64** decyzje, w tym 14 decyzji opatrzone rygorem natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 108 kpa. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 57 decyzji (89,06%),
- **18** wniosków w wystąpieniu pokontrolnym,
- **1** polecenie.

Osoba odpowiedzialna za stwierdzone nieprawidłowości, które miały charakter wykroczeń przeciwko prawom pracownika została ukarana mandatem na kwotę – 1.200 zł.

W wyniku zastosowanych działań prawnych, inspektorzy pracy doprowadzili do bezpośredniej poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy dla **85** pracowników kontrolowanych zakładów.

VI.

EFEKTY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ

Działania kontrolno-nadzorcze i prewencyjne pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach pozwoliły na uzyskanie m.in. następujących efektów:

W zakresie prawnej ochrony pracy:

- 1) **umowy cywilnoprawne.** Kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o zatrudnieniu, inspektorzy pracy realizowali zarówno w ramach kontroli tematycznych, rutynowych oraz w ramach rozpatrywania skarg pracowniczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli inspektorzy pracy skierowali do pracodawców łącznie **45** wystąpień i poleceń dotyczących zmiany zawartych z **124** pracownikami umów cywilnoprawnych na umowy o pracę. Pracodawcy wykonali łącznie **34** wystąpienia i polecenia zawierając w miejsce umów cywilnoprawnych umowy o pracę z **90** pracownikami. W sytuacji gdy po przeprowadzeniu kontroli i ustaleniu stanów faktycznych świadczących o tym, iż wykonywana praca świadczona była w warunkach istnienia stosunku pracy a pracodawcy nie zmieniali statusu prawnego zatrudnienia inspektorzy pracy skierowali do sądów powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy. W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy wnieśli **6** powództw, które dotyczyły 6 osób świadczących pracę, przy czym 3 z nich wykonywały zadania na podstawie umowy zlecenia, a 3 osoby bez żadnej umowy zawartej na piśmie. Wniesione powództwa dotyczyły 6 pracodawców. W 2 powództwach Sąd ustalił istnienie stosunku pracy, w 2 powództwach Sąd umorzył postępowanie w związku z zawarciem ugody. Pozostałe sprawy są w toku.
- 2) **czas pracy** w różnych branżach. W 2015r. przestrzeganie przepisów dotyczących czasu pracy analizowane było w ramach rutynowych kontroli obejmujących swoim zakresem także inne zagadnienia oraz w ramach kompleksowych kontroli ukierunkowanych tylko na przeprowadzenie pełnej analizy prawidłowości dokumentowania i rozliczania czasu pracy. W czasie prowa-

dzonych czynności kontrolnych, w celu poprawy stanu przestrzegania przepisów dotyczących czasu pracy inspektorzy pracy wydali **1320** wniosków pokontrolnych dotyczących **7285** pracowników, **15** poleceń, które dotyczyły **77** pracowników. Pracodawcy zrealizowali **1064** wnioski pokontrolne, które dotyczyły **6086** pracowników oraz wszystkie **15** poleceń dotyczących **77** pracowników.

- 3) **wynagrodzenie za pracę** i inne świadczenia pracownicze. Dokonane ustalenia wskazywały na występowanie w dalszym ciągu niekorzystnych zjawisk w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Działania prawne podjęte przez inspektorów pracy zobowiązywały pracodawców do wypłaty należnych pracownikom świadczeń ze stosunku pracy. I tak:
 - wydano **136** decyzji płacowych zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju bezspornych świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę – **1.987.276,75** zł. Problem dotyczył **676** pracowników. Zrealizowano w całości **90** decyzji (66,2%) wypłacając **326** pracownikom kwotę – **719.792,41** zł.
 - skierowano do pracodawców **681** wniosków pokontrolnych zalecających naliczenie i wypłacenie **4.066** pracownikom należnych im kwot świadczeń pieniężnych przysługujących z różnych tytułów. Do końca okresu sprawozdawczego naliczono i wypłacono dla **3.280** pracowników należną łączną kwotę w wysokości – **728.330,94** zł.
 - wydano **112** poleceń płacowych, które zobowiązywały pracodawców do wypłaty pracownikom należnych świadczeń pieniężnych ze stosunku pracy. Zrealizowano **112** poleceń naliczając i wypłacając dla **566** pracowników kwotę **367.408,45** zł.

Tak więc wypłacona na podstawie wyżej wymienionych środków prawnych kwota na-

leżnych świadczeń pracowniczych wyniosła ogółem – **1.815.531,80** zł i dotyczyła – **4.172** pracowników.

4) **rozpatrywanie skarg pracowniczych.**

Rozpatrzono **697** skarg, w których zawarte zarzuty dotyczyły szerokiej gamy zagadnień związanych z prawną ochroną pracy (wynagrodzenia za pracę, warunki i bezpieczeństwo pracy, legalność zatrudnienia, stosunek pracy czy czas pracy). Skargi głównie wnosili byli pracownicy oraz aktualnie zatrudnieni. W przypadku potwierdzenia przez inspektora pracy nieprawidłowości z zakresu prawa pracy, do pracodawcy kierowane były zalecenia usunięcia naruszeń a co za tym idzie doprowadzenia stanów sprzecznych z prawem do zgodności z nim. W wyniku rozpatrzonych skarg, wnoszący otrzymywali wymagane prawem bezsporne świadczenia oraz ulegały poprawie ich warunki pracy.

5) **porady prawne i techniczne.**

Są to porady bezpłatne udzielane osobiście lub telefonicznie, nie tylko w siedzibie Okręgu, ale także przez inspektorów pracy podczas prowadzonych kontroli. Udzielane są także poza siedzibą Okręgu (podczas targów, festynów, konkursów, a także w siedzibach organizacji związkowych). W roku sprawozdawczym udzielono łącznie ponad **29 tys. porad prawnych i technicznych** Poradnictwo prawne i techniczne wchodzi w zakres podstawowych zadań Państwowej Inspekcji Pracy - oprócz działalności kontrolno-nadzorczej. Poprzez ich udzielanie dla różnych odbiorców - nie tylko dla pracowników, ale i dla pracodawców, organizacji związkowych dla różnych urzędów i instytucji, wzrasta świadomość prawna i techniczna wśród odbiorców tych porad.

6) kontrola problematyki przestrzegania przepisów dotyczących **czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku kierowców.**

W wyniku realizacji środków prawnych wydanych w celu likwidacji ujawnionych w czasie kontroli nieprawidłowości, pracodawcy wypłacili **149** pracowników na-

leżności z tytułu stosunku pracy na łączną kwotę – **39.261** zł.

Ponadto w wyniku kontroli inspektorzy pracy wydali **21** decyzji nakładając kary pieniężne na łączną kwotę **43.950,00** zł.

W zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy:

1) **wzmoczony nadzór.** Uzyskano poprawę warunków pracy oraz zlikwidowano negatywny wpływ czynników szkodliwych i uciążliwych dla **2.981** pracowników,

2) w wyniku kontroli zakładów, w których wystąpiły wypadki przy pracy - w zakresie **ograniczania zagrożeń wypadkowych poprzez wdrażanie elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy** spowodowano usunięcie nieprawidłowości dotyczących m.in. oceny ryzyka zawodowego i wprowadzono rozwiązania zapobiegające wypadkom przy pracy. Fakt ten wpłynął na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy **180** pracowników świadczących pracę w tych zakładach,

3) **wypadki przy pracy.** W stosunku do roku 2014 zmniejszyła się:

- liczba wypadków zgłoszonych i zbadanych o 2,9% (2014 – 35, 2015 – 34),
- liczba poszkodowanych z lekkimi obrażeniami ciała o 7,1% (z 15 w roku 2014 do 14 w roku 2015).

Na tym samym poziomie – w roku 2014 i 2015 - utrzymała się liczba zaistniałych wypadków ze skutkiem śmiertelnym (9) oraz liczba poszkodowanych ze skutkiem śmiertelnym w wypadkach zbiorowych (2). W wyniku realizacji środków prawnych wydanych po analizie zaistniałych wypadków przy pracy – poprawa warunków pracy nastąpiła dla **3.929** pracowników (likwidacja zagrożeń wypadkowych).

4) **nadzór rynku.** Działania podjęte przez inspektorów pracy po kontrolach oceny zgodności maszyn, urządzeń i środków ochrony indywidualnej z wymaganiami zasadniczymi skutkowały doprowadzeniem **16** wyrobów do spełnienia przez nie wymagań z dyrektywami nowego podejścia. W przypadku **5** środków ochrony indywidualnej

- doprowadzono do usunięcia błędów w instrukcjach użytkowania oraz do pełnego oznakowania tych wyrobów. Natomiast przy **11** maszynach i urządzeniach, zlikwidowano wadliwe rozwiązania konstrukcyjne w zakresie zabezpieczeń elementów ruchomych, usunięto uchybienia w instrukcjach obsługi i eksploatacji oraz w oznakowaniu. Tym samym doprowadzono, aby 16 wymienionych wyrobów spełniało obowiązujące wymogi bezpieczeństwa pracy.
- 5) kontrola problematyki **przygotowania pracowników do pracy** pozwoliła na poddanie **138** pracowników szkoleniu wstępnemu i okresowemu z dziedziny bhp oraz poddanie wstępnym, okresowym i kontrolnym badaniom lekarskim – **128** pracowników. Tym samym realizowanie zadań zawodowych dla **266** pracowników stało się bardziej bezpieczne niż dotychczas,
 - 6) efektem kontroli w zakresie problematyki **oceny ryzyka zawodowego** była poprawa warunków pracy – dzięki dokonanej zmianom na stanowiskach pracy, jak również wzrostowi wśród pracowników, świadomości zagrożeń i środków im przeciwdziałających – łącznie dla **317** osób,
 - 7) **zatrudnianie osób niepełnosprawnych**. Realizacja wydanych – przez inspektorów pracy – środków prawnych, pozwoliła na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy dla **1065** pracowników niepełnosprawnych,
 - 8) **budownictwo**. W wyniku kontroli prac budowlanych i rozbiórkowych; kontroli budów i remontów dróg oraz krótkich kontroli w budownictwie - zlikwidowano znaczną liczbę nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń, co zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy dla zatrudnionych na placach budów. Eliminując bezpośrednio zagrożenia życia i zdrowia, inspektorzy wydawali m.in. decyzje wstrzymania prac, skierowania pracowników do innych prac oraz wstrzymania eksploatacji maszyn i urządzeń – które łącznie dotyczyły **844** pracowników,
 - 9) kontrole dotyczące ograniczania zagrożeń zawodowych **w zakładach produkcji prefabrykatów budowlanych, w tym betonowych i stolarki budowlanej oraz w cegielniach** pozwoliły na ograniczenie wpływu czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy dla **122** pracowników,
 - 10) realizacja środków prawnych wydanych przez inspektorów pracy po kontrolach warunków i bezpieczeństwa pracy w **zakładach nowo powstałych**, pozwoliła na poprawę technicznego bezpieczeństwa pracy wobec **84** pracowników (przede wszystkim zapewnienie wymagań minimalnych dla eksploatowanych maszyn i urządzeń, rozpoznanie, dokonanie pomiarów i ograniczenie wpływu czynników szkodliwych dla zdrowia, zapewnienie oceny ryzyka zawodowego i informacji o ryzyku),
 - 11) badając problematykę **spełniania wymagań minimalnych** dla maszyn do obróbki skrawaniem metali, inspektorzy pracy spowodowali, iż pracodawcy dostosowali **73** maszyny do minimalnych wymagań bezpieczeństwa. Tym samym warunki bezpieczeństwa pracy uległy poprawie dla **246** pracowników,
 - 12) zlikwidowano wiele zagrożeń przy pracach w leśnictwie, związanych z **pozyskiwaniem i zrywką drewna** (zapewniono ocenę ryzyka zawodowego, szkolenia w dziedzinie bhp, badania lekarskie profilaktyczne, środki ochrony osobistej, poprawiono stan techniczny maszyn i urządzeń, wyeliminowano z eksploatacji niedostosowane do prac leśnych ciągniki rolnicze). Zlikwidowano zagrożenia dla życia i zdrowia **111** pracowników,
 - 13) **roboty torowe**. Działania prawne podjęte przez inspektora pracy pozwoliły na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy dla **69** pracowników (m.in. wykonano badania i pomiary podstawowej ochrony od porażenia prądem elektrycznym, zaopatrzone pracowników w wymaganą odzież roboczą i ochronną, poddano pracowników badaniom lekarskim profilaktycznym oraz

- wymaganim szkoleniom wstępnym z zakresu bhp),
- 14) kontrole przestrzegania przepisów bhp przy eksploatacji **wózków jezdniowych** w różnych miejscach wykonywania pracy, spowodowały stwierdzenie różnego rodzaju nieprawidłowości, dla likwidacji których wydano odpowiednie środki prawne. Ich realizacja pozwoliła na poprawę bezpieczeństwa pracy dla **644** pracowników (m.in. opracowanie zasad ruchu na drogach wewnętrzzakładowych, oznakowanie wózków wartością dopuszczalnego obciążenia, założenie i uzupełnienie rejestru kontroli bieżących wózków, zabezpieczenie wózków przed uruchomieniem przez osoby nieuprawnione, poddanie pracowników profilaktycznym badaniom lekarskim),
 - 15) ograniczenie zagrożeń w **magazynach wysokiego składowania**. Podjęte w wyniku kontroli działania – związane między innymi z określeniem dopuszczalnej prędkości pojazdów z napędem silnikowym na poszczególnych odcinkach dróg wewnętrzzakładowych; zabezpieczeniem regałów przed uszkodzeniem przez wózki silnikowe; przeprowadzeniem badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy; wywieszeniem czytelnych informacji o dopuszczalnym obciążeniu użytkowanych antresoli i regałów; opracowaniem instrukcji bezpiecznego składowania i magazynowania; opracowaniem zasad ruchu na drogach wewnętrzzakładowych - doprowadziło do poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa dla **392** pracowników,
 - 16) przestrzeganie przepisów technicznego bezpieczeństwa pracy w **podmiotach, gdzie stwierdzono zagrożenia związane z występowaniem pyłów przemysłowych**. Wszystkie zalecenia inspektorów pracy, zostały zrealizowane w wyznaczonych terminach, a uzyskane efekty przyczyniły się do poprawy stanu warunków pracy dla 432 pracowników, w tym przede wszystkim dla całej grupy **96** pracowników wykonujących prace w warunkach narażenia na działanie pyłów przemysłowych,
 - 17) stanowiska pracy wyposażone w **monitory ekranowe**. Realizując wydane przez inspektorów pracy środki prawne, pracodawcy zapewniali prawidłowo wyposażone i zorganizowane stanowiska pracy. Działania te spowodowały likwidację nieprawidłowości i doprowadziły do bezpośredniej poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy – łącznie dla **306** pracowników,
 - 18) ograniczenie zagrożeń środowiska pracy w **zakładach produkcji wyrobów z drewna, w tym mebli**. W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy doprowadzili do bezpośredniej **poprawy** warunków i bezpieczeństwa pracy dla **85** pracowników. Analizie poddano m.in. kwestie dotyczące zapewnienia pracownikom wymaganych przepisami bhp warunków pracy, oraz skuteczności stosowania środków zapobiegających wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym,
 - 19) wnioski o podwyższenie **składki na ubezpieczenie wypadkowe**. W wyniku działań inspektorskich – Zakład Ubezpieczeń Społecznych - w stosunku do 2 pracodawców (na 3 złożone wnioski) podwyższył składki na ubezpieczenie wypadkowe o 100,0% mobilizując te zakłady do podejmowania skutecznych działań dla poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy załóg pracowniczych.

W zakresie legalności zatrudnienia:

Ustalenie stanów faktycznych związanych z przestrzeganiem przepisów dot. **legalności zatrudnienia** i zatrudniania cudzoziemców wykazało wiele nieprawidłowości. Ich likwidacja – dzięki działaniom inspektorów pracy, doprowadziła do:

- potwierdzenia na piśmie rodzaju i warunków zawartej z pracownikiem umowy poprzez zawarcie umowy o pracę – wobec **120** osób,
- zalegalizowania zatrudnienia poprzez zawarcia umowy cywilno-prawnej dla **177** osób,

- zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego **218** osób,
- opłacenia zaległych składek na Fundusz Pracy dla **468** osób na łączną kwotę – **46 748** zł;
- zawarcia umów o pracę w miejsce umów cywilnoprawnych wobec **4** cudzoziemców,
- opłacenia zaległych składek na ubezpieczenie społeczne i na Fundusz Pracy wobec **10** cudzoziemców w łącznej kwocie – **612** zł.

W zakresie działań prewencyjnych i promocyjnych:

W 2015r. pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach przeprowadzili łącznie **747** czynności prewencyjne, które objęły **10.320** podmiotów. Szczegółowo przedstawia się to w następujący sposób:

- 237 czynności popularyzacyjne skierowanych ogółem do 3504 podmiotów;
- 21 oddziaływań obejmujących 41 podmiotów;
- 192 wizytacje u 273 podmiotów;
- 118 szkoleń zorganizowanych dla 3967 podmiotów;
- 22 konkursy, w których wzięło udział 920 podmiotów;
- 62 wymiany informacji z 43 podmiotami.
- 57 przygotowań obejmujących 1426 podmiotów;
- 38 weryfikacji dotyczących 38 podmiotów.

Działania prewencyjne najczęściej były kierowane do pracodawców, pracowników, organizacji związkowych, społecznych inspektorów pracy, służb bhp, nauczycieli, rolników indywidualnych, uczniów i studentów, organów administracji państwowej i samorządowej, stowarzyszeń oraz środków masowego przekazu.

Ponadto w ramach prowadzonych działań prewencyjnych:

- udzielono **388** porad prawnych i technicznych,
- przekazano łącznie do **932** podmiotów **37** rodzajów pism prewencyjnych zwracających uwagę na zagrożenia wypadkowe

i zawodowe w różnych sferach działalności produkcyjnej i usługowej,

- przekazano zainteresowanym podmiotom – **16.688** szt. egzemplarzy broszur, wydawnictw i innych publikatorów o tematyce zawierającej problemy ochrony pracy,
- przekazano do mediów – **131** informacji o działalności prewencyjnej.

Realizacja programów prewencyjno-informacyjnych polegała przede wszystkim na edukacji przedsiębiorców w kierunku poprawy bezpieczeństwa pracowników, przy wykonywanej przez nich pracy. Wszystkie podmioty będące odbiorcami działań prewencyjnych otrzymywały szeroką wiedzę w zakresie prawnej ochrony pracy oraz bezpieczeństwa pracy.

VII.

DZIAŁALNOŚĆ

PREWENCYJNA

I PROMOCYJNA

1. Informacje ogólne.

Wsparciem dla działalności kontrolno-nadzorczej Państwowej Inspekcji Pracy, są coraz to nowe metody i formy realizowania ustawowych zadań. Oparte są one na sprawdzonych standardach działań państw członkowskich Unii Europejskiej. Jednym z nich jest szeroko rozumiana prewencja i promocja, jako ważne elementy działalności poza kontrolnej, promujące dobre nawyki w dziedzinie bezpieczeństwa pracy oraz mające istotny wpływ na poprawę świadomości organizatorów pracy oraz świadczących pracę w kierunku przestrzegania norm i zasad w obszarze zagadnień ochrony pracy.

W szczególności działalność prewencyjna inspekcji pracy aktywizowana jest w tych sektorach gospodarki narodowej, gdzie występują największe nasilenia zagrożeń zawodowych, a także dotyczy pracodawców, którzy zainteresowani są zapewnieniem swoim pracownikom bezpiecznych warunków pracy i właściwej ochrony zdrowia.

W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Kielcach realizowane były programy informacyjno-promocyjne, programy prewencyjne, edukacyjne oraz konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy, a także kampanie informacyjne.

W 2015r. pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach przeprowadzili łącznie **747** czynności prewencyjne, które objęły **10.320** podmiotów. Szczegółowo przedstawia się to w następujący sposób:

- 237 czynności popularyzacyjne skierowanych ogółem do 3504 podmiotów;
- 21 oddziaływań obejmujących 41 podmiotów;
- 192 wizytacje u 273 podmiotów;
- 118 szkoleń zorganizowanych dla 3967 podmiotów;
- 22 konkursy, w których wzięło udział 920 podmiotów;
- 62 wymiany informacji z 43 podmiotami,
- 57 przygotowań obejmujących 1426 podmiotów;
- 38 weryfikacji dotyczących 38 podmiotów.

Działania prewencyjne najczęściej były kierowane do pracodawców, pracowników, organizacji związkowych, społecznych inspektorów pracy, służb bhp, nauczycieli, rolników indywidualnych, uczniów i studentów, organów administracji państwowej i samorządowej, stowarzyszeń oraz środków masowego przekazu.

Ponadto w ramach prowadzonych działań prewencyjnych:

- udzielono – **388** porad prawnych i technicznych,
- przekazano łącznie do 932 podmiotów 37 rodzajów pism prewencyjnych zwracających uwagę na zagrożenia wypadkowe i zawodowe w różnych sferach działalności produkcyjnej i usługowej,
- przekazano zainteresowanym podmiotom – **16.688** szt. egzemplarzy broszur, wydawnictw i innych publikatorów o tematyce zawierającej problemy ochrony pracy,
- przekazano do mediów – **131** informacji o działalności prewencyjnej dotyczącej zjawisk, jakie wystąpiły w działalności zawodowej Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach, wydarzeń wypadkowych, warunków pracy, stanu bhp oraz dotyczących przestrzegania przepisów z zakresu prawnej ochrony pracy (informacje odczytane przez dziennikarzy, informacje rzecznika prasowego OIP, artykuły).

2. Kampania informacyjno-promocyjna „Zanim podejmiesz pracę”

W 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach podejmował działania objęte kampanią informacyjno-promocyjną Państwowej Inspekcji Pracy - „Zanim podejmiesz pracę”, mającą na celu upowszechnienie wiedzy z zakresu prawa pracy wśród pracowników i osób zatrudnionych w ramach umów cywilnych, studentów i uczniów oraz pracodawców, partnerów społecznych i instytucjonalnych. Działania prowadzone w okresie sprawozdawczym przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach realizowane były w różnych formach, w tym w postaci szkoleń i wykładów,

uczestnictwa w targach i giełdach pracy, a także w różnego rodzaju wydarzeniach odbywających w województwie świętokrzyskim. Prowadzone było również poradnictwo prawne poza siedzibą Okręgowego Inspektoratu Pracy. We współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową pt.: „Legalność zatrudnienia cudzoziemców”.

Ogółem wszystkimi działaniami informacyjnymi w ramach kampanii objęto **1030** podmiotów. Działania informacyjne w ramach przedmiotowego tematu prowadzone były w 2015 r. w następujących formach:

- szkolenia i wykłady (**17**),
- konferencja naukowa,
- stoiska poradniczo–informacyjne w ramach targów pracy i imprez kulturalnych w regionie (**13**),
- udzielanie porad prawnych poza siedzibą Okręgu (**19**),
- konkursy (**2**),
- doniesienia w zakresie kampanii, które ukazały się w mediach (**84**).

W roku 2015 Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach przeprowadził ogółem **17** szkoleń i wykładów w ramach kampanii „Zanim podejmiesz pracę”. W szkoleniach wzięło udział ogółem **555** podmiotów.

Szkolenia skierowane były do pracodawców, studentów, związków zawodowych, społecznych inspektorów pracy, a także do osób bezrobotnych. Wiele szkoleń zorganizowanych zostało we współpracy z organizacjami związkowymi, głównie o charakterze ponadzakładowym, ale także zakładowym ,tj.:

- Zarząd Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność”,
- Zarząd Okręgu Świętokrzyskiego Związku Zawodowego „Budowlani”,
- NSZZ Pracowników Spółdzielczości i Handlu przy PSS „Społem” w Kielcach.

Szkolenia organizowano także we współpracy z następującymi podmiotami:

Miejskim i Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Busku - Zdrój, Federacją Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Kielcach, Politechniką Świętokrzyską, Wyższą Szkołą Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach, Stowarzyszeniem Świętokrzyskim Wodnego Pogotowia Ratunkowego w Kielcach.

Warte podkreślenia są szkolenia przeprowadzone dla dużej grupy młodych osób wchodzących wkrótce na rynek pracy: dla studentów Politechniki Świętokrzyskiej i studentów Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Szkolenia przeprowadzone dla studentów obejmowały przybliżenie wiedzy na temat zakresu działania Państwowej Inspekcji Pracy oraz przepisów dotyczących zatrudniania i uprawnień pracowników oraz różnic między zatrudnieniem na umowy o pracę i umowy cywilne. Na szczególną uwagę zasługują szkolenia przeprowadzane w 2015r. w powiatowych urzędach pracy z terenu województwa świętokrzyskiego, skierowane do osób aktualnie pozostających bez zatrudnienia. Uzyskiwały one wiedzę o najczęstszych nieprawidłowościach stosowanych przez pracodawców przy zatrudnianiu pracowników oraz o różnicach między zatrudnieniem w ramach stosunku pracy a zatrudnieniem na umowy cywilno-prawne. Jedno z takich szkoleń skierowane było do bezrobotnych matek powracających na rynek pracy, gdzie szczególną uwagę zwrócono na pracownice uprawnień rodzicielskie.

Okręgowy Inspektorat Pracy wraz z Wyższą Szkołą Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach zorganizowali 15 października 2015r. w Regionalnym Centrum Naukowo–Technologicznym w Podzamczu pod Kielcami międzynarodową konferencję naukową na temat: „Legalność zatrudnienia cudzoziemców”. Do udziału w konferencji zaproszono wykładowców reprezentujących środowiska naukowe z Ukrainy i Polski, w tym

z: Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wyższej Szkoły Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach. Wśród blisko 80 zaproszonych gości nie zabrakło uczestnictwa praktyków reprezentujących m.in. Departament Legalności Zatrudnienia Głównego Inspektoratu Pracy, Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach, Straż Miejską w Kielcach, Izbę Celną w Kielcach, Straż Graniczną, Prokuraturę Kielce–Zachód i Kielce-Wschód, Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach i Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach. Grupie reprezentującej Konsulat Generalny Ukrainy w Krakowie przewodniczyła wicekonsul. Uczestnicy prezentowali wystąpienia i referaty związane z tematem konferencji. Przy okazji konferencji przedstawiciele OIP Kielce przygotowali stoisko z publikacjami, wydawnictwami PIP i poradami prawnymi z zakresu legalności zatrudniania cudzoziemców. Zwieńczeniem konferencji było wydanie publikacji zawierające 29 artykułów związanych z tematyką zatrudnienia cudzoziemców.

W 2015r. pod szyldem kampanii „Zanim podejmiesz pracę” zorganizowano ogółem **13** punktów informacyjnych, z czego **10** punktów poradniczych na targach i giełdach pracy oraz **3** stoiska na imprezach regionalnych i targach o innej tematyce. W czasie tych działań udzielono **180** porad prawnych.

W okresie sprawozdawczym ogółem zorganizowano **19** dyżurów związanych z udzielaniem porad prawnych poza siedzibą Okręgu, w czasie których udzielono 60 porad prawnych. W 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach kontynuował współpracę z NSZZ „Solidarność” Zarząd Regionu Świętokrzyskiego w Kielcach, gdzie w siedzibie partnera zorganizowano **16** dyżurów, w trakcie których udzielano zainteresowanym porad prawnych. Dyżury z poradami prawnymi zostały zorganizowane także wspólnie z ZUS O/Kielce

w ramach „Dnia Otwartego ZUS dla Osób Niepełnosprawnych” w maju 2015r. oraz w ramach „Tygodnia Przedsiębiorcy” w listopadzie 2015r. Nasz urząd zorganizował także wspólnie z redakcją „Gazety Ostrowieckiej” w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz tamtejszym Inspektoratem ZUS punkt porad prawnych dla mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego i okolic.

W ramach kampanii w 2015r. przygotowano i przeprowadzono **dwa** konkursy wiedzy ze znajomości prawa pracy i bhp. Jeden z konkursów, pt.: „Sprawny w zawodzie-bezpieczny w pracy”, zorganizowany został we współpracy z Komendą Wojewódzką OHP w Kielcach pod patronatem Okręgowego Inspektora Pracy w Kielcach. Z kolei drugi konkurs skierowany został do studentów wydziału budownictwa Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach pod hasłem „Zanim podejmiesz pracę”. Laureaci obu konkursów zostali nagrodzeni pamiątkowymi upominkami.

W ramach kampanii informacyjno-promocyjnej „Zanim podejmiesz pracę” prowadzonej przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach w 2015r., udzielono **84** informacji w różnego rodzaju mediach lokalnych. Przez cały rok ukazywały się informacje o prowadzonej kampanii i obowiązujących przepisach prawa pracy w lokalnych mediach.

Podczas prowadzonych działań na terenie całego województwa rozpowszechniano wydawnictwa i publikacje PIP promujące kampanię i wiedzę z zakresu prawa pracy. Ogółem wykorzystano do realizacji tematu **5840** egzemplarzy różnego rodzaju wydawnictw PIP (poradników, informatory, broszur, ulotek, komiksów).

3. Program prewencyjny „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy - prewencja wypadkowa”.

Program realizowanych był w zakładach, w których odnotowano wypadki przy pracy. Miał na celu upowszechnienie metody wykorzystania zarządzania bezpieczeństwem

pracy jako skutecznego narzędzia efektywnej prewencji wypadkowej.

Celem zadania było ograniczenie zagrożeń wypadkowych w zakładach pracy zatrudniających do 50 pracowników. Założono także nadanie właściwego znaczenia analizie stanu bhp, przyczyn wypadków przy pracy oraz skuteczności środków zapobiegającym tym wypadkom w zakładach. Za cel uznano również wsparcie działań zakładów w przedsięwzięciach służących ograniczeniu zagrożeń zawodowych.

Adresatami programu byli także inni przedsiębiorcy, partnerzy społeczni, instytucje i organizacje zaangażowane w osiągnięcie trwałej poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Do udziału w szkoleniu dotyczącym wypadków przy pracy, ocenie ryzyka zawodowego w kontekście zaistniałych wypadków, istocie samooceny bezpieczeństwa i warunków pracy w zakładach - realizowanym w ramach zadania prewencyjnego - zaproszono 52 pracodawców.

Działaniami prewencyjnymi objęto 27 pracodawców a do programu prewencyjnego przystąpiło 18 pracodawców, a ukończyło go – 16 pracodawców.

W seminarium które odbyło się w maju 2015 w siedzibie Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach udział wzięło 26 osób reprezentujących 27 zakładów pracy. W czasie seminarium słuchaczom przedstawiono - między innymi - prezentacje multimedialne przygotowane wcześniej przez Główny Inspektorat Pracy.

Obecnym na spotkaniu przekazano Ankiety specjalistyczne opracowane przez GIP, a także Karty Zgłoszenia do udziału w programie zapoznając ich jednocześnie z założeniami programu. Karty zgłoszenia zawierające wnioski o objęcie zakładu programem prewencyjnym przekazało do OIP Kielce 18 podmiotów. Ostatecznie przyjęto, iż udział w programie prewencji wypadkowej weźmie 16 podmiotów, które uwzględnione zostały w harmonogramie centralnym Państwowej Inspekcji Pracy.

Wszystkie te podmioty, na podstawie kontroli sprawdzających uzyskały zaświadczenia o ukończeniu programu.

Przyjęte działania prewencyjne skutkowały między innymi:

- przypomnieniem i ugruntowaniem wiedzy związanej z zarządzaniem bezpieczeństwem i higieną pracy – w szczególności zapoznano się z zasadami prowadzenia postępowań powypadkowych, z przepisami określającymi obowiązki zakładów w zakresie oceny ryzyka zawodowego,
- poddaniem przez **18** pracodawców analizie zakładowej dokumentacji oceny ryzyka zawodowego, dokumentacji związanej z wypadkami przy pracy (protokoły powypadkowe, rejestry wypadków i karty statystyczne wypadków). Wykonanie tych zadań potwierdzono w ankiet specjalistycznych zwróconych przez uczestników programu do OIP Kielce.

W czasie trwania programu **pięciokrotnie** przekazano informacje o programie prewencyjnym do mediów a podmiotom uczestniczącym w programie przekazano łącznie 452 egzemplarze wydawnictw traktujących o tematyce programu.

4. Kampania informacyjno prewencyjna „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”.

Głównym założeniem tego programu było inspirowanie do zmiany postaw dotyczących bezpieczeństwa pracy, poprzez popularyzowanie „dobrych praktyk inżynierskich” oraz pozytywnych zachowań, przełamujących dotychczasowy stereotyp lekceważenia wymagań bhp. W ramach działań związanych wyłącznie z tą kampanią odnotowano: **9** szkoleń/seminariów/konferencji, **36** czynności popularyzujących zagadnienia bhp, **2** konkursy dla operatorów maszyn budowlanych. Podmioty, do których zostały skierowane wyżej formy działania, to: **1208** przedsiębiorców, **13** organizacji zrzeszają-

cych pracodawców, **52** ponadzakładowe i zakładowe organizacje związkowe, **4** stowarzyszenia zawodowe. W działaniach informacyjno-promocyjnych OIP-Kielce wzięli udział także: pracownicy z firm objętych działaniami prewencyjnymi (**546** – głównie w konkursach, szkoleniach i akcjach popularyzujących zagadnienia bhp), społeczni inspektorzy pracy (**76**), a także studenci (**100**) i nauczyciele (**10**). W **48** przypadkach informacje prewencyjne skierowane zostały do mediów, a w **7** – przygotowane dla odbiorcy masowego (na targi i informacyjne stoiska wystawiennicze). Działaniem podjętym w 2015r. i powtórzonym w roku sprawozdawczym było zachęcanie do udziału w programach prewencyjnych w ramach prowadzonych kontroli (**21** takich przypadków, tj. ponad 2 razy więcej niż w 2014r.).

Ważnym elementem tej kampanii była konferencja przeprowadzona w dniu 23.09.2015r. pt. **„Współczesne narażenia zawodowe – profilaktyka zdrowotna”** otwierająca ogólnopolską kampanię „Bezpieczeństwo zależy od Ciebie” i zorganizowana przez OIP-Kielce przy współpracy z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego, Politechniką Świętokrzyską i Centralnym Instytutem Ochrony Pracy-PIB z Warszawy. Zakres tematyczny obejmował: scharakteryzowanie czynników szkodliwych w środowisku pracy, profilaktykę stresu zawodowego, przeciążenia układu kostno-stawowego, ochronę skóry przed szkodliwym promieniowaniem ultrafioletowym, zagrożenia polami elektromagnetycznymi, zagrożenia związane z techniką laserową. Omówiona została możliwość dofinansowania zakładowych projektów bhp z funduszu prewencyjnego ZUS. Na stoiskach informacyjno-promocyjnych można było uzyskać porady prawno-techniczne. Przy auli wykładowej funkcjonowała wystawa środków ochrony indywidualnej. W konferencji wzięło udział łącznie 239 osób (głównie z zakładów pracy, służb mundurowych, służby zdrowia, orga-

nów kontrolnych - w tym sanitarno-epidemiologicznych województwa).

W ramach własnej inicjatywy prewencyjnej OIP-Kielce przeprowadził wspólnie z Oddziałami kieleckim, koneckim i starachowickim Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służb BHP **dwa** seminaria dotyczące doboru, oceny i stosowania środków ochrony indywidualnej (ŚOI). Po tym szkoleniu dokonane zostały oceny **16** środków ochronnych w **11** zakładach. Zalecenia z tej analizy zostały przekazane pracodawcom, a dotyczyły m.in.: monitorowania zużycia poszczególnych elementów ŚOI celem ich wymiany, zapewnienia części wymiennych celem zastąpienia oryginalnych po ich zużyciu się, doboru ŚOI do warunków pracy w zakładzie przed ich zakupem w ilościach niezbędnych dla pracowników, przeprowadzenia szkolenia w zakresie poprawnego stosowania ŚOI przez użytkowników, stosowania się pracowników do zaleceń zawartych w instrukcjach użytkowania.

Innym istotnym akcentem kampanii „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie” była konferencja naukowa zorganizowana w dniu 13.05.2015r. przy współpracy z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego i zatytułowana „Szanse i bariery włączenia społecznego osób niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością”. Wiązała się z wygłoszeniem przez przedstawiciela OIP-Kielce referatu pt. „Możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych w woj. świętokrzyskim. Ryzyko zawodowe osób niepełnosprawnych”.

W 2015r. sporządzonych zostało **11** pism profilaktycznych, które zostały skierowane do **515** adresatów – przedsiębiorców, którzy mogli być zainteresowani opisaną problematyką. Pisma w zasadzie dotyczyły ustaleń dokonanych w wyniku inspektorskich dochodzeń powypadkowych, w tym wniosków i środków, jakie mogłyby być wdrożone w danej firmie.

W dniu 10.12.2015r. w Filharmonii Świętokrzyskiej – w trakcie uroczystej gali pod-

sumowane zostały działania prewencyjne przeprowadzone przez OIP-Kielce w roku 2015 i wręczone wyróżnienia dla najlepszych w tym zakresie firm.

5. Kampania informacyjno prewencyjna „Szanuj życie bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”.

W 2015 roku realizowano trzeci etap kampanii informacyjno-promocyjnej pod nazwą „Szanuj życie! Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”. Głównym celem kampanii było dążenie do ograniczenia ryzyka wypadkowego oraz poprawy ochrony zdrowia wśród rolników indywidualnych i członków ich rodzin poprzez:

- podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie zagrożeń zawodowych związanych z pracą i życiem w gospodarstwie rolnym;
- propagowanie bezpiecznych zachowań na wsi poprzez omawianie prac szczególnie niebezpiecznych oraz dobrych praktyk służących zapobieganiu zagrożeniom zawodowym;
- uwrażliwienie dzieci i młodzieży wiejskiej na problem zagrożeń związanych z pomaganiem rodzicom przy pracy w gospodarstwie rolnym i przebywaniem na wsi oraz kształtowanie u nich wysokiej kultury bezpiecznej pracy;
- angażowanie partnerów i podmiotów wspierających działalność PIP w poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy w rolnictwie.

W ramach działalności prewencyjnej w 2015 roku przeprowadzono następujące przedsięwzięcia:

- 192 wizytacje gospodarstw rolnych i prac polowych,
- 54 szkolenia dla rolników, uczniów szkół rolniczych, gimnazjalnych i podstawowych z terenów obszarów wiejskich,
- 17 konkursów i olimpiad związanych z problematyką bezpieczeństwa pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych,

- 26 spotkań wymiany informacji z partnerami społecznymi.

Działaniami prewencyjnymi w rolnictwie indywidualnym w 2015 roku objęto ogółem 3369 rolników i domowników gospodarstw rolnych. Ponadto w okresie sprawozdawczym w ramach czynności popularyzacyjnych zorganizowano 23 stoiska informacyjno-promocyjne poza siedzibą Okręgowego Inspektoratu Pracy, które odwiedziło 1185 osób, a w tym czasie udzielono 280 porad technicznych i przekazano 2280 wydawnictw PIP dotyczących problematyki bezpieczeństwa pracy w rolnictwie.

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzono ogółem **192** wizytacje prac i gospodarstw rolnych, w czasie których rozmawiano z 273 rolnikami i domownikami gospodarstw rolnych. W trakcie wizytacji dokonano przeglądów stanu technicznego sprzętu rolniczego, udzielono porad technicznych oraz przekazano ulotki, broszury na temat ochrony i bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych a także zanotowano szereg niebezpiecznych postępowań ludzi i sytuacji stwarzających duże zagrożenie wypadkowe. W 2015 roku we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach dokonano wizytacji 17 gospodarstw agroturystycznych i prowadzących praktyczną naukę zawodu. Udział przedstawiciela OIP wiązał się z oceną spełnienia podstawowych zasad bezpieczeństwa w gospodarstwach agroturystycznych oraz doradztwem w zakresie oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach w gospodarstwach rolnych.

W trakcie okresu sprawozdawczego przeprowadzono **54** szkolenia, w których uczestniczyło 656 rolników i 1013 uczniów szkół: rolniczych, gimnazjalnych i podstawowych. W ramach dodatkowych działań szkoleniowych w kampanii „Szanuj Życie – bezpieczna praca w gospodarstwach rolnych” w 2015 roku zorganizowano 4 spotkania, które zakończyły się kursem ratownictwa medycznego. Spotkania zostały

przeprowadzone bezpłatnie przez ratowników medycznych Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach i zakończyły się sprawdzianem wiedzy. Łącznie 76 rolników oraz 20 uczniów gimnazjum otrzymało certyfikaty umiejętności udzielania pomocy przed medycznej.

W 2015 roku przeprowadzono 17 konkursów, w których uczestniczyło 472 rolników, 42 uczniów szkół rolniczych, 136 uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych a także 17 przedstawicieli instytucji samorządowych związanych z organizacją letniego wypoczynku dla dzieci rolników. W dalszym ciągu kontynuowano współpracę z sołtysami m.in. poprzez udział w dniu w XXI Zjeździe Sołtysów Województwa Świętokrzyskiego i Krajowym Turniej Sołtysów w Wąchocku. W trakcie Zjazdu przeprowadzono spotkanie informacyjne oraz konkurs wiedzy o bhp w rolnictwie, w którym uczestniczyło 104 sołtysów. W trakcie zjazdu funkcjonowało stoisko informacyjno-promocyjne Państwowej Inspekcji Pracy, na którym udzielano porad prawnych i przekazywano wydawnictwa związane z bezpieczeństwem pracy na wsi.

W okresie wakacji prowadzone były spotkania edukacyjne dla dzieci rolników w czasie których prezentowane były prelekcje na temat bezpieczeństwa w gospodarstwach rolnych. W miesiącu lipcu i sierpniu 2015 roku przeprowadzono 14 spotkań, w których uczestniczyło 544 dzieci. Problematyka spotkań była związana z programem prewencyjnym Państwowej Inspekcji Pracy w rolnictwie pod nazwą „Bezpieczne wakacje”. Uczestnikom półkolonii przekazywane były wydawnictwa PIP w formie broszurki "Bezpieczne gospodarstwo rolne" oraz gry edukacyjne „Bezpieczne wakacje”. W czasie tych spotkań 46 nauczycieli pełniących funkcję opiekunów półkolonii otrzymało wykaz prac, których nie należy powierzać dzieciom w gospodarstwach rolnych oraz

list Głównego Inspektora Pracy z apelem o ochronę bezpieczeństwa dzieci na wsi.

Kontynuowano także współpracę z lokalnymi partnerami i instytucjami m.in. poprzez organizację spotkań szkoleniowych dla kół gospodyń wiejskich w różnych miejscach na terenie województwa świętokrzyskiego, udział w spotkaniach Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Kielcach oraz Wojewódzkiego Zespołu Reagowania Kryzysowego administracji państwowej i samorządowej na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców pod nazwą „Bezpieczne Wakacje”.

Działania prewencyjne na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy w rolnictwie indywidualnym prowadzone przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach są dobrze przyjmowane przez rolników. Przedsięwzięcia prewencyjne pozwalają na systematyczną edukację rolników i domowników gospodarstw rolnych. W przedsięwzięciach wykazuje się dużą troskę w zakresie bezpieczeństwa dzieci na wsi w czasie wakacji.

6. Program prewencyjno-informacyjny w sektorze budowlanym.

Celem programu informacyjno-prewencyjnego dla firm budowlanych było ograniczenie poziomu zagrożeń wypadkowych, wzrost świadomości i wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych, a także doprowadzenie stanu bezpieczeństwa i higieny pracy do poziomu zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa pracy w przedsiębiorstwach budowlanych w drodze udziału w programie prewencyjnym PIP.

W pierwszej kolejności zwracano się o udział w programach prewencyjnych do firm budowlanych, w których wydarzyły się wypadki przy pracy oraz do firm, które były kontrolowane przez inspektorów pracy, a wyniki kontroli pokazywały liczne nieprawidłowości w zakresie bhp. Zapraszaliśmy firmy wykonujące roboty budowlane do czynnego udziału w działaniach profilak-

tycznych, których celem jest dążenie do poprawy stanu bezpieczeństwa pracy i ograniczenia liczby wypadków w budownictwie.

W roku sprawozdawczym w OIP w Kielcach działaniami informacyjno promocyjnymi objęto **282** podmioty. Realizacja programu polegała między innymi na prowadzeniu szkoleń dla firm budowlanych, seminariów szkoleniowych, informowaniu w mediach o założeniach prowadzonego programu. W okresie sprawozdawczym przekazano 64 różnych informacji i doniesień medialnych dotyczących realizowanego programu. Przeprowadzono 5 szkoleń dotyczących omawianej problematyki, w których uczestniczyło 113 pracodawców.

Do programu prewencyjnego przystąpiło 8 pracodawców, a 7 z nich ukończyło program, przechodząc kontrole sprawdzającą z wynikiem pozytywnym (otrzymali zaświadczenia o ukończeniu programu prewencyjnego PIP. Uczestniczące firmy w programie informacyjno-prewencyjnym oceniały go pozytywnie, za szczególnie przydatne wskazywali informacje przekazywane w trakcie przeprowadzanych szkoleń oraz otrzymywane materiały edukacyjne (broszurki, plakaty) kierowane do sektora budowlanego. Uczestnicy wskazywali, że udział w tych spotkaniach przyczynił się do podniesienia poziomu ich wiedzy z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy i wpłynę na poprawę warunków pracy przy wykonywanych robotach budowlanych.

Podczas Tygodnia Bezpieczeństwa na Budowach od 18 do 24 maja 2015 r. na terenie całego kraju, jak i też województwa świętokrzyskiego odbyły się spotkania promujące bezpieczeństwo na wybranych budowach firm sygnatariuszy Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie, w tym Budimex S.A, Mostostal Warszawa S.A. oraz Skanska S.A. Wszyscy członkowie porozumienia stawiają podwykonawcom takie same wymagania dotyczące bhp na budowach. W tym celu został opracowany i wdrożony wspólny załącznik do

umów podwykonawczych „Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy”, który zobowiązuje podwykonawców do organizowania i prowadzenia robót w sposób gwarantujący bezpieczne i higieniczne warunki pracy oraz nakłada obowiązek współpracy z sygnatariuszami porozumienia w tym zakresie.

Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach aktywnie uczestniczył w tych działaniach prewencyjnych na budowach województwa świętokrzyskiego. Inspektorzy pracy w ramach Tygodnia Bezpieczeństwa przeprowadzili szkolenia kolejno w dniach:

- 18 maja 2015 r. – na budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Jędrzejów - granica woj. Świętokrzyskiego i Małopolskiego – dla pracowników nadzoru Budimex S.A. i 19 podwykonawców,
- 19.05.2015 r. – na budowie Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów dla miasta Kielce i powiatu kieleckiego w Promniku k/Kielc – dla pracowników nadzoru Mostostal Warszawa S.A. oraz 21 podwykonawców,
- 20.05.2015 r. – na budowie wiaduktu na Centralnej Magistrali Kolejowej Jamskie – dla pracowników nadzoru Skanska S.A. oraz 7 podwykonawców.

Przedstawiono zagrożenia wypadkowe przy pracy na budowach oraz błędy przy opracowaniu oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, nieprawidłowości ujawnione w czasie kontroli placów budów, zapoznano z działalnością prewencyjno-promocyjną realizowaną w obszarze budowlanym. Uczestnicy spotkań otrzymali pakiety bezpłatnych publikacji i ulotek PIP dotyczących bhp w budownictwie.

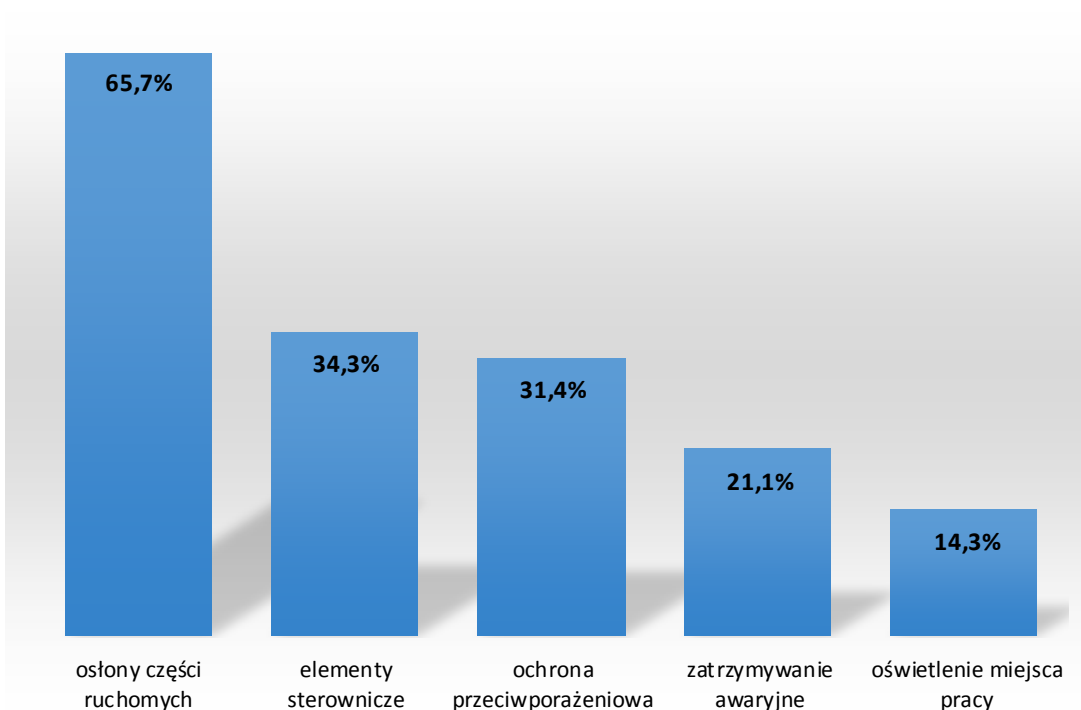
7. Program prewencyjny w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez maszyny i urządzenia użytkowane w produkcji przemysłowej.

Celem tego programu było zapobieganie wypadkom przy pracy z użytkowymi maszynami poprzez pozakontrolne wspieranie

przedsiębiorstw w doprowadzeniu takiego wyposażenia do wyższych standardów bhp. Działaniami informacyjno-promocyjnymi objętych zostało **340** podmiotów. Przeprowadzone zostały **2** szkolenia dla 32 chętnych przedsiębiorców. Na **4** seminariach związanych z innymi tematami prewencyjnymi przeprowadzone zostały wykłady dotyczące wymagań wg dyrektyw maszynowej i narzędziowej, w tym 2 w ramach współpracy z Oddziałem UDT w Kielcach. W **15** przypadkach przeprowadzone zostały stosowne oddziaływania inspektorów pracy OIP, mające na celu dalszą niż pierwotnie zakładaną przez przedsiębiorców modernizację

maszyn. Analizą objęto **39** ankiet i dokumentacji z **20** zakładów, które zaliczyły program prewencyjny. Nie uwzględniono w tej ocenie 4 ankiet (w tym dwóch – z 2 zakładów), które zawierając tylko pozytywne wyniki dokonanych analiz nie wiązały się z poprawą poziomu bezpieczeństwa tych maszyn. **35** maszyn objętych zmianami technicznymi obejmowało m.in.: **27** - do obróbki metali i **4** - do obróbki drewna. Maszyny poddane działaniom korekcyjnym były wyprodukowane głównie w latach: 50-70-tych (**15**) i 80-90-tych (**13**) ubiegłego wieku.

Wykres 31. Eliminacja nieprawidłowości przy 35 maszynach objętych korektami dotyczyła głównie zabezpieczeń:

Na poziomie nieco wyższym niż ostatni z zaznaczonych czynników (tj. oświetlenia miejsc pracy) zostały sklasyfikowane w jednakowej wysokości (po 17,1%) wymagania dotyczące układów sterowania, zabezpie-

czenia przed wyrzutem przedmiotów (głównie obrabianych), bezpiecznym dostępem do różnych miejsc maszyn w czasie ich eksploatacji.

W zakresie zabezpieczenia elementów ruchomych dokonane zostały głównie korekty dotyczące zmian konstrukcyjnych osłon, wyposażenia ich w urządzenia blokujące i zainstalowania nowych osłon (nieistniejących w rozwiązaniach pierwotnych).

Najczęściej powtarzalne korekty systemów obsługowych dotyczyły: oznakowania elementów sterowniczych, wprowadzenia oburęcznego sterowania, wyposażenia w sygnalizator pracy, zainstalowania dodatkowego wyłącznika zanikowo napięciowego, wymiany na nowe okablowania i osprzętu elektrycznego czy też wprowadzenia dodatkowego wyłącznika awaryjnego.

Działania te zakończyły się wręczeniem **18** pracodawcom zaświadczeń o ukończeniu prewencyjnego programu „maszynowego” oraz **2** – zaświadczeń o ukończeniu szkolenia.

8. Program prewencyjny dla zakładów usług leśnych.

Celem programu było ograniczenie zagrożeń wypadkowych w zakładach usług leśnych poprzez:

- wsparcie pracodawców, którzy przystąpili do programu prewencyjnego, w przeprowadzeniu działań na rzecz wzrostu praworządności w stosunkach pracy, w szczególności na rzecz poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracujących, poprzez: szkolenia, doradztwo i audyt sprawdzający.
- popularyzację wiedzy nt. bezpieczeństwa i higieny pracy wśród pracodawców i pracowników zakładów usług leśnych.

Przystępując do realizacji tematu prewencyjnego T259P „program prewencyjny dla zakładów usług leśnych”, wyselekcjonowano 25 zakładów usług leśnych z terenu całego województwa świętokrzyskiego, biorąc pod uwagę przede wszystkim usprzętowanie, jakość świadczonych usług, zatrudnienie na umowy o pracę, wyniki kontroli PIP w zakładach. Do wybranych pracodawców wystosowano zaproszenia do wzięcia udziału w programie

prewencyjnym, ustalając termin szkolenia na dzień 19.05.2015r.

Na zaproszenie odpowiedziało 20 zakładów usług leśnych i tyle też pojawiło się na szkoleniu zorganizowanym w OIP Kielce. Szkolenie to obejmowało następujące zagadnienia i elementy:

- zapoznano uczestników z założeniami programu i przekazano pracodawcom materiały edukacyjno – szkoleniowe,
- poinformowano pracodawców, że udział w programie jest dobrowolny, a oferowana pomoc ze strony PIP jest nieodpłatna,
- poinformowano pracodawców, że po przeprowadzeniu przez nich działań naprawczych i dostosowawczych we własnej firmie, zostanie przeprowadzona kontrola sprawdzająca (audyt), będąca oceną przeprowadzonych działań,
- przedstawiono pracodawcom problematykę szczególnego traktowania pracowników w pierwszym roku ich pracy na danym stanowisku, ponieważ oni najczęściej ulegają wypadkom przy pracy.

W ramach realizacji tematu przekazano uczestnikom **115** egzemplarzy wydawnictw dotyczących głównie bezpieczeństwa pracy przy pozyskiwaniu drewna.

Pracodawcy przystępując do programu prewencyjnego uzasadniali to przede wszystkim:

- chęcią dostosowania własnej firmy do wymagań bhp,
- zdobycie lub uzupełnienie wiedzy w zakresie bhp przy pozyskaniu i zrywce drewna,
- możliwość skorzystania z porad i specjalistycznej pomocy inspektora pracy,
- przeświadczenie pracodawców, że poniesione nakłady w ramach programu prewencyjnego, przyniosą w przyszłości wymierne korzyści w zakresie bezpieczeństwa pracy zatrudnionych pracowników.

W okresie sierpień – październik 2015r. przeprowadzono **18** kontroli sprawdzają-

cych (audytów), zakończonych wynikiem pozytywnym. Na podstawie przeprowadzonych kontroli sprawdzających stwierdzono, że pracodawcy, którzy przystąpili do programu prewencyjnego, potraktowali zagrożenie poważnie i zainwestowali, czasem znaczne środki, celem doprowadzenia stanu bhp we własnej firmie, do wysokiego poziomu. Główne nakłady pracodawców przeznaczone zostały na środki ochrony indywidualnej (wysokiej jakości i odpowiedniej klasy ochronności, w zależności od stosowanych w procesie produkcji pilarek spalinyowych) oraz na środki techniczne ułatwiające pracę i eliminujące większość zagrożeń, związanych z ręczną zrywką drewna – forwardery, przyczepy z żurawiami. Znaczna część pracodawców zakupiła harwestery, służące do mechanicznego pozyskania drewna, ograniczając tym samym najbardziej niebezpieczne prace tj. ręczne pozyskanie drewna.

9. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy: kampania informacyjna oraz program prewencyjny.

W ramach realizacji kampanii „Stres w miejscu pracy” Okręgowy Inspektorat Pracy objął działaniami informacyjnymi 366 podmiotów. Wiedzę dotyczącą problematyki stresu oraz sposobów radzenia sobie z nim przekazywano zarówno poprzez działalność szkoleniową jak i współpracę z lokalnymi mediami.

Zorganizowano cztery szkolenia dotyczące stresu i innych zagrożeń psychospołecznych w miejscu pracy. Uczestniczyli w nich przedstawiciele samorządu terytorialnego, nauczyciele oraz służby mundurowe i medyczne. Kolejnymi szkoleniami objęci zostali społeczni inspektorzy pracy oraz przedstawiciele zakładowych organizacji związkowych.

Pięciu pracodawców (78 osób) uczestniczyło w spotkaniu, zorganizowanym wspólnie z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym

(CIOP-PIB) w Grupie Ożarów S.A., dotyczącym eliminacji zagrożeń psychospołecznych jako potencjalnych przyczyn wypadków przy pracy.

W ramach Kampanii przeprowadzono także trzy warsztaty szkoleniowe pt. "Radzenie sobie ze stresem w sytuacjach trudnych" dla osób uczestniczących w cyklu szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy w związku z programem "Szukam Pracy" organizowanym przez Miejski Urząd Pracy w Kielcach. Wszyscy uczestnicy powyższych szkoleń i warsztatów otrzymali także broszury PIP dotyczące stresu zawodowego i zjawiska mobbingu a część z nich również plakaty dotyczące Kampanii.

Ponadto, w ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Skarżysku – Kamiennej, do wszystkich pracowników ww. urzędu wysłane zostało pismo informujące o Kampanii oraz informator PIP „Stres w pracy - poradnik dla pracownika”.

Problematyka stresu w miejscu pracy była jednym z głównych tematów zorganizowanej przez OIP Kielce konferencji pt. „Współczesne narażenia zawodowe – profilaktyka zdrowotna”. Współorganizatorem spotkania był Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach a wsparcie merytoryczne zapewnili również Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy oraz Politechnika Świętokrzyska w Kielcach. W trakcie konferencji omówiono problematykę stresu zawodowego oraz wskazano sposoby radzenia sobie z jego następstwami m.in. konieczność asertywnej komunikacji, umiejętność zarządzania czasem a także stosowanie technik relaksacyjnych.

W ramach współpracy z lokalnymi mediami w Radio Kielce oraz Radio eM odbyły się audycje radiowe z udziałem słuchaczy dotyczące problematyki stresu w miejscu pracy a także mobbingu i dyskryminacji. Rzecznik prasowy oraz koordynator tematu przekazały informacje dotyczące Kampanii a także odpowiadały na pytania zadawane przez słuchaczy. Ponadto przy okazji reali-

zacji programu informacyjnego dla pracodawców o działaniach OIP Kielce przekazano 28 informacji medialnych.

Dziesięciu pracodawców wyraziło chęć uczestnictwa w programie prewencyjnym „Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy”. Pracodawcy chcieli uzyskać kompleksowe i rzetelne informacje. Zauważali, że w zespole pracowników pojawiają się sytuacje trudne, konfliktowe i uważali, że udział w programie może im pomóc w poprawie psychospołecznych warunków pracy,

Przedstawiciele zgłoszonych przedsiębiorstw wzięli udział w szkoleniu z problematyki stresu oraz mobbingu a w przedsiębiorstwach zostało przeprowadzone badanie stresogenności cech pracy z wykorzystaniem Skali Ryzyka Psychospołecznego. Łącznie w badaniu wzięło udział 270 osób. Każdemu z przedsiębiorstw zostanie przekazany indywidualny raport z badania obejmujący propozycję działań naprawczych w celu poprawy komfortu i jakości środowiska pracy.

Podsumowując należy stwierdzić, iż powszechność zjawiska jakim jest stres w miejscu pracy sprawia, że temat ten cieszy się dużą popularnością zarówno wśród pracowników jak i pracodawców. Odbiorcy programów i szkoleń zainteresowani są wiedzą nie tylko z zakresu stresu, ale również innych zagrożeń psychospołecznych. Bardzo dobrym posunięciem było rozszerzenie programu szkoleń o tematykę związaną z mobbingiem i sposobach przeciwdziałania mu.

10. Promocja zagadnień ochrony pracy wśród uczniów i studentów – program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”.

W ramach programu PIP „Kultura bezpieczeństwa” prowadzone były działania edukacyjne skierowane do uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów których celem było :

- kształtowanie świadomości zagrożeń występujących w środowisku pracy wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych (w szczególności o profilu zawodowym) oraz studentów,
- podniesienie poziomu wiedzy wśród młodzieży szkolnej i akademickiej z zakresu prawnej ochrony pracy i zasad zapewniania bezpiecznych warunków pracy.

Program był realizowany we współpracy z nauczycielami, wychowawcami i nauczycielami akademickimi oraz instytucjami oświatowymi, a także partnerami społecznymi. Działania polegały na tym że w szkołach które przystąpiły do programu przeprowadzono spotkania informacyjno – szkoleniowe dla nauczycieli, którzy wykorzystując przekazane materiały edukacyjne przez OIP, prowadzili dodatkowe lekcje na tematy zawarte w podręczniku „Kultura bezpieczeństwa”. Podręcznik płytą CD zawiera konspekty lekcyjne, które wraz z wydawnictwami PIP stanowią pomoce edukacyjne dla nauczycieli.

W roku szkolnym 2014/2015 w realizacji programu współpracowano z **27** szkołami, w tym 2 uczelniami wyższymi z terenu województwa świętokrzyskiego. W działaniach zaangażowanych było **65** nauczycieli, którzy przeprowadzili 200 lekcji dla **4190** uczniów i studentów. Ponadto w ramach programu „Kultura bezpieczeństwa” inspektorzy pracy przeprowadzili w szkołach i na uczelniach wyższych wykłady na temat wybranych elementów prawa pracy i bhp dla **644** uczniów i **206** studentów. Uczestnikom i nauczycielom programu edukacyjnego „Kultura bezpieczeństwa” przekazano **1099** wydawnictw.

Program „Kultura bezpieczeństwa” realizowany był przy udziale partnerów społecznych, tj.: Komenda Wojewódzka Ochotniczych Hufców Pracy w Kielcach, Powiatowy Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku Zdroju, Komenda Powiatowa Policji w Busku Zdroju, Końskich, Pińczowie i Staszowie, Komen-

da Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Staszowie i Busku Zdroju, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Busku Zdroju i Końskich, Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego w Kielcach.

W szkołach z inicjatywy OIP przy udziale partnerów społecznych zorganizowano 10 pokazów ratownictwa medycznego oraz 2 pokazy sprzętu policyjnego i strażackiego. W czasie wspólnych działań w szkołach organizowane były stoiska informacyjne dla uczniów, które były odwiedzane w czasie przerw między lekcjami. Bezpłatny udział partnerów w konferencji dla nauczycieli pozwolił na fachową wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w realizacji programu oraz poszerzenie i uzupełnienie wiedzy zawartej w podręczniku i materiałach pomocniczych dla nauczycieli.

11. Program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”.

Wyniki kontroli wskazują na to, że w małych zakładach pracy istnieje niski poziom wiedzy o bhp. Najczęściej tam łamane są prawa pracownicze. W zakładach tych zazwyczaj nie funkcjonują związki zawodowe, a sami pracownicy znacznie rzadziej upominają się o swoje prawa w obawie o utratę pracy. Program ten miał na celu ułatwienie właścicielom najmniejszych firm dostosowanie zakładu do obowiązujących przepisów bhp. Pracodawcy przy pomocy przygotowanych przez PIP narzędzi i eksperckiej pomocy pracowników inspekcji identyfikowali występujące w zakładzie nieprawidłowości i zagrożenia, oceniano ich skalę oraz określano sposoby ich likwidacji. Program kończył się przyznaniem Dyplomu PIP.

Celem programu adresowanego do pracodawców zatrudniających do 9 pracowników było ułatwienie tym podmiotom dostosowania zakładu do obowiązujących przepisów bhp, poprzez udostępnienie im materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz bieżącą merytoryczną pomoc ze strony in-

spekcji pracy. Program miał zachęcić pracodawców do samodzielnego zapoznania się z wymaganiami stawianymi przez prawo pracy, oraz dostosowania do niego swoich zakładów.

Zaproszenie do udziału w programie prewencyjnym skierowane zostało do 57 pracodawców. Zorganizowane zostały dla nich 2 szkolenia, na których pracownicy Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach bardzo szeroko przedstawili zagadnienia związane z prawną ochroną pracy oraz bezpieczeństwem i higieną pracy. W szkoleniach uczestniczyło 24 pracodawców, którzy w dalszej części programu podejmowali działania korygujące w swoich zakładach korzystając z pomocy inspektorów pracy. Pozytywny wynik prowadzonego później audytu końcowego, uzyskało 18 pracodawców. Otrzymali oni Dyplom PIP potwierdzający ukończenie programu prewencyjnego.

Program został przez pracodawców oceniony pozytywnie i zmotywował ich do poszerzania wiedzy w zakresie prawnej ochrony pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Pozwolił na uporządkowanie spraw pracowniczych w wymienionych wyżej kwestiach. Wydatnej pomocy przy realizacji programu udzielili pracodawcom inspektorzy pracy, którzy przekazywali uczestnikom programu materiały informacyjne oraz udzielali pomocy merytorycznej.

12. Konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy.

Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach w 2015r. prowadził działania informacyjne i prewencyjne w formie konkursów skierowanych do różnych grup społecznych. Celem konkursów było kreowanie aktywnych postaw skutkujących wzrostem poziomu bezpieczeństwa, utrwaleniem posiadanej wiedzy z zakresu prawa pracy i bhp, a także kształtowanie dbałości o organizację bezpiecznych stanowisk pracy i praworządności w zakładach pracy.

W 2015 roku przeprowadzono następujące konkursy:

- etap regionalny konkursu dla pracodawców pod nazwą „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej”, w którym uczestniczyło 10 zakładów pracy,
- etap regionalny konkursu dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych pod nazwą „Poznaj swoje prawa w pracy”. W konkursie uczestniczyło 44 uczniów z 22 szkół z terenu województwa świętokrzyskiego, osoby reprezentowały województwo na etapie centralnym w Warszawie.
- konkurs wojewódzki pod nazwą „Najaktywniejszy zakładowy społeczny inspektor pracy” w którym uczestniczyło 7 osób pełniących funkcję społecznych inspektorów pracy,
- etap regionalny konkursu dla pracowników młodocianych zatrudnionych w rzemiośle, w którym uczestniczyło 39 uczniów zasadniczych szkół zawodowych z terenu województwa święto-

krzyskiego. Konkurs prowadzony był we współpracy z Izbą Rzemieślników oraz Kuratorium Oświaty w Kielcach,

- konkurs wojewódzki pod nazwą „Buduj bezpiecznie” w którym uczestniczyło 2 pracodawców z branży budowlanej.
- etap regionalny konkursu dla rolników „Bezpieczne gospodarstwo rolne”

Konkursy cieszyły się dużym zainteresowaniem społecznym. Są przykładem dodatkowej edukacji społecznej i pozytywnej formy kształtowania wiedzy w zakresie prawa pracy, proponowanej przez Państwową Inspekcję Pracy.

W dniu 10 grudnia 2015r. pracodawcy, którzy ukończyli programy prewencyjne, otrzymali „Zaświadczenia o ukończeniu programu prewencyjnego PIP”. Wręczenie odbyło się w sposób uroczysty, na specjalnie zorganizowanej Gali w Filharmonii Świętokrzyskiej w Kielcach, podsumowującej działania prewencyjne OIP w Kielcach w 2015r.

VIII.

**WSPÓŁPRACA OKRĘGOWEGO
INSPEKTORATU PRACY
Z ORGANAMI WŁADZY, ADMI-
NISTRACJI PAŃSTWOWEJ,
SAMORZĄDOWEJ, INSTYTU-
CJAMI I PARTNERAMI
SPOŁECZNYMI**

Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach, realizując zadania ustawowe – w tym zarówno kontrolne, jak i podejmowane na płaszczyźnie prewencji i promocji, podejmował w 2015r. szeroką współpracę z innymi organami i instytucjami.

W 2015r. zawiadomiono właściwe urzędy i instytucje o wynikach 291 kontroli przeprowadzonych przez inspektorów pracy (najczęściej – jednostki samorządu terytorialnego – w 104 przypadkach, Urząd Dozoru Technicznego – 38 zawiadomień). W 98 przypadkach kontrole przeprowadzone zostały na wniosek innych urzędów (np. 44 – na wniosek organów samorządu terytorialnego, 28 – na wniosek Powiatowych Urzędów Pracy, 8 – na wniosek Policji, 6 na wniosek Urzędów Skarbowych). Ponadto 12 kontroli przeprowadzono wspólnie z innymi organami (w tym 6 – z Policją, 2 – ze Strażą Pożarną, 1 – z UDT, 1 – z Inspekcją Ochrony Środowiska, 1 – z Strażą Graniczną).

Współpraca z organami nadzoru i kontroli i innymi podmiotami dotyczyła problematyki będącej w sferze wspólnych zainteresowań ww. organów i Państwowej Inspekcji Pracy. Poniżej przedstawiono przykłady współpracy z wybranymi organami.

Urząd Dozoru Technicznego

Zgodnie z porozumieniem z dnia 26.02.2013r. zawartym pomiędzy Głównym Inspektorem Pracy a Prezesem Urzędu Dozoru Technicznego, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach podejmował współpracę w zakresie działań zmierzających do zapewnienia bezpiecznego funkcjonowania urządzeń technicznych:

- 5 kwietnia 2015r. podczas „Dni Bezpieczeństwa Technicznego w UDT” w Oddziale UDT w Kielcach przedstawiono informacje nt. współpracy UDT i PIP na szczeblu centralnym i terenowym w świetle zawartego porozumienia. Omówione zostały wyniki działań kontrolno-nadzorczych inspektorów pracy OIP-Kielce w zakresie eksploatacji urządzeń poddopozorowych, przedstawione działania prewencyjne PIP oraz udział w nich UDT O/Kielce. Zachęcono zgromadzonych przedstawicieli zakładów do udziału

w programach prewencyjnych PIP. Szczegółowo zaprezentowano program prewencyjny w zakresie dostosowania użytkowanych maszyn i urządzeń do wyższych standardów bhp,

- 13 maja 2015r. na zaproszenie UDT O/Kielce nadinspektor pracy OIP Kielce, uczestnicząc na terenie Targów Kielce w seminarium „Dni Bezpieczeństwa Technicznego w UDT”, przedstawił referat na temat wymagań dla maszyn wg dyrektyw narzędziowej i maszynowej. Prezentację oparto na przykładach wypadków i kontroli przeprowadzanych przez inspektorów pracy (w tym w ramach nadzoru rynku),
- 15 października 2015r. inspektor pracy przeprowadził wykład na temat bezpieczeństwa pracy przy eksploatacji wózków jezdniowych podnośnikowych podczas szkolenia zorganizowanego przez UDT O/Kielce w ramach stale realizowanej współpracy między Urzędami.

Okręgowy Urząd Górniczy

- 25 listopada 2015 r. w siedzibie Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach odbyło się spotkanie przedstawicieli kierownictwa Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach oraz Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach i Łodzi. Spotkanie dotyczyło wymiany doświadczeń oraz zasad współdziałania PIP oraz organów nadzoru górniczego. W trakcie spotkania omawiano dalsze zacieśnianie współpracy w obszarze działań informacyjnych, prewencyjnych i profilaktycznych a także uzgodniono przeprowadzenie w zakładach górniczych funkcjonujących na terenie działalności OIP Kielce oraz OIP Łódź - wspólnych kontroli w roku 2016.

Prokuratura /Sądy

W ramach współpracy z prokuraturą i sądami realizowano następujące czynności:

- udostępnianie dokumentacji kontroli na wnioski sądów pracy – 20;
- udostępnianie dokumentacji kontroli na wnioski sądów karnych – 9;
- udostępnianie dokumentacji kontroli na wnioski prokuratury – 9;

- udział inspektorów pracy w prowadzonych przez sąd postępowaniach w charakterze świadków - 69 czynności;
- udział inspektorów pracy w prowadzonych przez prokuraturę postępowaniach w charakterze świadków - 17 czynności.

Ponadto:

- 6 marca 2015 r. w budynku Sądu Rejonowego w Kielcach – z inicjatywy Okręgowego Inspektora Pracy – odbyło się szkolenie dla oskarżycieli publicznych i posiłkowych występujących przed sądami w sprawach wykroczeniowych i karnych z zakresu prawa pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Współpraca z Oddziałem Regionalnym ZUS w Kielcach w 2015 r. prowadzona była w następujących działaniach:

- 20 maja 2015r. przedstawiciel OIP-Kielce uczestniczył w „Dniu Otwartym dla Osób Niepełnosprawnych” zorganizowany przez ZUS O/Kielce. Wszyscy odwiedzający mogli w punkcie porad OIP Kielce zasięgać informacji o zatrudnianiu i prawach osób niepełnosprawnych,
- 9 czerwca 2015r. odbył się dyżur poradniczo-informacyjny przedstawicieli Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach oraz ZUS i Gazety Ostrowieckiej w sali obsługi klienta ostrowieckiego Inspektoratu ZUS. Zgłaszający się interesanci pytali zarówno o uprawnienia wynikające z prawa pracy jak i o przepisy z ubezpieczenia społecznego związane z różnymi formami zatrudnienia. Z możliwości zasięgnięcia profesjonalnej porady w jednym miejscu w zakresie prawa pracy i opłacania z tego tytułu składek ZUS skorzystało wielu mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego i okolic.
- 23 listopada 2015r. przedstawiciel OIP-Kielce udzielał porad prawnych w siedzibie ZUS O/Kielce w ramach Tygodnia Przedsiębiorcy, w związku z ogólnopolską akcją informacyjną zorganizowaną przez placówki ZUS w kraju.

Państwowa Inspekcja Sanitarna

Zakres współpracy obejmuje działania na rzecz ochrony zdrowia ludzkiego przed nieko-

rzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiska pracy.

- 15 stycznia 2015r. w Starostwie Powiatowym w Busku-Zdroju, odbyło się spotkanie Komitetu Organizacyjnego XIII Festiwalu Zdrowia, którego Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach jest współorganizatorem. W spotkaniu udział wzięli także przedstawiciele Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach, Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Busku-Zdroju,
- 16 kwietnia 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach wspólnie z Inspektoratem Sanitarnym w Ostrowcu Świętokrzyskim, zorganizował spotkanie edukacyjne na temat bezpieczeństwa i zdrowia dzieci zamieszkujących na terenach wiejskich. W spotkaniu uczestniczyło 142 uczniów Szkoły Podstawowej w Bodzechowie,
- 23 września 2015r. do uczestnictwa w konferencji „Współczesne narażenia zawodowe – profilaktyka zdrowotna” zaproszono m. in. przedstawicieli organów kontrolnych, w tym sanitarno-epidemiologicznych,
- 16 i 17 października 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach zorganizował konferencję szkoleniowo-informacyjną dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa świętokrzyskiego. Jeden z wykładów pt.: „Zagrożenia i profilaktyka w środowisku pracy i nauki – używki i dopalacze” poprowadził przedstawiciel Inspekcji Sanitarnej w Busku - Zdroju.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

- we wrześniu 2015r. inspektor pracy OIP Kielce przeprowadził wspólnie z przedstawicielami Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, przedstawicielem Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach oraz przedstawicielami Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Skarżysku - Kamiennej czynności kontrolne w Bazie Pałiw nr 6 w Skarżysku Kościelnym. Kontrolę poprzedziło spotkanie, w trakcie którego przedstawiciele w/w organów oraz in-

spektor pracy omówili listy kontrolne, zarówno w zakresie indywidualnych kompetencji jak i części wspólnej.

Policja

- 10 kwietnia 2015r. podczas finału etapu regionalnego XV edycji konkursu „Bezpiecznie od startu” dla młodzieży uczącej się zawodu, przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach przekazali zgromadzonym informację na temat odpowiedzialności karnej młodzieży.
- w dniach 16 i 17 października 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach zorganizował konferencję szkoleniowo-informacyjną dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa świętokrzyskiego. Jej celem było przedstawienie zaleceń do realizacji programu prewencyjnego „Kultura bezpieczeństwa” w roku szkolnym 2015/2016. Do współpracy zaproszono Komendę Powiatową Policji, której przedstawiciel wygłosił referat: „Wybrane elementy ruchu drogowego i zmiany w ostatnim czasie”.

Państwowa Straż Pożarna

Podczas Tygodnia Bezpieczeństwa na Budowach inspektorzy pracy przeprowadzili szkolenia w dniach:

- 18 maja 2015r. – na budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Jędrzejów – dla pracowników nadzoru Budimex S.A. i 19 podwykonawców,
- 19 maja 2015r. – na budowie Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów dla miasta Kielce i powiatu kieleckiego w Promniku k/Kielc – dla pracowników nadzoru Mostostal Warszawa S.A. oraz 21 podwykonawców,
- 20 maja 2015r. – na budowie wiaduktu na Centralnej Magistrali Kolejowej Jamskie – dla pracowników nadzoru Skanska S.A. oraz 7 podwykonawców.

Inspektorzy pracy omówili zagrożenia wypadkowe przy pracy na budowach oraz błędy przy opracowaniu oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy oraz nieprawidłowości ujawnione w czasie kontroli placów budów. Przedstawione zostały

również działania prewencyjno-promocyjne realizowane w obszarze budownictwa.

W ramach tych szkoleń miały miejsce pokazy ratownictwa i postępowania po wypadku na terenie budowy (przygniecenie samochodu przez bale drewniane) i udzielania pierwszej pomocy po upadku z wysokości – przeprowadzone przez jednostkę Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach. W ramach ćwiczeń zainscenizowano wypadek samochodowy z 2 rannymi osobami. Strażacy przystąpili do uwalniania poszkodowanych z wraku samochodu. Celem pokazu ratownictwa było zwiększenia świadomości i wiedzy pracowników na terenie budowy na temat udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, reagowania na wypadki i awarie.

Współpraca z Państwową Strażą Pożarną była podejmowana również w działaniach promujących bezpieczeństwo pracy w rolnictwie, gdzie zapraszano jej przedstawicieli do pokazów ratownictwa i bezpieczeństwa przy pracach gospodarskich.

Straż Graniczna

- przedstawiciele Straży Granicznej zaproszono do uczestnictwa w konferencji pt. „Legalność zatrudnienia cudzoziemców”. Zorganizowanej przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach wraz z Wyższą Szkołą Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach w dniu 15 października 2015r.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Służb BHP

- 15 czerwca 2015r. w kieleckim GEOPARKU, wraz z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Pracowników Służby BHP Oddział w Kielcach i Centrum Geoedukacji zorganizowaliśmy konferencję pn. „Dobre praktyki bezpieczeństwa i higieny pracy z zastosowaniem środków ochrony indywidualnej i zbiorowej”. Inspektorzy pracy oraz partnerzy konferencji przeprowadzili wykłady, które wiązały się z zagadnieniami doboru i spełniania wymagań przez ochrony osobiste, zagrożeń chorobami zawodowymi przy długotrwałym narażeniu na czynniki szko-

dliwe w kontekście stosowania środków ochronnych, opłacalności inwestycji w bezpieczeństwo pracowników oraz nieprawidłowości przy pracach szczególnie niebezpiecznych i użytkowaniu sprzętu ochronnego.

Centralny Instytut Ochrony Pracy

- 3 kwietnia 2015r. w Skarżysku - Kamiennej odbyło się seminarium, w którym uczestniczyło 33 przedstawicieli firm budowlanych z terenu województwa świętokrzyskiego. Zorganizowane zostało przez Spółkę Celsius przy udziale OIP-Kielce oraz CIOP-PIB. Przedstawiciele CIOP-PIB wygłosili referaty pn.:
 - Społeczna kampania informacyjna pn. „Podziel się bezpieczeństwem, promuj dobre praktyki bhp”,
 - Dobór i stosowanie hełmów ochronnych, sprzętu chroniącego przed upadkiem z wysokości oraz rękawic i obuwia ochronnego na stanowiskach pracy branży ciepłowniczej i budowlanej.
- 26 maja 2015r. w Karsach k/Ożarów odbyła się uroczysta konferencja podsumowująca Kampanię „16 ZASAD CHRONIĄCYCH ŻYCIE”, zorganizowana przez Grupę Ożarów S.A. należącą do koncernu CRH, we współpracy z Okręgowym Inspektorem Pracy w Kielcach oraz Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym. Referat pn. „Współpraca nauki z przemysłem - wspomaganie zarządzania bezpieczeństwem pracy w przedsiębiorstwie”, związany z realizowanym przedsięwzięciem wygłosili m. in. przedstawiciele CIOP-PIB,
- 23 września 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy wspólnie z Wydziałem Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (UJK) byli organizatorami konferencji pt. „Współczesne narażenia zawodowe – profilaktyka zdrowotna”. Wsparcie merytoryczne zapewnił m.in. Centralny Instytut Ochrony Pracy (CIOP-PIB). Przedstawicielka CIOP PIB wygłosiła referat dotyczący łączności mobilnej i zagrożeń polami elektromagnetycznymi.

Ochotnicze Hufce Pracy

Współpraca Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach z Komendą Wojewódzką OHP dotyczy działań prewencyjnych i promocyjnych związanych z kształceniem zawodowym oraz zatrudnianiem pracowników młodocianych.

- 24 kwietnia 2015r. pod patronatem Okręgowego Inspektora Pracy w Kielcach odbył się w Środowiskowym Hufcu Pracy OHP w Jędrzejowie wojewódzki konkurs pod nazwą „Sprawny w zawodzie - bezpieczny w pracy”. Celem organizacji konkursu było umożliwienie młodzieży uczącej się w szkołach pod nadzorem Ochotniczych Hufców Pracy, sprawdzenia poziomu opanowania wiadomości i umiejętności zawodowych oraz kształtowania bezpiecznych zachowań podczas praktycznej nauki zawodu,
- 7 sierpnia 2015r. w ramach kampanii „Zanim podejmiesz pracę” podczas happeningu zorganizowanego przez Świętokrzyską Wojewódzką Komendę OHP w Kielcach pt.: „Wakacje za pracę”, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach wystawił stoisko z wydawnictwami i informatorami PIP, na którym udzielano także porad z zakresu prawa pracy.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

- 13 maja 2015r. z inicjatywy Zakładu Umiejętności Pielęgniarskich i Organizacji Pracy Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach odbyła się konferencja naukowo-szkoleniowa o zasięgu regionalnym pn. „Szanse i bariery włączenia społecznego osób niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością”. W trakcie konferencji inspektor pracy OIP Kielce wygłosił referat zatytułowany „Możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych w woj. świętokrzyskim. Ryzyko zawodowe osób niepełnosprawnych”. Partnerami konferencji był m.in. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – Oddz. Świętokrzyski, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach,

Starostwa Powiatowe

- 22 maja 2015r. w Centrum Kształcenia Praktycznego w Starachowicach odbył się II Turniej Samochodowej Wiedzy Technicznej pod patronatem Okręgowego Inspektora Pracy w Kielcach i Starosty Powiatu Starachowickiego. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w ramach programu informacyjno-promocyjnego Państwowej Inspekcji Pracy pod nazwą „Kultura bezpieczeństwa”.
- 26 września br. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach wziął udział w spotkaniu sołtysów powiatu kieleckiego oraz z władzami powiatu i województwa świętokrzyskiego na zaproszenie Starostwa Powiatu Kieleckiego oraz Stowarzyszenia Sołtysów Ziemi Kieleckiej. W trakcie spotkania przeprowadzono konkurs wiedzy pod nazwą „Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”.
- 2 października 2015r. OIP-Kielce uczestniczył w Festiwalu Zdrowia w Busku - Zdroju ze stoiskiem informacyjno-poradniczym i realizowaną dystrybucją wydawnictw PIP. Organizatorem było Starostwo Powiatowe w Busku - Zdroju,

Urzędy Pracy

W 2015r. podejmowano następujące działania popularyzujące wiedzę z zakresu prawa pracy we współpracy z urzędami pracy:

- w dniach 16 marca, 11, 15 i 16 czerwca oraz 27 sierpnia 2015r. przedstawiciele OIP Kielce spotkali się z osobami bezrobotnymi w Miejskim Urzędzie Pracy w Kielcach. Tematem spotkań było m.in. omówienie różnic między zatrudnieniem w ramach umów o pracę i umów cywilnoprawnych oraz działalność PIP w zakresie legalności zatrudnienia,
- 17 marca 2015r. na zaproszenie Miejskiego Urzędu Pracy w Kielcach – Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach zorganizował stoisko informacyjno-poradnicze na XVIII Ogólnopolskich Targach Pracy. Pracownicy OIP- Kielce udzielali porad z zakresu prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 30 marca 2015r. przedstawiciele Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach zorga-

nizowali stoisko poradniczo-informacyjne podczas Regionalnych Targów Pracy w Jędrzejowie. Targi zorganizowane zostały przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach oraz Powiatowy Urząd Pracy w Jędrzejowie przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Kazimierzy Wielkiej i Włoszczowie, a skierowane były do mieszkańców wskazanych powiatów,

- 28 i 29 kwietnia 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach zorganizował stoiska z poradami prawnymi i publikacjami PIP podczas Targów Pracy i Edukacji w Sandomierzu oraz w Łagowie (PUP Kielce),
- 20 maja 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach zorganizował stoisko informacyjno-promocyjno-poradnicze na III Powiatowych Targach Pracy w Końskich (PUP Kielce). Stoisko było licznie odwiedzane przez poszukujących pracy, chcących uzyskać poradę z zakresu prawa pracy,
- 10 czerwca 2015r. zorganizowaliśmy nasze stoisko informacyjno-poradniczo prewencyjne w Staszowie podczas Regionalnych Targów Pracy zorganizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach, gdzie spotkali się pracodawcy z terenu województwa oraz poszukujący pracy,
- 18 września 2015r. na Regionalnych Targach Pracy w Starachowicach funkcjonowało stoisko poradniczo-informacyjne Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach. Targi zorganizowane zostały przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach i Powiatowy Urząd Pracy w Starachowicach przy współpracy z Urzędami Pracy w Ostrowcu Św. i Skarżysku -Kam. Targi obejmowały swoim zasięgiem obszar wymienionych powiatów,
- 21 października 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach uczestniczył ze swoim stoiskiem w Wojewódzkich Targach Edukacji i Pracy zorganizowanych przez WUP w Kielcach w Auli Głównej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach,
- 23 października 2015r. przedstawiciel Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach wziął udział w spotkaniu skierowanym do

kobiet pt. „Mama wraca na rynek pracy”, zorganizowanym przez Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach. W trakcie spotkania omówiono różnice między zatrudnieniem w ramach stosunku pracy a innymi formami zatrudnienia, uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem oraz zmiany w przepisach Kodeksu pracy, które będą obowiązywać w 2016r.

Współpraca z uczelniami wyższymi:

- 5 lutego 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy przeprowadził przy współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach regionalny etap ogólnopolskiego konkursu pod nazwą „Poznaj swoje prawa w pracy”. W finale tego etapu z testami zmagali się 44 uczniów z 22 szkół ponadgimnazjalnych z całego województwa,
- 8 maja 2015r. na zaproszenie studentów Politechniki Świętokrzyskiej w ramach programu „Bezpieczne praktyki i środowisko 2015” przedstawiciel Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach przeprowadził szkolenie dotyczące podstaw i zakresu działania Państwowej Inspekcji Pracy, form zatrudnienia oraz wybranych zagadnień prawa pracy dotyczących wynagrodzeń, czasu pracy i urlopów wypoczynkowych,
- 18 czerwca 2015r. przedstawiciele Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach uczestniczyli w spotkaniu ze studentami kończącymi studia na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Omówione zostały zasadnicze różnice w formach zatrudnienia na umowy o pracę i na umowy cywilno-prawne oraz uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem,
- 23 września 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy wspólnie z Wydziałem Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (UJK) byli organizatorami konferencji pt. „Współczesne narażenia zawodowe – profilaktyka zdrowotna”. Wsparcie merytoryczne zapewnił Centralny Instytut Ochrony Pracy (CIOP-PIB) oraz Politechnika Świętokrzyska w Kielcach
- 15 października 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach wraz z Wyższą Szkołą Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach zorganizowali w Regionalnym Centrum Naukowo-Technologicznym w Podzamczu pod Kielcami konferencję pt. „Legalność zatrudnienia cudzoziemców”. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Konsulatu Generalnego Ukrainy w Krakowie, a także delegaci uczelni we Lwowie i wymiaru sprawiedliwości Ukrainy.

IX.

PODSUMOWANIE

I WNIOSKI .

Podsumowanie

Informacje ogólne

Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2015r. wskazują, że stan przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy w województwie świętokrzyskim jest niezadawalający. Wymaga to prowadzenia dalszych intensywnych działań kontrolnych i prewencyjnych ukierunkowanych na obszary, w których występują największe nieprawidłowości.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach małych o zatrudnieniu do 9 pracowników - **1.532** kontrole, co stanowi 55,8% kontroli przeprowadzonych ogółem, a następnie o zatrudnieniu od 10 do 49 osób - 818 kontroli (29,5%). Kontrole prowadzone w zakładach małych zdeterminowane są faktem, iż ponad 90% podmiotów gospodarczych podlegających nadzorowi PIP na terenie województwa świętokrzyskiego, to zakłady o takim właśnie zatrudnieniu.

Liczba skarg, które wpłynęły w 2015 roku do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach jest wciąż na wysokim poziomie – łącznie zarejestrowano 952 skargi, tj. o 16 % więcej niż w 2014r. We wniesionych skargach dominują następujące zarzuty: niewypłacanie wynagrodzeń lub ich zaniżanie, nielegalne zatrudnienie, stosunku pracy, warunki pracy a także naruszeń z zakresu czasu pracy. Wśród wszystkich rozpatrzonych zarzutów zawartych w skargach, zasadnych okazało się 35,1% ogólnej liczby zarzutów. Kontrole skargowe to skuteczny sposób poprawy stanu przestrzegania przepisów w kontrolowanym zakładzie. Zwłaszcza w przypadku współpracy osób wnoszących skargę inspektor pracy jest w stanie poznać rzeczywistą sytuację w kontrolowanym zakładzie.

W ogólnej liczbie 2.743 przeprowadzonych kontroli, najczęściej ujawnione nieprawidłowości dotyczyły: przygotowania pracowników do pracy, maszyn i urządzeń technicznych, urządzeń i instalacji energetycznych, stanowisk i procesów pracy, obiektów i pomieszczeń pracy, pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia, magazynowania i składowa-

nia, transportu, wentylacji, ogrzewania i oświetlenia.

W zakresie prawnej ochrony pracy.

W 2015r. kontynuowano kontrole tematyczne dotyczące **zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy**. Przeprowadzone kontrole w 103 podmiotach wykazały, że 23 z nich zawierało umowy cywilnoprawne w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy. W 80 przypadkach inspektorzy pracy nie stwierdzali nieprawidłowości. Inspektorzy pracy objęli analizą 786 umowy cywilnoprawne, wobec 53 mieli zastrzeżenia co do zasadności ich stosowania (6,7%). Natomiast kontrole skargowe zostały przeprowadzone u 11 pracodawców. Nieprawidłowości polegające na zawieraniu umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy stwierdzono u 3 pracodawców.

Jak wynika z dokonanych w czasie kontroli ustaleń, pracodawcy często łączą zatrudnianie pracowników oraz zleceniobiorców, niejednokrotnie do wykonywania tego samego rodzaju prac, na takich samych warunkach. Ponadto zatrudnienie na podstawie umów prawa cywilnego jest często traktowane jako okres próbny, czyli czas na sprawdzenie przyszłego pracownika. Jak kilkakrotnie podkreślano, zatrudnienie pozapracownicze jest traktowane przez pracodawców jako właściwe rozwiązanie dla redukcji wysokich kosztów pracy.

Działania inspektorów pracy realizujących przedmiotowe kontrole pozwoliły osiągnąć już w trakcie kontroli istotne efekty – na polecenie inspektorów pracy pracodawcy potwierdzali zatrudnienie na podstawie stosunku pracy, w miejsce zawartych umów cywilnoprawnych, kwestionowanych przez kontrolujących. Jednocześnie należy wskazać, iż brak współpracy ze strony osób wobec których inspektorzy pracy mieliby w swojej ocenie podstawy do ubiegania się o zmianę kwalifikacji podstawy ich zatrudnienia, w praktyce uniemożliwia skuteczne podejmowanie takich działań. W przypadkach gdy osoba skarżąca zastrzega anonimowość, potwierdzenie stawianych przez nią zarzutów staje się praktycznie niemożliwe.

Na podkreślenie zasługuje też kwestia związana z postępowaniami sądowymi, toczącymi się w związku z występowaniem inspektorów pracy o ustalenie istnienia stosunku pracy. Z doświadczeń inspektorów pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach wynika, że poza faktem, że zwykle sprawy tego rodzaju trwają przez długi czas, podkreślenia wymaga przede wszystkim rola współpracy osób, na rzecz których inspektorzy występują z powództwami. Brak zainteresowania takiej osoby przekwalifikowaniem umowy z umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę (niezależnie nawet od niemal oczywistego uwarunkowania takiej postawy lękiem przed utratą źródła utrzymania) praktycznie uniemożliwia skuteczne dowodzenie przez inspektorów, że strony wbrew nazwie umowy były faktycznie związane stosunkiem pracy.

Negatywnym zjawiskiem istotnym ze względu na swój aspekt społeczny są w dalszym ciągu nieprawidłowości występujące w przedmiocie wypłaty pracownikom należnego im **wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń** wynikających ze stosunku pracy. Nic tak nie bulwersuje społeczeństwa, jak niesprawiedliwość w stosunkach pracy, szczególnie wyrażająca się w niewypłacaniu należnych świadczeń pieniężnych. Są one bowiem podstawą bytu pracownika i jego rodziny.

W wyniku przeprowadzonych kontroli inspektorzy pracy wydali **136** decyzji płacowych zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju bezspornych świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę – **1.987.276,75** zł. Pracodawcy zrealizowali w całości **90** decyzji wypłacając **326** pracownikom kwotę – **719.792,41** zł. Ponadto skierowano do pracodawców **681** wniosków pokontrolnych zalecających naliczenie i wypłacenie pracownikom należnych im świadczeń. Do końca okresu sprawozdawczego naliczono i wypłacono dla **3.280** pracowników łączną kwotę **728.330,94** zł. Inspektorzy pracy wydali także **112** poleceń zrealizowanych w czasie kontroli, naliczając i wypłacając dla **566** pracowników kwotę **367.408,45** zł. Wypłacona na podstawie wyżej wymienionych środków

prawnych ogólna kwota należnych świadczeń pracowniczych wynosiła **1.815.531,80** zł. i dotyczyła **4.172** pracowników.

Podstawową przyczyną ujawnionych nieprawidłowości były trudności finansowe pracodawców oraz nieznanostwo przepisów. Rzadziej powodem niewypłacenia świadczenia w należnej wysokości było przyjęcie niewłaściwej metody naliczania świadczeń lub pomyłka w obliczeniach.

Wyniki kontroli dotyczących przestrzegania przepisów o **czasie pracy** wskazują, iż najczęściej nieprawidłowości dotyczyły nieokreślenia systemów, rozkładów czasu pracy lub okresów rozliczeniowych. Nadal poważny problem stanowi brak ewidencji czasu pracy lub uchybienia w jej prowadzeniu. Ponadto do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należało nie zapewnienie pracownikom dni wolnych wynikających z przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym, naruszenie prawa do odpoczynku dobowego i tygodniowego. Najważniejszymi przyczynami powstawania nieprawidłowości w zakresie przepisów o czasie pracy jest lekceważenie unormowań w przedmiotowym zakresie oraz często ich nieznanostwo przez pracodawców, brak nadzoru nad planowaniem i rozliczaniem czasu pracy. Analizując dane z kontroli można stwierdzić, że w mniejszych firmach widoczne są przede wszystkim naruszenia przepisów o czasie pracy o charakterze formalnym – brak stosownych postanowień w regulaminach pracy, brak obwieszczeń, błędy we wprowadzaniu rozkładów czasu pracy. Oczywiście w tych podmiotach występują również uchybienia o „cięższym” charakterze: nieudzielanie stosownych odpoczynków i dni wolnych wynikających z przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy, brak lub nieprawidłowa rekompensata za pracę w godzinach nadliczbowych. Jednak kwestie dotyczące odpoczynków i przekraczania norm czasu pracy są znacznie trudniejsze do ujawnienia właśnie w małych firmach, z uwagi na sposób prowadzenia kart ewidencji czasu pracy – często karty nie odzwierciedlają faktycznego czasu pracy. Uchybienia w tym zakresie zazwyczaj są wykrywane na podsta-

wie niezgodności kart z listami obecności, korelowania tychże kart z „zeszytem dyżurów” należącym do pracodawcy czy też rzadziej na podstawie przesłuchania pracowników.

W zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Działalność Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach w zakresie nadzoru i kontroli przestrzegania przepisów i zasad bhp koncentrowała się na podmiotach o dużym nasileniu zagrożeń zawodowych, a także zakładach należących do branż, które charakteryzowały się wysokimi wskaźnikami wypadkowości oraz zapadalności na choroby zawodowe.

Badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy jest jednym z podstawowych zadań Państwowej Inspekcji Pracy. W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy zbadali okoliczności i przyczyny **34** zgłoszonych wypadków przy pracy. W wypadkach tych poszkodowane zostały **42** osoby, w tym **9** ze skutkiem śmiertelnym, a **19** osób doznało ciężkiego uszkodzenia ciała. W stosunku do roku 2014 liczba zgłoszonych i zbadanych wypadków przy pracy zmniejszyła się o 1, czyli o 2,9%. Zwiększyła się natomiast o 1 osobę, liczba osób poszkodowanych w zaistniałych wypadkach (o 2,4%). Najczęściej do wypadków dochodziło w przemyśle (47,1% zbadanych wypadków przy pracy) i budownictwie (25,5% zbadanych wypadków przy pracy). Najwięcej poszkodowanych w śmiertelnych wypadkach przy pracy (po 33,3%) zatrudnionych było w małych podmiotach gospodarczych zatrudniających do 9 pracowników oraz w firmach zatrudniających od 50 do 249 pracowników; natomiast 31,6% poszkodowanych w wypadkach ciężkich to pracownicy dużych firm zatrudniających powyżej 250 pracowników. Wśród przyczyn zbadanych wypadków przy pracy dominowały: **przyczyny organizacyjne** (45,2%) i **ludzkie** (38,4%). Przyczyny **techniczne** związane z niewłaściwymi rozwiązaniami technicznymi lub wadami konstrukcyjnymi stanowiły 16,4%.

Ze względu na skalę występujących zagrożeń, ilość wypadków przy pracy i przekroczenia norm czynników szkodliwych dla zdrowia, **wzmocnionym nadzorem** objęto 4 zakłady. W

wyniku kontroli, pracodawcy podjęli działania korygujące i zapobiegawcze, które miały wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa pracowników. Efekty działań, uzyskane przez inspektorów pracy w 2 spośród 4 kontrolowanych zakładów, polegające na znacznym ograniczeniu zagrożeń środowiska pracy i poprawie warunków pracy zatrudnionych, spowodowały wyłączenie tych podmiotów ze wzmożonego nadzoru na rok 2016. W 2 zakładach, które zdecydowano się pozostawić we wzmożonym nadzorze, najczęstsze uchybienia dotyczyły: stanu technicznego maszyn i urządzeń technicznych; niestosowania ochrony osobistych; stanu technicznego obiektów i pomieszczeń pracy; jak również organizacji i prowadzenia prac transportowych.

W ramach działań długofalowych poddano analizie **ograniczanie zagrożeń wypadkowych poprzez wdrażanie elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy** w zakładach, w których wydarzyły się wypadki przy pracy. Stan bezpieczeństwa i higieny pracy – w szczególności obszar zarządzania bezpieczeństwem – w kontrolowanych zakładach w dalszym ciągu nie był zadawalający. Tylko w części zakładów ocena ryzyka zawodowego postrzegana jest jako narzędzie umożliwiające określenie prawidłowych działań służących bezpieczeństwu i ochronie zdrowia pracowników. Świadczy to o niedocenianiu zarządzania bezpieczeństwem – nie traktowaniu go jako narzędzia dla efektywnej prewencji wypadkowej. Zauważalny jest brak pełnego zaangażowania specjalistów realizujących zadania służby bhp – nie inicjują oni działań związanych z ciągłym doskonaleniem stanu bhp, m.in. poprzez okresową analizę zagrożeń i ocenę ryzyka, określanie i kontrolę wdrażania środków profilaktycznych, mimo ewidentnej potrzeby np. po zaistnieniu wypadków przy pracy. Brak jest skutecznej samokontroli pracodawców, a zalecenia wymagające istotniejszych nakładów własnych są przeważnie wynikiem kontroli organów nadzoru – tak więc skuteczne działania pracodawców następują tylko na skutek realizacji takich zaleceń. Realizacja zaleceń pokontrolnych, możliwość konsultacji i uzyska-

nia porad od inspektorów pracy powodowały większe dostosowanie tych zakładów do wymagań przepisów, a tym samym poprawę bezpieczeństwa pracy.

Szerokim zakresem działań objęto eliminowanie zagrożeń wypadkowych w **budownictwie**. Inspektorzy pracy w roku sprawozdawczym poddali kontroli **146 terenów budów**, na których pracę wykonywało **1.834** pracowników. Przeprowadzone w 2015 roku kontrole wykazały, że na terenie OIP Kielce prace budowlane wykonywały w zdecydowanej większości małe firmy zatrudniające od kilku do kilkunastu pracowników (mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników stanowiły 73,8% skontrolowanych w tym zakresie podmiotów). W dalszym ciągu na rynku budowlanym utrzymuje się tendencja przedkładania aspektu ekonomicznego, nad zagadnienia bezpieczeństwa pracy – które często traktowane są w sposób marginalny. Duże firmy zlecające prace budowlane, koncentrują swoją uwagę głównie na egzekwowaniu jakości robót i rygorystycznych terminów wynikających z umów, bez szczególnego zainteresowania sprawami bezpieczeństwa pracy w podmiotach realizujących prace.

W roku 2015 najliczniejszą grupą nieprawidłowości były uchybienia związane z wykonywaniem prac z użyciem rusztowań budowlanych. Przyczyny tego stanu są praktycznie niezmiennie od lat i wynikają z faktu nierzetelnego prowadzenia montażu starych, wyeksploatowanych rusztowań zwykle typu „warszawskiego” i dokonywania odbiorów rusztowań przez osoby nieuprawnione, prowadzenia montażu przez osoby nieuprawnione oraz braku okresowych kontroli i konserwacji rusztowań. Przy pracach tych występuje również problem lekceważenia zagrożeń przez pracowników oraz braku właściwej reakcji na ten stan ze strony pracodawców i osób nadzorujących prowadzone prace. Istotnym problemem jest również niewłaściwy stan środków ochrony zbiorowej lub ich brak (przede wszystkim niekompletne balustrady, brak zabezpieczenia otworów technologicznych, klatek i przejść). Kondycja finansowa oraz poziom organizacyj-

ny małych firm skutkował również stosowaniem do prac wyeksploatowanych maszyn i urządzeń; oszczędzaniem wydatków na środki ochrony indywidualnej oraz odzież roboczą; pomijaniem obowiązku dotyczącego zorganizowania zapleczy higieniczno-sanitarnych; oszczędzaniem wydatków na szkolenia w celu nabycia wymaganych uprawnień do obsługi maszyn i urządzeń; ograniczaniem wydatków na szkolenia w zakresie bhp i opiekę lekarską. W zakresie zagadnień dotyczących środków ochrony indywidualnej główny problem był brak zapewnienia ich pracownikom, na dalszym miejscu niestosowanie przez pracowników środków ochrony będących na wyposażeniu. Powyższe wynikało z nieświadomości i lekceważenia zagrożeń przez pracowników oraz tolerowania stanu bezprawnego przez nadzór.

Wzrasta ponadto liczba pracodawców stosujących zamiast umowy o pracę inne formy zatrudnienia, tzn. umowy cywilnoprawne oraz umowy z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą na własny rachunek. W takich sytuacjach obie strony często mylnie uznają, że przestrzeganie wymogów i przepisów bhp ich nie dotyczy, co przekłada się niejednokrotnie na stan technicznego bezpieczeństwa pracy na budowie i może być przyczyną wypadków przy pracy.

W wyniku interwencji inspektorów pracy, stwierdzone na terenach budów nieprawidłowości zostały usunięte. Nie mniej jednak, należy podkreślić iż specyfika prowadzonych prac budowlanych sprawia, że nie wszystkie uzyskane efekty są trwałe. Dlatego też w 2015 r. oprócz kontroli kompleksowych, inspektorzy pracy przeprowadzili równolegle 35 kontroli krótkich, nacechowanych na eliminację nieprawidłowości stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia pracowników. Ilość stwierdzanych zagrożeń dla zdrowia i życia pracowników oraz wydanych środków prawnych (m.in. 35 decyzji wstrzymania prac - dot. 76 pracowników, 11 decyzji wstrzymania eksploatacji maszyn i urządzeń - dot. 28 pracowników, 31 decyzji skierowania do innych prac 49 pracowników, 1 decyzja zakazująca wykonywania pracy dla 7 pracowników i 78

innych decyzji z rygiem natychmiastowej wykonalności wydanych na podstawie art.108 KPA) potwierdza konieczność przeprowadzania „krótkich” kontroli. W ich wyniku wyeliminowało ujawnione zagrożenia i bezpośrednio wpłynęło na poprawę bezpieczeństwa pracy.

Problematyka bezpieczeństwa na placach budów jest jedną z priorytetowych w działalności Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach. Kontrole w branży budowlanej będą w dalszym ciągu kontynuowane i popierane działaniami prewencyjnymi, tak jak to realizowano dotychczas. Sfera działalności budowlanej rodzi bowiem ze sobą znaczne zagrożenia zawodowe i wypadkowe.

W zakresie legalności zatrudnienia

W okresie sprawozdawczym stwierdzono szereg nieprawidłowości w zakresie legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej. Przeprowadzono w tym zakresie **722**, które objęły **13.121** osób. Kontrole przeprowadzono w **706** podmiotach gospodarczych.

W 481 kontrolowanych podmiotach (68% ogółu) inspektorzy pracy stwierdzili co najmniej jeden przypadek naruszenia przepisów z zakresu legalności zatrudnienia (ustawy kodeks pracy lub ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) polegający między innymi na: zatrudnianiu bez umowy o pracę, niepotwierdzeniu w terminie warunków zatrudnienia, niezgłoszeniu lub nieterminowym zgłoszeniu do ubezpieczenia społecznego, niepowiadomieniu lub nieterminowym powiadomieniu przez bezrobotnego PUP o podjęciu zatrudnienia, zgłoszeniu do ZUS nieprawidłowych danych mających wpływ na wymiar składek, nieopłaceniu lub nieterminowym opłaceniu składek na Fundusz Pracy.

Przedsiębiorcy zatrudniający nielegalnie pracowników zainteresowani są głównie obniżeniem kosztów swojej działalności.

W zakresie działalności prewencyjnej

Podobnie jak w latach ubiegłych w 2015r. działania kontrolno-nadzorcze wspierane były różnorodnymi działaniami promocyjno-prewencyjnymi zmiernymi do kształtowania kultury bezpieczeństwa wśród pracodawców i

pracowników i popularyzacji wiedzy na temat prawa pracy i bezpieczeństwa pracy.

W 2015r. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach prowadził na terenie województwa świętokrzyskiego 3 kampanie społeczne skierowane do różnych odbiorców:

- kampanię **„Zanim podejmiesz pracę”** adresowaną do pracowników i osób rozpoczynających aktywność zawodową.
- kampanię **„Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”** skierowaną do pracowników i pracodawców prowadzących działalność w sektorach gospodarki charakteryzujących się wysokim poziomem zagrożeń zawodowych.
- kampanię „Stres w miejscu pracy”
- kampanię **„Szczepnij życie! Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”** służąca upowszechnianiu informacji na temat ochrony zdrowia i zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwach rolnych oraz bezpieczeństwa dzieci na wsi.

Ponadto realizowano następujące **programy prewencyjne**:

- program prewencyjny dla małych przedsiębiorstw „Zarządzanie BHP – prewencja wypadkowa”
- program prewencyjny w budownictwie „Budownictwo Stop Wypadkom”,
- program prewencyjny w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez maszyny i urządzenia użytkowane w przetwórstwie przemysłowym,
- program prewencyjny dla zakładów usług leśnych,
- program prewencyjny „Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy”,
- program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa” – skierowany do uczniów i studentów,
- program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”,

Pracodawcy uczestniczący w programach prewencyjnych wskazują, że jest to dla nich motywacja do dostosowania zakładów do obowiązujących wymagań oraz pogłębienia wiedzy na temat prawa pracy i sposobów elimino-

wania zagrożeń zawodowych. Uczestnicy programów doceniają możliwość poprawy bezpieczeństwa pracy przy merytorycznym wsparciu pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach. Chętnie korzystają z bezpłatnych materiałów edukacyjnych i coraz liczniej uczestniczą w bezpłatnych szkoleniach prowadzonych przez inspektorów pracy i pozostałych pracowników PIP. Dlatego też nadal będą prowadzone działania prewencyjne skierowane do ściśle określonych grup adresatów.

Wnioski

Całokształt działań i uzyskanych w ich wyniku efektów wskazuje na potrzebę:

- zwracania szczególnej uwagi na problematykę prawidłowości wypłaty pracownikom wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń,
- nasilenia działań związanych z oceną prawidłowości zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach, w których powinna być zawarta umowa o pracę,
- prowadzenia kontroli kompleksowych (prawna ochrona pracy oraz warunki i bezpieczeństwo pracy): w mikroprzedsiębiorstwach, gdyż w tej grupie zakładów liczba występujących nieprawidłowości jest największa oraz w zakładach przemysłowych o nasilonej skali zagrożeń w środowisku pracy (przekroczenia normatywów higienicznych), jak również w zakładach dotychczas niekontrolowanych od kilku lat,
- kontynuowania działalności kontrolno-nadzorczej w tych zakładach i branżach, w których ryzyko utraty życia lub zdrowia jest najwyższe, a szczególnie w branży budowlanej (nasilenia „krótkich kontroli” ukierunkowanych na eliminowanie bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia pracowników),
- obowiązkowego prowadzenia kontroli sprawdzających w tych zakładach, w których warunki i stan bezpieczeństwa pracy odbiegał rażąco od wymagań przepisów (szczególnie tam gdzie wydawano decyzje z rygiem natychmiastowej wykonalności) lub tam, gdzie wydawano decyzje płacowe,
- podejmowania kontroli w tych zakładach, w których wykorzystuje się środki rakotwórcze i mutagenne (szczególnie: placówki służby zdrowia, galwanizernie, laboratoria diagnostyczne wykonujące analizy dla zakładów produkcyjnych),
- dalszego kierowanie do pracodawców informacji i pism prewencyjnych o okolicznościach i przyczynach zaistniałych wypadków przy pracy – szczególnie ze skutkiem śmiertelnym i ciężkim - zwłaszcza wypadków powtarzających się w danej branży gospodarczej,
- propagowania wśród pracodawców będących generalnym wykonawcą właściwych postaw wpływających na poprawę bezpieczeństwa na placach budów, poprzez przyjęcie przez nich do stosowania jednolitych standardów minimalnych wymagań wobec podwykonawców,
- kontynuowania intensywnej współpracy z innymi organami nadzoru nad warunkami pracy, a szczególnie z UDT, nadzorem budowlanym, Inspekcją Sanitarną oraz Strażą Pożarną w celu zwiększenia efektywności i skuteczności eliminowania zagrożeń dla zdrowia i życia w tym współpracy w działaniach prewencyjnych,
- rozszerzenia współpracy z organami straży granicznej, policji, Urzędem Wojewódzkim, urzędami pracy, oddziałami zakładów ubezpieczeń społecznych i organami skarbowymi w celu zwiększenia efektywności i skuteczności walki ze zjawiskami nielegalnego zatrudnienia i nielegalnego powierzania innej pracy zarobkowej,
- wspieranie pracodawców we wprowadzaniu systemowych rozwiązań w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, które powinny zapewniać stosowanie optymalnych rozwiązań i środków zapobiegających wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym.

Realizacja zadań kontrolno-nadzorczych i prewencyjnych, możliwa będzie m.in. poprzez:

- powierzenie kontroli w zakładach o określonej specyfice inspektorom pracy, którzy posiadają wykształcenie kierunkowe zgodne lub zbliżone do kontrolowanej problematyki i do profilu prowadzonej przez kontrolowany podmiot działalności,
 - kontrole tematyczne powinny być prowadzone na podstawie opracowanych wytycznych przy jednoczesnym zachowaniu maksymalnego pola swobody dla inicjatywy inspektorów pracy.
 - szczegółowe analizowanie planów kontroli przedstawianych przez inspektorów pracy pod względem zasadności prowadzenia kontroli w wytypowanych zakładach pracy (powtarzające się nieprawidłowości, występujące zagrożenia, wypadkowość, skargi, terminy ostatnio prowadzonych kontroli w planowanym zakładzie),
 - analizowanie – tam gdzie tego wymaga specyfika prowadzonej produkcji – procesów technologicznych, pod względem zachowania wymogów bezpieczeństwa pracy. Bardzo często procesy technologiczne kryją w sobie różnego rodzaju zagrożenia zawodowe i wypadkowe. Stosowane procesy produkcyjne powinny być znane inspektorowi pracy wytypowanemu do prowadzenia kontroli określonego podmiotu,
 - kontynuowanie intensywnego nadzoru nad branżami i zakładami, w których występują największe zagrożenia zawodowe i wypadkowe oraz najwyższa skala naruszeń w sferze prawnej ochrony pracy (wynagrodzenia, czas pracy, budownictwo, przemysł spożywczy, prace w leśnictwie),
 - prowadzenie szerokiej działalności prewencyjnej i promocyjnej, szczególnie w małych zakładach pracy. Taka działalność - wśród pracodawców - może przyczynić się do uzyskania lepszych efektów – w zakresie przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy niż stosowanie środków prawnych, w tym represyjnych po planowanych kontrolach tematycznych,
 - dalsze aktywizowanie środowiska wiejskiego do przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy zarówno podczas prac polowych, jak i w zagrodach gospodarskich,
- Realizacja przedstawionych założeń pozwoli na bardziej skuteczne i efektywne likwidowanie nieprawidłowości – w zakresie szeroko pojętej ochrony pracy. Przyczynić się to do zachowania wymogów prawa w najbardziej kluczowych zagadnieniach dotyczących praworządności w stosunkach pracy, w tym warunków i bezpieczeństwa pracy.